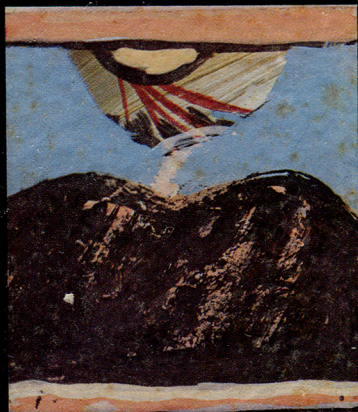

ΑΛΛΗΤΟΥΣ ΧΑΞΕΛΕΥ

Κίλεινο Κρόνι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐκδόσεις Νεφέλη

Κίτρινο Κρόουμ

Ἐπιμέλεια λογοτεχνικῆς σειρᾶς: Βερονίκη Δαλακούρα

© Γιά τήν ἐλληνική γλώσσα, Ἐκδόσεις Νεφέλη, 1986

Ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπό τήν ἀγγλική γλώσσα

Τίτλος πρωτοτύπου: Crome Yellow, 1921

ΑΛΝΤΟΥΣ ΧΑΞΕΛΕΪ

ΚΙΤΡΙΝΟ ΚΡΟΟΥΜ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΜΑΡΙΑ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΘΗΝΑ 1986

Προλεγόμενα

Όταν ο *Aldous Huxley* έγραψε τό «*Crome Yellow*», τό πρώτο μυθιστόρημα, ήταν μόλις 27 χρόνων (1921). Βρισκόταν τότε στην Ίταλία καί, όπως σημειώνει ο ίδιος, τό έργο γράφτηκε μέσα σέ δύο μήνες. Είχαν προηγηθεί κάποιες ποιητικές συλλογές, μιά συλλογή διηγημάτων, αλλά τό *Crome Yellow* τόν καθιέρωσε στόν λογοτεχνικό χώρο. Λέγεται ότι ο *Huxley* έδωσε συγχαρητήρια στόν έαυτό του πού κατάφερε τό πρώτο του μυθιστόρημα νά μήν έχει τόν σχεδόν παραδοσιακό έφηβικό χαρακτήρα τών πρωτολείων. Ό Ντένις, ο κεντρικός ήρωας του έργου, σκίζει τό χειρόγραφο κάποιου ανάλογου έργου πού είχε αρχίσει νά γράφει μετά τήν είρωνική παρατήρηση του κ. Σκόγκαν (κεφάλαιο 3). Σέ αντίθεση προβάλλει ο *Huxley* τή φανταστική μεγαλοφυΐα του Νόκσποτς σάν τό πρότυπο του συγγραφέα πού «μάς απάλλαξε από τή ζοφερή τυραννία του ρεαλιστικού μυθιστορήματος» (κεφάλαιο 14).

Στό *Crome*, τό πατρογονικό άρχοντικό τών Λάπιθ, μιά ομάδα ανθρώπων περνούν τίς διακοπές τους μακριά άπ' τό Λονδίνο. Μπλέκονται σέ ίλαροκωμικές περιπέτειες, κονταροχτυπιούνται σέ συζητήσεις, έρωτεύονται, σκέφτονται, όνειροπολούν ξετυλίγοντας στά μάτια του άναγνώστη ένα πλούσιο σκηνικό φανταστι-

κῶν καί πραγματικῶν περιστατικῶν. Οἱ χαρακτήρες –
 ἀνθρώπ

καταδικάζονται στο τέλος ἕνας ἕνας, εἴτε
 για τους εἴτε

ρά τους εἶναι σχεδόν ἐξωπραγματική. Νιώθει κανείς
 ἄπειρη συμπάθεια γιά τόν Ντένις, τόν κεντρικό ἥρωα,
 πού βγαίνει διαρκῶς ἡττημένος, πότε ἀπό τόν ἰδεαλι-
 σμό του, πότε ἀπό τίς ἀτυχεῖς συγκυρίες, πότε ἀπό τή
 φοβερή του δειλία. Τό κίτρινο χρώμα χαρακτηρίζει
 τούς δειλούς. Νά 'ναι γι' αὐτό πού ὁ Huxley τιτλοφο-
 ρεῖ τό ἔργο *Crome Yellow* (Κίτρινο Κρόουμ);

Εἰπώθηκαν πολλά γιά τό πρότυπο τοῦ *Crome*. Πο-
 λοί πιστεύουν ὅτι πρόκειται γιά τό ἀρχοντικό τῆς οἰκο-
 γένειας *Morrell* – ἕνα ἐντυπωσιακό κτίσμα τῆς ἐποχῆς
 τῶν Τυδώρ – στό *Garsington*, ἕνα μικρό χωριό κάπου
 στήν περιοχή τῆς 'Οξφόρδης. Ὁ νεαρός Huxley περ-
 νοῦσε ἐκεῖ ἀρκετά Σαββατοκύριακα ξεφεύγοντας ἀπό
 τίς σκληρές σπουδές τῆς 'Οξφόρδης. Στό σπίτι αὐτό
 γνώρισε καί τή Βελγίδα Μαρία Νίς, τή μετέπειτα
 γυναίκα του. Ὑπάρχουν πολλά στοιχεῖα πού μποροῦν
 νά ταυτίσουν τό ἀρ

Ἄλλοι εἶπαν ὅτι τό πρότυπο γιά τό κτίσμα πρέπει ν'
 ἀναζητηθεῖ στό *Beckley Park*, κάποιο παρόμοιο ἀρχον-
 τικό τῆς περιοχῆς ἢ στό συνδυασμό *Garsington* καί *Be-*
ckley Park. Εἶναι σχεδόν σίγουρο, ὅμως, ὅτι ἡ ἀτμό-
 σφαιρα τοῦ *Crome* καί τῶν προσώπων τοῦ ἔργου εἶναι

βαθιά ἐπηρεασμένη ἀπό τόν κύκλο τῶν Morrell.

Ὁ ἴδιος ὁ Huxley δέν ἔκανε πουθενά καμιά νύξη γιά τά πρότυπά του. Δέν θά μπορούσε ἴσως νά τό κάνει γιά νά μή θίξει πρόσωπα μέ τά ὁποῖα συναναστρεφόταν ὅπως π.χ. τή λαίδη ο Holine Morrell (κ. Γουίμπους;) ἢ τόν B. Russell, τακτικό ἐπισκέπτη στό Garsington καί πιθανό πρότυπο γιά τόν κ. Σκόγκαν.

Ὅλο τό μυθιστόρημα ἀντικατοπτρίζει τήν πλούσια παιδεία τοῦ Huxley μαζί μέ τήν ἔντονη σατιρική διάθεση πού χαρακτηρίζει σχεδόν ὅλα του τά ἔργα. Συχνά κατηγορήθηκε αὐτή ἡ διεισδυτική εἰρωνεία τοῦ συγγραφέα. Εἶπαν πώς εἶναι ρηχή καί δίχως καμιά σοβαρότητα. Ἴσως ὅμως, εἶναι παρακινδυνευμένη μιὰ τέτοια κρίση. Πέρ' ἀπ' τή σατιρική διάθεση πού διατρέχει τό ἔργο μέ μαεστρία, ἔχει κανείς ἔντονη τήν αἴσθηση μιᾶς καλοζυγισμένης σοβαρότητας πού ὑποδόσκει ἀπ' τήν ἀρχή ὥς τό τέλος.

Ἐχουν περάσει 65 χρόνια ἀπό τότε πού γράφτηκε τό Crome Yellow. Αὐτό πού κάνει τό ἔργο ἀξιόλογο βρίσκεται πέρ' ἀπό τά πρόσωπα ἢ τοὺς χώρους πού μπορεῖ νά χρησίμεψαν γιά πρότυπα. Βρίσκεται στίς στιβαρές ιδέες, τίς διεισδυτικές περιγραφές καί τόν πνευματώδη διάλογο, στοιχεῖα πού καί σήμερα ἀκόμη πολλά ἔχουν νά ποῦν καί στόν ἑλληνα ἀναγνώστη.

Λονδίνο, Ἰούνιος '86

M. B.

1

Σ' αὐτήν τή συγκεκριμένη διακλάδωση τῆς γραμμῆς δέν εἶχε περάσει ποτέ «Ταχεία». "Όλα τὰ τραῖνα – αὐτά τὰ λίγα πού περνοῦσαν – σταματοῦσαν σέ κάθε σταθμό. 'Ο Ντένις ἤξερε τὰ ὀνόματα τῶν σταθμῶν ἀπέξω, Μπόουλ Τρίπτον, Σπέιβιν Ντέλαγουορ, Νί-σπγουϊτς φόρ Τίμπανυ, Γουέστ Μπόουλμπυ, Κάμλετ-όν-δέ Γουότερ. Κατέβαινε πάντα στό Κάμλετ ἀφήνοντας τό τραῖνο νά σέρνεται νωχελικά συνεχίζοντας τό ταξίδι του – ποιός ξέρει ποῦ – στήν πράσινη καρδιά τῆς 'Αγγλίας.

"Αφηναν τώρα τό Γουέστ Μπόουλμπυ. Δόξα τῷ Θεῷ, αὐτός κατέβαινε στόν ἐπόμενο σταθμό. 'Ο Ντένις κατέβασε τὰ πράγματά του ἀπό τό δίχτυ καί τὰ τακτοποίησε προσεκτικά στή γωνία ἀπέναντι ἀπ' τό κάθισμά του. Μάταιη διαδικασία, ἀλλά κανείς κάτι πρέπει νά κάνει. "Όταν τέλειωσε, βούλιαξε πάλι στή θέση του κι ἔκλεισε τὰ μάτια. Ἔκανε ὑπερβολική ζέστη.

"Ω, αὐτό τό ταξίδι, δυό γεμάτες ὥρες κομμένες ἀπ' τή ζωή του. Δυό ὥρες, στίς ὁποῖες θά μπορούσε νά εἶχε κάνει τόσα πολλά πράγματα, τόσα πολλά... π.χ. νά εἶχε γράψει τό τέλειο ποίημα ἢ νά εἶχε διαβάσει

τό ένα και μοναδικό βιβλίο πού θά τοῦ ἀνοιγε τά μάτια. Ἀντί γι' αὐτά, τό στομάχι του ἀνακατεύτηκε ἀπό τή μυρωδιά τῶν σκονισμένων μαξιλαριῶν ὅπου ἀκουμποῦσε.

Δυό ὥρες. Ἐκατόν εἴκοσι λεπτά. Ὅτιδῆποτε θά μποροῦσε νά γίνει μέσα σ' αὐτό τό διάστημα. Ὅτιδῆποτε. Τίποτε. Ὡ, εἶχαν περάσει ἑκατοντάδες ὥρες καί τί τίς εἶχε κάνει; Τίς εἶχε σπαταλήσει. Εἶχε ξοδέψει τά πολύτιμα λεπτά του σά νά διέθετε ἓνα ἀνεξάντλητο ἀπόθεμα. Ὁ Ντένις βόγκηξε νοερά, καταδίκασε ἀπόλυτα τόν ἑαυτό του μέ ὅλα τά ἔργα του μαζί. Τί δικαίωμα εἶχε νά κάθεταί στή λιακάδα, νά πιάνει γωνιακά καθίσματα σέ βαγόνια τρίτης θέσης, νά εἶναι ζωντανός; Κανένα, κανένα, κανένα δικαίωμα. Τόν κυρίεψε ἓνα συναίσθημα κακομοιριάς καί μιὰ ἀκατονόμαστη νοσταλγική ἀπόγνωση. Ἦταν εἴκοσι τριῶν χρόνων καί, ἀλίμονο, μέ πόση ἀγωνία καί ἐπίγνωση ἀντιμετώπιζε αὐτό τό γεγονός...

Τό τραῖνο σταμάτησε μ' ἓνα τράνταγμα. Ἐπιτέλους εἶχαν φτάσει στό Κάμλετ. Ὁ Ντένις ἀναπήδησε ἀπ' τό κάθισμά του, ἔβαλε τό καπέλο του ἔτσι πού σχεδόν τοῦ ἔκρυβε τά μάτια, ἀνακάτεψε τό σωρό μέ τίς ἀποσκευές του, ἔσκυψε ἔξω ἀπ' τό παράθυρο καί φώναξε ἓναν ἀχθοφόρο. Ἀρπαξε ἀπό μιὰ τσάντα στό κάθε χέρι, ἀλλ' ἀναγκάστηκε μετά νά τίς ξαναφήσει κάτω γιά ν' ἀνοίξει τήν πόρτα. Ὅταν ἐπιτέλους

ἔφτασε κι αὐτός καί οἱ ἀποσκευές του στήν πλατφόρμα, ἄρχισε νά τρέχει κατὰ μήκος τοῦ τραίνου πρὸς τή σκευοφόρο.

— Ἕνα ποδήλατο, ἕνα ποδήλατο, εἶπε λαχανιασμένα στό σταθμάρχη. Ἐνιωσέ ὅτι ἦταν ἕνας ἄνθρωπος ὁραστήριος. Ὁ σταθμάρχης δέν τοῦ ἔδωσε καμιὰ σημασία καί συνέχισε μεθοδικά νά βγάζει ἕνα ἕνα τά πακέτα πού προορίζονταν γιά τό Camlet.

— Ἕνα ποδήλατο, ἐπανελάβε ὁ Ντένις. Ἕνα πράσινο ποδήλατο, κρὸς μέ τό ὄνομα Στόουν. Σ-Τ-Ο-ΟΥ-Ν.

— Τό κάθε πράγμα στήν ὥρα του, κύριε, εἶπε ἡρεμα ὁ σταθμάρχης. Ἦταν ἕνας μεγαλόσωμος, ἐπιβλητικός ἄντρας μέ ναυτικό μούσι. Μποροῦσες νά τόν φανταστεῖς στό σπίτι του νά πίνει τό τσαί του περικυκλωμένος ἀπό μιά πολυάριθμη οἰκογένεια. Σέ τέτοιο τόνο θά ἔπρεπε νά μιλοῦσε στά παιδιά του, ὅταν τό παρακάνανε. «Τό κάθε πράγμα στήν ὥρα του, κύριε». Ὁ ὁραστήριος ἑαυτός τοῦ Ντένις κατέρρευσε, συρρικνώθηκε.

Ἄφησε τίς ἀποσκευές του ἐκεῖ καί ἀργότερα θά ἔστειλνε κάποιον νά τίς παραλάβει, καί ἀπομακρύνθηκε μέ τό ποδήλατό του. Πάντα ἔπαιρνε τό ποδήλατο, ὅταν πήγαινε στήν ἐξοχή. Ἦταν κι αὐτό μέρος τῆς θεωρίας γιά ἐξάσκηση. Μιά μέρα θά μποροῦσε κανεῖς νά σηκωθεῖ στίς ἑξι τό πρωί καί νά πάει μέ τό ποδήλατο ὡς τό Κένιλβορθ ἢ τό Στέιτφορντ-όν-Ἄβον — όπουδήποτε. Καί σέ ἀκτίνα 20 μιλίων ὑπῆρχαν πάντα

νορμανδικές έκκλησίες και άρχοντικά τής έποχής τών Τυδώρ γιά νά δει κανείς, στή διάρκεια μιās άπογευματινής έκδρομής. Κατά κάποιο περίεργο τρόπο ποτέ κανείς δέν τά 'έλεπε, αλλά έτσι κι αλλιώς ήταν ώραία νά νιώθεις ότι τό ποδήλατο ήταν εκεί και ότι ένα ώραϊο πρωινό μπορεί πράγματι νά σηκωνόσουν α στίς έξι.

Μόλις έφτασε στήν κορφή του λόφου πού ξεκινούσε από τό σταθμό του Κάμλετ αισθάνθηκε μία ψυχική ευδιαθεσία. Είδε ότι ό κόσμος ήταν όμορφος. Οί μακρινοί γαλάζιοι λόφοι, οί θημωνιές πού άσπριζαν στίς πλαγιές τής κοιλάδας κατά μήκος τής όποιας πήγαινε ό δρόμος πού είχε πάρει, ό γυμνός από δέντρα όρίζοντας πού άλλαζε καθώς ό ίδιος προχωρούσε· ναι, όλα ήταν όμορφα. 'Η ψυχή του πλημμύρισε από τήν όμορφιά αὐτῶν τῶν βαθιῶν κοιλάδων πού οί πλευρές τους ύψώνονταν κάτω άπ' τά πόδια του. Καμπύλες, καμπύλες. Έπανελάβε τή λέξη άργά, προσπαθώντας ταυτόχρονα νά βρεϊ κάποιον όρο πού νά δίνει έκφραση στή δική του, προσωπική έκτίμηση του τοπίου. Καμπύλες... Όχι, ό όρος ήταν ανεπαρκής. Έκανε μία χειρονομία, σά νά 'θελε ν' άδράξει άπ' τόν άέρα τήν κατάλληλη έκφραση και παραλίγο νά πέσει άπ' τό ποδήλατο. Ποιά λέξη θά μπορούσε νά περιγράψει τίς καμπύλες αὐτῶν τῶν μικρῶν κοιλάδων; Ήταν τόσο λεπτές σάν τίς γραμμές ενός ανθρώπινου σώματος,

ἦταν σχεδιασμένες μέ τή λεπτότητα τῆς τέχνης...
 ...Galbe¹: Αὐτή ἦταν καλή λέξη, ἀλλά ἦταν γαλλική.
 Le galbe évasé de ses hanches². Διάβασε ποτέ κανείς
 γαλλικό μυθιστόρημα καί νά μή βρεῖ αὐτήν τή φράση;
 Κάποια μέρα θά ἔφτιαχνε ἓνα λεξικό γιά χρήση τῶν
 μυθιστοριογράφων. Galbe, gonflé, goulu. Parfum, peau,
 pervers, potelé, pudeur. Vertu, volupté³.

Μά πρέπει στ' ἀλήθεια νά τή βρεῖ τή λέξη. Κα-
 μπύλες, καμπύλες... Αὐτές οἱ μικρές κοιλάδες εἶχαν
 τίς γραμμές μιᾶς κούπας χυμένης σέ καλούπι γυναι-
 κείου στήθους. Ἐμοιαζαν μέ ἔντονα ἀποτυπώματα
 ἑνός πελώριου θεϊκοῦ σώματος, πού εἶχε ἀναπαυθεῖ σ'
 αὐτούς τούς λόφους. Πολύ πομπώδεις ἐκφράσεις αὐ-
 τές, ἀλλά μόνο μ' αὐτές φαινόταν νά πλησιάζει σ'
 αὐτό πού ἔφαχνε. Βαθιά ἀποτυπώματα, λακκάκια,
 κυματισμοί. Τό μυαλό του περιπλάνιόταν σέ διαδρό-
 μους πού ἀντηχοῦσαν ἀπό συνηχήσεις καί παρηχήσεις
 κι ὅλο ἀπομακρύνονταν ἀπό τό σημεῖο πού ἔφαχνε.
 Εἶχε μαζευτεῖ ἀπό τήν ὁμορφιά τῶν λέξεων.

Ἀποκτώντας ἄλλη μιά φορά συναισθήση τοῦ ἐξω-
 τερικοῦ κόσμου βρέθηκε στήν κορφή ἑνός κατήφορου.

1. Περιφέρεια, περίμετρος.

2. Τό ἄνοιγμα τῶν γοφῶν τῆς.

3. Περιφέρεια, φουσκωμένος, ἄπληστος: ἄρωμα, δέρμα, διεσ-
 τραμμένος, παχουλός, ντροπή: ἀρετή, ἡδονή.

Ὁ δρόμος κατέβαινε πρὸς τὰ κάτω ἀπότομος καὶ ὁλόσιος σέ μιά κοιλάδα ἀρκετά μεγάλη. Ἐκεῖ, στήν ἀπέναντι πλαγιά, λίγο πιὸ ψηλά ἀπ' τήν κοιλάδα, ὀρθωνόταν τό Κρόουμ, ὁ προορισμός του. Σταμάτησε νά προχωράει. Τούτη ἡ θεά τοῦ Κρόουμ ἦταν μιά εὐχάριστη ἀργοπορία. Ἡ μπροστινὴ πλευρά μέ τούς τρεῖς προεξέχοντες πύργους ὑψωνόταν ἀπότομα μέσ' ἀπὸ τὰ σκουρόχρωμα δέντρα τοῦ κήπου. Τό σπίτι λουζόταν στό φῶς τοῦ ἥλιου. Τό παλιό τοῦβλο του λαμπύριζε. Πόσο ὠριμο καὶ πλούσιο φάνταζε, πόσο ὑπέροχα γλυκά φωτισμένο! Καί συνάμα, πόσο αὐστηρό! Ὁ λόφος γινόταν ὅλο καὶ πιὸ ἀπότομος· παρ' ὅλα τὰ φρένα, ὁ Ντένις ἀνέπτυσσε ταχύτητα. Χαλάρωσε τή λαβή στό τιμόνι καὶ σέ μιά στιγμή ὄρμησε μέ τό κεφάλι μπροστά πρὸς τὰ κάτω. Πέντε λεπτά ἀργότερα περνοῦσε τήν πύλη τῆς μεγάλης αὐλῆς. Ἡ μπροστινὴ πόρτα ἦταν ὀρθάνοιχτη φιλόξενα. Ἄφησε τό ποδήλατό του γερμένο στόν τοῖχο καὶ προχώρησε μέσα. Θά τοὺς ἔκανε ἑκπληξή.

2

Σέ κανέναν δέν ἔκανε ἑκπληξή. Δέν ὑπῆρχε ψυχή. Ὅλα ἦταν ἡσυχά. Ὁ Ντένις περιπλανήθηκε ἀπὸ δωμάτιο σέ δωμάτιο κοιτάζοντας μ' εὐχαρίστηση τοὺς

γνώριμους πίνακες καί τά ἔπιπλα, ὅλα τά μικρά σημάδια ἀκαταστασίας καί ζωῆς πού ἦταν σκορπισμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ. Μᾶλλον εὐχαριστήθηκε πού ὅλοι ἔλειπαν. Τόν διασκέδαζε ἡ περιπλάνησή στό σπίτι. Ἦταν σά νά ἐξερευνοῦσε μιά νεκρή, ἔρημη Πομπηία. Τί εἶδος ζωῆς θά μπορούσε ν' ἀναπλάσσει ὁ ἀρχαιολόγος, μέ μιάν ἀνασκαφή, ἀπ' αὐτά τά ἐρείπια; Τί ἄνθρωποι θά ἔλεγε ὅτι κατοικοῦσαν σ' αὐτές τίς ἄδειες κάμαρες; Ἰπῆρχε ἡ μακροῦστενη γαλαρία μέ τίς σειρές τῶν ἀξιοσέβαστων καί — πράγμα πού βέβαια δέν θά μπορούσε κανείς νά ὁμολογήσει ὀημοσίως — μᾶλλον ἀνιάρων Ἰταλῶν primitives, μέ τά κινέζικα γλυπτά, μέ τά ὄχι ἐνοχλήτικά, ἀχρονολόγητα ἔπιπλα. Μετά ἦταν τό σαλόνι μέ τήν ξυλόγλυπτη ἐπένδυση, ὅπου οἱ τεράστιες πολυθρόνες, οἱ σκεπασμένες μέ κρετόν, ἔμοιαζαν ὁάσεις ἀνακούφισης ἀνάμεσα στίς αὐστηρές, ἀσκητικές ἀντίκες. Ἦταν τό «πρωινό δωμάτιο» μέ τούς τοίχους του σέ ἀπαλό λεμονί χρώμα, λουστραρισμένες Βενετσιάνικες καρέκλες

καθρέφτες του καί τούς μοντέρνους πίνακές του. Ἦταν ἡ βιβλιοθήκη ὀροσερή, εὐρύχωρη καί σκοτεινή, γεμάτη βιβλία ἀπ' τό ταβάνι ὡς τό πάτωμα, πλούσια σέ δυοσίωνους τόμους. Ἦταν ἡ τραπεζαρία, σίγουρα αὐθεντικά ἐγγλέζικη, μέ τό μεγάλο της τραπέζι ἀπό μαχάγκονυ, τίς καρέκλες καί τόν μπουφέ τοῦ 18ου αἰώνα, τούς πίνακές της, ἐπίσης τοῦ 18ου αἰώνα —

οικογενειακά πορτραίτα και πίνακες ζώων όλο λεπτομέρεια. Τί θά μπορούσε κανείς ν' αναπλάσσει μ' αυτά τά δεδομένα; Ίπῆρχε πολὺς Χένρυ Γουίμπους στή μακρόστενη γαλαρία καί στή βιβλιοθήκη καί κάτι ἴσως ἀπό τήν Ἄννα στό «πρωινό δωμάτιο». Αὐτό ἦταν ὅλο. Μέσα στή σωρεία τῶν πραγμάτων δέκα γενεῶν, οἱ ζωντανοί εἶχαν ἀφήσει ἐλάχιστα ἴχνη.

Πάνω στό τραπέζι, στό «πρωινό δωμάτιο», εἶδε τό δικό του ποιητικό βιβλίο. Πόση λεπτότητα! Τό πῆρε καί τό ἄνοιξε. Ἦταν αὐτό πού οἱ κριτικοί ὀνομάζουν «τομίδιο». Διάβασε στήν τύχη:

«...Μά ἡ σιωπή καί τό σκοτάδι τό ἀτέλειωτο
 Στου Λούνα-Πάρκ τά φῶτα κάνουν τή φωλιά
 τους
 Καί ἀπ' τή νυχτερινή του δόξα τό Μπλάκπουλ
 Σκάβει ἕναν τάφο φωτεινό καί παραγμένο».

Τό ξανάφησε, κούνησε τό κεφάλι του κι ἀναστέναξε. «Τί μυαλό πού ἤμουνα τότε!» Ἀναλογίστηκε σάν τήν ἡχώ τοῦ γερο-Σγουίφτ. Εἶχαν περάσει σχεδόν ἑξι μῆνες ἀπό τότε πού εἶχε ἐκδοθεῖ τό βιβλίο, κι ἔνιωθε πολύ εὐχαριστημένος πού ποτέ πιά δέν θά ξανάγραφε κάτι παρόμοιο. Ποιός μπορεῖ νά τό διάβαζε; Ἀναρωτήθηκε. Ἴσως ἡ Ἄννα. Τοῦ ἄρεσε αὐτή ἡ ἰδέα. Ἴσως ἐπίσης, νά εἶχε ἀναγνωρίσει, ἐπιτέλους, τόν ἑαυτό

της στή φιγούρα τῆς Ἀμαδρυάδας τῆς μικρούλας λεύκας, τῆς λιγνῆς Ἀμαδρυάδας πού οἱ κινήσεις της ἦταν σάν τό λίκνισμα ενός νεαροῦ δέντρου στόν ἄνεμο. «Ἡ Γυναίκα πού ἦταν Δέντρο» ἦταν ὁ τίτλος τοῦ ποιήματός του. "Όταν ἐκδόθηκε τό βιβλίο τῆς τό εἶχε δώσει, ἐλπίζοντας ὅτι τό ποίημα θά τῆς ἔλεγε αὐτά πού δέν εἶχε τολμήσει νά τῆς πεῖ ὁ ἴδιος. "Όμως ἐκείνη ποτέ δέν ἀναφέρθηκε σ' αὐτό.

Ἐλλεισε τά μάτια του καί τήν εἶδε σάν ὄραμα μέ τήν κόκκινη βελουδένια κάπα της νά καταφθάνει κουνιστή καί λυγιστή, στό μικρό ρεστωράν τοῦ Λονδίνου ὅπου γευματίζαν μαζί μερικές φορές, ἀργοπορημένη κατὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἐνῶ αὐτός καθόταν στό τραπέζι του, ἀξιολύπητος ἀπό ἀνυπομονησία, ἐνοχλημένος, πεινασμένος. Ἦταν ἀνυπόφορη!

Σκέφτηκε ὅτι ἴσως ἡ οἰκοδέσποινα νά βρισκόταν στό μπουντουάρ της. Ἦταν κι αὐτό μιά πιθανότητα, θά πήγαινε νά δεῖ. Τό μπουντουάρ τῆς κ. Γουίμπους ἦταν στόν κεντρικό πύργο πρὸς τήν πλευρά τοῦ κήπου. Μιά μικρή στριφογυριστή σκάλα ἀνέβαινε ὡς ἐκεῖ ἀπ' τό χόλ. Ὁ Ντένις ἀνέβηκε, χτύπησε τήν πόρτα. «Ἐμπρός!» Ἀ, λοιπόν ἦταν ἐκεῖ ἢ μᾶλλον ἤλπιζε ὅτι δέν θά 'ταν. Ἀνοιξε τήν πόρτα. Ἡ Πρισίλλα Γουίμπους ἦταν ξαπλωμένη στόν καναπέ. Πάνω στά γόνατά της βρισκόταν ἓνα στυπόχαρτο καί κείνη σκεπτική δάγκωνε τήν ἄκρη ενός ἀσημένιου μολυβιοῦ.

— Γειά σου, είπε σηκώνοντας τά μάτια της. Είχα ξεχάσει ότι θά έρχόσουν.

— Φοβάμαι πώς είμαι κιόλας έδω, είπε ό Ντένις αποδοκιμαστικά. Λυπάμαι πάρα πολύ.

Ή κ. Γουίμπους γέλασε. Ή φωνή της, τό γέλιο της ήταν βαθύ, άντρικό. Τό καθετί πάνω της θύμιζε άντρα. Είχε φαρδύ, τετράγωνο πρόσωπο μεσήλικα, μέ μιά όγκώδη εξέχουσα μύτη καί μικρά πρασινωπά μάτια. Μά πάνω άπ' όλα ξεχώριζε ή ύψηλή καί περίπλοκη κόμμωσή της σέ άπίθανα περίεργο τόνο πορτοκαλλί. Κοιτάζοντάς την ό Ντένις θυμόταν πάντα τόν Γουίλκι Μπάρντ, τόν άοιδό.

«Νά γιατί πάω νά τραγουδήσω
Στήν όπερα, νά τραγουδήσω στήν όπερα,
Νά τραγουδήσω στήν ό-πε-πε-πε-ρά».

Σήμερα φορούσε ένα μώβ μεταξωτό φόρεμα μέ ψηλό γιακά καί μιά σειρά πέρλες. Τό σύνολο αυτό πού παρήταν αξιοπρεπές, πού θύμιζε πολύ βασιλική οικογένεια, τήν έκανε νά μοιάζει περισσότερο από κάθε άλλη φορά σά νά πήγαινε νά δώσει παράσταση.

— Ποῦ ήσουν ά όλον αυτό τόν καιρό, τόν ρώτησε.

— Λοιπόν, είπε ό Ντένις καί δίστασε, σχεδόν ήδονικά. Είχε νά δώσει μία τρομακτικά ενδιαφέρουσα αναφορά γιά τό Λονδίνο καί οί ασχολίες του εκεί εί-

χαν όλες ώριμάσει και ήταν έτοιμες στό μυαλό του. Θά του ήταν πολύ ευχάριστο νά μιλήσει.

— Γιά ν' αρχίσω λοιπόν, είπε....

Είχε όμως ήδη αργήσει. Ή ερώτηση τής κ. Γουίμπους ήταν αυτό πού λέμε «ρητορική» και δέν περίμενε απάντηση. Ήταν απλώς μιά μικρή διαλογική φιοριτούρα, μιά τακτική διαλόγου στό παιχνίδι τών τύπων και τής ευγένειας.

— Μέ βρίσκεις απασχολημένη μέ τά ώροσκοπία μου, του είπε, χωρίς νά προσέξει καν ότι τόν διέκοψε.

Λιγάκι ενοχλημένος ό Ντένις αποφάσισε νά κρατήσει τήν ιστορία του γιά πιό δεκτικά αυτιά. Ίκανοποιήθηκε παίρνοντας μιά μικρή εκδίκηση, λέγοντας «Ω!», μάλλον παγωμένα.

— Σου είπα πώς κέρδισα τετρακόσιες λίρες φέτος στό Γκράντ Νάσιοναλ;

— Ναί, τής απάντησε μονολεκτικά, μέ τήν ίδια ακόμα ψυχρότητα. Πρέπει νά του τό είχε πει τουλάχιστον έξι φορές.

— Δέν είναι θαυμάσιο; Όλα είναι γραμμένα στ' άστρα. Τόν παλιό καιρό, όταν δέν είχα τ' άστρα νά μέ βοηθούν, συνήθως έχανα χιλιάδες. Τώρα — σταμάτησε γιά μιά στιγμή — ορίστε οί τετρακόσιες λίρες στό Γκράντ Νάσιοναλ. Κι αυτό οφείλεται στ' άστρα.

Ό Ντένις θά προτιμούσε ν' άκουγε περισσότερα γιά

τόν παλιό καιρό, αλλά παραῆταν διακριτικός ἤ, μάλλον, ὑπερβολικά ντροπαλός γιὰ νά ρωτήσει. Εἶχε γίνεи κάτι σάν σκάνδαλο, αὐτό ἤξερε ὅλο κι ὅλο. Ἡ γριά Πρισίλλα – τότε ὄχι τόσο γριά βέβαια καί πολύ πιό ζωηρή – εἶχε χάσει πολλά λεφτά, τά εἶχε σκορπίσει μέ τίς χουφτες σέ ὅλες τίς ἱπποδρομίες τῆς χώρας. Ἐπὶ πλέον εἶχε χαρτοπαίξει. Σέ κάθε διάδοση ὁ ἀριθμός τῶν χιλιάδων διέφερε, ἀλλά ὅλες ἀνέβαζαν τό ποσό πολύ ψηλά. Ὁ Χένρυ Γουίμπους ἀναγκάστηκε νά πουλήσει μερικούς ἀπό τοὺς primitives πίνακές του – ἕναν Taddeo da Poggibonsi, ἕναν Amico di Taddeo καί ἄλλους τέσσερις πέντε ἀνώνυμους τῆς Σιέννας – σέ Ἀμερικάνους. Ξέσπασε κρίση. Γιὰ πρώτη φορά στή ζωή του ὁ Χένρυ διεκδίκησε τά δικαιώματά του καί, ὅπως φαίνεται, μέ θετικό ἀποτέλεσμα.

Ἡ εὐθυμη καί ἀργόσχολη πλευρά τῆς Πρισίλλο διακόπηκε ἀπότομα. Τώρα περνοῦσε ὅλο σχεδόν τόν καιρό της στό Κρόουμ, καλλιεργώντας μιά μάλλον ἀπροσδιόριστη ἀρρώστια. Γιὰ παρηγοριά περνοῦσε τήν ὥρα της μέ τή «Νέα Σκέψη» καί «Τό Ἀπόκρυφο». Εἶχε ἀκόμη τό πάθος τῶν ἱπποδρομιῶν καί ὁ Χένρυ πού στό βάθος ἦταν καλόκαρδος ἄνθρωπος, τῆς ἐπέτρεπέ νά ξοδεύει σαράντα λίρες τό μήνα σέ στοιχήματα. Οἱ περισσότερες μέρες τῆς Πρισίλλα περνοῦσα μελετώντας τά ὠροσκόπια τῶν ἀλόγων καί κάνοντα ἐπιστημονικές ἐπενδύσεις τῶν χρημάτων της κατὰ

τήν υπαγόρευση τῶν ἄστρων. Ἐπίσης ἔβαζε καί ποδοσφαιρικά στοιχήματα. Εἶχε ἓνα μεγάλο τετράδιο, ὅπου σημείωνε τά ὠροσκόπια τῶν παικτῶν ὅλων τῶν ομάδων τοῦ ἐθνικοῦ συστήματος ποδοσφαίρου. Ἡ διαδικασία τῆς ἐξισορρόπησης στά ὠροσκόπια τῶν ἑντεκα παικτῶν καί στίς δύο ἀντίπαλες ομάδες ἦταν πολύ λεπτή καί πολύ δύσκολη. Ἕνας ἀγώνας ἀνάμεσα στίς ομάδες Σπέρς καί Βίλλα συνεπαγόταν μιὰ τεράστια καί περίπλοκη σύγκρουση στόν οὐρανό, ὥστε δέν ἦταν ἄξιό ἀπορίας ἂν ἔκανε καμιά φορά λάθος ὡς πρὸς τό ἀποτέλεσμα.

— Τί κρίμα, Ντένις, πού δέν τά πιστεύεις αὐτά τά πράγματα, τί κρίμα, εἶπε ἡ κ. Γουίμπους μέ τή βαθιά, χαρακτηριστική της φωνή.

— Δέν μπορῶ νά πῶ ὅτι τά πιστεύω.

— Ἄ! αὐτό συμβαίνει γιατί δέν ξέρεις τί θά πεῖ νά πιστεύεις. Δέν ἔχεις ἰδέα πόσο διασκεδαστική καί συναρπαστική γίνεται ἡ ζωὴ ὅταν πιστεύεις. Ὅλα ὅσα συμβαίνουν, σημαίνουν κάτι. Ποτέ κάτι πού κάνει κανεὶς δέν εἶναι ἀσήμαντο. Ἡ ζωὴ, ξέρεις, γίνεται πολύ πιο εὐθυμη. Πάρε γιὰ παράδειγμα ἐμένα ἐδῶ, στό Κρόουμ. Ἴσως νά σκέφτεσαι ὅτι πλήττω τρομακτικά. Ὅμως ὄχι, δέν εἶναι ἔτσι. Δέν λυπᾶμαι καθόλου γιὰ τόν παλιό καιρό. Ἐχω τ' ἄστρα... Σήκωσε τό φύλλο τοῦ χαρτιοῦ πού ἦταν πάνω στό στυπόχαρτο. «Τό ὠροσκόπιο τοῦ Ἰνμαν» τοῦ ἐξήγησε. Εἶπα νά κάνω φέτος

τό φθινόπωρο μιά μικρή προσπάθεια στό πρωτάθλημα μπιλιάρδου. Έχω τό άπειρο γιά νά συντονίζομαι, εἶπε κυματίζοντας τό χέρι της. Καί μετά, εἶναι καί ἡ ἄλλη ζωή καί ὅλα τά πνεύματα καί ἡ «αὔρα»¹ τοῦ καθενός καί ἡ κ. Έντυ, καί τό νά λέω ὅτι δέν εἶμαι ἄρρωστη, καί τά χριστιανικά μυστήρια καί ἡ κ. Μπίσαντ, ὅλα εἶναι θαυμάσια. Δέν πλήττει κανείς οὔτε λεπτό. Δέν μπορῶ νά διανοηθῶ πῶς συνήθιζα νά περνάω παλιά, τόν παλιό καιρό. Εὐχαρίστηση; Περιδιάβασμα ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ; Αὐτό ἦταν ὅλο, μόνο περιδιάβασμα. Μεσημεριανό γεῦμα, τσαί, δείπνο, θέατρο, βραδινό γεῦμα, κάθε μέρα. Εἶχε τό γούστο του βέβαια, ὅσο κρατοῦσε. Ἀλλά δέν ἔμενε καί τίποτε μετά. Ὑπάρχει ἓνα καλό σχετικό κομμάτι στό τελευταῖο βιβλίο τοῦ Μπάρμπεκιου-Σμίθ. Ποῦ εἶναι;

Ἀνακάθισε, ἔφτασε μέ τό χέρι της τό βιβλίο πού βρισκόταν στό μικρό τραπεζάκι στήν ἄκρη τοῦ καναπέ.

- Ἀλήθεια, τόν ξέρεις; ρώτησε.
- Ποιόν;
- Τόν κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ.

Ὁ Ντένις τόν ἤξερε ἀμυδρά. Ὁ Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἔγραφε στούς Κυριακάτικους Τάιμς. Ἐγραφε γιά τήν ἀγωγή τῆς ζωῆς. Θά μπορούσε κάλλιστα νά

1. Φωτοστέφανο καί «ἀστρικό σῶμα».

είναι ο συγγραφέας του βιβλίου «Τί πρέπει να γνωρίζει ένα νέο κορίτσι».

— Όχι, δέν τόν ξέρω προσωπικά, είπε.

— Τόν έχω καλέσει για τό επόμενο Σαββατοκύριακο. Ίυρισε τίς σελίδες του βιβλίου. Νά τό κομμάτι πού έλεγα, τό έχω σημειώσει. Πάντα σημειώνω αυτά πού μ' αρέσουν.

Κρατώντας τό βιβλίο σέ απόσταση αρκετή, γιατί είχε πρεσβυωπία, καί κάνοντας κατάλληλες χειρονομίες μέ τό ελεύθερο χέρι της άρχισε να διαβάζει άργά, σέ τόνο δραματικό.

«Τί είναι οί πανάκριβες γούνες, τί είναι τά τεράστια εισοδήματα;» Σήκωσε τά μάτια άπ' τή σελίδα μέ μία θεατρική κίνηση του κεφαλιού. Ή πορτοκαλλιά της κόμμωση κουνήθηκε δυσοίωνα.

Ό Ντένις κοίταζε τό μαλλί της γοητευμένος. Ήταν φυσικά μαλλιά μαζί μέ χέννα, άναρωτιόταν, ή ήταν καμιά άπό κείνες τίς τέλειες μεταμορφώσεις πού βλέπει κανείς στίς διαφημίσεις;

— «Τί είναι οί θρόνοι καί τά σκήπτρα;»

Ή πορτοκαλλιά μεταμόρφωση, ναί, πρέπει να πρόκειται για μεταμόρφωση, σείστηκε πάλι.

— «Τί είναι ή εύθυμία του πλούτου, τό μεγαλειό των δυνατών, τί είναι ή υπερηφάνεια των μεγάλων, τί είναι οί επιδεικτικές τέρψεις της ύψηλης κοινωνίας;»

Ἡ φωνή πού εἶχε ἀνέβει σέ τόνο ἐρωτηματικό ἀπό πρόταση σέ πρόταση, ξέσπασε σέ μιά βροντερή ἀπάντηση.

— «Δέν εἶναι τίποτα. Ματαιιότητα, χνούδι, σπόρος ἀπό χορτάρι στόν ἄνεμο, ἀτμίδες πυρετοῦ. Τά σημαντικά πράγματα συμβαίνουν στήν καρδιά. Αὐτά πού βλέπουμε γύρω μας εἶναι γλυκά, ἀλλά αὐτά πού δέν βλέπουμε εἶναι χιλιάδες φορές γλυκύτερα. Τό ἀόρατο μετράει στή ζωή».

Ἡ κ. Γουίμπους χαμήλωσε τό βιβλίο.

— Δέν εἶναι ὁμορφο; εἶπε.

Ὁ Ντένις προτίμησε νά μή διακινδυνεύσει καμιά ἀπάντηση καί μουρμούρισε ἓνα οὐδέτερο «Χμ».

— Ἄ, εἶναι θαυμάσιο αὐτό τό βιβλίο, εἶναι πραγματικά ὁμορφο, εἶπε ἡ Πρισίλλα καθώς ἄφηνε τίς σελίδες νά γυρίσουν μόνες τους μιά μιά κάτω ἀπ' τόν ἀντίχειρά της. «Νά καί τό κομμάτι γιά τή Λίμνη τῶν Λωτῶν. Ξέρεις, κάνει σύγκριση τῆς ψυχῆς μέ μιά Λίμνη Λωτῶν». Ξανάπιασε τό βιβλίο καί διάβασε: «Ἕνας φίλος μου ἔχει στόν κῆπο του μιά λίμνη μέ λωτούς. Βρίσκεται σέ μιά μικρούλα κοιλάδα γεμάτη ἀγριοτριαντάφυλλα κι ἐγκλαντίνες ἀπ' ὅπου τ' ἀηδό-νι ξεχύνει τό ἐρωτικό του τραγούδι ὅλο τό καλοκαίρι. Μέσα στή λίμνη ἀνθίζουν οἱ λωτοί καί τά πουλιά τ' οὐρανοῦ ἔρχονται νά πιοῦν καί νά λουστοῦν στά κρυστάλλινα νερά της...» Ἄ, κι αὐτό μοῦ θυμίζει, ἀνα-

φώνησε ή Πρισίλλα κλείνοντας μέ θόρυβο τό βιβλίο καί γελώντας μέ τό έντονο, βαθύ γέλιο της, «αυτό μου θυμίζει έκείνα πού έγιναν στή δική μας λίμνη από τότε πού ήσουν εδώ γιά τελευταία φορά. Έπιτρέψαμε στους κατοίκους του χωριού νά έρχονται νά κάνουν τό μπάνιο τους τά βράδια. Δέν έχεις ιδέα τί πράγματα συνέβησαν». Έσκυψε πρός τά μπρός μιλώντας σ' έμπιστευτικό ψίθυρο· πότε πότε έβγαζε κι ένα βαθύ κελαρυστό γέλιο, «... μπάνια μεικτά... τούς είδα απ' τό παράθυρό μου... ζήτησα καί μου 'φεραν ένα ζευγάρι κυάλια γιά νά βεβαιωθώ... δέν υπάρχει καμιά αμφιβολία γι' αυτό...» Τό γέλιο της ξέσπασε πάλι. Γέλασε καί ό Ντένις. Ό Μπάρμπεκιου-Σμίθ ξεχάστηκε τελείως.

— Είμαι ώρα νά πάμε νά δούμε αν είναι έτοιμο τό τσάι, είπε ή Πρισίλλα. Σηκώθηκε απ' τόν καναπέ καί διέσχισε τό δωμάτιο μέ τό μεταξωτό της φόρεμα νά φουρφουρίζει καθώς σερνόταν στό πάτωμα. Ό Ντένις τήν ακολουθούσε σιγομουρμουρίζοντας μόνος του:

«Νά γιατί πάω νά τραγουδήσω
Στήν όπερα, νά τραγουδήσω στήν όπερα,
Νά τραγουδήσω στήν ό-πε-πε-πε-πε-ρά».

Καί μετά τό μικρό ρεφραίν του άχομπανιαμένου στό τέλος «ρά-ρά».

3

Ἡ βεράντα μπροστά στό σπίτι, ἦταν μιά μακριά στενή λουρίδα μέ γρασίδι, πού σταματοῦσε μπροστά σ' ἓνα χαριτωμένο πέτρινο στηθαῖο. Στήν κάθε πλευρά της βρίσκονταν δυό μικρά κιόσκια ἀπό τοῦβλο. Κάτω ἀπ' τό σπίτι τό ἔδαφος κατηφόριζε πολύ ἀπότομα καί ἡ βεράντα ἦταν αἰσθητά ψηλή. Ἀπ' τό στηθαῖο μέχρι τό κάτω μέρος τῆς πλαγιάς τό ὕψος ἦταν τριάντα πόδια. Ὅταν τόν ἔβλεpes ἀπό κάτω, ὁ ψηλός μονοκόμματος τοῖχος τῆς βεράντας, πού ἦταν κι αὐτός χτισμένος μέ τοῦβλο, ὅπως καί τό σπίτι, εἶχε τή σχεδόν ἀπειλητική ὄψη φρουρίου. Μιά ἔπαλξη κάστρου πού ἀπ' τούς προμαχῶνες του μπορούσες ν' ἀγναντέψεις πέρα μακριά τόν ὀρίζοντα, πολύ μακριά, στό ὕψος τοῦ ματιοῦ σου. Κάτω, στήν μπροστινή ἔκταση, μ' ἓνα φράχτη πυκνό ἀπό θάμνους, ἡμερο ἔλατο ὀλόγυρά της, βρισκόταν ἡ πισίνα μέ τήν πέτρινη μπορντούρα της γύρω γύρω. Πιο πέρα, ἐκτεινόταν τό πάρκο μέ τίς γιγάντιες φτέλιες, τίς πράσινες ἀπλωσιές, μέ τό γρασίδι, καί στό βάθος τῆς κοιλάδας λαμπύριζε ἡ γραμμή τοῦ στενοῦ ποταμοῦ. Στήν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ ποταμοῦ τό ἔδαφος ὑψωνόταν πάλι σέ μιά μακριά πλαγιά γεμάτη καλλιεργημένες ἐκτάσεις. Κοιτάζοντας ψηλά πρὸς τήν κοιλάδα, στά δεξιά, μπορούσε νά δεῖ κανεῖς μιά σειρά ἀπό μακρινούς γαλαζωπούς λόφους.

Τό τραπέζι γιά τό τσάι ἦταν χτισμένο κάτω ἀπ' τή σκιά τοῦ ἑνός ἀπό τά μικρά κιόσκια καί ἡ ὑπόλοιπη συντροφιά ἦταν κιόλας μαζεμένη ἐκεῖ, ὅταν ὁ Ντένις καί ἡ Πρισίλλα ἔκαναν τήν ἐμφάνισή τους. Ὁ Χένρυ Γουίμπους εἶχε ἀρχίσει νά σερβίρει τό τσάι. Ἦταν ἕνας ἀπό κείνους τούς δίχως ἡλικία ἀναλλοίωτους ἐξηντάρηδες, πού μπορεῖ νά 'ταν τριάντα, μπορεῖ νά 'ταν ὅτιδῇποτε. Ὁ Ντένις τόν ἤξερε πολλά χρόνια, σχεδόν ὅσο μποροῦσε νά θυμηθεῖ τόν ἑαυτό του. Ὅλο αὐτό τό διάστημα τό χλωμό, μᾶλλον ὁμορφο πρόσωπό του δέν εἶχε γεράσει καθόλου. Ἦταν σάν τό ἀνοιχτό-χρωμο γκρίζο καπέλο του πού τό φοροῦσε πάντα, χεῖμωνα καλοκαίρι, ἀγέραστο, ἤρεμο, ὀλύμπιο καί ἀνέκφραστο.

Δίπλα του, ἀλλά ἀπόμακρη ἀπ' αὐτόν κι ἀπ' τόν ὑπόλοιπο κόσμο, μέ τό σχεδόν ἀδιαπέραστο φράγμα τῆς κουφαμάρας τῆς, καθόταν ἡ Τζένυ Μάλλιον. Ἦταν ἴσως τριάντα χρόνων, εἶχε μιά στραβή μύτη καί ροδαλό δέρμα καί τά καστανά τῆς μαλλιά ἦταν πλεγμένα καί τυλιγμένα σέ δύο πλάγιους κότσους πάνω ἀπ' τ' αὐτιά τῆς. Στόν μυστικό πύργο τῆς κουφαμάρας τῆς καθόταν ξεκομμένη, κοιτάζοντας κάτω τόν κόσμο μέ τά διαπεραστικά τῆς μάτια. Τί σκεφτόταν γιά τούς ἄντρες, γιά τίς γυναῖκες, γιά τά πράγματα; Αὐτό ἦταν κάτι πού ὁ Ντένις ποτέ δέν εἶχε καταφέρει ν' ἀνακαλύψει. Μέσα στήν αἰνιγματική τῆς ἀπομάκρυν-

ση ή Τζένυ έμοιαζε λίγο ανήσυχη. 'Ακόμη καί τώρα, κάποιο έσωτερικό άστείο φαινόταν νά τή διασκεδά-ζει, γιατί χαμογελοῦσε μόνη της καί τά καστανά της μάτια έμοιαζαν μέ πολύ λαμπερούς, στρογγυλούς βώλους. Στην άλλη πλευρά, δίπλα του, τό σοβαρό, φεγγαρίσιο, όλο άθωότητα πρόσωπο τής Μαίρης Μπρεϊ-σγκίνρντλ έλαμπε ρόδινο καί παιδιάστικο. Ήταν κά-που είκοσι τριών έτών αλλά δέν τήν έκανες γιά τόσο. Τά κοντά της μαλλιά, κομμένα κοντά καί στρογγυλά, σάν τίς φιγουρες νεαρών ύπηρετών σέ παλιούς πίνα-κες, σχημάτιζαν μιά καμπάνα από αναλυτό χρυσάφι γύρω στά μάγουλά της. Είχε μεγάλα γαλανά πορσε-λάνινα μάτια πού ή έκφρασή τους ήταν όλο άφέλεια καί συχνά γεμάτα ζέση κι άπορία.

Δίπλα στή Μαίρη καθόταν ένας μικρόσωμος, λιπό-σαρκος άντρας, άκαμπτος καί στητός στήν καρέκλα του. Στην εμφάνιση ό κ. Σκόγκαν έμοιαζε μέ κείνες τίς φτερωτές σαῦρες, πού πιά δέν ύπάρχουν, τής Τρί-της Γεωλογικής Περιόδου. Ή μύτη του ήταν γαμψή καί τό σκοτεινό του μάτι είχε τήν άστραφτερή γρηγο-ράδα του κοκκινολαίμη. 'Αλλά δέν είχε τίποτε τό άπαλό ή χαριτωμένο ή φτερωτό επάνω του. Τό δέρμα του ρυτιδιασμένου μελαμψού του προσώπου είχε μιά στεγνή καί φολιδωτή όψη. Τά χέρια του ήταν σάν χέρια κροκόδειλου. Οί κινήσεις του χαρακτηρίζονταν από τήν άδέξια απότομη καί μηχανική ταχύτητα τής

σαύρας, καί ἡ ὁμιλία του ἦταν λεπτή, διαπεραστική καί στεγνή. Συμμαθητής τοῦ Χένρυ Γουίμπους καί ἀκριβῶς συνομήλικός του, ὁ κ. Σκόγκαν ἔμοιαζε πολὺ μεγαλύτερος, ἀλλὰ συγχρόνως εἶχε μιά νεανική ζωντάνια, πού ἔλειπε ἀπ' αὐτόν τόν ἀριστοκράτη, πού τό πρόσωπό του ἔμοιαζε μέ γκρίζο καπέλο.

Ὁ κ. Σκόγκαν μπορεῖ νά ἴμοιαζε σάν ἐκλείψαν σαυροειδές, ἀλλὰ ὁ Γκομπώ ἦταν ἀπόλυτα καί κυρίως ἀνθρώπινος. Στίς παλιές φυσικές ἱστορίες γύρω στά 1830, θά μπορούσε νά εἶχε φιγουράρει σέ μεταλλική σκαλισμένη πλάκα σάν τύπος τοῦ homo sapiens. Τιμή, πού ἐκείνη τήν ἐποχή ἔπεφτε κατὰ γενική ὁμολογία στόν Λόρδο Βύρωνα. Πράγματι, μέ πιό πολλά μαλλιά καί μικρότερο κολάρο, ὁ Γκομπώ θά μπορούσε νά ἦταν τελειῶς Βυρωνικός, παραπάνω ἀπό Βυρωνικός, γιατί ὁ Γκομπώ ἦταν Προβηγκιανῆς καταγωγῆς, ἓνας μαυρομάλλης, νεαρός πειρατής γύρω στά τριάντα, μέ ἀστραφτερά δόντια καί μεγάλα φωτεινά σκουρόχρωμα μάτια. Ὁ Ντένις τόν κοίταξε μέ ζήλεια. Τόν ζήλευε γιά τό ταλέντο του. Νά μπορούσε νά γράψει τόσο καλούς στίχους, ὅσο καλὰ ζωγράφιζε πίνακες ὁ Γκομπώ! Ἀκόμη πιό πολύ, τούτη τή στιγμή, ζήλευε τόν Γκομπώ γιά τήν ἐμφάνισή του, τή ζωντάνια του, τήν ἀνετη αὐτοκυριαρχία στους τρόπους του. Ἦταν ν' ἀπορεῖ κανεῖς γιατί θ' ἄρεσε στήν Ἄννα; Θά τῆς ἄρεσε; Μποροῦσε νά ἔταν καί τίποτε χειρότερο, ἀναλοφί-

στηκε μέ πικρία ό Ντένις, καθώς βάδιζε στό πλάι τής Πρισίλλα πρós τή μεριά τής μακριάς βεράντας μέ τό γρασίδι.

Ήνάμεσα στόν Γκομπώ καί στόν κ. Σκόγκαν μιά πολύ χαμηλωμένη σαίζ-λόγκ έδειχνε τή ράχη της στούς νεοαφιχθέντες καθώς πλησίαζαν πρós τό τραπέζι του τσαγιού. Ό Γκομπώ έσκυβε από πάνω της. Τό πρόσωπό του ήταν όλο κινητικότητα. Χαμογελούσε, γελούσε, έκανε γρήγορες χειρονομίες. Από τό βάθος τής καρέκλας έρχόταν ό ήχος ενός μαλακού, τεμπέλικου γέλιου. Ό Ντένις ξαφνιασθηκε καθώς τό άκουσε. Αυτό τό γέλιο, πόσο καλά τό ήξερε! Τί συναισθήματα ξυπνούσε μέσα του! Τάχυνε τό βήμα του..

Στή χαμηλή της σαίζ-λόγκ ή Άννα έμοιαζε πιό πολύ ξαπλωμένη παρά κάθισμένη. Τό μακρύ λιγνό της κορμί αναπαυόταν μ' έναν τρόπο αδιάφορης καί νωθρής χάρης. Μέσ' απ' τά ανοιχτόχρωμα καστανά της μαλλιά, τό πρόσωπό της είχε μιά σχεδόν κουκλίστικη συμμετρία. Καί πράγματι, υπήρχαν στιγμές πού δέν διέφερε από μιά κούκλα, όταν τό όβάλ πρόσωπο μέ τ' άχνογάλανα μάτια πού τά σκίαζαν μακριές βλεφαρίδες, δέν είχε καμιά έκφραση, όταν δέν ήταν τίποτε περισσότερο από μιά τεμπέλικη κέρινη μάσκα. Ήταν ή άνηψιά του Χένρυ Γουίμπους καί αυτή ή απρόσωπη όψη ήταν κληρονομική τών Γουίμπους. Ήπληρχε στήν οικογένεια καί έμφανιζόταν στ' άθηλικά μέλη της,

σάν ανέκφραστο κουκλίστικο πρόσωπο. 'Αλλά πέρ' απ' αὐτήν τήν κουκλίστικη μάσκα, σάν μιά χαρούμενη μελωδία πού χορεύει πάνω στό βασικό μπάσο πού δέν ἀλλάζει, περνούσε ἡ ἄλλη κληρονομιά τῆς Ἄννας: τό γρήγορο γέλιο, τό λεπτό εἰρωνικό ὕφος καί οἱ ἀλλαγές στήν ἔκφραση, ἀνάλογες μέ τήν ἐκάστοτε διάθεση. Τώρα καθώς τήν κοίταξε ὁ Ντένις, χαμογελοῦσε. Εἶχε πάρει τό γατίσιο της χαμόγελο – ἔτσι τό ἔλεγε ὁ Ντένις – χωρίς ἰδιαίτερο λόγο. Τά χεῖλη ἦταν σφιγμένα καί δύο μικρές ρυτίδες σχηματίζονταν στά μάγουλά της. Μιά ἄπειρη ἱκανοποίηση ἐλαφριάς κακεντρέχειας φώλιαζε σ' αὐτές τίς μικρές πτυχές, στά μισόκλειστα βλέφαρά της, σ' αὐτά τά ἴδια τά μάτια, πού ἦταν φωτεινά καί γελαστά ἀνάμεσα στά μισόκλειστα βλέφαρα.

Εἰπώθηκαν οἱ προκαταρτικοί χαιρετισμοί καί ὁ Ντένις ἔρῃκε μιά ἄδεια καρέκλα, ἀνάμεσα στόν Γκομπώ καί στήν Τζένυ, καί κάθισε.

– Τί κάνεις Τζένυ; τῆς φώναξε δυνατά.

Ἡ Τζένυ ἔγνεψε καί χαμογέλασε μέ μυστηριώδη σιωπή, λές καί τό θέμα τῆς ὑγείας της ἦταν μυστικό πού δέν μποροῦσε ν' ἀποκαλυφθεῖ δημοσίως.

– Πῶς εἶναι τό Λονδίνο ἀπό τότε πού ἔφυγα; ρώτησε ἡ Ἄννα ἀπό τό βάθος τῆς καρέκλας της.

Ἡ στιγμή εἶχε φτάσει. Ἡ ἔκφρασή της περίμενε τήν τρομερή διασκεδαστική διήγηση. «Λοιπόν», εἶπε

ό Ντένις χαμογελώντας εὐτυχισμένα, «γιά ν' ἀρχίσω....»

– Σοῦ εἶπε ἡ Πρισίλλα γιά τό μεγάλο μας ἀρχαιολογικό εὗρημα; Ὁ Χένρυ Γουίμπους ἔσκυψε πρὸς τά μπρός. Τό μπουμπούκι πού ὑποσχόταν τά περισσότερα εἶχε κοπεῖ.

– Γιά ν' ἀρχίσω, εἶπε ὁ Ντένις μέ ἀπόγνωση, ἦταν τό Μπαλέτο.....

– Τὴν περασμένη βδομάδα, συνέχισε μαλακά καί ἀκάθεκτα ὁ κ. Γουίμπους, σκάβοντας, βγάλαμε πενήντα γυάρδες ὀρύινων ἀποχετευτικῶν σωλῆνων. ἦταν μόνο τρεῖς κορμοὶ δέντρων μέ μιά τρύπα σκαμμένη στή μέση. Πράγματι, πολὺ ἐνδιαφέρον. Τώρα, ἂν τοὺς εἶχαν βάλει ἐκεῖ οἱ καλόγεροι τὸν 15ο αἰῶνα ἢ ἄν.... Ὁ Ντένις ἄκουγε κατσοφιασμένος. «Καταπληκτικό», εἶπε ὅταν τέλειωσε ὁ κ. Γουίμπους· «πράγματι καταπληκτικό!» Πῆρε ἄλλη μιά φέτα κέικ. Τώρα δὲν ἤθελε πιά νά διηγηθεῖ τό παραμῦθι του γιά τό Λονδίνο. Τό θάρρος του εἶχε σωθεῖ.

Ἐδῶ καί λίγη ὥρα τά σοβαρά γαλανὰ μάτια τῆς Μαίρης ἦταν καρφωμένα πάνω του. «Τί γράφεις τελευταῖα;», ρώτησε. Θά ἔταν ὡραία ν' ἀρχίσει μιά μικρή φιλολογικὴ συζήτηση.

– ὦ, στίχο καί πεζό, εἶπε ὁ Ντένις, μόνο στίχο καί πεζό.

— Πεζό; ό κ. Σκόγκαν άρπάχτηκε τρομαγμένος από τή λέξη. Γράφεις πεζό;

— Ναί.

— Όχι μυθιστόρημα;

— Ναί.

— Καϋμένη μου Ντένις, αναφώνησε ό κ. Σκόγκαν. Περί τίνος πρόκειται;

Ό Ντένις ένιωσε μάλλον άβολα. «Συνηθισμένα πράγματα, ξέρετε».

— Βεβαίως, αναστέναξε ό κ. Σκόγκαν. Θά περιγράψω τήν πλοκή του αντί για σένα. Ό μικρός Πέρσυ, ό ήρωας, δέν ήταν ποτέ καλός στά παιχνίδια, αλλά ήταν πάντοτε έξυπνος. Περνάει από τό συνηθισμένο ιδιωτικό σχολείο καί τό συνηθισμένο Πανεπιστήμιο κι έρχεται στό Λονδίνο, όπου ζει ανάμεσα σέ καλλιτέχνες. Λυγίζει από τό βάρος τών μελαγχολικών σκέψεων. Σηκώνει στους ώμους του όλο τό βάρος του σύμπαντος. Γράφει ένα μυθιστόρημα έκτυφλωτικής λαμπρότητας. Δροσίζεται ευγενικά μέ τόν Έρωτα καί, στό τέλος του βιβλίου, χάνεται μέσα στό φωτεινό Μέλλον.

Ό Ντένις έγινε κατακόκκινος. Ό κ. Σκόγκαν είχε περιγράψει τό σχέδιο του μυθιστορημάτος του μέ τρομακτική ακρίβεια. Έκανε μιά προσπάθεια νά γελάσει. «Δέν έχετε καθόλου δίκιο», είπε. «Τό μυθιστόρημά μου είναι τελείως διαφορετικό». Ήταν ένα ήρωι-

κό ψέμα. Εὐτυχῶς, ἀναλογίστηκε, εἶχαν γραφτεῖ μόνο δύο κεφάλαια. Θά τὰ ἔσκιζε ἀπόψε κιόλας, ὅταν θά ἔβγαζε τὰ πράγματα ἀπ' τή βαλίτσα του.

Ὁ κ. Σκόγκαν δέν ἔδωσε προσοχή στήν ἄρνησή του καί συνέχισε: Γιατί ἐσεῖς οἱ νέοι ἐπιμένετε νά γράφετε γιά πράγματα πού δέν ἔχουν κανένα ἀπολύτως ἐνδιαφέρον, ὅπως ἡ νοοτροπία τῶν ἐφήβων καί τῶν καλλιτεχνῶν; Οἱ ἐπιστήμονες ἀνθρωπολόγοι ἴσως νά τό ἔβρισκαν ἐνδιαφέρον νά στραφοῦν μερικές φορές, ἀπό τίς ἀντιλήψεις τῶν Αὐστραλῶν ἰθαγενῶν¹, στίς φιλοσοφικές ἐνασχολήσεις τοῦ φοιτητῆ. Ἀλλά δέν μπορεῖτε νά περιμένετε ἀπό ἕναν ἐνήλικα, ὅπως ἐγώ, νά πολυσυγκινηθεῖ ἀπό τήν ἱστορία τῶν πνευματικῶν του περιπετειῶν. Καί στό κάτω κάτω, ἀκόμη καί στήν Ἀγγλία, ἀκόμη καί στή Γερμανία καί τή Ρωσία, ὑπάρχουν πιά πολλοί ἐνήλικες παρά ἔφηβοι. Ὅσο γιά τόν καλλιτέχνη, αὐτός ἀσχολεῖται μέ προβλήματα τόσο τελείως διαφορετικά ἀπό αὐτά τοῦ κοινοῦ ἐνήλικα — προβλήματα καθαρῆς αἰσθητικῆς πού δέν πολυπαρουσιάζονται σέ ἀνθρώπους σάν κι ἐμένα — ὥστε μιά περιγραφή τῆς διανοητικῆς του ἐξέλιξης καταντάει τόσο ἀνιαρή γιά τόν κοινό ἀναγνώστη, ὅσο κι ἕνα θέμα καθαρῶν μαθηματικῶν. Ἕνα σοβαρό βιβλίο πού ἀναφέρεται στούς καλλιτέχνες ὡς καλλιτέχνες δέν δια-

1. Black Fellow στό κείμενο: Αὐστραλός ἰθαγενής πρωτόγονος.

βάζεται. Κι ένα βιβλίο για τους καλλιτέχνες ως έραστές, ως συζύγους, ως πότες, ως ήρωες και τά παρόμοια, πράγματι δέν αξίζει τόν κόπο νά ξαναγραφτεί. 'Ο Ζάν-Κριστόφ είναι τό πρότυπο του καλλιτέχνη στή λογοτεχνία, ακριβώς όπως ο Καθηγητής Ράντιουμ στό έργο *Comic Cuts*¹ είναι τό πρότυπο του έπιστήμονα.

— Λυπάμαι πού ακούω ότι δέν παρουσιάζω κανένα ενδιαφέρον σάν όλα αυτά, είπε ο Γκομπώ.

— Κάθε άλλο, αγαπητέ μου Γκομπώ, διάστηκε νά εξηγήσει ο κ. Σκόγκαν. Δέν αμφιβάλλω ότι σάν έραστής και σάν πότης είσαι πολύ συναρπαστική περίπτωση. 'Αλλά ως συνδυαστής των μορφών, πρέπει νά τό παραδεχτείς τίμια, είσαι σκέτη πλήξη.

— Διαφωνώ τελείως μαζί σας, ξεφώνισε ή Μαίρη. Πάντα όταν μιλούσε, σά νά κοντανάσαινε και ή όμιλία της κορόταν από μικρά λαχανιάσματα. «Έχω γνωρίσει πάρα πολλούς καλλιτέχνες και πάντοτε θρήκα τή νοοτροπία τους πολύ ενδιαφέρουσα, ιδιαίτερα στό Παρίσι. Για παράδειγμα ο Τσαπλίτσκυ. Είδα πολύ Τσαπλίτσκυ στό Παρίσι, φέτος τήν άνοιξη...»

— 'Α, μά τότε είσαι μιά εξαίρεση Μαίρη, είσαι μιά εξαίρεση, είπε ο κ. Σκόγκαν. Είσαι *femme supérieure*².

Ένα κοκκίνισμα ίκανοποίησης έκανε τό πρόσωπο

1. *Comic Cuts*: περιοδικό τύπου κόμικς στήν περίοδο 1890-1953.

2. Γυναίκα άνωτέρου επιπέδου.

τῆς Μαίρης αὐγουστιάτικο φεγγάρι.

4

Ὁ Ντένις ξύπνησε τό ἄλλο πρωί κι ὁ ἥλιος ἔλαμπε κι ὁ οὐρανός ἦταν γαλήνιος. Ἀποφάσισε νά φορέσει ἄσπρο φανελένιο παντελόνι καί μαῦρο σακάκι μέ με-
ταξωτό πουκάμισο καί τήν καινούρια γραβάτα του σέ
χρῶμα ροδάκινου. Καί τί παπούτσια; Ἀσπρα ἦταν ἡ
προφανής ἐκλογή, ἀλλά ὑπῆρχε κάτι μᾶλλον εὐχάρι-
στο στήν ἰδέα τοῦ μαύρου λουστρινιού. Ἐμεινε ξα-
πλωμένος στό κρεβάτι ἀρκετά λεπτά, ἐρευνώντας τό
πρόβλημα. Πρίν κατέβει τό λουστρίνι ἦταν ἡ τελική
του ἐκλογή, κοίταξε τόν ἑαυτό του στόν καθρέφτη μέ
κριτικό μάτι. Τά μαλλιά του θά μπορούσαν νά ἦταν πιό
χρυσαφένια, ἀναλογίστηκε. Ἐτσι πού ἦταν τώρα ἡ
κιτρινάδα τους περιεῖχε μιά ὑποψία πράσινου. Τό μέ-
τωπό του ὅμως ἦταν καλό. Τό μέτωπό του ἀναπλήρω-
νε σέ ὕψος ὅ,τι ἔχανε τό πηγούνι του σέ τόνισμα. Ἡ
μύτη του θά μπορούσε νά ἦταν μακρύτερη ἀλλά κι ἔτσι
περνοῦσε. Τά μάτια του θά μπορούσαν νά ἦταν γαλανά
κι ὄχι πράσινα. Ἀλλά τό σακάκι του ἦταν πολύ καλο-
κομμένο καί διακριτικά ἐνισχυμένο καί τόν ἔκανε νά
φαίνεται πιό εὐσωμος ἀπ' ὅσο ἦταν πράγματι. Τά πό-
δια του μέσα στό ἄσπρο παντελόνι ἦταν μακριά καί

κομφά. Ίκανοποιημένος κατέβηκε τīs σκάλες. Οί πίο πολλοί τῆς παρέας είχαν τελειώσει κιόλας τό πρωινό τους. Βρέθηκε μόνος του μέ τήν Τζένυ.

— Έλπίζω νά κοιμήθηκες καλά, τῆς είπε.

— Ναί, δέν είμαι θαῦμα; ἀπάντησε ἡ Τζένυ μέ δύο ἀπανωτά μικρά νεύματα. «Άλλά είχαμε τόσο τρομερές καταιγίδες τήν περασμένη βδομάδα».

Οί παράλληλες εὐθείες θυμήθηκε ὁ Ντένις, συναντῶνται μόνο στό ἄπειρο. Θά μπορούσε ἐκεῖνος νά μιλάει διαρκῶς περί καλοῦ ὕπνου καί κείνη περί μετεωρολογίας μέχρι τῆ συντέλεια τοῦ κόσμου. Ἐπικοινωνῆσε ποτέ κανείς μέ ἄλλον ἄνθρωπο; Ὅλοι εἴμαστε ἴσιες παράλληλες γραμμές. Μόνο πού ἡ Τζένυ ἦταν λίγο πίο παράλληλη ἀπό τούς περισσότερους.

— Εἶναι πολύ τρομαχτικές αὐτές οί καταιγίδες, εἶπε ὁ Ντένις παίρνοντας πόρριτζ. Δέ νομίζεις; Ἦ εἶσαι ὑπεράνω τοῦ φόβου;

— Ὅχι. Πάντα χώνομαι στό κρεβάτι μου μέ τήν καταιγίδα. Νιώθεις πίο ἀσφαλῆς ξαπλωμένος.

— Γιατί;

— Γιατί, εἶπε ἡ Τζένυ κάνοντας μιὰ περιγραφική χειρονομία, γιατί ἡ ἀστραπή πηγαίνει κάθετα καί ὄχι ὀριζόντια. Ὅταν εἶσαι ξαπλωμένος δέν σέ ἀγγίζει.

— Αὐτό εἶναι πολύ ἀφελές.

— Εἶναι ἀλήθεια.

Ἐγινε σιωπή. Ὁ Ντένις τέλειωσε τό πόρριτζ του

καί πῆρε μπείκον. Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε τίποτε καλύτερο νὰ πεῖ καί ἐπειδὴ ἡ παράλογη φράση τοῦ κ. Σκόγκαν γιὰ κάποιο λόγο τριγύριζε στό μυαλό του, στράφηκε στήν Τζένου καί τή ρώτησε:

— Θεωρεῖς τόν ἑαυτό σου γυναῖκα ἀνωτέρου ἐπιπέδου;

Χρειάστηκε νά ἐπαναλάβει τήν ἐρώτηση ἀρκετές φορές πρὶν νὰ πάρει εἶδηση ἡ Τζένου.

— Ὅχι, εἶπε μᾶλλον ἀγανακτισμένη, ὅταν ἐπιτέλους ἄκουσε τί ἔλεγε ὁ Ντένις. Σίγουρα ὄχι. Εἶπε κανεῖς ὅτι εἶμαι;

— Ὅχι, εἶπε ὁ Ντένις. Ὁ κ. Σκόγκαν τό εἶπε γιὰ τή Μαίρη.

— Τό εἶπε; Ἡ Τζένου χαμήλωσε τή φωνή της. Νά σοῦ πῶ τί σκέφτομαι γι' αὐτόν τόν ἄνθρωπο; Νομίζω ὅτι εἶναι ἐλαφρῶς ἀπαίσιος.

Μετά ἀπ' αὐτήν τήν ἀνακοίνωση μπῆκε στόν φιλντισένιο πύργο τῆς κουφαμάρας της κι ἔκλεισε τήν πόρτα. Ὁ Ντένις δὲν μπόρεσε νὰ τήν κάνει νὰ πεῖ τίποτε περισσότερο, δὲν μπόρεσε οὔτε νὰ τήν κάνει ν' ἀκούσει. Μόνο τοῦ χαμογελοῦσε, χαμογελοῦσε καί πότε πότε κουνοῦσε τό κεφάλι της.

Ὁ Ντένις βγῆκε ἔξω στή βεράντα νὰ καπνίσει τήν πίπα του, πράγμα πού συνήθιζε μετά τό πρόγευμα, καί νὰ διαβάσει τήν πρωινή του ἐφημερίδα. Μιά ὥρα ἀργότερα, ὅταν κατέβηκε ἡ Ἄννα, τόν βρῆκε ἀκόμη νὰ

διαβάζει. Είχε φτάσει στην «Κίνηση τῆς Αὐλῆς» καί στούς «Προσεχεῖς Γάμους». Σηκώθηκε νά τή συναντήσει καθώς ἐκείνη πλησίαζε, μιά Ἀμαδρυάδα μέ λευκή μουσελίνα περπατώντας πάνω στή χλόη.

— Ντένις, φώναξε μέ θαυμασμό, εἶσαι πολύ γλυκός μέ τό ἄσπρο παντελόνι.

Ὁ Ντένις ταράχτηκε πολύ. Δέν ὑπῆρχε καμιά πιθανή εὐστροφή ἀνταπάντησης.

— Μιλᾶς σά νά ἔμουν ἕνα παιδί μέ καινούρια ρούχα, τῆς εἶπε μέ σημάδια ἐνόχλησης.

— Μά ἔτσι νιώθω γιά σένα, ἀγαπητέ μου Ντένις.

— Τότε δέν θά ἔπρεπε νά αἰσθάνεσαι ἔτσι.

— Μά δέν μπορῶ νά κάνω ἀλλιῶς. Εἶμαι τόσο μεγαλύτερή σου.

— Μ' ἀρέσει αὐτό, τῆς εἶπε. Τέσσερα χρόνια μεγαλύτερη.

— Κι ἀφοῦ εἶσαι πολύ γλυκός μέ τό ἄσπρο σου παντελόνι, γιατί νά μήν στό πῶ; Καί τότε γιατί τό ἔβαλες ἂν δέν σκέφτηκες ὅτι θά ἦσουν γλυκός μ' αὐτό;

— Ἄς πᾶμε στόν κῆπο, εἶπε ὁ Ντένις. Εἶχε ἀπογοητευθεῖ. Ἡ κουβέντα εἶχε πάρει τόσο παράλογη καί ἀναπάντεχη τροπή... Εἶχε σχεδιάσει ἕνα πολύ διαφορετικό ξεκίνημα, ὅπου θ' ἄρχιζε μ' ἕνα «Εἶσαι ἀξιολάτρευτη σήμερα» ἢ κάτι τέτοιο, καί κείνη θ' ἀπαντοῦσε «Εἶμαι;» καί μετά θ' ἀκολουθοῦσε μιά σιωπή ὅλο σημασία. Καί νά τώρα, πού ἐκείνη ἄρχισε μέ

τό παντελόνι. Ήταν καθαρή πρόκληση και αισθανόταν τόν έγωισμό του πληγωμένο.

Αυτό τό μέρος του κήπου, πού κατηφόριζε από τό κάτω μέρος της βεράντας προς τήν πισίνα, είχε μιά όμορφιά, ή όποία δέν είχε τόσο σχέση μέ τά χρώματα όσο μέ τίς μορφές. Ήταν τό ίδιο όμορφο και στό φεγγαρόφωτο και μέ τόν ήλιο. Τό άσημένιο του νερού, οί σκούρες σιλουέτες των ήμερων ελάτων και των πρίνων, παρέμεναν όλες τίς ώρες κι όλες τίς εποχές τά κύρια χαρακτηριστικά του σκηνικού. Ήταν ένα τοπίο σέ μαύρο και άσπρο. Για χρώμα υπήρχε ο άνθόκηπος πού εκτεινόταν στή μιά πλευρά της πισίνας και χωριζόταν απ' αυτή μ' ένα τεράστιο Βαβυλωνιακό τείχος από σμίλακες. Περνούσες μέσα από ένα τούνελ στό φράχτη μέ τούς θάμνους, άνοιγες μιά πορτούλα σ' ένα τείχος και βρισκόσουν, άνέλπιστα και ξαφνικά, στόν κόσμο του χρώματος: τά παρτέρια μέ τά λουλούδια της εποχής — ήταν Ίούλιος — φλέγονταν και άστραφταν κάτω απ' τόν ήλιο. Μέσα στά ψηλά τούβλινα τείχη του ο κήπος έμοιαζε μέ μεγάλη δεξαμενή ζεστασιās, άρωμάτων και χρωμάτων.

Ο Ντένις κράτησε ανοιχτή τή μικρή σιδερένια πόρτα για νά περάσει ή Άννα. «Είναι σά νά περνās από ένα μοναστήρι σ' ένα ανατολίτικο παλάτι», είπε και άνάσανε βαθιά τόν ζεστό, μοσχομυρισμένο άέρα.

«Μ' εὐωδιαστές όμοβροντίες πετοῦν...» Πῶς εἶναι;

«Καλή βολή πολεμιστές! ὦ, πόσο γλυκά
Κι άρμονικά οί ντουφεκιές σας σμίγουν!
Κανέν' αὐτί δέν μπορεί νά ξεχωρίσει...
Μόνον ἡ άστραπή στό μάτι καί ἡ μυρουδιά...»

— Ἐχεις τήν κακή συνήθεια νά κάνεις παραπομπές, εἶπε ἡ Ἄννα. Καθώς δέν ξέρω ποτέ μου από ποῦ εἶναι οὔτε ποιου συγγραφέα, τό βρίσκω ταπεινωτικό.

Ὁ Ντένις άπολογήθηκε. «Φταίει ἡ μόρφωσή μας. Κατά κάποιον τρόπο τά πράγματα φαντάζουν πιό άληθινά καί πιό ζωντανά, ὅταν τούς προσδίδεις τίς ἔτοιμες φράσεις κάποιου άλλου. Κι ὕστερα, ὑπάρχουν τόσα πολλά θαυμάσια όνόματα καί λέξεις — Μονοφυσίτης, Ἰάμβλιχος, Πομπονάτζι. Τ' αναφέρεις θριαμβευτικά καί νιώθεις ὅτι ἔχεις ένισχύσει τό ἐπιχείρημά σου μέ μόνο τόν μαγικό τους ἦχο. Αὐτό συμβαίνει μέ τήν άνώτερη μόρφωση».

— Ἐσύ μπορεί νά λυπᾶσαι γιά τή μόρφωσή σου, εἶπε ἡ Ἄννα. Ἐγώ ὅμως ντρέπομαι γιά τίς ἑλλείψεις τῆς δικῆς μου. Κοίτα αὐτά τά ἡλιοτρόπια! Δέν εἶναι μεγαλοπρεπή;

— Μελαχρινά πρόσωπα καί χρυσές κορώνες, εἶναι οί βασιλιάδες στήν Αἰθιοπία. Καί μ' άρέσει ὁ τρόπος πού

όρισμένα --ουλιά σμίγουν μέ τό λουλούδι καί παίρνουν τούς σπόρους, ἐνῶ τ' ἄλλα, ἀδέξια πουλιά, καθώς σκάβουν στό χῶμα γιά τήν τροφή τους, κοιτάζουνε πρός τά πάνω μέ ζήλεια. Κοιτάζουν μέ ζήλεια; Φοβάμαι πώς κι ἐδῶ ὑπάρχει φιλολογική ἀπόχρωση. Πάλι στή μέση ἡ μόρφωση. Ξαναγυρίζει στά ἴδια. Ὁ Ντένις σῶπασε.

Ἡ Ἄννα εἶχε καθίσει σ' ἓνα παγκάκι στή σκιά μιᾶς παλιάς μηλιάς.

— Ἀκούω, τοῦ εἶπε.

Ἐκεῖνος δέν κάθισε παρά ἄρχισε νά περπατάει πάνω κάτω μπροστά στό παγκάκι, χειρονομώντας λιγάκι καθώς μιλοῦσε.

— Τά βιβλία, εἶπε, τά βιβλία. Διαβάζουμε τόσα πολλά καί βλέπουμε τόσους λίγους ἀνθρώπους καί τόσο λίγο τόν κόσμο γύρω μας. Μεγάλα, χοντρά βιβλία γιά τό σύμπαν καί τό νοῦ καί τήν ἠθική. Δέν ἔχεις ἰδέα πόσα πολλά ὑπάρχουν. Πρέπει νά ἔχω διαβάσει εἴκοσι μέ τριάντα τόνους τά τελευταῖα πέντε χρόνια. Εἴκοσι τόνους ἐκλογίκευσης.

Συνέχισε νά περπατάει πάνω κάτω. Ἡ φωνή του ἀνέβαινε, ἔπεφτε, σιωποῦσε γιά μιᾶ στιγμή καί μετά συνέχιζε νά μιλάει. Κουνοῦσε τά χέρια του, μερικές φορές ἔκανε ὁλόκληρους κυματισμούς. Ἡ Ἄννα κοίταζε καί ἄκουγε ἥσυχα, σά νά παρακολουθοῦσε διάλεξη. Τόν ἔβρισκε συμπαθητικό ἀγόρι καί σήμερα ἦταν χαριτωμένος, χαριτωμένος!

— Μπαίνουμε στόν κόσμο, συνέχισε ό Ντένις, έχοντας έτοιμες ιδέες για τό καθετί. Ό ένας έχει μία φιλοσοφία καί προσπαθει νά φέρει τή ζωή στά μέτρα της. Θά 'πρεπε πρώτα νά ζήσει καί μετά νά φέρει τή φιλοσοφία του στά μέτρα τής ζωής... Ή ζωή, τά γεγονότα, τά πράγματα είναι τρομερά περίπλοκα. Οί ιδέες, ακόμη κι οί πιο δύσκολες, είναι άπατηλά άπλές. Στόν κόσμο τών ιδεών τό καθετί είναι ξεκάθαρο, ενώ στή ζωή όλα είναι σκοτεινά, μπερδεμένα. Είναι ν' άπορείς πού είμαστε αξιολύπητοι, τρομερά δυστυχισμένοι; Ό Ντένις σταμάτησε μπροστά στό παγκάκι, καί καθώς έκανε τήν τελευταία έρώτηση, άπλωσε τά χέρια του καί για μία στιγμή έμεινε σάν σταυρωμένος. Μετά τ' άφησε νά πέσουν πάλι στό πλάι.

— Καϋμένε μου Ντένις! Ή Άννα συγκινήθηκε. Στ' αλήθεια ήταν τόσο συγκινητικός έτσι πού στεκόταν εκεί μπροστά της, μέ τό άσπρο του φανελένιο παντελόνι. Μά ύποφέρει κανείς γι' αυτά τά πράγματα; Μοϋ φαίνεται πολύ περίεργο.

— Είσαι σάν τόν Σκόγκαν, φώναξε ό Ντένις μέ πικρία. Μέ θεωρείς κι εσύ σάν κατάλληλο δείγμα για ανθρωπολογική μελέτη. Έ, λοιπόν νομίζω πώς είμαι!

— Όχι, όχι, διαμαρτυρήθηκε εκείνη καί μάζεψε τή φούστα της σάν για νά του δείξει ότι έπρεπε νά καθίσει δίπλα της. Έκείνος κάθισε. Γιατί δέν μπο-

ρεῖς νά παίρνεις τά πράγματα μόνο ὡς δεδομένα κι ὅπως ἔρχονται; τόν ρώτησε. Εἶναι τόσο πιό ἀπλό.

— Βέβαια καί εἶναι, εἶπε ὁ Ντένις. Ἄλλ' αὐτό εἶναι μάθημα πού μαθαίνεται σιγά σιγά. Πρέπει πρῶτα ν' ἀπαλλαγούμε ἀπό τούς εἴκοσι τόνους ἐκλογίκευσης.

— Πάντα ἔπαιρνα τά πράγματα ὅπως ἐρχόντουσαν, εἶπε ἡ Ἄννα. Μοιάζει ὀλοφάνερο. Ἀπολαμβάνεις τά εὐχάριστα, ἀποφεύγεις τά δυσάρεστα. Δέν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο νά πεῖ κανεῖς.

— Τίποτε, γιά σένα. Ἀλλά ἐσύ, στό κάτω κάτω, γεννήθηκες παγανίστρια, ἐγώ προσπαθῶ ἐπίπονα νά γίνω. Δέν μπορῶ νά πάρω τίποτε ὡς δεδομένο, δέν μπορῶ ν' ἀπολαύσω τίποτε ὅπως μου ἔρχεται στή ζωή, τήν ὁμορφιά, τήν εὐχαρίστηση, τήν τέχνη, τίς γυναῖκες. Πάντα πρέπει νά βρίσκω μιά δικαιολογία καί μιά δικαίωση γιά καθετί θαυμάσιο. Ἀλλιῶς δέν μπορῶ νά τό χαρῶ μέ ἡσυχη συνειδότηση. Φτιάχνω μιά ἱστοριούλα περί ὁμορφιάς καί προσποιούμαι ὅτι ἔχει κάποια σχέση μέ τήν ἀλήθεια καί τήν καλοσύνη. Πρέπει νά πῶ ὅτι τέχνη εἶναι ἡ διαδικασία, μέ τήν ὁποία ἀνασυνθέτει κανεῖς τή θεϊκή πραγματικότητα μέσ' ἀπό τό χάος. Εὐχαρίστηση εἶναι ἕνας ἀπό τούς μυστικούς δρόμους τῆς ἔνωσης μέ τό ἄπειρο, ἡ ἔκσταση τοῦ ποτοῦ, τοῦ χοροῦ, τοῦ ἔρωτα. Ὅσο γιά τίς γυναῖκες, διαβεβαιώνω συνεχῶς τόν ἑαυτό μου ὅτι εἶναι ἡ πλατιά λεωφόρος πρὸς τή θεότητα. Καί νά σκεφτεῖ κα-

νείς ὅτι μόλις ἀρχίζω νά διαβλέπω τή βλακεία τοῦ ὅλου πράγματος! Μοῦ φαίνεται ἀπίστευτο πῶς μπορεῖ κανεῖς νά ἔχει ξεφύγει αὐτήν τή φρίκη.

— Γιά μένα εἶναι ἀκόμη πιό ἀπίστευτο, εἶπε ἡ Ἄννα, πῶς μπορεῖ κανεῖς νά ἔχει πέσει θύμα αὐτῶν τῶν καταστάσεων. Θά μοῦ ἄρесе νά πιστεύω ὅτι οἱ ἄντρες εἶναι ἡ λεωφόρος πρὸς τή Θεότητα. Τό λιγάκι χαιρέκακο χαμόγελό της σχημάτισε δυό μικρές πτυχές δεξιά κι ἀριστερά στό στόμα της καί μέσ' ἀπ' τὰ μισόκλειστα βλέφαρά της, τὰ μάτια της ἔλαμπαν γελαστά. «Αὐτό πού σοῦ χρειάζεται, Ντένις, εἶναι μιὰ ὁμορφη, στρουμπουλή σύζυγος, ἕνα σταθερό εἰσόδημα καί λίγη εὐχάριστη ἀλλά τακτική δουλειά».

— Αὐτό πού μοῦ χρειάζεται εἶσαι ἐσύ. Αὐτό θά ἔπρεπε νά ἔχε ἀπαντήσῃ εὐστροφα, αὐτό ἦταν πού ἤθελε νά πεῖ μέ πάθος. Δέν μπόρεσε νά τό πεῖ. Ἡ ἐπιθυμία πάλευε μέ τή δειλία του. «Αὐτό πού χρειάζομαι εἶσαι ἐσύ». Μέ τό μυαλό του φώναζε τίς λέξεις, μά κανένας ἤχος δέν βγῆκε ἀπ' τὰ χεῖλη του. Τήν κοίταξε μέ ἀπόγνωση. Δέν μπορούσε νά δεῖ τί γινόταν μέσα του; Δέν μπορούσε νά καταλάβει; «Αὐτό πού χρειάζομαι εἶσαι ἐσύ». Θά τό ἔλεγε, θά τό ἔλεγε, θά τό ἔλεγε.

— Νομίζω πῶς θά πάω γιά μπάνιο, εἶπε ἡ Ἄννα. Κάνει πολλή ζέστη. Ἡ εὐκαιρία εἶχε χαθεῖ.

5

Ὁ κ. Γουίμπους τούς εἶχε πάρει νά δοῦνε τή φάρμα τοῦ σπιτιοῦ καί τώρα στεκόντουσαν καί οἱ ἔξι — ὁ Χένρυ Γουίμπους, ὁ κ. Σκόγκαν, ὁ Ντένις, ὁ Γκομπώ, ἡ Ἄννα καί ἡ Μαίρη — δίπλα στόν χαμηλό τοῖχο τοῦ χοιροστάσιου καί κοίταζαν σ' ἓνα ἀπ' τά χωρίσματα.

— Αὐτή ἐδῶ εἶναι καλή γουρούνα, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους. Ἔκανε δεκατέσσερα μικρά.

— Δεκατέσσερα; ἐπανελάβε δύσπιστα ἡ Μαίρη. Ἔστρεψε τά ἐκπληκτα γαλανά της μάτια στόν κ. Γουίμπους καί μετά τ' ἄφησε πάλι νά πέσουν στή ζωντανή ἐλαστική μάζα πού κυλιόταν μέσα στό χώρισμα.

Μιά πελώρια γουρούνα ξεκουραζόταν, ξαπλωμένη στό πλευρό, στή μέση τῆς μάντρας. Ἡ στρογγυλή, μαύρη κοιλιά της μέ τή διπλή σειρά ἀπό θηλές, προσφερόταν στό ἔλεος μιᾶς στρατιᾶς ἀπό μικρά μαυροκαφετιά γουρουνάκια. Μέ μιά ἑξαλλή λαίμαργία τραβοῦσαν τά πλευρά τῆς μάνας τους. Ἡ γέρικη γουρούνα πότε πότε ἀνακινιόταν ἀνήσυχα ἢ ἔβγαζε κάποιο μικρό γρύλισμα πόνου. Ἐνα μικρό γουρουνάκι, τό πιό ἀδύνατο ἀπ' ὅλα, δέν εἶχε καταφέρει νά ἐξασφαλίσει μιά θέση στό γεῦμα. Γρυλίζοντας διαπεραστικά, ἔτρεχε πάνω κάτω προσπαθώντας νά χωθεῖ ἀνάμεσα στά πιό δυνατά ἀδερφάκια του, ἢ ἔστω νά σκαρφαλώσει πάλι.

νω στίς τεντωμένες μικρές μαῦρες τους ράχες, γιά νά ῥθει πιά κοντά στό μητρικό ρεζερβουάρ.

— Εἶναι δεκατέσσερα, εἶπε ἡ Μαίρη. Ἔχετε δίκιο. Τά μέτρησα. Εἶναι ἐκπληκτικό.

— Ἡ διπλανή γουρούνα, συνέχισε ὁ κ. Γουίμπους, τά πῆγε πολύ ἄσχημα. Ἐκανε μόνο πέντε. Θά τῆς δώσω ἄλλη μιὰ εὐκαιρία. Ἄν δέν βελτιωθεῖ τήν ἐπομένη φορά, θά τήν παχύνω καί θά τή σφάξω. Νά κι ὁ κάπρος, εἶπε δείχνοντας πιά πέρα σ' ἓνα ἄλλο χωρίσμα. Ὡραῖο, γέρικο ζῶο, δέν εἶναι; Ἀλλά ὅπου νά ναι περνάει ἡ ἀκμή του. Θά πρέπει κι αὐτός νά φύγει ἀπ' τή μέση.

— Πόσο σκληρό, ξεφώνησε ἡ Ἄννα.

— Ἀλλά τόσο πρακτικό, πόσο ἔξοχα ρεαλιστικό, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν. Σ' αὐτήν τή φάρμα ἔχουμε ἓνα πρότυπο καθαρῆς πατριαρχικῆς διακυβέρνησης. Τά βάζεις νά γεννήσουν, τά βάζεις νά δουλέψουν κι ὅταν περάσει ἡ ἐποχή τους γιά δουλειά, γιά γέννα καί γιά σπορά, τά σφάζεις.

— Οἱ δουλειές τῆς φάρμας φαίνεται ὅτι εἶναι ὅλο ἀπρέπεια καί σκληράδα, εἶπε ἡ Ἄννα.

Μέ τόν μεταλλικό κρίκο στή βάση τοῦ μπαστουνιοῦ του ὁ Ντένις ἄρχισε νά ξύνει τό μακρύ τρίχωμα στή ράχη τοῦ κάπρου. Τό ζῶο κινήθηκε λίγο σάν γιά νά ἔρθει πιά κοντά στό ὄργανο πού τοῦ ξυπνοῦσε τόσο ὑπέροχες αἰσθήσεις· μετά στάθηκε ἀκίνητο γρυλίζοντας

μαλακά από ευχαρίστηση. Ἡ λάσπη χρόνων ἔπεφτε ἀπ' τὰ πλευρά του σάν γκρίζα σκόνη πυτιρίδας.

— Τί ευχαρίστηση πού παίρνεις, εἶπε ὁ Ντένις, κάνοντας μιά καλосύνη. Πιστεύω πώς κι ἐγώ ευχαριστείμαι ὅσο κι αὐτό τό γουρούνι ὅταν τό ξύνουν. Μόνο νά μπορούσαμε νά εἴμαστε πάντα καλосυνάτοι μέ τόσο λίγο κόπο...

Ἀκούστηκε μιά πόρτα νά κλείνει μέ θόρυβο κι ὕστερα ἦχος ἀπό βαριά βήματα.

— Καλημέρα, Ρόλεϋ, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους.

— Καλημέρα, κύριε, ἀπάντησε ὁ γερο-Ρόλεϋ. Ἦταν ὁ πιό σεβάσμιος ἀπό τούς ἐργάτες στό χτήμα — ἓνας ἰψηλός, γεροδεμένος ἄντρας, στητός ἀκόμη, μέ γκρίζους κροτάφους κι ἓνα ἔντονο ἀξιοπρεπές προφίλ. Σοβαρός, βαρυσήμαντος στούς τρόπους του, ἀπόλυτα ἀξιοπρεπής ὁ Ρόλεϋ εἶχε τόν ἀέρα ενός μεγάλου Ἀγγλου πολιτικοῦ στά μισά τοῦ 19ου αἰώνα. Σταμάτησε λίγα βήματα πρὶν ἀπό τήν παρέα καί γιά μιά στιγμή ὅλοι μαζί κοίταζαν τὰ γουρούνια μέ μιά σιωπή πού τήν ἔσπαγε μόνον ὁ ἦχος τοῦ γρυλίσματος ἢ τό βύθισμα μιᾶς ὀπλῆς στή λάσπη. Ὁ Ρόλεϋ γύρισε ἐπιτέλους, ἀργά, σοβαρά κι εὐγενικά, ὅπως ἔκανε τό καθετί καί ἀπευθύνθηκε στόν Χένρυ Γουίμπους.

— Κοιτάξτε τα, κύριε, εἶπε δείχνοντας τὰ ζῶα πού κυλιόντουσαν. Καλά τὰ λένε γουρούνια.

— Πράγματι καλά τά λένε, συμφώνησε ό κ. Γουίμπους.

— Τόν καταντρέπομαι αὐτόν τόν ἄνθρωπο, εἶπε ό κ. Σκόγκαν, καθώς ό γερο-Ρόλεϋ ἀπομακρυνόταν ἀργά καί μέ ἀξιοπρέπεια. «Τί σοφία, τί κρίση, τί αἴσθησι τῶν ἀξιῶν! “Καλά τά λένε γουρούνια”. Ναί, καί θά ’θελα νά μπορούσα νά πῶ, μέ τήν ἴδια δικαιοκρισία “Καλά τούς λένε ἀνθρώπους”».

Συνέχισαν νά περπατοῦν πρός τό βουστάσιο καί τούς σταύλους τῶν ἀλόγων. Πέντε ἄσπρες χῆνες, πού ἔκαναν, ὅπως κι αὐτοί, τόν περίπατό τους μέσα στό θαυμάσιο πρωινό, τούς συνάντησαν στό δρόμο. Κοντοστάθηκαν, κακάρισαν κι ὕστερα, τεντώνοντας τούς ἀνασηκωμένους λαιμούς τους σάν ἄκαμπτα, ὀριζόντια φίδια, σκόρπισαν τρέχοντας καί σφυρίζοντας δυνατά. Κόκκινα μοσχάρια πλατσούριζαν στήν κοπριά καί τή λάσπη μιᾶς εὐρύχωρης αὐλῆς. Σ’ ἓνα ἄλλο χώρισμα βρισκόταν ό ταῦρος ὀγκώδης σάν ἀτμομηχανή. Ἦταν ἓνα πολύ ἥρεμο ζῶο καί ἡ μουσούδα του εἶχε μιά ἐκφραση μελαγχολικῆς βλακειᾶς. Κοίταζε μέ τά κοκκινοκαφετιά του μάτια τούς ἐπισκέπτες, μασοῦσε στοχαστικά τά πρόσφατα ὑπολείμματα τῆς τροφῆς του, τά κατάπινε, τά ξανάφερνε στό στόμα του καί τά ξαναμασοῦσε πάλι. Ἡ οὐρά του κουνιόταν σά μαστίγιο πέρα δῶθε. Φαινόταν νά μήν ἔχει καμιά σχέση μέ τόν ἀπαθή του ὄγκο. Ἀνάμεσα στά κοντά του κέρατα

ὑπῆρχε μιά τριγωνική τούφα ἀπό κοντούς καί πυκνούς βοστρύχους.

— Θαυμάσιο ζῶο, εἶπε ὁ Ξένρου Γουίμπους. Καθαρή ράτσα. Ἄλλὰ γερνάει κι αὐτός λιγάκι, σάν τόν κάπρο.

— Νά τόν παχύνεις καί νά τό σφάξεις, εἶπε θριαμβευτικά ὁ κ. Σκόγκαν μέ μιά λεπτή γεροντοκορίστικη ἀκρίβεια στήν ἔκφραση.

— Δέν θά μπορούσατε νά δώσετε στά ζῶα κάποιες μικρές διακοπές ἀπό τό νά γεννᾶνε; ρώτησε ἡ Ἄννα. Τά λυπᾶμαι τά κακόμοιρα.

Ὁ κ. Γουίμπους κούνησε τό κεφάλι του. «Ἐγώ προσωπικά προτιμῶ νά βλέπω δεκατέσσερα γουρουνάκια ἐκεῖ πού ὑπῆρχε μόνον ἓνα. Τό θέαμα μιᾶς τόσο πλούσιας πρωτόγονης ζωῆς τό θεωρῶ ἀναζωογονητικό».

— Χαίρομαι πού σᾶς ἀκούω νά τό λέτε αὐτό, μπῆκε στή μέση ὁ Γκομπώ μέ θέρμη. Ἀφθονη ζωή, αὐτό θέλουμε. Μ' ἀρέσει ἡ καρποφορία. Τό καθετί πρέπει ν' αὐξάνεται καί νά πολλαπλασιάζεται ὅσο γίνεται περισσότερο.

Ὁ Γκομπώ ἔγινε λυρικός. Ὁ καθένας ἔπρεπε νά κάνει παιδιά, ἡ Ἄννα, ἡ Μαίρη, ὠδεκάδες καί ὠδεκάδες. Ἐδῶσε ἔμφαση σ' αὐτό τό σημεῖο, κτυπώντας μέ τό μπαστούνι του τά πλευρά τοῦ ταύρου. Ὁ κ. Σκόγκαν ἔπρεπε νά μεταδώσει τήν εὐφυΐα του σέ μικρούς Σκόγκαν καί ὁ Ντένις σέ μικρούς Ντένις. Ὁ

ταῦρος γύρισε τό κεφάλι του νά δεῖ τί συμβαίνει, κοίταξε τό μπαστούνι πού ἀνεβοκατέβαινε γιά μερικά δευτερόλεπτα καί μετά ξαναγύρισε, ἱκανοποιημένος φαίνεται, πού δέν συνέβαινε τίποτε. Ἡ στειρότητα ἦταν μισητή, ἀφύσικη, ἀμάρτημα κατά τῆς ζωῆς. Ζωή, ζωή καί πάλι ἀκόμη πιό πολλή ζωή. Τά πλευρά τοῦ ἡρεμου ταύρου ἀντηχοῦσαν.

Μέ τήν πλάτη του ἀκουμπισμένη στήν ἀντλία τοῦ νεροῦ, λίγο παράμερα, ὁ Ντένις κοίταζε ἐξεταστικά τήν παρέα. Ὁ Γκομπώ, ὅλο πάθος καί ζωντάνια, εἶχε γίνει τό κέντρο ὅλων. Οἱ ἄλλοι στέκονταν ὀλόγυρα καί ἄκουγαν. Ὁ Χένρυ Γουίμπους, ἡρεμος καί εὐγενικός κάτω ἀπ' τό γκρίζο καπέλο του. Ἡ Μαίρη μέ μισάνοιχτα χεῖλη καί μάτια πού ἔλαμπαν ἀπό τήν ἀγανάκτηση τοῦ φανατικοῦ ὑποστηρικτῆ τοῦ ἐλέγχου τῶν γεννήσεων. Ἡ Ἄννα κοίταζε χαμογελώντας μέ τά μάτια μισόκλειστα καί δίπλα της στεκόταν ὁ κ. Σκόγκαν, στητός μέ ἀκαμψία μετάλλου, παράξενη ἀντίθεση μ' αὐτήν τή διάχυτη χάρη τῆς Ἄννας πού καί μέσα στήν ἀκίνησία της ὑποδούλωνε μιάν ἀπαλή κίνηση.

Ὁ Γκομπώ σταμάτησε νά μιλάει καί ἡ Μαίρη, ξαναμμένη καί προσβεβλημένη, ἄνοιξε τό στόμα της νά τόν ἀντικρούσει. Ἄργησε ὅμως πολύ. Πρίν μπορέσει ν' ἀρθρώσει λέξη ἡ τσιριχτή φωνή τοῦ κ. Σκόγκαν εἶχε ἀναγγεῖλει τίς πρῶτες φράσεις μιᾶς διάλεξης. Δέν

ὕπῃρχε ἐλπίδα γιά λόγια δηκτικά. Ἡ Μαίρη ἀναγκάστηκε νά παραιτηθεῖ.

— Ἀκόμη καί ἡ εὐγλωττία σου, ἀγαπητέ μου Γκομπώ, ἔλεγε, ἀκόμη καί ἡ εὐγλωττία σου πρέπει ν' ἀποδειχτεῖ ἀνεπαρκής, ὥστε νά ξαναγυρίσει ὁ κόσμος πάλι στήν εὐχαρίστηση ἀπό τόν ἀπλό πολλαπλασιασμό. Μέ τό γραμμόφωνο, τόν κινηματογράφο καί τό αὐτόματο πιστόλι, ἡ θεά τῶν ἐφαρμοσμένων ἐπιστημῶν χάρισε στόν κόσμο ἓνα ἄλλο δῶρο ἀκόμη πιό πολύτιμο ἀπ' αὐτές: τόν τρόπο τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ ἔρωτα ἀπ' τόν πολλαπλασιασμό. Ὁ Ἔρως, γι' αὐτούς πού τό ἐπιθυμοῦν, εἶναι τώρα ἓνας ἀπόλυτα ἐλεύθερος θεός. Ὁ ἀξιοθρήνητος συσχετισμός του μέ τή Λουσίνα¹ μπορεῖ νά λείψει οἰκειοθελῶς. Στούς ἐπόμενους αἰῶνες — ποιός ξέρει; — ὁ κόσμος μπορεῖ νά γίνει θεατής ἀκόμη μεγαλύτερου διαχωρισμοῦ. Προσβλέπω σ' αὐτό μ' αἰσιοδοξία. Ἐκεῖ πού ὁ μέγας Ἑρασμος, ὁ Δαρβίνος καί ἡ δεσποινίς Ἀννα Σίγγουρντ², «ὁ κύκνος τοῦ Λίτςφιλντ» πειραματίστηκαν — καί παρ' ὅλο τόν ἐπιστημονικό τους ζῆλο ἀπέτυχαν — οἱ ἀπόγονοί μας θά

1. Lucina: ρωμαϊκή θεά τοῦ φωτός, ἀντίστοιχη τῆς ἑλληνικῆς θεότητας Εἰλύθειας. Ὅταν τήν ἐπικαλοῦνταν οἱ γυναῖκες στόν τοκετό, ἔφερνε τά παιδιά στό φῶς τῆς ζωῆς. Lucina ἦταν προσω-
 νυμία τοῦ Ἰανοῦ καί τῆς Ἀρτέμιδας πού προστάτευαν τόν τοκετό.

2. Anne Seward (1747-1809): Ἀγγλίδα ποιήτρια γνωστή σάν ὁ Κύκνος τοῦ Lichfield (τόπος καταγωγῆς).

πειραματιστοῦν καί θά πετύχουν. Τή θέση τοῦ βδελυροῦ μηχανισμοῦ τῆς φύσεως θά τήν πάρει μιά ἀπρόσωπη γενιά. Σέ τεράστια κρατικά ἐκκολαπτήρια, ἀπανωτές σειρές ἀπό ἐγκυμονοῦσες φιάλες θά ἐφοδιάζουν τόν κόσμο μέ τόν χρειαζόμενο πληθυσμό. Ἡ οἰκογένεια θά ἐξαφανιστεῖ καί ἡ κοινωνία, ὑπονομευμένη στήν ἴδια της τή βάση, θά πρέπει νά βρεῖ καινούρια θεμέλια. Καί ὁ Ἑρως, ὁμορφα καί ἀνεύθυνα ἐλεύθερος, θά φτερουγίζει σά χαρούμενη πεταλούδα ἀπό λουλούδι σέ λουλούδι σ' ἓναν ἡλιόφωτο κόσμο.

— Μοιάζει ὑπέροχο, εἶπε ἡ Ἄννα.

— Ἔτσι φαντάζει πάντα τό ἀπώτερο μέλλον.

Τά γαλανά πορσελάνινα μάτια τῆς Μαίρης, πίο σοβαρά καί ἐκπληκτα παρά ποτέ, ἦταν καρφωμένα στόν κ. Σκόγκαν.

— Φιάλες; εἶπε. Ἀλήθεια τό πιστεύετε; Φιάλες....

6

Ὁ κ. Μπάρμπεκίου-Σμίθ ἔφτασε πάνω στήν ὥρα γιά τό τσάι, τό Σάββατο τ' ἀπόγευμα. Ἦταν ἓνας κοντός καί σωματώδης ἄντρας μ' ἓνα πολύ μεγάλο κεφάλι καί καθόλου λαιμό. Ὅταν ἦταν πίο νέος στενοχωριόταν γι' αὐτήν τήν ἔλλειψη λαιμοῦ, ἀλλά παρηγορήθηκε διαβάζοντας στόν Λουί Λαμπέρ τοῦ Μπαλζάκ ὅτι

όλοι οι μεγάλοι άνδρες στον κόσμο έχουν σηματοθετεί από τό ίδιο μειονέκτημα για τόν έξῆς άπλό καί προφανή λόγο· τό μεγαλειό δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά οι άρμονικές λειτουργίες του ἑγκέφαλου καί τῆς καρδιάς· ὅσο πιό κοντός ὁ λαιμός, τόσο πιό κοντά ἔρχονται αὐτά τά δύο ὄργανα μεταξύ τους. *Argal...* Ἦταν πειστικό.

Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἀνῆκε στήν παλιά σχολή τῶν δημοσιογράφων. Εἶχε μιά λεοντοκεφαλή μέ μιά γκριζόμαυρη χαίτη ἀπό παράξενα ἀντιπαθητικά μαλλιά, κτενισμένα πίσω ἀπό τό πλατύ ἀλλά χαμηλό του μέτωπο. Κατά κάποιον περιέργον τρόπο, πάντοτε σοῦ ἔδινε τήν ἐντύπωση τοῦ ἐλαφρῶς βρώμικου. Στά νιάτα του, ἀποκαλοῦσε εὐθυμα τόν ἑαυτό του μποέμ. Ὅχι τώρα πιά. Τώρα ἦταν δάσκαλος, ἓνα εἶδος προφήτη. Μερικά ἀπ' τά βιβλία του, βιβλία παρηγοριᾶς καί πνευματικῆς διδασκαλίας εἶχαν φτάσει τά 120.000 ἀντίτυπα.

Ἡ Πρισίλλα τόν ὑποδέχτηκε μέ κάθε ἐνδειξη σεβασμοῦ. Δέν εἶχε ξανάρθει στό Κρόουμ. Τοῦ ἔδειξε τό σπίτι.

Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ φαινόταν γεμάτος θαυμασμό.

— Πόσο κομψό, πόσο παλιό, ἔλεγε συνέχεια. Εἶχε μιά πλούσια, μᾶλλον γλοιώδη φωνή.

Ἡ Πρισίλλα ἐπαίνεσε τό τελευταῖο του βιβλίο. «Νομίζω πῶς ἦταν θαυμάσιο», εἶπε μέ τόν πληθωρικό, χαρωπό της τρόπο.

— Χαίρομαι νά πιστεύω ὅτι τό βρήκατε παρηγορητικό, εἶπε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ.

— "Ω, τρομερό! Κι αυτό τό κομμάτι γιά τή λίμνη μέ τούς λωτούς, τό βρήκα τόσο ώραϊο!

— Τό ἤξερα ὅτι θά σᾶς ἄρесе. Μοῦ ἤρθε, ξέρετε, ἀπό τό τίποτα. Κούνησε τό χέρι του γιά νά ὑποδηλώσει τόν ἀστρικό κόσμο.

Βγῆκαν στόν κῆπο γιά τό τσάι. Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἔτυχε τῶν καταλλήλων συστάσεων.

— Ὁ κ. Στόουν εἶναι ἐπίσης συγγραφέας, εἶπε ἡ Πρισίλλα καθὼς σύστηνε τόν Ντένις.

— Ἀλήθεια! Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ χαμογέλασε εὐνοϊκά καί κοιτάζοντας τόν Ντένις μέ ἔκφραση Ὀλύμπιας συγκατάβασης εἶπε: Καί τί γράφετε;

Ὁ Ντένις εἶχε γίνει ἑξαλλος καί σά νά μὴν ἔφτανε αὐτό, ἔνιωσε νά γίνεται κατακόκκινος. Καλά, ἡ Πρισίλλα δέν εἶχε καμιά αἴσθησι τῶν ἀναλογιῶν; Τούς ἔβαζε στήν ἴδια κατηγορία, τόν Μπάρμπεκιου-Σμίθ καί αὐτόν; Καί οἱ δύο ἦταν συγγραφεῖς καί οἱ δύο χρησιμοποιοῦσαν πένα καί μελάνι. Στήν ἐρώτησι τοῦ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἀπάντησε: «"Ω, τίποτε, τίποτε..." καί κοίταξε μακριά.

— Ὁ κ. Στόουν εἶναι ἀπό τούς νεότερους ποιητές μας. Ἦταν ἡ φωνή τῆς Ἄννας. Τῆς ἔρριξε ἓνα βλοσυρό βλέμμα καί κεῖνη τοῦ χαμογέλασε ἐνοχλημένη.

— Θαυμάσια, θαυμάσια, εἶπε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ καί ἔσφιγγε ἐνθαρρυντικά τό χέρι τοῦ Ντένις. «Εὐγενικό τό κάλεσμα τοῦ βάρδου».

Μόλις τέλειωσε τό τσάι ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ

ζήτησε συγγνώμη και αποσύρθηκε· είχε κάτι να γράψει πριν απ' τό δειπνο. Ἡ Πρισίλλα τόν κατανόησε απόλυτα. Ὁ προφήτης αποσύρθηκε στό δωμάτιό του.

Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ κατέβηκε στό σαλόνι στίς 7.50'. Ἦταν σέ καλή διάθεση και, καθώς κατέβαινε, τίς σκάλες χαμογελοῦσε ὁ μόνος του κι ἔτριβε τά δύο του μεγάλα κι ἄσπρα χέρια. Στό σαλόνι κάποιος ἔπαιζε πιάνο ἀπαλά, σά ν' αὐτοσχεδίαζε. Ἀναρωτήθηκε ποιός μπορεῖ νά ἦταν, ἴσως κάποια ἀπ' τίς νεαρές κυρίες. Ὅμως ὄχι, ἦταν ὁ Ντένις πού σηκώθηκε βιαστικά και μέ κάποια ἀμηχανία, καθώς τόν εἶδε νά μπαίνει στό δωμάτιο.

— Συνέχισε, συνέχισε, εἶπε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. Μ' ἀρέσει πολύ ἡ μουσική.

— Τότε δέν θά μπορούσα νά συνεχίσω, ἀπάντησε ὁ Ντένις. Θόρυβο μόνο κάνω.

Ἐγινε σιωπή. Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ στεκόταν μέ τήν πλάτη του στό τζάκι και ζεσταινόταν μέ τίς ἀναμνήσεις ἀπ' τίς φωτιές τοῦ περασμένου χειμῶνα. Δέν μπορούσε νά ἐλέγξει τήν ἐσωτερική του ἱκανοποίηση και συνέχισε νά χαμογελάει ὁ μόνος του. Τέλος στράφηκε στόν Ντένις.

— Γράφεις λοιπόν, ἔτσι δέν εἶναι;

— Ναί, μᾶλλον. Κάτι λίγα ξέρετε...

— Πόσες λέξεις νομίζεις πώς μπορεῖς νά γράψεις τήν ὥρα;

— Δέν νομίζω πώς τίς μέτρησα ποτέ.

— Θά ἔπρεπε, θά ἔπρεπε. Εἶναι πολύ σημαντικό.

‘Ο Ντένις ἔκανε τέστ στή μνήμη του. “Όταν εἶμαι σέ καλή φόρμα, εἶπε, μπορῶ νά γράψω μιά κριτική μέ 1200 λέξεις περίπου σέ τέσσερις ὥρες. Ἀλλά μερικές φορές μοῦ παίρνει περισσότερο.

‘Ο κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ κούνησε τό κεφάλι του. «Ναί, τριακόσιες λέξεις τήν ὥρα στήν καλύτερη περίπτωση». Προχώρησε στή μέση τοῦ δωματίου, ἔκανε μιά στροφή στά τακούνια του καί στάθηκε πάλι ἀπέναντι στόν Ντένις. «Μάντεψε πόσες λέξεις ἔγραψα ἀπόψε ἀπό τίς πέντε μέχρι τίς ἑφτάμισι».

– Δέν μπορῶ νά φανταστῶ.

– “Όχι, πρέπει νά φανταστεῖς. Ἀπό τίς πέντε μέχρι τίς ἑφτάμισι, εἶναι δύομισι ὥρες.

– Χίλιες διακόσιες λέξεις, εἶπε παράτολμα ὁ Ντένις.

– “Όχι, ὄχι, ὄχι. Τό φαρδύ πρόσωπο τοῦ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἔλαμψε ἀπό χαρά. «Ξαναπροσπάθησε».

– Χίλιες πεντακόσιες.

– “Όχι.

– Παραιτοῦμαι, εἶπε ὁ Ντένις. “Εβρισκε πώς δέν τόν ἐνδιέφερε καθόλου τό γράψιμο τοῦ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ.

– Λοιπόν θά σοῦ πῶ. Τρεῖς χιλιάδες ὀκτακόσιες.

‘Ο Ντένις γούρλωσε τά μάτια του. «Πρέπει νά βγάζετε πολλή δουλειά τή μέρα», εἶπε.

Ξαφνικά ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἔγινε ὑπερβολικά ἐμπιστευτικός. Τράβηξε ἓνα σκαμπώ δίπλα στήν πολυθρόνα τοῦ Ντένις, κάθισε κι ἄρχισε νά μιλάει σιγανά καί γρήγορα.

— Άκουσέ με, είπε άκουμπώντας τό χέρι του στό μανίκι του Ντένις. Θέλεις νά βγάξεις τό ψωμί σου μέ τό γράψιμο; Είσαι νέος, είσαι άπειρος. Άφησέ με νά σου δώσω μιά μικρή καλή συμβουλή.

Τί είχε σκοπό νά κάνει ό τύπος; άναρωτήθηκε ό Ντένις: θά τόν σύστηνε στον έκδότη του John ο' London's Weehly, ή θά του 'λεγε που θά μπορούσε νά πουλήσει κανένα άρθράκι για 7 γκινέες; Ό κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ χτύπησε φιλικά τό μπράτσο του Ντένις άρκετές φορές καί-συνέχισε:

— Τό μυστικό του γραψίματος, είπε φυσώντας κατευθείαν στό αυτί του νεαρού, τό μυστικό του γραψίματος είναι ή Έμπνευση.

Ό Ντένις τόν κοίταξε μέ έκπληξη.

— Η Έμπνευση... επανέλαβε ό κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ.

— Έννοείτε τό έμφυτο ποιητικό χάρισμα;

Ό κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ έγνεψε καταφατικά.

— Ω, μά τότε συμφωνώ απόλυτα μαζί σας, είπε ό Ντένις. Άλλά τί γίνεται όταν κανείς δέν έχει Έμπνευση;

— Αυτή ακριβώς ήταν ή έρώτηση πού περίμενα, είπε ό κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. Μέ ρωτάς τί θά 'πρεπε νά κάνει κανείς άμα δέν έχει Έμπνευση. Άπαντῶ: έχεις Έμπνευση, ό καθένας έχει Έμπνευση. Τό θέμα είναι νά τήν κάνουμε νά λειτουργήσει.

Τό ρολόι χτύπησε οκτώ. Δέν είχε φανεῖ ἀκόμη κανεῖς ἀπό τούς ὑπόλοιπους φιλοξενούμενους. Ὅλοι ἀργοῦσαν πάντα στό Κρούμ. Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ συνέχισε.

— Αὐτό εἶναι τό μυστικό μου, εἶπε. Σοῦ τό χαρίζω ἐλεύθερα. (Ὁ Ντένις μурμουρίσε ἀπό εὐγνωμοσύνη κἀνοντας συγχρόνως ἕναν μορφασμό.) Θά σέ βοηθήσω νά βρεῖς τήν Ἑμπνευσή σου, γιατί δέν μ' ἀρέσει νά βλέπω ἕναν καλό καί σταθερό νέο σάν κι ἐσένα νά ξοδεύει τή ζωντάνια του καί νά χαραμίζει τά καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς του μέ πνευματικό μόχθο πού συνθλίβει, ἐνῶ θά μπορούσε νά φύγει τελείως ἀπ' τή μέση μέ τήν Ἑμπνευση. Τό ἔπαθα ἐγώ ὁ ἴδιος κι ἔτσι ξέρω τί σημαίνει. Μέχρι τά τριάντα οκτώ μου χρόνια ἤμουν ἕνας συγγραφέας σάν κι ἐσένα, δίχως ἔμπνευση. Ὅ,τι ἔγραφα τό ἔστιψα κυριολεκτικά ἀπό μέσα μου, μόνο μέ σκληρή δουλειά. Γιατί, ἐκείνη τήν ἐποχή ποτέ δέν μπορούσα νά γράψω παραπάνω ἀπό τριακόσιες λέξεις τήν ὥρα καί, τό κυριότερο, ὅ,τι ἔγραφα συχνά δέν πουλιόταν. (Ἐναστήναξε.) Ἐμεῖς οἱ καλλιτέχνες, εἶπε σάν σέ παρένθεση, ἐμεῖς οἱ διανοούμενοι, δέν χαίρουμε ἐκτίμησέως ἐδῶ στήν Ἀγγλία. Ὁ Ντένις ἀναρωτιόταν ἂν ὑπῆρχε καμιά μέθοδος ἀποτελεσματική, ἀλλά κι εὐγενική μέ τήν ὁποία θά μπορούσε νά ἐξαιρέσει τόν ἑαυτό του ἀπό τό «ἐμεῖς» τοῦ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. Δέν ὑπῆρχε καμιά.

Κι ἐκτός αὐτοῦ, ἦταν ἤδη ἀργά, γιατί ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ γι' ἄλλη μιά φορά ἀκολούθησε τό ρεῦμα τῆς διάλεξής του.

— Στά τριάντα ὁκτώ ἡμounα ἕνας φτωχός βιοπαλαιστής, ἕνας κουρασμένος, καταπονημένος καί ἄγνωστος δημοσιογράφος. Τώρα στά πενήντα..... Σταμάτησε μέ μετριοφροσύνη κι ἔκανε μιά μικρή χειρονομία κουνώντας τά χοντρά του χέρια πρὸς τά ἔξω, σέ ἀπόσταση τό ἐν' ἀπ' τό ἄλλο καί τεντώνοντας τά δάχτυλά του σάν σ' ἐπίδειξη. Ἔκανε ἐπίδειξη τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ Ντένις θυμήθηκε ἐκείνη τῇ διαφήμιση μέ τό γάλα Νεστλέ — τίς δύο γάτες πάνω στὸν τοῖχο κάτω ἀπ' τό φεγγάρι, τῇ μιά μαύρῃ καί ἀδύνατῃ, τὴν ἄλλη ἄσπρῃ γυαλιστερή καί παχιά. Πρὶν, καί μετὰ τὴν Ἑμπνευση.

— Ἡ Ἑμπνευση δημιούργησε τῇ διαφορά, εἶπε μ' ἐπιστημότητα ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. «Ἦρθε ἀρκετὰ ξαφνικά — σάν ἀπαλή ὁροσιά ἀπ' τὸν οὐρανό». Σήκωσε τό χέρι του καί τό ἄφησε νά ξαναπέσει πάνω στό γόνατό του γιὰ νά δεῖξει τὴν κάθοδο τῆς ὁροσιάς. «Ἦταν βράδυ. Ἐγραφα τό πρῶτο μου βιβλίο γιὰ τὸν Ὁδηγό Ζωῆς - Ταπεινοί Ἡρωισμοί. Ἴσως τό ἔχει διαβάσει. Ἐχει παρηγορήσει — τουλάχιστον αὐτό ἐλπίζω καί νομίζω — πολλές χιλιάδες ἀνθρώπους. Ἦμounα στή μέση τοῦ δεύτερου κεφαλαίου καί εἶχα κολλήσει. Ἦταν ἡ κόπωση, ἡ πολλή δουλειά, εἶχα

γράφει μόνο εκατό λέξεις τήν προηγούμενη ώρα και αδυνατούσα νά συνεχίσω. Καθόμουνα δαγκώνοντας τό στυλό μου και κοιτάζοντας τό ήλεκτρικό φώς πού κρεμόταν πάνω άπ' τό τραπέζι μου, λίγο πιό ψηλά από μένα και μπροστά μου». Σημείωσε τή θέση τής λάμπας μέ ιδιαίτερη φροντίδα. «Έχεις κοιτάξει ποτέ σου ένα δυνατό φώς γιά πολλή ώρα επίμονα;» ρώτησε γυρνώντας προς τόν Ντένις. 'Ο Ντένις δέν θυμόταν νά τό είχε κάνει. «Μπορείς νά ύπνωτιστείς μόνος σου έτσι», συνέχισε ό κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ.

Τό γκόγκ άντήχησε μ' ένα τρομερό κρεσέντο άπ' τό χόλ. 'Ακόμη δέν φαινόταν κανείς. 'Ο Ντένις πεινούσε τρομερά.

— Αυτό συνέβη σ' έμένα, είπε ό κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. «'Υπνωτίστηκα. Έχασα τίς αισθήσεις μου κάπως έτσι». Κροτάλισε τά δάχτυλά του. «Όταν συνήλθα, διαπίστωσα ότι ήταν περασμένα μεσάνυχτα και είχα γράψει τέσσερις χιλιάδες λέξεις. Τέσσερις χιλιάδες», επανέλαβε ανοίγοντας τό στόμα του φαρδύ πλατύ προφέροντας τό α στή λέξη "χιλιάδες" «'Η Έμπνευση είχε έρθει».

— Τί εκπληκτικό πράγμα, είπε ό Ντένις.

— Στήν αρχή φοβήθηκα. Δέν μου φαινόταν φυσιολογικό. Κατά κάποιο τρόπο ένιωθα ότι δέν ήταν και πολύ σωστό, πολύ δίκαιο θά 'λεγα, νά συνθέσω ένα φιλολογικό κομμάτι ασυνείδητα. Έκτός αυτού, φο-

βόμουνα μήπως είχα γράψει άνοησίες.

— Καί γράψατε άνοησίες; ρώτησε ό Ντένις.

— Καί βέβαια όχι, άπάντησε ό κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ λίγο ένοχλημένος. «Καί βέβαια όχι. Ήταν αξιοθαύμαστο. Μόνο μερικά όρθογραφικά λάθη καί κάτι παραδρομές σάν κι αυτά πού συμβαίνουν γενικά, όταν γράφει κανείς αυτόματα. Άλλά τό στίλ, ή σκέψη, όλα τά ουσιώδη ήταν αξιοθαύμαστα. Μετά άπ' αυτό ή Έμπνευση μου έρχόταν τακτικά. Έτσι έγραφα όλόκληρους τούς Ταπεινούς Έρωισμούς. Είχε μεγάλη έπιτυχία τό βιβλίό καί τήν ίδια έπιτυχία έχει ό,τι έχω γράψει άπό τότε». Έσκυψε πρós τά έμπρός καί σκούνησε τόν Ντένις μέ τό δάχτυλό του. «Αυτό είναι τό μυστικό μου, είπε, κι έτσι θα μπορούσες νά γράψεις κι εσύ άν προσπαθούσες, δίχως κόπο, άβίαστα, καλά».

— Μά πώς; ρώτησε ό Ντένις προσπαθώντας νά μή δείξει πόσο βαθιά είχε προσβληθεί μ' αυτό τό τελευταίο "καλά".

— Καλλιεργώντας τήν Έμπνευσή σου κι επικοινωνώντας μέ τό ύποσυνειδητό σου. Διάβασες ποτέ τό μικρό μου βιβλίό, Άγωγοί στό Άπειρο;

Ό Ντένις αναγκάστηκε νά όμολογήσει πώς αυτό ακριβώς ήταν ένα άπ' τά ελάχιστα, ίσως τό μοναδικό, άπό τά έργα του κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ πού δέν είχε διαβάσει.

— Δέν πειράζει, δέν πειράζει, εἶπε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. Πρόκειται μόνο γιά ἓνα μικρό βιβλίο σχετικό μέ τή σύνδεση τοῦ Ἵποσυνειδήτου μέ τό Ἄπειρο. Ἔλα σ' ἐπαφή μέ τό Ἵποσυνειδήτο καί τότε βρίσκεισαι σ' ἐπαφή μέ τό Σύμπαν. Στήν πραγματικότητα, μέ τήν Ἐμπνευση. Μέ παρακολούθεῖς;

— Ἀπόλυτα, ἀπόλυτα, εἶπε ὁ Ντένις. Ἀλλά δέν νομίζετε πώς μερικές φορές τό Σύμπαν στέλνει πολύ ἄσχετα μηνύματα;

— Δέν τοῦ τό ἐπιτρέπω, ἀπάντησε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. Τό κατευθύνω κατάλληλα. Τό κατεβάζω μέσ' ἀπό ἀγωγούς ὥστε νά θέσει σέ κίνηση τίς τουρμπίνες τοῦ συνειδήτου μου νοῦ.

— Σάν τόν Νιαγάρα, σημείωσε ὁ Ντένις. Μερικές ἀπό τίς παρατηρήσεις τοῦ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἔμοιαζαν περίεργα μέ παραπομπές, παραπομπές τό δίχως ἄλλο στά βιβλία του.

— Ἀκριβῶς, σάν τόν Νιαγάρα. Καί νά πῶς τό κάνω. Ἐσκυφε πρὸς τά μπρός καί μέ τεντωμένο τό δεικτική ὑπογράμμιζε τά σημεία καθώς τά ἀνέφερε, σά νά μέτροῦσε ρυθμικά τήν ὁμιλία του. «Πρὶν ἐκστασιασῶ, συγκεντρώνομαι στό θέμα γιά τό ὁποῖο θέλω νά ἐμπνευστῶ. Ἄς ποῦμε ὅτι γράφω γιά τούς ἑταπεινούς ἡρωισμούς». Γιά δέκα λεπτά πρὶν ὑπνωτιστῶ δέν σκέφτομαι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ὀρφανά, πού συντηροῦν τούς μικροὺς ἀδελφούς καί τίς ἀδελφές τους, τήν

πληκτική δουλειά πού γίνεται καλά καί ύπομονετικά, καί έστιάζω τό μυαλό μου σέ μεγάλες φιλοσοφικές αλήθειες, όπως είναι ό έξαγνισμός καί ή ανύψωση τής ψυχής μέσ' από τά βάσανα, καί ή αλχημική μεταμόρφωση τοῦ μολυβένιου κακοῦ σέ χρυσό καλό. (Ή Ντένις ξανάβαλε τίς μικρές γιρλάντες τῶν εισαγωγικών.) «Μετά αποκοιμιέμαι. Δυό τρεῖς ὥρες ἀργότερα ξαναξυπνῶ καί διαπιστώνω ὅτι ή ἔμπνευση ἔχει κάνει τή δουλειά της. Χιλιάδες λέξεις, λέξεις παρηγοριάς κι ἐνθάρρυνσης βρίσκονται μπροστά μου. Τίς δακτυλογραφῶ προσεκτικά καί εἶναι ἑτοιμες γιά τό τυπογραφεῖο».

— Όλα φαίνονται φοβερά ἀπλά, εἶπε ὁ Ντένις.

— Εἶναι ἀπλά. Όλα τά μεγάλα καί θαυμάσια καί θεϊκά πράγματα στή ζωή εἶναι φοβερά ἀπλά. (Εἰσαγωγικά πάλι.) «Όταν ἔχω νά γράψω τά ἀποφθεγματά μου, συνέχισε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ, κάνω τήν εισαγωγή στήν ἑκτασή μου φυλλομετρώντας ἕνα ὁποιοδήποτε λεξικό ἀποφθεγμάτων ή Σαιξπηρικό ἡμερολόγιο, πού ἔχω πρόχειρα. Αὐτό εἶναι, ἄς ποῦμε τό κλειδί. Αὐτό μου ἐξασφαλίζει τό ὅτι τό Σύμπαν θά εἰσβάλει, ὄχι μέ συνεχή ροή, ἀλλά μέ μορφή ἀποφθεγματικῶν σταγόνων. Πιάνεις τήν ιδέα;» Ὁ Ντένις ἔγνεψε καταφατικά. Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἔβαλε τό χέρι στήν τσέπη του καί τράβηξε ἕνα σημειωματάριο. «Ἐγραψα μερικά στό τραῖνο σήμερα», εἶ-

πε γυρνώντας τις σελίδες. «Ύπνωτίστηκα σέ μιά γωνιά, στό βαγόνι. Βρίσκω τό τραίνο πολύ κατάλληλο γιά καλή δουλειά. Άκουσε λοιπόν». Καθάρισε τόν λαιμό του καί διάβασε:

«Τό μονοπάτι τοῦ βουνοῦ μπορεί νά ἔναι ἀπότομο, ἀλλά ἐκεῖ ψηλά ὁ ἀέρας εἶναι καθαρός καί τή θεά τήν κατακτᾷ κανείς μόνο ἀπ' τήν κορφή».

«Τά πράγματα πού ἔχουν σημασία συμβαίνουν μόνο στήν καρδιά».

Ήταν περίεργος, ἀναλογίστηκε ὁ Ντένις, ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο τό Ἄπειρο ἐπαναλαμβάνόταν.

«Βλέποντας, πιστεύουμε. Ναί, ἀλλά ἡ πίστη εἶναι ἐπίσης ὄραση. Ὅταν πιστεύω στόν Θεό, τόν βλέπω ἀκόμη καί μέσ' ἀπό ἐκεῖνα τά πράγματα πού φαίνονται πονηρά».

Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ σήκωσε τά μάτια ἀπ' τό σημειωματάριό του. «Αὐτό τό τελευταῖο, εἶπε, εἶναι ἰδιαίτερα λεπτό καί ὡραῖο, δέ νομίζεις; Δίχως Ἑμπνευση, ποτέ δέν θά μπορούσα, νά τό βρῶ». Ξαναδιάβασε τό ἀπόφθεγμα σέ τόνο πιό ἀργό καί σοβαρό. «Κατευθείαν ἀπό τό Ἄπειρο», σχολίασε στοχαστικά καί προχώρησε στό ἐπόμενο ἀπόφθεγμα.

«Ἢ φλόγα τοῦ κεριοῦ φωτίζει, ἀλλά ταυτόχρονα καίει».

Αἰνιγματικές ρυτίδες φάνηκαν στό μέτωπο τοῦ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. «Δέν ξέρω ἀκριβῶς τί ἐννοεῖ αὐτό

ἐδῶ, εἶπε. Ἔχει πολύ γνωμικό χαρακτήρα. Θά μπορούσε βέβαια κανείς νά τό συσχετίσει μέ τήν ἀνώτερη ἐκπαίδευση πού φωτίζει ἀλλά καί προκαλεῖ δυσaréσκεια κι ἐπαναστάσεις στίς κατώτερες τάξεις. Ναί, νομίζω πώς αὐτό εἶναι. Ἀλλά εἶναι γνωμικό, εἶναι γνωμικό». Ἐτριψε τό πηγούνι του σκεφτικός. Τό γκόγκ ἀντήχησε πάλι δυνατά καί μᾶλλον ἰκετευτικά. Τό δεῖπνο κρύωνε. Ἐβγαλε τόν κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἀπ' τήν αὐτοσυγκέντρωσή του. Γύρισε στόν Ντένις.

— Μέ καταλαβαίνεις τώρα πού σέ συμβουλεύω νά καλλιεργήσεις τήν Ἑμπνευσή σου; Ἄσε τό Ἴποσυνειδήτό σου νά δουλέψει γιά λογαριασμό σου. Ἄφησε τόν Νιαγάρα τοῦ Ἀπειρου νά τρέξει. Ἀκούστηκε ἡχος ποδιῶν στίς σκάλες. Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ σηκώθηκε, ἔβαλε γιά μιά στιγμή τό χέρι του στόν ὦμο τοῦ Ντένις, καί εἶπε:

— Πρός τό παρόν τίποτε ἄλλο. Μιάν ἄλλη φορά. Καί νά θυμᾶσαι ὅτι ἐπαφίεμαι ἀποκλειστικά στή διακριτικότητά σου γι' αὐτό τό θέμα. Ἰπάρχουν ἰδιαίτερα, ἱερά πράγματα, πού κανείς δέν ἐπιθυμεῖ νά γνωστοποιοῦνται.

— Βέβαια, εἶπε ὁ Ντένις. Καταλαβαίνω ἀπόλυτα.

7

Στό Κρόουμ όλα τὰ κρεβάτια ἦταν πολύ παλιά, κληρονομιά τῶν προγόνων. Κρεβάτια τεράστια σάν καράβια τρικάταρτα, μέ πανιά μαζεμένα, ἀπό λαμπερό χρώμα ὑφάσματα. Κρεβάτια σκαλιστά, ὀλοστόλιστα, κρεβάτια ζωγραφισμένα, κι ἐπιχρυσωμένα. Κρεβάτια ἀπό καρυδιά, ἀπό ὀξυὰ κι ἀπό σπάνια ἐξωτικά ξύλα. Κρεβάτια κάθε ἐποχῆς καί μόδας, ἀπό τὴν ἐποχὴ τοῦ Σέρ Φερντινάντο, πού ἔκτισε τό σπίτι μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ συνονόματου του στά τέλη τοῦ 18ου αἰῶνα, πού ἦταν κι ὁ τελευταῖος τῆς οἰκογένειας. Καί ὅλα τους ἦταν μεγαλοπρεπῆ, θαυμάσια.

Τό ὠραιότερο ἀπ' ὅλα ἦταν τό κρεβάτι τῆς Ἄννας. Ὁ Σέρ Τζούλιους, γιὸς τοῦ Σέρ Φερντινάντο, τό εἶχε παραγγεῖλει στὴ Βενετία γιὰ τὴν πρώτη γέννα τῆς γυναίκας του. Καί ἡ Βενετία, τῶν ἀρχῶν τοῦ 16ου αἰῶνα, εἶχε σπαταλήσει ὅλη τὴν ἀκριβὴ της τέχνη γιὰ τὴν κατασκευὴ του. Τό κύριο σῶμα τοῦ κρεβατιοῦ ἔμοιαζε μέ μεγάλη τετράγωνη σαρκοφάγο. Ἀνάγλυφα συμπλέγματα ἀπὸ τριαντάφυλλα ὑπῆρχαν στὰ ξύλινα φατνώματά του καί προκλητικοὶ ἐρωτιδεῖς κυλιόντουσαν ἀνάμεσα στὰ τριαντάφυλλα. Ἐτοῦτα τ' ἀνάγλυφα ἐπιχρυσωμένα καί στιλβωμένα ξεχώριζαν ἐπάνω στό μαῦρο φόντο τῶν φαντασμάτων. Τὰ χρυσὰ τριαντάφυλλα τυλίγονταν σέ ἔλικες γύρω ἀπὸ τοὺς

τέσσερις — σέ σχῆμα κολώνας — στύλους καί χερουβεΐμ, καθισμένα στήν κορφή τοῦ κάθε στύλου ὑποβάσταζαν ἕναν ξύλινο οὐρανό διακοσμημένο μέ τά ἴδια σκαλιστά λουλούδια.

Ἡ Ἄννα διάβαζε στό κρεβάτι. Δυό κεριά βρίσκονταν στό μικρό τραπεζάκι δίπλα της. Στό πλούσιο φῶς τους τό πρόσωπό της, οἱ γυμνοί της ὠμοί καί τά χέρια της ἔπαιρναν τή θερμή ἀνταύγεια τοῦ ροδάκινου. Ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀπό πάνω της, στόν οὐρανό τοῦ κρεβατιοῦ, σκαλιστά χρυσά πέταλα λαμπύριζαν μέσ' ἀπό βαθιές σκιές καί τό ἀπαλό φῶς, πού ἔπεφτε στή σκαλισμένη πλάτη τοῦ κρεβατιοῦ, ἀντανακλοῦσε ἀδιάκοπα μέσ' ἀπό τά τριανταφυλλένια συμπλέγματα, ἀργοπορώντας γιά νά δώσει ἕνα μακρύ χάδι στά φουσκωτά μάγουλα, στίς ὅλο δίπλες κοιλίτσες, στούς σφιχτούς, περίεργους μικρούς γλουτούς τῶν ξαπλωμένων ἐρωτιδέων.

Ἀκούστηκε ἕνα διακριτικό χτύπημα στήν πόρτα. Σήκωσε τά μάτια της. «Ἐμπρός, ἐμπρός». Ἕνα πρόσωπο στρογγυλό καί παιδιάστικο, στεφανωμένο ἀπό μιά στιλπνή καμπάνα χρυσαφένιων μαλλιῶν, ξεπρόβαλε πίσω ἀπ' τό ἄνοιγμα τῆς πόρτας. Οἱ μῶβ πυτζάμες πού ἐμφανίστηκαν μαζί, τό ἴκαναν νά φαίνεται ἀκόμη πιό παιδιάστικο.

Ἦταν ἡ Μαίρη. «Σκέφτηκα νά μῶ γιά λίγο καί νά πῶ καληνύχτα», εἶπε καί κάθισε στήν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ.

Ἡ Ἄννα ἔκλεισε τό βιβλίό της. «Πολύ εὐγενικό ἐκ μέρους σου».

— Τί διαβάζεις; Ἡ Μαίρη κοίταξε τό βιβλίό. «Μᾶλλον δεύτερο πράγμα, ἔτσι δέν εἶναι;» Ὁ τόνος μέ τόν ὁποῖο ἡ Μαίρη πρόφερε τή λέξη «δεύτερο» φανέρωνε μιάν ἀπέραντη ὑποτίμηση.

Στό Λονδίνο ἦταν συνηθισμένη νά συναναστρέφεται μόνο μέ πρώτης τάξεως ἀνθρώπους, πού τούς ἄρεσαν τά πρώτης τάξεως πράγματα καί ἤξερε πώς ὑπῆρχαν πολύ πολύ λίγα πρώτης τάξεως πράγματα στόν κόσμο κι ἀπ' αὐτά, τά πιό πολλά ἦταν γαλλικά.

— Νά σοῦ πῶ, φοβᾶμαι πῶς μ' ἄρέσει, εἶπε ἡ Ἄννα. Δέν εἶχε τίποτε ἄλλο νά πεῖ. Ἡ σιωπή πού ἀκολουθοῦσε ἦταν μᾶλλον ἄβολη.

Ἡ Μαίρη χάζευε ἀμήχανα παίζοντας μέ τό τελευταῖο κουμπί τῆς πυτζάμας της. Μέ ἀκουμπισμένη τήν πλάτη της σ' ἓνα σωρό ἀπό μαξιλάρια, περίμενε κι ἀναρωτιόταν τί θά ἐπακολουθοῦσε.

— Φοβᾶμαι τρομερά τίς καταπιέσεις, ξέσπασε ξαφνικά ἡ Μαίρη. Πρόφερε τίς λέξεις μιά μιά στό τέλος κάθε ἐκπνοῆς καί μετά χρειαζόταν νά πάρει καινούριο ἀέρα, πρὶν σχεδόν τελειώσει καλά καλά τή φράση της.

— Τί σέ κάνει νά νιώθεις κατάθλιψη;

— Εἶπα καταπίεση, ὄχι κατάθλιψη.

— ὦ, καταπιέσεις, κατάλαβα, εἶπε ἡ Ἄννα. Ἀλλά καταπιέσεις ἀπό τί;

Ἡ Μαίρη ἔπρεπε νά ἐξηγήσει. «Τά φυσικά ἔνστικτα τοῦ σέξ...» ἄρχισε νά λέει μέ ὕψος διδακτικό. Ἡ Ἄννα ὅμως τήν ἔκοψε.

— Ναί, ναί, θαυμάσια. Καταλαβαίνω καταπιέσεις, γεροντοκόρες καί ὅλα τά σχετικά. Καί λοιπόν;

— Νά, αὐτό εἶναι ὅλο, εἶπε ἡ Μαίρη. Τίς φοβᾶμαι. Εἶναι πάντοτε ἐπικίνδυνον νά καταπιέζει κανεῖς τά ἔνστικτά του. Ἀρχίζω νά παρατηρῶ στὸν ἑαυτό μου συμπτώματα σάν κι αὐτά πού διαβάζουμε στά βιβλία. Ὅλο ὄνειρεύομαι ὅτι πέφτω μέσα σέ πηγάδια καί μερικές φορές ὅτι ἀνεβαίνω σέ ἀνεμόσκαλες. Εἶναι πάρα πολύ ἀνησυχητικό. Τά συμπτώματα εἶναι πολύ ξεκάθαρα.

— Εἶναι;

— Μπορεῖ νά γίνεῖ κανεῖς νυμφομανής ἂν δέν προσέξει. Δέν ἔχεις ἰδέα πόσο σοβαρό πράγμα εἶναι αὐτές οἱ ἀναστολές ἂν δέν ἀπαλλαχτεῖ κανεῖς ἔγκαιρα.

— Φαίνεται πολύ τρομερό, εἶπε ἡ Ἄννα. Ἀλλά δέν βλέπω νά μπορῶ νά κάνω τίποτε γιὰ νά σέ βοηθήσω.

— Σκέφτηκα ὅτι ἔτσι θά μ' ἄρεσε νά τό κουβεντιάσω μαζί σου.

— Μά βέβαια, θά τό χαιρόμουνά πολύ, Μαίρη.

Ἡ Μαίρη ἔβηξε καί πῆρε μιά βαθιά ἀναπνοή. «Ὑποθέτω, ἄρχισε μέ στόμφο, ὑποθέτω ὅτι θεωροῦμε δεδομένο πώς μιά ἐξυπνη νεαρή γυναίκα εἴκοσι τριῶν ἐτῶν, πού ἔχει ζήσει σέ μιά πολιτισμένη κοινωνία τοῦ

εικοστοῦ αἰῶνα, δέν ἔχει προκαταλήψεις».

— Κι ὅμως ὁμολογῶ ὅτι ἔχω μερικές ἀκόμη.

— Ναί, ἀλλά ὄχι σχετικά μέ τίς ἀναστολές.

— Ὅχι, ὄχι τόσο πολλές σχετικά μέ τίς ἀναστολές· αὐτό εἶναι ἀλήθεια.

— Ἡ, μᾶλλον, σχετικά μέ τήν ἀπαλλαγή ἀπ' τίς ἀναστολές.

— Ἀκριβῶς.

— Ὡς ἐδῶ πάει καλά τό βασικό μας θεώρημα, εἶπε ἡ Μαίρη.

Ἡ ἐπισημότητα ἐκφραζόταν στό κάθε χαρακτηριστικό τοῦ στρογγυλοῦ νεανικοῦ της προσώπου, πού ἔλαμπε μέσ' ἀπό τά μεγάλα γαλανά της μάτια. «Ἐρχόμαστε τώρα στήν ἐπιθυμία ν' ἀποκτήσουμε πείρα. Ἐλπίζω πώς εἴμαστε σύμφωνες ὅτι ἡ γνώση εἶναι ἐπιθυμητή καί ἡ ἄγνοια ἀνεπιθύμητη».

Ἰπάκουη, σάν κι αὐτούς τούς καλόβολους μαθητές ἀπό τούς ὁποίους ὁ Σωκράτης μπορούσε νά ἐκμαιεύσει ὅποιαδήποτε ἀπάντηση ἤθελε, ἡ Ἄννα συμφώνησε.

— Καί συμφωνήσαμε ἐπίσης, ἐλπίζω, ὅτι ὁ γάμος εἶναι αὐτό πού εἶναι.

— Εἶναι.

— Ἐντάξει, εἶπε ἡ Μαίρη. Κι ἐπειδή οἱ ἀναστολές εἶναι αὐτές πού εἶναι...

— Ἀκριβῶς.

— Συνεπώς φαίνεται πώς βγαίνει μόνο ένα συμπέρασμα.

— Μά αυτό τό ἤξερα πρὶν ἀρχίσεις, φώναξε ἡ Ἄννα.

— Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀποδείχθηκε, εἶπε ἡ Μαίρη. Πρέπει νά ἐνεργοῦμε λογικά. Τό ἐρώτημα εἶναι τώρα...

— Μά ἀπό ποῦ βγαίνει τό ἐρώτημα; Ἐσύ κατέληξες στό μοναδικό πιθανό συμπέρασμά σου λογικά, κάτι πολύ περισσότερο ἀπ' αὐτό πού θά μπορούσα νά κάνω ἐγώ. Αὐτό πού μένει μόνο εἶναι νά μεταδώσεις τήν πληροφορία σέ κάποιον πού σ' ἀρέσει — σέ κάποιον πού σ' ἀρέσει μᾶλλον ὑπερβολικά, σέ κάποιον μέ τόν ὁποῖο εἶσαι ἐρωτευμένη, ἂν μπορῶ νά μιλήσω ἔτσι ὡμά.

— Ναί ἀλλὰ ἐδῶ εἶναι τό πρόβλημα, φώναξε ἡ Μαίρη. Δέν εἶμαι ἐρωτευμένη μέ κανέναν.

— Τότε, ἂν ἤμουνα στή θέση σου, θά περίμενα μέχρι νά ἐρωτευθῶ.

— Μά δέν μπορῶ ὅλο νά ὀνειρεύομαι κάθε βράδυ ὅτι πέφτω σέ πηγάδια. Εἶναι πολύ ἐπικίνδυνο.

— Λοιπόν, ἂν πράγματι εἶναι τόσο ἐπικίνδυνο, τότε βέβαια κάτι πρέπει νά κάνεις. Πρέπει νά βρεῖς κάποιον.

— Ἀλλὰ ποιόν; Ἐνα στοχαστικό κατσούφιασμα ζάρωσε τό μέτωπο τῆς Μαίρης. «Πρέπει νά ᾖναι κάποιος ἐξυπνος, κάποιος μέ πνευματικά ἐνδιαφέροντα

πού νά μπορώ νά τά μοιράζομαι μαζί του. Κι ακόμη πρέπει νά 'ναι κάποιος πού θά σέβεται τίς γυναῖκες, κάποιος πού θά 'ναι πρόθυμος νά συζητάει σοβαρά γιά τή δουλειά του καί τίς ιδέες του καί ἐπίσης γιά τή δική μου δουλειά καί τίς δικές μου ιδέες. "Όπως βλέπεις, δέν εἶναι καθόλου εὐκόλο νά βρεθεῖ τό κατάλληλο πρόσωπο».

— Λοιπόν, εἶπε ἡ Ἄννα, ὑπάρχουν τρεῖς διαθέσιμοι καί ἔξυπνοι ἄνθρωποι τώρα στό σπίτι. Πρῶτα πρῶτα εἶναι ὁ κ. Σκόγκαν, ἀλλά αὐτός μᾶλλον εἶναι τέλεια ἀντίκα. Καί μετὰ εἶναι ὁ Γκομπώ καί ὁ Ντένις. Νά ποῦμε λοιπόν ὅτι ἡ ἐκλογή θά εἶναι μεταξύ τῶν δύο;

Ἡ Μαίρη ἔγνεψε καταφατικά. «Νομίζω ὅτι μᾶλλον...», εἶπε καί μετὰ δίστασε ἀμήχανα.

— Τί εἶναι;

— Σκεφτόμουνα, εἶπε ἡ Μαίρη μέ μιάν ἀνάσα, ἂν εἶναι πράγματι διαθέσιμοι. Νόμισα ὅτι ἴσως ἐσύ... ἴσως...

— Πολύ συγκινητικό ἐκ μέρους σου, Μαίρη μου, νά μέ σκεφτεῖς, εἶπε ἡ Ἄννα χαμογελώντας μέ σφιγμένο γατίσιο χαμόγελο. Ἀλλά ἀπό τήν πλευρά μου εἶναι καί οἱ δύο διαθέσιμοι.

— Πολύ χαίρομαι γι' αὐτό, εἶπε ἡ Μαίρη φανερά ἀνακουφισμένη. Τώρα ἐρχόμαστε στήν ἐρώτηση: Ποιός ἀπ' τοὺς δύο;

— Δέν μπορῶ νά σέ συμβουλέψω. Εἶναι ζήτημα δικού σου γούστου.

— Δέν εἶναι ζήτημα δικού μου γούστου, ἀνάγγειλε ἡ Μαίρη, ἀλλά τῶν προσόντων τους. Πρέπει νά τούς ζυγίσουμε καί νά τούς ἐξετάσουμε προσεκτικά καί δίχως πάθος.

— Ἐσύ πρέπει νά τούς ζυγίσεις μόνη σου, εἶπε ἡ Ἄννα. Ὑπῆρχαν ἀκόμη ἴχνη χαμόγελου στίς ἄκρες τῶν χειλιῶν της καί γύρω ἀπ' τά μισόκλειστα μάτια της. «Δέν θά τό διακινδύνεua νά σέ συμβουλέψω στραβά».

— Ὁ Γκομπῶ ἔχει πολύ ταλέντο, ἄρχισε ἡ Μαίρη, ἀλλά εἶναι λιγότερο πολιτισμένος ἀπό τόν Ντένις. Ἡ λέξη «πολιτισμένος», ὅπως τήν πρόφερε ἡ Μαίρη, ἔδωσε στόν ὄρο μιά ἰδιαίτερη καί πρόσθετη σημασία. Τήν πρόφερε ἐμφαντικά μέ τήν ἄκρη τοῦ στόματός της, τονίζοντας χαριτωμένα τό πρῶτο γράμμα. Ἦταν τόσο λίγοι οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι κι αὐτοί, σάν τά πρῶτης τάξεως ἔργα τέχνης, ἦταν οἱ πιο πολλοί Γάλλοι. «Τό νά εἶναι κανείς πολιτισμένος εἶναι τό πιο σημαντικό ἀπ' ὅλα, δέ νομίζεις;»

Ἡ Ἄννα σήκωσε τό χέρι της. «Δέν θά δώσω συμβουλή, εἶπε. Πρέπει ἐσύ ν' ἀποφασίσεις».

— Ἡ οἰκογένεια τοῦ Γκομπῶ, συνέχισε ἡ Μαίρη σκεφτική, εἶναι ἀπό τή Μασσαλία. Μᾶλλον ἐπικίνδυνη κληρονομικότητα, ἂν σκεφθεῖ κανείς τή συμπερι-

φορά τῶν Λατίνων στίς γυναῖκες. Ἄπ' τήν ἄλλη μεριά, μερικές φορές ἀναρωτιέμαι μήπως ὁ Ντένις παραινῇ σοβαρός καί μήπως δέν εἶναι παρά ἐρασιτέχνης. Εἶναι πολύ δύσκολο. Τί λές;

— Δέν ἀκούω, εἶπε ἡ Ἄννα. Ἀρνοῦμαι ν' ἀναλάβω ὅποιαδήποτε εὐθύνη.

Ἡ Μαίρη ἀναστέναξε. «Καλά, εἶπε, νομίζω πῶς μᾶλλον πρέπει νά πάω στό κρεβάτι μου γιά νά τό σκεφτῶ».

— Μέ προσοχή καί χωρίς πάθος, εἶπε ἡ Ἄννα.

Ἀπό τήν πόρτα ἡ Μαίρη γύρισε καί κοίταξε πίσω. «Καληνύχτα», εἶπε καί ἀπόρησε γιατί, καθώς ἔλεγε τή λέξη, ἡ Ἄννα χαμογελοῦσε μ' ἐκεῖνο τόν περίεργο τρόπο. Μπορεῖ νά μήν ἦταν καί τίποτε, σκέφτηκε. Ἡ Ἄννα συχνά χαμογελοῦσε δίχως συγκεκριμένο λόγο. Μπορεῖ νά ἔσαν μόνο ἀπό συνήθεια. «Ἐλπίζω ὅτι ἀπόψε δέν θά ξαναονειρευτῶ ὅτι πέφτω σέ πηγάδια», πρόσθεσε.

— Οἱ σκάλες εἶναι χειρότερες, εἶπε ἡ Ἄννα.

Ἡ Μαίρη συμφώνησε. «Ναί, οἱ σκάλες εἶναι πολύ χειρότερες».

8

Τό πρόγευμα τίς Κυριακές ἦταν μιά ὥρα ἀργότερα ἀπό τίς καθημερινές καί ἡ Πρισίλλα, πού συνήθως δέν ἐμ-

φανιζόταν πρίν από τό μεσημεριανό φαγητό, τό τι-
μούσε μέ τήν παρουσία της. Ντυμένη μέ μαῦρο μετα-
ξωτό καί μ' ἓνα σταυρό ἀπό ρουμπίνια ἐκτός ἀπό τίς
συνηθισμένες της πέρλες στό λαιμό, εἶχε τήν πρωτο-
καθεδρία. Μιά τεράστια Κυριακάτικη ἐφημερίδα τήν
ἔκρυβε ὁλόκληρη, ἐκτός ἀπ' τόν ὑπερβολικό πυργίσκο
τῆς κόμμωσῆς της, ἀπό τόν ἔξω κόσμο.

— Βλέπω ὅτι τό Σάφρεϋ νίκησε, μέ τέσσερα σκόρ,
εἶπε μέ τό στόμα της γεμάτο. Ὁ ἥλιος εἶναι στό
ζῶδιο τοῦ Λέοντα. Αὐτό πρέπει νά 'παιξε τό ρόλο του.

. — Θαυμάσιο παιχνίδι τό κρίκετ, παρατήρησε ὁ κ.
Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἐγκάρδια χωρίς ν' ἀπευθύνεται εἰ-
δικά σέ κανέναν. «Πόσο καθαρά ἐγγλέζικο».

Ἡ Τζένυ πού καθόταν δίπλα του, ξύπνησε ξαφνικά
καί ἀναπῆδησε. «Τί, εἶπε, τί;»

— Πόσο ἐγγλέζικο, ἐπανελάβε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-
Σμίθ.

Ἡ Τζένυ τόν κοίταξε ἀπορημένη. «Ἀγγλίδα; Καί
βέβαια εἶμαι».

Ἐκεῖνος ἄρχισε νά τῆς ἐξηγεῖ, ὅταν ἡ κ. Γουίμπους
χαμήλωσε τήν Κυριακάτικη ἐφημερίδα της κι ἐμφα-
νίστηκε ἓνα τετράγωνο, κακοπουδραρισμένο πρόσωπο
μέσα στό πορτοκαλλί του μεγαλεῖο. «Βλέπω ὅτι ἀρχί-
ζει μιá νέα σειρά ἄρθρων γιά τήν ἄλλη ζωή», εἶπε
στόν κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. «Αὐτό ἐδῶ ἔχει τίτλο
"Θερινή χώρα καί Γέεννα"».

— Θερινή χώρα, ἔκανε σάν ἡχώ ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ κλείνοντας τά μάτια του. «Θερινή χώρα. Ὅμορφο ὄνομα. Ὅμορφο, ὁμορφο».

Ἡ Μαίρη εἶχε καθίσει δίπλα στὸν Ντένις. Μετά ἀπὸ προσεκτικὴ ἐξέταση μιᾶς νύχτας, εἶχε καταλήξει στὸν Ντένις. Μπορεῖ νὰ εἶχε λιγότερο ταλέντο ἀπ' τὸν Γκομπῶ, ἀλλά, κατὰ κάποιον τρόπο, ἐνέπνεε περισσότερὴ ἐμπιστοσύνη.

— Γράφεις πολλή ποίηση ἐδῶ στὴν ἐξοχή; τὸν ρώτησε μέ χαριτωμένη σοβαρότητα.

— Καθόλου, εἶπε κοφτὰ ὁ Ντένις. Δέν ἔχω φέρει τὴ γραφομηχανή μου.

— Δηλαδή ἐννοεῖς πὼς δέν μπορεῖς νὰ γράφεις χωρὶς γραφομηχανή;

Ὁ Ντένις κούνησε τὸ κεφάλι του. Μισοῦσε τὴ συζήτηση τὴν ὥρα τοῦ πρωينوῦ κι ἐκτός αὐτοῦ, ἤθελε ν' ἀκούσει τί ἔλεγε ὁ κ. Σκόγκαν στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ.

— «... Ὁ τρόπος πού ἀντιμετωπίζω τὴν ἐκκλησία, ἔλεγε ὁ κ. Σκόγκαν, εἶναι πολὺ ἀπλός. Στὴν ἐποχή μας, ὁ ἀγγλικανικὸς κλῆρος φοράει τὸ κολάρο του στραβά. Ἐγὼ θὰ τοὺς ἀνάγκαζα νὰ φορᾶνε ὄχι μόνο τὰ κολάρια τους ἀλλὰ καὶ τὰ ροῦχα τους ἀνάποδα, τὸ πίσω μπρός, τὸ παλτό, τὸ σακάκι, τὸ παντελόνι, τίς μπότες, ἔτσι ὥστε ὁ κάθε κληρικὸς νὰ παρουσιάζει στὸν κόσμο μία λεία ὄψη, πού νὰ μὴ διακόπτεται ἀπὸ

κουμπιά, κουμπάκια και κορδόνια. Ἡ ἐπιβολή μιᾶς τέτοιας στολῆς θά ὀρουσε ὡς ὑγιές ἐμπόδιο σ' αὐτούς πού θέλουν νά γίνουν μέλη τῆς ἐκκλησίας. Ταυτόχρονα θά αὔξαινε ἀφάνταστα αὐτό πού ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Λώντ τόσο σωστά τόνισε, τήν ὁμορφιά τῆς ἀγιότητος στούς λίγους ἀδιόρθωτους, πού θά ἐπέμεναν στήν ἱεροσύνη».

— Φαίνεται πώς στήν κόλαση, εἶπε ἡ Πρισίλλα, διαβάζοντας ἀπό τήν Κυριακάτικη ἐφημερίδα της, τά παιδιά διασκεδάζουν γδέρνοντας ζωντανά ἀρνιά.

— Ἄ, μά ἀγαπητή κυρία, αὐτό εἶναι μόνο σύμβολο, φώναξε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ, ἓνα ὑλικό σύμβολο μιᾶς ὑπερβατικῆς ἀλήθειας. Τά ἀρνιά συμβολίζουν...

— Μετά εἶναι οἱ στρατιωτικές στολές, συνέχισε ὁ κ. Σκόγκαν. Ὅταν τό κόκκινο καί τό κεραμιδί ἐγκαταλείφθηκαν γιά τό χακί, ὑπῆρξαν μερικοί πού ἔτρεμαν γιά τό μέλλον τοῦ πολέμου. Ἰστερα ὅμως, ὅταν εἶδαν πόσο κομψό ἦταν τό νέο ἀμπέχωνο, πόσο σφιχτά ἔζωνε τή μέση, πόσο ἡδονικά τόνιζε τούς γοφούς, μέ τά πλάγια στηρίγματα στίς τσέπες, ὅταν ἀντιλήφθηκαν τίς λαμπρές προοπτικές πού εἶχαν τά παντελόνια καί οἱ ψηλές μπότες, ἡσύχασαν. Ἐξαφανίστε αὐτήν τή στρατιωτική κομψότητα, σταθεροποιήστε ἓνα ρούχο ἀπό τσουβαλένιο ὕφασμα καί ἀδιάβροχο καί πολύ γρήγορα θά δεῖτε ὅτι...

— Θά ῥθει κανεῖς μαζί μου σήμερα στήν ἐκκλησία;

ρώτησε ο Χένρυ Γουίμπους. Κανείς δέν απάντησε. Γι' αυτό ἔκανε πιό δελεαστική τήν πρόσκλησή του. «Ξέρετε, διαβάζω τό ἀνάγνωσμα... Καί μετά, εἶναι καί ὁ αἰδεσιμότατος κ. Μπόντιχαμ. Μερικές φορές τά κηρύγματά του ἀξίζουνε τόν κόπο».

— Εὐχαριστοῦμε, εὐχαριστοῦμε, εἶπε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. Ἐγώ προσωπικά προτιμῶ νά προσφέρω τή λατρεία μου στόν ναό τῆς ἀπείρου Φύσεως. Πῶς τό λέει ὁ Σαίξπηρ; «Κηρύγματα στά βιβλία, πέτρες στά τρεχούμενα νερά». Κούνησε τό χέρι του κυματιστά, κάνοντας μιά ὑπέροχη χειρονομία πρὸς τό παράθυρο. Καί παρόλο πού τήν ἔκανε, εἶχε τήν ἀόριστη αἴσθηση, ἀόριστη ἀλλά ἀρκετά ἔντονη κι ἐνοχλητική, ὅτι κάτι εἶχε πάει στραβά μέ τήν παραπομπή. Κάτι. Τί νά ἔταν ἄραγε; Τά κηρύγματα, οἱ πέτρες, τά βιβλία;

9

Ὁ κ. Μπόντιχαμ καθόταν στό γραφεῖο του στό πρεσβυτέριο. Τά γοτθικά, 19ου αἰώνα, παράθυρα στενά καί μυτερά στό πάνω μέρος δεχόντουσαν τό φῶς ἀπρόθυμα. Ἔτσι, παρά τόν λαμπρό ἥλιο τοῦ Ἰουλίου, τό δωμάτιο ἦταν σκοτεινό. Καφετιά γυαλισμένα ράφια μέ βιβλία κάλυπταν τούς τοίχους. Ἦταν φορτωμένα μέ σειρές ἀτέλειωτες ἀπό κεῖνα τά χοντρά θεο-

λογικά ἔργα πού στά παλαιοβιβλιοπωλεῖα συνήθως τά πουλᾶνε μέ τό κιλό. Τό ραφάκι τοῦ τζακιοῦ, ἓνα κρεμαστό ἔπιπλο πάνω ἀπό τό τζάκι, μιά κατασκευή ἀπό λεπτά κολωνάκια καί ραφάκια πού πήγαιναν σέ ὕψος, ἦταν καφετί καί βερνικωμένο. Τό ἴδιο καί οἱ καρέκλες καί ἡ πόρτα. Ἐνα σκοῦρο καφεκόκκινο χαλί μέ μοτίβα σκέπαζε τό πάτωμα. Ὅλα ἦταν καφετιά στό δωμάτιο καί ὑπῆρχε μιά παράξενη καφετιά ὁσμή.

Μέσα σ' αὐτήν τήν καφετιά κατήφεια ὁ κ. Μπόντιχαμ καθόταν στό γραφεῖο του. Ἦταν ὁ ἄνθρωπος μέ τή Σιδερένια Μάσκα. Ἐνα γκρίζο μεταλλικό πρόσωπο μέ σιδερένια ζυγωματικά, στενό σιδερένιο μέτωπο, σιδερένιες ρυτίδες σκληρές καί ἀναλλοίωτες, πού διέτρεχαν κάθετα τά μάγουλά του. Ἡ μύτη του κι αὐτή σιδερένια ἦταν σάν ράμφος ενός λεπτοῦ ντελικάτου ἀρπακτικοῦ πτηνοῦ. Εἶχε καστανά μάτια, βυθισμένα σέ κόγχες μέ σιδερένια ἄκρη. Τό δέρμα γύρω ἀπ' τά μάτια του ἦταν σκοῦρο, θά ἔλεγες καμμένο, καί πυκνά, κατσαρά μαλλιά σκέπαζαν τό κρανίό του. Κάποτε, ἦταν μαῦρα, τώρα εἶχαν ἀρχίσει νά γκριζάρουν. Τά αὐτιά του ἦταν πολύ μικρά καί πολύ λεπτά. Τό σαγόνι καί τό πάνω χεῖλος του στά σημεῖα πού εἶχε ξυριστεῖ ἦταν σκοῦρα, στό χρῶμα τοῦ σίδηρου. Ἡ φωνή του, ὅταν μιλοῦσε καί ἰδίως ὅταν τήν ὕψωνε στό κήρυγμα, ἦταν ἄγρια σάν τό τρίξιμο τῶν σιδερένιων ρεζέδων σέ μιά πόρτα κλειστή ἀπό καιρό, πού ξαφνικά ἀνοίγει.

Ήταν σχεδόν δωδεκάμισι. Μόλις είχε γυρίσει από τήν ἐκκλησία βραχνιασμένος καί κουρασμένος από τό κήρυγμα. Κήρυττε μέ μανία, μέ πάθος. Ένας σιδερένιος ἄνθρωπος πού κοπανάει τίς ψυχές τοῦ ἐκκλησιάσματος του. Ἀλλά οἱ ψυχές τῶν πιστῶν στό Κρόουμ ἦταν φτιαγμένες ἀπό καουτσούκ, καθαρό καουτσούκ, καί ὁ κόπανος ἀναπηροῦσε. Τόν εἶχαν συνηθίσει τόν κ. Μπόντιχαμ στό Κρόουμ. Ὁ κόπανος κτυποῦσε ὑπόκωφα πάνω στό λαστιχένιο ἐκκλησίασμα, πού πολύ συχνά ἀποκοιμιόταν.

Ἐκεῖνο τό πρωί εἶχε κηρύξει, ὅπως συχνά στό παρελθόν, γιά τή φύση τοῦ Θεοῦ. Εἶχε προσπαθήσει νά τοὺς δώσει νά καταλάβουν τά περί Θεοῦ καί τό τί φοβερό πράγμα εἶναι νά πέσει κανεῖς στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Τόν Θεό τόν θεωροῦσαν κάτι μαλακό καί γεμάτο ἔλεος. Ἐθελotuφλοῦσαν στά γεγονότα κι ἀκόμη πιά πολύ, ἐθελotuφλοῦσαν στή Γραφή. Οἱ ἐπιβάτες τοῦ Τιτανικοῦ ἔψαλλαν τόν ὕμνο «Θεέ μου πιά κοντά σέ Σένα» καθώς τό πλοῖο βυθιζόταν. Ἀραγε εἶχαν ἀντιληφθεῖ, πού ζητοῦσαν νά ἔρθουν πιά κοντά; Μιά λευκή φωτιά δικαιοσύνης, μιά ὀργισμένη φωτιά...

Όταν ὁ Σαβοναρόλα ἔκανε κήρυγμα, οἱ ἄνθρωποι ἔκλαιγαν μέ λυγμούς καί βογγοῦσαν δυνατά. Τίποτε δέν ἔσπαγε τήν εὐγενική σιωπή μέ τήν ὁποία τό Κρόουμ ἄκουγε τόν κ. Μπόντιχαμ. Πότε πότε μόνο κανένα βήξιμο καί μερικές φορές ὁ ἦχος βαριᾶς ἀνα-

πνοῆς. Στό πρῶτο στασίδι καθόταν ὁ Χένρυ Γουίμπους ἤρεμος, μέ καλή ἀνατροφή, ὁμορφα ντυμένος. Ὑπῆρχαν φορές, πού ὁ κ. Μπόντιχαμ ἤθελε νά πηδήξει κάτω ἀπ' τόν ἄμβωνα καί νά τόν ταρακουνήσει μήπως καί ζωντανέψει, κι ἄλλες πού θά ἤθελε νά χτυπήσει καί νά σκοτώσει ὅλο τό ἐκκλησίασμα.

Κάθισε στό γραφεῖο του ἀποκαρδιωμένος. Ἐξω ἀπό τά γοτθικά παράθυρα ἡ γῆ ἦταν ζεστή καί ἐκπληκτικά γαλήνια. Τό καθετί ἦταν τό ἴδιο, ὅπως πάντα. Κι ὅμως, κι ὅμως... Εἶχαν περάσει σχεδόν τέσσερα χρόνια ἀπό τότε πού εἶχε κάνει ἐκεῖνο τό κήρυγμα πάνω στό ἐδάφιο 24,7 τοῦ Ματθαίου: «ἐγερθήσεται γάρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καί βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καί ἔσονται λιμοί καί λοιμοί καί σεισμοί κατὰ τόπους». Εἶχαν περάσει σχεδόν τέσσερα χρόνια. Τό κήρυγμα ἐκεῖνο τό εἶχε τυπώσει. Ἦταν τόσο τρομερά, τόσο ζωτικά σημαντικό νά μάθει ὅλος ὁ κόσμος αὐτά πού εἶχε νά τοὺς πεῖ. Ἦνα ἀντίγραφο τοῦ μικροῦ φυλλαδίου βρισκόταν πάνω στό γραφεῖο του. Ὁκτώ μικρές γκρίζες σελίδες, τυπωμένες μέ κάτι χαρακτῆρες πού εἶχαν ἀμβλυνθεῖ, σάν δόντια γέρικου σκυλιοῦ, ἀπ' τό ἀτέλειωτο μάσημα τῆς πρέσσας. Τό ἀνοιξε κι ἄρχισε νά τό διαβάζει ἄλλη μιά φορά.

«Ἐγερθήσεται γάρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καί βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καί ἔσονται λιμοί καί λοιμοί καί σεισμοί κατὰ τόπους».

Δεκαεννέα αιώνες ἔχουν περάσει ἀπό τότε πού ὁ Κύριός μας πρόφερε αὐτά τά λόγια, κι οὔτε ἕνας αἰώνας δέν πέρασε δίχως πολέμους, λοιμούς, πείνες καί σεισμούς. Πανίσχυρες αὐτοκρατορίες κατέρευσαν σέ συντρίμια, ἀρρώστιες θέρισαν τόν μισό πληθυσμό τῆς γῆς, ἔγιναν τεράστιοι κατακλυσμοί ὅπου χάθηκαν χιλιάδες ἀπό πλημμύρες, φωτιά κι ἀνεμοστρόβιλους. Πάλι καί πάλι, στήν πορεία αὐτῶν τῶν δεκαεννέα αἰώνων ἔγιναν τέτοια πράγματα, ἀλλά δέν ξανάφεραν τόν Χριστό στή γῆ. Ἦταν «σημεῖα τῶν καιρῶν», ἀλλά ἦταν καί σημεῖα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ γιά τή χρόνια κακία τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Δέν ἦταν ὅμως σημεῖα τῶν καιρῶν γιά τή Δευτέρα Παρουσία.

Ἄν οἱ ζηλωτές Χριστιανοί θεωροῦν τόν τωρινό πόλεμο, ἀληθινό σημάδι τῆς ἐπερχόμενης ἐπιστροφῆς τοῦ Κυρίου, δέν εἶναι μόνο γιατί πρόκειται γιά ἕνα μεγάλο πόλεμο ὅπου παίζονται οἱ ζωές ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, δέν εἶναι μόνο γιατί ἡ πείνα σφίγγει τή θηλειά της σέ κάθε χώρα στήν Εὐρώπη, δέν εἶναι μόνο γιατί ἡ κάθε εἶδους ἀρρώστια, ἀπό τή σύφιλη ὡς τόν τυφοειδή πυρετό, ἔχει γεμίσει τά ἐμπόλεμα ἔθνη. Ὅχι, δέν εἶναι γι' αὐτούς τούς λόγους πού θεωροῦμε αὐτόν τόν πόλεμο πραγματικό Σημεῖο τῶν Καιρῶν, ἀλλά γιατί, ἀπ' τήν ἀρχή του καί συνέχεια καθώς ἐξελίσσεται, χαρακτηρίζεται ἀπό ὀρισμένα σημάδια, πού φαίνεται ὅτι τόν συνδέουν, σχεδόν ἀναμφί-

βόλα μέ τίς προφητεῖες τοῦ Χριστιανισμοῦ γιά τή Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου.

Ἄς σᾶς ἀπαριθμήσω λοιπόν τά χαρακτηριστικά αὐτοῦ τοῦ πολέμου πού σχεδόν ὑποδηλώνουν καθαρά πώς πρόκειται γιά σημάδι πού προλέγει τήν ἐγγύτητα τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Ὁ Κύριός μας εἶπε ὅτι «κηρυχθήσεται τοῦτο τό εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καί τότε ἔξει τό τέλος».

Ἄν καί θά ἦταν θρασύ νά πούμε ποιός βαθμός εὐαγγελισμοῦ θά κρινόταν ἱκανοποιητικός ἀπό τόν Θεό, μπορούμε τουλάχιστον νά ἐλπίζουμε μ' ἐμπιστοσύνη ὅτι ἓνας αἰώνας θερμοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου σίγουρα ἔχει φέρει αὐτόν τόν ἀπαραίτητο ὅρο πολύ κοντά στήν ἐκπλήρωσή του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀνθρώπων πάνω στή γῇ ἔχουν κωφεύσει στό κήρυγμα τῆς ἀληθινῆς θρησκείας. Αὐτό ὅμως δέν ἀκυρώνει τό γεγονός ὅτι τό Εὐαγγέλιο ἔχει κηρυχτεῖ «εἰς μαρτύριον» σ' ὅλους τούς μή πιστεύοντες, ἀπό τούς Παπικούς μέχρι τούς Ζουλού. Ἡ εὐθύνη γιά τή συνεχιζόμενη ἐπικράτηση τῆς ἀπιστίας βρίσκεται ὅχι σ' αὐτούς πού κηρύττουν, ἀλλά στούς ἀκροατές τους.

Ἐπίσης ἔχει γίνει γενικά παραδεκτό ὅτι ἡ παραπομπή στό δέκατο ἕκτο κεφάλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως, («Καί ὁ ἕκτος ἐξέχεε τήν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τόν ποταμόν τόν μέγαν τόν Εὐφράτην καί ἐξηράνθη τό

ὕδωρ αὐτοῦ»)¹, ἀναφέρεται στήν ἀποσύνθεση καί στήν ἐξάλειψη τῆς τουρκικῆς δυνάμεως καί ἀποτελεῖ σημείο τοῦ ἐπερχόμενου τέλους τοῦ κόσμου, ὅπως τόν ξέρουμε τώρα. Ἡ κατάληψη τῆς Ἱερουσαλὴμ καί οἱ νίκες στή Μεσοποταμία εἶναι μεγάλα βήματα πρὸς τήν καταστροφή τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἂν καί πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι τό ἐπεισόδιο στήν Καλλίπολη ἀπέδειξε ὅτι οἱ Τούρκοι κατέχουν ἀκόμη “κέρας δυνάμεως”. Μιλώντας ἀπό ἱστορικῆς πλευρᾶς, αὐτή ἡ συρρίκνωση τῆς Ὀθωμανικῆς δυνάμεως συνεχίζεται ἐδῶ κι ἓναν αἰῶνα. Ὅμως, τά δύο τελευταῖα χρόνια ἔχουν ἀποδείξει ὅτι ἡ συρρίκνωση ἐπιταχύνεται μέ μεγάλη ταχύτητα καί δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς αὐτός, πού ἤδη διαφαίνεται, εἶναι ἡ τελική ξήρανση.

Ἀμέσως μετὰ τά λόγια πού ἀναφέρονται στήν ξήρανση τοῦ Εὐφράτη ἔρχεται ἡ προφητεία τοῦ Ἀρμαγεδών. Δηλαδή ὅτι ἓνας παγκόσμιος πόλεμος θά συσχετιστεῖ στενά μέ τή Δευτέρα Παρουσία. Ὅταν ἀρχίσει ὁ παγκόσμιος πόλεμος, θά τελειώσει μόνο μέ τήν ἐπιστροφή τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἔλευσή του θά εἶναι ξαφνική καί ἀπροσδόκητη, σάν τόν κλέφτη μέσα στή νύχτα.

Ἄς ἐξετάσουμε τά γεγονότα. Στήν ἱστορία, ὅπως

1. Ματθ. 24, 14.

ἀκριβῶς καί στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη, ὁ παγκόσμιος πόλεμος ἀκολουθεῖ ἀμέσως μετά τήν ξήρανση τοῦ Εὐφράτη ἢ τήν ἀποσύνθεση τῆς Τουρκικῆς δυνάμεως. Αὐτό καί μόνο τό γεγονός θά ἦταν ἀρκετό γιά νά συνδέσει τήν παροῦσα σύγκρουση μέ τόν Ἀρμαγεδών τῆς Ἀποκαλύψεως καί συνεπῶς νά δείξει τήν ἐπερχόμενη Δευτέρα Παρουσία. Θά δώσω ὅμως ἄλλη μία ἀπόδειξη πιό δυνατή καί πιό πειστική.

Ὁ Ἀρμαγεδών προέρχεται ἀπό τή δράση τῶν τριῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων πού μοιάζουν μέ βατράχια καί πού βγαίνουν ἀπό τά στόματα τοῦ δράκοντα, τοῦ θηρίου καί τοῦ ψευδοπροφήτη. Ἄν μπορέσουμε νά ταυτίσουμε αὐτές τίς τρεῖς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, θά φωτιστεῖ πολύ τό ὅλο ζήτημα.

Ὁ Δράκων, τό Θηρίον καί ὁ Ψευδοπροφήτης, ὅλα μποροῦν νά ταυτιστοῦν ἱστορικά. Ὁ Σατανάς, πού μόνο μέσω τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νά ἐργαστεῖ, ἔχει χρησιμοποίησει αὐτές τίς τρεῖς δυνάμεις στόν μακρύ πόλεμο κατὰ τοῦ Χριστοῦ γεμίζοντας τούς τελευταίους δεκαεννέα αἰῶνες μέ θρησκευτικές διαμάχες. ἔχει κατοχυρωθεῖ ἱκανοποιητικά ἡ ἄποψη ὅτι ὁ Δράκοντας εἶναι ἡ παγανιστική Ρώμη καί τό πνεῦμα, πού βγαίνει ἀπό τό στόμα του εἶναι ἡ ἀπιστία. Τό θηρίο, πού συμβολίζεται καί ὡς γυναίκα, εἶναι ἀναμφίβολα ἡ Παπική δύναμη καί αὐτό πού βγαίνει ἀπό τό στόμα τοῦ θηρίου εἶναι τό Παπικό Πνεῦμα. Ὑπάρχει, τέλος, μό-

νο μιά δύναμη πού ανταποκρίνεται στήν περιγραφή του Ψευδοπροφήτη του λύκου μέ τό ἔνδυμα προβάτου, αὐτοῦ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Διαβόλου πού ἐργάζεται μέ ἔνδυμα Ἀρνίου, κι αὐτή ἡ δύναμη εἶναι αὐτό πού ὀνομάζεται «Ἰησουίτες». Τό πνεῦμα πού ἐξέρχεται ἀπό τό στόμα τοῦ Ψευδοπροφήτη εἶναι τό πνεῦμα τῆς ψευτοθητικῆς.

Μποροῦμε λοιπόν νά θεωρήσουμε ὅτι τά τρία πονηρά πνεύματα εἶναι ἡ Ἀπιστία, ἡ Παποσύνη καί ἡ Ψευτοθηκική. Εἶναι ἄραγε ἡ ἐπίδραση αὐτῶν τῶν τριῶν πνευμάτων ἡ πραγματική αἰτία στή σημερινή σύγχρουν; Ἡ ἀπάντηση εἶναι καθαρή.

Τό πνεῦμα τῆς Ἀπιστίας εἶναι αὐτό τό ἴδιο τό πνεῦμα τῆς Γερμανικῆς κριτικῆς. Ἡ Ὑψηλή Κριτική, ὅπως ἀποκαλεῖται κοροϊδευτικά, ἀρνεῖται τή δυνατότητα τῶν θαυμάτων, τήν πρόγνωση καί τήν ἀληθινή ἐμπνευση καί προσπαθεῖ νά ἐρμηνεύσει τή Βίβλο μέ τή θεωρία τῆς φυσικῆς ἐξέλιξης. Ἀργά ἀλλά σταθερά, τά τελευταῖα ὀγδόντα χρόνια, τό πνεῦμα τῆς Ἀπιστίας ἔχει ληστέψει ἀπό τοὺς Γερμανοὺς τή Βίβλο καί τήν πίστη τους, ἔτσι ὥστε σήμερα ἡ Γερμανία νά εἶναι ἓνα ἔθνος ἀπίστων. Συνεπῶς, ἡ Ὑψηλή Κριτική δημιούργησε τόν πόλεμο, γιατί θά ἔταν ἐντελῶς ἀδύνατο γιά ὁποιοδήποτε χριστιανικό ἔθνος νά ἐπιχειρήσει πόλεμο, ὅπως τόν ἐπιχειρεῖ ἡ Γερμανία.

Ἐρχόμαστε στή συνέχεια στό πνεῦμα τῆς Παποσύ-

νης, ή επίδραση του οποίου στήν πρόκληση του πολέμου ήταν εξίσου μεγάλη μέ τής 'Απιστίας αν και ίσως όχι τόσο άμεσα φανερή. Από τήν εποχή του Γαλλο-πρωσσικού πολέμου ή Παπική δύναμη άρχισε νά μειώνεται σταθερά στή Γαλλία, ενώ στή Γερμανία αύξήθηκε. 'Η Γαλλία σήμερα είναι ένα αντιπαπικό κράτος, ενώ ή Γερμανία διαθέτει μιά ισχυρή Ρωμαιοκαθολική μειονότητα. Δύο παπικά κράτη, ή Γερμανία και ή Αυστρία, είναι σέ πόλεμο μέ έξι αντιπαπικά κράτη, τήν 'Αγγλία, τή Γαλλία, τήν 'Ιταλία, τή Ρωσία, τή Σερβία και τήν Πορτογαλία. Τό Βέλγιο βέβαια είναι έξ ολοκλήρου παπικό κράτος και δέν υπάρχει άμφίβολία ότι ή παρουσία του στό πλευρό των Συμμάχων, ή παρουσία ενός στοιχείου τόσο ουσιαστικά έχθρικού, έκανε πολλά για νά έμποδίσει τή δίκαιη υπόθεση. Και είναι υπεύθυνο για τή σχετικά μικρή μας έπιτυχία. Τό ότι, λοιπόν, τό Παπικό πνεύμα βρίσκεται πίσω από τόν πόλεμο, φαίνεται ξεκάθαρα από τό συσχετισμό των αντιτιθεμένων δυνάμεων, ενώ ή επανάσταση στά Ρωμαιοκαθολικά μέρη τής 'Ιρλανδίας επιβεβαιώνει άπλως ένα συμπέρασμα, πού ήταν ήδη έμφανές σέ οποιοδήποτε άπροκατάληπτο πνεύμα.

Τό πνεύμα τής Ψευδοθητικής έχει παίξει τόν ίδιο μεγάλο ρόλο σ' αυτόν τόν πόλεμο, όπως και τ' άλλα δύο πονηρά πνεύματα. Τό περιστατικό του «Scrap of

Paper»¹ είναι τό πλησιέστερο καί ἐμφανέστερο παράδειγμα τῆς προσκόλλησης τῆς Γερμανίας σ' αὐτήν τήν οὐσιαστικά ἀντιχριστιανική ἢ Ἰησουίτικη ἠθική. Σκοπός εἶναι νά γίνει ἡ Γερμανία παγκόσμια δύναμη καί γιά τήν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ κάθε μέσο δικαιώνεται. Αὐτό εἶναι τό ἀληθινό ἰδεῶδες τοῦ Ἰησουιτισμοῦ ἐφαρμοζόμενο στή διεθνή πολιτική.

Τώρα πιά ἡ ταύτιση ὁλοκληρώθηκε. Ὅπως εἶχε προφητευτεῖ στήν Ἀποκάλυψη, τά τρία πονηρά πνεύματα «ἐξῆλθαν», μόλις ἡ ἀποσύνθεση τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἶχε σχεδόν ὁλοκληρωθεῖ, καί ἐνώθηκαν γιά νά δημιουργήσουν τόν παγκόσμιο πόλεμο. Ἡ προειδοποίηση «Ἰδού, ἔρχομαι ὡς κλέπτῃς» ἀναφέρεται ἐπομένως στήν ἐποχή μας, σέ σās, σέ μένα καί σ' ὅλο τόν κόσμο. Αὐτός ὁ πόλεμος θά ὀδηγήσει ἀναπόφευκτα στόν πόλεμο τοῦ Ἀρμαγεδών καί θά τερματιστεῖ μόνο μέ τήν προσωπική ἐπιστροφή τοῦ Κυρίου.

Καί ὅταν Ἐκεῖνος ἐπιστρέψει, τί θά συμβεῖ; Αὐτοί

1. The Scrap of Paper. Πρόκειται γιά τή συνθήκη τοῦ 1839) πού διασφάλιζε τήν ἀνεξαρτησία τοῦ Βελγίου. Αὐτήν τή συνθήκη παραβίασαν οἱ Γερμανοί εἰσβάλλοντας στό Βέλγιο τόν Αὐγούστο τοῦ 1914. Τό γεγονός ὀδήγησε τήν Ἀγγλία στόν πόλεμο καί ὁ Γερμανός καγκελλάριος Bethmann-Hollweg διακήρυξε ὅτι ἡ Μ. Βρετανία μπήκε στόν πόλεμο «just for a scrap of paper», μόνο γιά ἓνα κημμάτι χαρτί.

πού είναι μέ τόν Χριστό, ὅπως μᾶς λέει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, θά κληθοῦν στό Δεῖπνο τοῦ Ἀρνίου. Αὐτοί πού θά βρεθοῦν νά τὸν πολεμοῦν, θά κληθοῦν στό Δεῖπνο τοῦ μεγάλου Θεοῦ, αὐτό τό ζοφερό δεῖπνο, ὅπου δέν θά γιορτάσουν, ἀλλά ἄλλοι θά γιορτάσουν μ' αὐτούς. Λέει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «Καί εἶδον ἓναν ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καί ἔκραξεν ἐν φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· δεῦτε συνάχθητε εἰς τό δεῖπνον τό μέγα τοῦ Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καί σάρκας χιλιάρχων καί σάρκας ἰσχυρῶν καί σάρκας ἵππων καί τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καί σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καί δούλων καί μικρῶν τε καί μεγάλων»¹. Ὅλοι οἱ ἐχθροί τοῦ Χριστοῦ θά σφαγοῦν μέ τή ρομφαία «τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου» καί «πάντα τά ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν». Αὐτό εἶναι τό Δεῖπνο τοῦ Μεγάλου Θεοῦ.

Μπορεῖ νά συμβεῖ σύντομα, μπορεῖ ὅμως καί ν' ἀργήσῃ, σύμφωνα μέ τούς χρονικούς ὑπολογισμούς τῶν ἀνθρώπων. Ἀργά ὅμως ἢ γρήγορα, ἀναπόφευκτα, ὁ Κύριος θά ἔρθῃ καί θά ἀπαλλάξῃ τήν ἀνθρωπότητα ἀπ' τὰ τωρινά της βάσανα. Καί τότε ἀλίμονο σ' αὐτούς πού θά κληθοῦν ὄχι στό Δεῖπνο τοῦ Ἀρνίου, ἀλλά στό Δεῖπνο τοῦ Μεγάλου Θεοῦ. Θ' ἀντιληφθοῦν τότε

1. Ἀποκάλυψη 13, 17.

— θά 'ναι ὅμως πολύ ἀργά — ὅτι ὁ Θεός εἶναι καί Θεός ὀργῆς ἐκτός ἀπό Θεός συγνώμης. Ὁ Θεός πού ἔστειλε τίς ἀρκουδες νά κατασπαράξουν αὐτούς πού χλεύαζαν τόν προφήτη Ἐλισσαῖο, ὁ Θεός πού ἔπληξε τούς Αἰγυπτίους γιά τήν ἐμμονή στή φαυλότητά τους, θά πλήξει κι αὐτούς, ἐκτός κι ἂν σπεύσουν νά μετανοήσουν. Ἴσως, ὅμως εἶναι ἤδη πολύ ἀργά. Ποιός ξέρει ἂν ὄχι αὖριο, τήν ἄλλη στιγμή ἴσως, δέν ἔρθει ὁ Χριστός σάν τόν κλέφτη καί δέν μᾶς βρεῖ νά κοιμόμαστε; Σέ λίγο — ποιός ξέρει; — μπορεῖ ὁ ἄγγελος «ὁ ἐστῶς ἐν τῷ ἡλίῳ» νά καλέσει τ' ἀρπακτικά καί τά σαρκοβόρα ἀπ' τίς σχισμές τῶν βράχων, ὅπου φώλιάζουν γιά νά φᾶνε τίς σηπόμενες σάρκες τῶν ἑκατομμυρίων ἀδίκων, πού θά ἔχει καταστρέψει ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ. Ἄς εἴστε λοιπόν ἔτοιμοι, διότι ἡ ἔλευση τοῦ Κυρίου ἐπικεῖται καί πρέπει νά εἶναι γιά ὅλους σας σημεῖο ἐλπίδας κι ὄχι στιγμή φόβου καί τρόμου.

Ὁ κ. Μπόντιχαμ ἔκλεισε τό μικρό φυλλάδιο κι ἔγειρε πίσω στήν καρέκλα του. Τό ἐπιχείρημα ἦταν ξεκάθαρο κι ἀπόλυτα πειστικό. Κι ὅμως, τέσσερα χρόνια εἶχαν περάσει ἀπό τότε πού εἶχε κάνει αὐτό τό κήρυγμα, τέσσερα χρόνια καί ἡ Ἀγγλία βρισκόταν σέ καιρό εἰρήνης, ὁ ἥλιος ἔλαμπε, οἱ ἄνθρωποι στό Κρόουμ ἦταν φαῦλοι καί ἀδιάφοροι ὅπως πάντοτε, καί ἴσως πιό ἀδιάφοροι, ἂν αὐτό ἦταν δυνατό. Μόνο νά μπορούσε νά καταλάβει, μόνο νά τοῦ ὀδιναν οἱ οὐρα-

νοί ένα σημάδι! Οί άπορίες του όμως έμεναν αναπάντητες. Καθισμένος εκεί στην καφετιά βερνικωμένη καρέκλα του, κάτω από τό παράθυρο, όπως ό Ruskin¹, θά μπορούσε καί νά είχε ούρλιάξει άπελπισμένα. Έσφιξε δυνατά τά μπράτσα τής καρέκλας. Τά έσφιγγε, τά έσφιγγε γιά νά μπορέσει νά κρατήσει τόν έλεγχο του. Οί αρθρώσεις τών χειρών του άσπρισαν. Δάγκωσε τά χείλη του. Άλλά, όταν σέ λίγα δευτερόλεπτα χαλάρωσε άπό τήν ένταση, άρχισε νά επιπλήττει τόν έαυτό του γιά τήν επαναστατική του άνυπομονησία.

Τέσσερα χρόνια, άναλογίστηκε. Καί τί ήταν τέσσερα χρόνια στό κάτω κάτω; Άναπόφευκτα θά περάσει πολύς καιρός άκόμη, μέχρι νά ώριμάσει ό Άρμαγεδών. Τό έπεισόδιο του 1914 ήταν μιά προκαταρκτική άψιμαχία. Όσο γιά τό ότι ό πόλεμος είχε τελειώσει, έ, αυτό βέβαια ήταν παραπλανητικό. Άκόμη συνεχιζόταν καί σιγόκαιγε μακριά στή Σιλεσία, στήν Ίρλανδία, στήν Άνατολή. Ή γενική δυσaréσκεια στήν Αίγυπτο καί στήν Ίνδία ίσως έτοιμάζε τό δρόμο γιά μιά μεγάλη επέκταση τής σφαγής άνάμεσα στους ει-

1. John Ruskin (1819-1900): Άγγλος κριτικός καί θεωρητικός τής τέχνης, περίφημος στήν εποχή του όπαδός τής Ρομαντικής σχολής διακήρυττε ότι ή αλήθεια είναι τό ούσιαστικό κίνητρο στήν τέχνη.

δωλολατρικούς λαούς. Τό Κινεζικό μπουκοτάζ στήν 'Ιαπωνία καί ό ανταγωνισμός αὐτῆς τῆς χώρας μέ τήν 'Αμερική γιά τόν Εἰρηνικό ἴσως νά ἐτοίμαζαν ἕνα νέο μεγάλο πόλεμο στήν 'Ανατολή. 'Ο κ. Μπόντιχαμ προσπαθοῦσε νά διαβεβαιώσῃ τόν ἑαυτό του ὅτι ἡ προσπτική ἦταν ἐλπιδοφόρα. 'Ο πραγματικός, ὁ αὐθεντικός 'Αρμαγεδών ἴσως ἄρχιζε σύντομα. Καί μετά, σάν τόν κλέφτη μέσα στή νύχτα... 'Όμως, παρ' ὅλους τούς βολικούς συλλογισμούς του, παρέμενε δυστυχῆς, ἀνικανοποίητος. Τέσσερα χρόνια πρίν ἦταν τόσο σίγουρος... 'Η πρόθεση τοῦ Θεοῦ φαινόταν τότε τόσο ἀπλή! Καί τώρα; Τώρα εἶχε κάθε δίκιο νά 'ναι θυμωμένος. 'Επί πλέον δέ, ὑπέφερε...

Ξάφνικά, σιωπηλή σάν φάντασμα, ἡ κ. Μπόντιχαμ γλίστρησε ἀθόρυβα στό δωμάτιο. Τό πρόσωπο πού ξεχώριζε ἀπό τό μαῦρο φόρεμα ἦταν χλωμό, μέ μιά λευκότητα ἀδιάφανη καί τά μάτια ἄχρωμα σάν νερό σέ ποτήρι. Τά μαλλιά της ἀχυρένια, ξεθωριασμένα. Κρατοῦσε στό χέρι ἕνα μεγάλο φάκελο.

— Αὐτό ἦρθε γιά σένα μέ τό ταχυδρομεῖο, εἶπε ἥρεμα.

'Ο φάκελος δέν ἦταν σφραγισμένος. Μηχανικά ὁ κ. Μπόντιχαμ τόν ἔσκιζε γιά νά τόν ἀνοίξει. Περιεῖχε ἕνα φυλλάδιο, μεγαλύτερο ἀπ' τό δικό του καί πολύ πίο κομψό σέ ἐμφάνιση, «Οἶκος Σίνυ. 'Ιερατικά 'Ενδύματα. Μπέρμιγχαμ». Γύρισε τίς σελίδες. 'Ο κατά-

λογος ἦταν τυπωμένος μέ γοῦστο καί ἐκκλησιαστικό ὕφος, μέ ἀρχαϊκούς χαρακτῆρες καί γοτθικά πρωτογράμματα. Κόκκινες γραμμές στά περιθώρια περιέκλειαν ὅλες τίς σελίδες σχηματίζοντας σταυρό στίς γωνίες σύμφωνα μέ τήν τεχνοτροπία Ὁξφορδιανῆς κορνίζας. Μικροί κόκκινοι σταυροί ἀντικαθιστοῦσαν τίς τελεῖες. Ὁ κ. Μπόντιχαμ γύρισε τίς σελίδες.

«Ράσα ἀπ' τό καλύτερο μαῦρο μερινό. Ἐτοιμοπαράδοτα σέ ὅλα τά μεγέθη. Ἐπανωφόρια κληρικῶν. Ἀπό ἐννέα γκινέες καί ἄνω. Ἕνα κομψό ἐνδυμα σχεδιασμένο ἀπό τούς δικούς μας ἔμπειρους σχεδιαστές ἐκκλησιαστικῶν ἐνδυμάτων». Σκίτσα ἀναπαρίσταναν νεαρούς κληρικούς, ἄλλους κομψούς, ἄλλους μυώδεις σάν παῖκτες τοῦ Ράγκμπυ, ἄλλους μέ ἀσκητικά πρόσωπα καί μεγάλα ἀσκητικά μάτια, ντυμένους μέ κοστούμια, ἐπανωφόρια, ἄμφια, μέ ἐπίσημα μαῦρα βραδινά ροῦχα.

«Μεγάλη ποικιλία ἀπό ἄμφια

Τρίχινες ζῶνες.

Ἀποκλειστική δημιουργία τοῦ Οἴκου Σίνυ, τό μισό ράσο. Δένεται μέ κορδόνι στή μέση καί, ὅταν φοριέται κάτω ἀπό τά ἄμφια, δέν διαφέρει καθόλου ἀπό ὁλόκληρο ράσο. Συνιστᾶται γιά τό καλοκαίρι καί γιά θερμά κλίματα».

Μέ μιά χειρονομία τρόμου καί ἀηδίας ὁ κ. Μπόντιχαμ πέταξε τόν κατάλογο στό καλάθι τῶν ἀχρήστων.

Ἡ κ. Μπόντιχαμ τόν κοίταζε. Τά ἄχρωμα κουκουβαγίσια μάτια της ἀντικαθρέφτισαν τήν κίνησή του δίχως σχόλιο.

— Τό χωριό, εἶπε μέ τήν ἥσυχη φωνή της, τό χωριό ὅλο καί χειροτερεύει κάθε μέρα.

— Τί συνέβη πάλι τώρα, ρώτησε ὁ κ. Μπόντιχαμ νιώθοντας ξαφνικά ὑπερβολικά κουρασμένος.

— Θά σοῦ πῶ. Τράβηξε μιά καφετιά βερνικωμένη καρέκλα καί κάθισε. Φαίνεται ὅτι στό χωριό Κρόουμ εἶχαν ξαναγεννηθεῖ τά Σόδομα καί τά Γόμορα.

Τό κήρυγμα πού ἀποδίδεται στόν κ. Μπόντιχαμ εἶναι μιά ἀνάπλαση τῆς κεντρικῆς ιδέας μιᾶς εἰσηγήσεως πού ἔκανε ὁ αἰδεσιμώτατος Ε. Χορν, τό 1916 σέ μιά συγκέντρωση κληρικῶν καί μετά δημοσιεύτηκε. Τώρα βρίσκεται τυπωμένο ὡς Παράρτημα σ' ἓνα μικρό βιβλίο τοῦ ἴδιου μέ τόν τίτλο «Ἡ σημασία ἑνός ἀεροπορικοῦ πολέμου» (Marshall, Morgan & Scott.).

10

Ὁ Ντένις δέν χόρευε. Ἀλλά ὅταν ἡ χορευτική μουσική ξεχύθηκε ἀπό τήν πιανόλα σάν ποτάμι ἀπό σιρόπι καί καυτό ἄρωμα, σάν φωτοβολίδες ἀπό βεγγαλικά, τότε ὅλα ἄρχισαν νά χορεύουν μέσα του. Μικρά, μαῦρα νέγρικα μόρια χοροπηδοῦσαν καί κτυποῦσαν ντράμς

στis ἀρτηρίες του. Ἐνιωθε σάν κλουβί, ὅπου ὅλα μέσα του συνωθοῦνταν σάν κινούμενη αἶθουσα χοροῦ. Τό συναίσθημα ἦταν δυσβάστακτο. Ἐμοιαζε μέ τά προκαταρκτικά συμπτώματα μιᾶς ἀρρώστιας. Κάθισε σέ μία θέση κοντά στό παράθυρο προσποιούμενος μέ σκυθρωπό ὕφος ὅτι διαβάζει.

Στήν πιανόλα ὁ Χένρυ Γουίμπους καπνίζοντας ἓνα μακρύ πούρο μέ κεχριμπαρένιο ἐπιστόμιο, ἔπαιζε μέ τά πεντάλ τήν καταλυτική χορευτική μουσική, γαλήνια ὑπομονετικός. Σφιγктаγκαλιασμένοι ὁ Γκομπώ καί ἡ Ἄννα λικνιζόντουσαν ἀρμονικά καί φάνταζαν σάν ἓνα πλάσμα μέ δύο κεφάλια καί τέσσερα πόδια. Ὁ κ. Σκόγκαν μέ ὕφος σοβαροῦ γελωτοποιοῦ, τριγύριζε στό δωμάτιο μέ τή Μαίρη. Ἡ Τζένυ καθόταν στή σκιά πίσω ἀπ' τήν πιανόλα καί μουντζούρωνε – τουλάχιστον ἔτσι φαινόταν – σ' ἓνα μεγάλο, κόκκινο σημειωματάριο. Καθισμένοι σέ πολυθρόνες, κοντά στό τζάκι, ἡ Πρισίλλα καί ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ συζητοῦσαν περί ὑψηλοτέρων πραγμάτων χωρίς προφανῶς νά ἐνοχλοῦνται ἀπό τό θόρυβο τοῦ Κατωτέρου Ἐπιπέδου.

– Ἡ αἰσιοδοξία, ἔλεγε ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ, σέ τόνο συμπερασματικό καί μέ τή μουσική ὑπόκρουση τοῦ τραγουδιοῦ «Ἄγριες, ἄγριες γυναῖκες», ἡ αἰσιοδοξία εἶναι τό ἄνοιγμα τῆς ψυχῆς στό φῶς, εἶναι μία ἐπέκταση πρὸς καί ἐν τῷ Θεῷ, εἶναι μία ὑπερβατική αὐτοένωση μέ τό Ἄπειρο.

— Πόσο αληθινό, αναστέναξε ή Πρισίλλα, κουνώντας τό όδυνηρό μεγαλείο τής κόμμωσής της.

— Άντίθετα, ή άπαισιοδοξία είναι ή συρρίκνωση τής ψυχής πρός τό σκοτάδι, είναι ή έστίαση του έαυτου πρός σ' ένα σημείο του χαμηλότερου επιπέδου. Είηαι μία ύπερβατική σκλαβιά στά άπλά γεγονότα, στά καθαρά φυσικά φαινόμενα.

«Μέ ξετρελαίνουν....» Τό ρεφραίν του τραγουδιού έπαναλαμβανόταν μόνο του στό μυαλό του Ντένις. Ναι, τόν ξετρέλαιναν, πού νά τίς πάρει ή ευχή! Ξετρελαμένος, αλλά όχι άρκετά, αυτό ήταν τό πρόβλημα. Ξετρελαμένος έσωτερικά, λυσσασμένος, τρέμοντας, ναι, τρέμοντας, αυτή ήταν ή λέξη, τρέμοντας από επιθυμία. Έξωτερικά όμως ήταν άπελπιστικά ήρεμος. Έξωτερικά — μπέ, μπέ, μπέ!

Νά τους, ή Άννα καί ό Γκομπώ πού κινούνται μαζί, σάν ένα ευλύγιστο πλάσμα. Τό θηρίο μέ τά δύο νώτα. Κι αυτός καθόταν στή γωνιά προσποιούμενος ότι διαβάζει, προσποιούμενος ότι δέν θέλει νά χορέψει, προσποιούμενος ότι μάλλον περιφρονεί τό χορό. Γιατί; Ήταν αυτή ή ιστορία, μέ τό μπέ, μπέ, μπέ, πάλι.

Γιατί είχε γεννηθεί μέ διαφορετικό πρόσωπο; Γιατί ήταν αυτός πού ήταν; Ό Γκομπώ είχε πρόσωπο μπρούτζινο, ένα από κείνα τά μπρούτζινα παλιά έμβολα, τούς κριούς, πού μπήζονταν στά τείχη τών πόλεων μέχρι αυτά νά πέσουν. Ένώ ό ίδιος είχε αλλιώτικο

πρόσωπο, πρόσωπο άσήμαντο κι ακαθόριστο.

Ή μουσική σταμάτησε. Τό μοναδικό άρμονικό ζευγάρι έσπασε στά δύο. Ξαναμμένη, λίγο λαχανιασμένη ή Άννα διέσχισε τό δωμάτιο μισοχορεύοντας ακόμη. Πλησίασε στήν πιανόλα κι έβαλε τό χέρι της στόν ώμο του κ. Γουίμπους.

— Ένα βάλς, τώρα, θείε, σέ παρακαλώ.

— Ένα βάλς, επανέλαβε εκείνος, και γύρισε πρós τό ντουλάπι όπου φύλαγε τίς παρτιτουρες. Έβγαλε τήν παλιά κι άρχισε νά παίζει άπ' τήν καινούρια, σάν σκλάβος στό μύλο, δίχως νά παραπονεθεί, άψογα καλοαναθρεμμένος. «Ράμ, Τάμ, Ράμ-τι-τι, Τάμ-τι-τι...» Ή μελωδία κύλησε άργά, σάν καράβι πού προχωρεί πάνω άπό ένα λειό και γλιστερό κύμα. Τό πλάσμα μέ τά τέσσερα πόδια, πió χαριτωμένο και άρμονικό στίς κινήσεις του παρά ποτέ, γλίστρησε στό παρκέ. Ώ, μά γιατί νά 'χει γεννηθεί μέ διαφορετικό πρόσωπο;

— Τί διαβάζεις;

Σήκωσε τά μάτια του ξαφνιασμένος. Ήταν ή Μαίρη. Είχε ξεφύγει άπό τόν άβολο κλοιό του κ. Σκόγκαν, πού τώρα είχε κάνει θύμα του τήν Τζένυ.

— Τί διαβάζεις;

— Δέν ξέρω, είπε μέ ειλικρίνεια ό Ντένις. Κοίταξε τή σελίδα του τίτλου. Τό βιβλίο λεγόταν «Όδηγός Έκτροφέας ζώων».

— Νομίζω πώς είσαι πολύ συνετός πού κάθεσαι και

διαβάξεις ήσυχα, είπε ή Μαίρη καρφώνοντάς τον μέ τά πορσελάνινα μάτια της. Δέν ξέρω γιατί χορεύει ό κόσμος. Είμαι τόσο άνιαρό πράγμα.

Ό Ντένις δέν έδωσε άπάντηση. Τόν είχε ένοχλήσει. Από τήν πολυθρόνα κοντά στό τζάκι, άκουγε τή βαθιά φωνή τής Πρισίλλα.

— Πέστε μου, κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ... τό ξέρω ότι είστε γνώστης τής έπιστήμης... Ένας θόρυβος αποδοκιμασίας άκούστηκε από τήν καρέκλα του κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ. «Αυτή ή θεωρία του Άιστάιν μου φαίνεται ότι άναστατώνει όλο τό άστρικό σύμπαν. Στενοχωριέμαι πολύ γιά τά ώροσκόπιά μου, βλέπετε...»

Η Μαίρη έπανήλθε στήν επίθεση. «Ποιοί από τούς σύγχρονους ποιητές σ' άρέσουν περισσότερο;» τόν ρώτησε. Ό Ντένις έγινε έξαλλος. Γιατί αυτό τό ένοχλητικό πλάσμα δέν τόν άφηνε στήν ήσυχία του; Ήθελε ν' άκούει τή φριχτή μουσική; Ήθελε νά τούς βλέπει νά χορεύουνε — ω, μέ τί χάρη χόρευαν, σά νά 'χαν φτιαχτεί ό ένας γιά τόν άλλο! — καί νά γεύεται τή μιζέρια του ήσυχα. Κι αυτή έρχόταν νά τόν υποβάλει σ' αυτήν τήν παράλογη κατήχηση. Η Μαίρη ήταν .σάν τό "Παιχνίδι μέ τίς Έρωτήσεις": «Ποιές είναι οί τρεις ασθένειες του σίτου;» — Ποιοί από τούς σύγχρονους ποιητές σ' άρέσουν περισσότερο;

— Έρυσίδη, μούχλα, φυλλοξήρα τής άπάντησε μέ

τόν λαϊκωνικό τρόπο του ανθρώπου πού είναι απόλυτα σίγουρος για τό μυαλό του.

Πέρασαν αρκετές ώρες εκείνο τό βράδυ πρίν ό Ντένις καταφέρει νά κοιμηθεῖ. Ἀόριστες, ἀλλά ἀγωνιώδεις καί θλιβερές σκέψεις τόν διακατεῖχαν. Δέν ἦταν μόνο ἡ Ἄννα, πού τόν ἔκανε νά νιώθει ἔτσι ἄθλια· ἔνιωθε φριχτά για τόν ἴδιο του τόν ἑαυτό, για τό μέλλον, για τή ζωή γενικά, για τό σύμπαν. «Αὐτή ἡ ὑπόθεση τῆς ἐφηβείας, ἐπαναλάμβανε μόνος του πότε πότε, εἶναι πολύ ἀνιαρή». Τό γεγονός, ὅμως, ὅτι ἦταν γνώστης τῆς ἀρρώστιας του δέν τόν βοηθοῦσε νά τή θεραπεύσει.

Ἀφοῦ κλώτσησε ὅλα τά ρούχα ἀπ' τό κρεβάτι, σηκώθηκε καί ζήτησε παρηγοριά στή σύνθεση. Ἦθελε νά φυλακίσει σέ λέξεις τήν ἀνώνυμη μιζέρια του. Μετά ἀπό μιά ὥρα, ἐννιά λίγο πολύ πλήρεις στίχοι ξεπρόβαλαν μέσ' ἀπ' τίς μουτζούρες καί τά σθήσιματα.

«Δέν ξέρω τί ἐπιθυμῶ

Ὅταν οἱ καλοκαιριάτικες νύχτες

εἶναι μακριές κι ἀκίνητες,

Ὅταν τοῦ ἀνέμου ἡ πολύβοη συγχορδία

Κοιμᾶται στά σιγαλά κλαδιά

Ποθῶ καί δέν ξέρω τί θέλω.

Κι οὔτε ἕνας ἤχος ζωῆς ἢ ἕνα γέλιο δέν σταματάει

Τή μαύρη καί σιωπηλή ροή τοῦ χρόνου.
Δέν ξέρω τί ἐπιθυμῶ,
Δέν ξέρω».

Τό διάβασε δυνατά· μετά πέταξε τό κακογραμμένο χαρτί στό καλάθι τῶν ἀχρήστων καί ξαναπῆγε στό κρεβάτι του. Σέ λίγα λεπτά εἶχε ἀποκοιμηθεῖ.

11

Ὁ κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ ἔφυγε. Τό αὐτοκίνητο τόν εἶχε πάει στό σταθμό. Μιά ἐλαφριά μυρωδιά ἀπό καμμένη βενζίνη θύμιζε τήν πρόσφατη ἀναχώρησή του. Μιά πολυάριθμη ἀντιπροσωπεία εἶχε κατέβει στήν αὐλή γιά νά τόν ἀποχαιρετήσῃ καί τώρα γύριζαν ὅλοι μαζί πίσω, ἀπό τό πλάι τοῦ σπιτιοῦ πρὸς τήν πλευρά τῆς βεράντας καί τοῦ κήπου. Περπατοῦσαν σιωπηλά. Κανείς ἀκόμη δέν εἶχε διακινδυνεύσει νά σχολιάσῃ τόν φιλοξενούμενο, πού μόλις εἶχε φύγει.

— Λοιπόν; εἶπε τέλος ἡ Ἄννα γυρνώντας μέ τά φρύδια της ἀνασηκωμένα ἐρωτηματικά πρὸς τόν Ντένις. «Λοιπόν;» Ἦταν ὥρα κάποιος ν' ἀρχίσει νά μιλάει.

Ὁ Ντένις ἀποποιήθηκε τήν πρόσκληση. Στράφηκε πρὸς τόν κ. Σκόγκαν. «Λοιπόν;» εἶπε.

Ὁ κ. Σκόγκαν δέν ἀποκρίθηκε, ἐπανελάβε μόνο τήν ἐρώτηση, «Λοιπόν;»

Εἶχε ἀπομείνει μόνον ὁ Χένρυ Γουίμπους γιά νά κάνει κάποια δῆλωσι. «Μιά πολύ εὐχάριστη νότα στό Σαββατοκύριακο», εἶπε. Ὁ τόνος του θύμιζε νεκρολογία.

Εἶχαν κατέβει – δίχως νά νοιάζονται καί πολύ γιά τό πού πηγαίνανε – τό ἀπότομο μονοπάτι μέ τούς σμίλακες πού ὁδηγοῦσε στήν πισίνα ἀπό τό πλάι τῆς βεράντας. Τό σπίτι ὑψωνόταν ἀπό πάνω τους σάν πύργος, πανύψηλο, μέ τό ὕψος τῆς κτιστῆς βεράντας νά προστίθεται στά ἐβδομήντα πόδια τῆς τούβλινης πρόσφυς του. Οἱ κάθετες γραμμές τῶν τριῶν πύργων ἐκτοξεύονταν ψηλά ἀνενόχλητες, αὐξάνοντας τήν ἐντύπωση τοῦ ὕψους πού κατέληγε νά εἶναι καταπιεστική. Σταμάτησαν στήν ἄκρη τῆς πισίνας γιά νά κοιτάξουν πρός τά πίσω.

– Αὐτός πού ἔκτισε αὐτό τό σπίτι, ἤξερε τή δουλειά του, εἶπε ὁ Ντένις. Ἦταν ἀληθινός ἀρχιτέκτονας.

– Ἦταν; εἶπε στοχαστικά ὁ Χένρυ Γουίμπους. Ἀμφιβάλλω. Αὐτός πού ἔκτισε αὐτό τό σπίτι ἦταν ὁ Σέρ Φερντινάντο Λάπιθ, πού ἤκμασε κατὰ τήν ἐποχή τῆς βασιλείας τῆς Ἐλισάβετ. Κληρονόμησε τό κτῆμα ἀπό τόν πατέρα του, στόν ὁποῖο εἶχε ἐπιχορηγηθεῖ τήν ἐποχή πού διαλύθηκαν τά μοναστήρια, γιατί τό

Κρόουμ ἀρχικά ἦταν ἀνδρικό μοναστήρι κι αὐτή ἡ πίσίνα ἦταν ἡ λίμνη ὅπου ψάρευαν. Ὁ Σέρ Φερντινάντο δέν ἤθελε ἀπλῶς νά προσαρμόσει τὰ παλιά μοναστηριακά κτίσματα στίς δικές του ἀνάγκες. Τά χρησιμοποιοῦσε ἀντί γιά λατομεῖο γιά νά κτίσει τίς ἀποθήκες του καί τούς στάβλους καθὼς καί ἄλλα ἐξωτερικά κτίσματα καί γιά τόν ἑαυτό του ἔκτισε ἕνα μεγαλοπρεπές καινούριο σπίτι μέ τοῦβλα, τό σπίτι πού βλέπετε τώρα.

Κοῦνησε τό χέρι του πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ σπιτιοῦ καί σῶπασε. Αὐστηρό, ἐπιβλητικό, ἀπειλητικό σχεδόν, τό Κρόουμ τούς κοίταζε μέ συγκατάβαση.

— Τό σημαντικό μέ τό Κρόουμ, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν ἀρπάζοντας τὴν εὐκαιρία νά μιλήσει, εἶναι τό γεγονός ὅτι ἀποτελεῖ ἕνα τέλειο ἔργο τέχνης. Δέν κάνει κανένα συμβιβασμό μέ τὴ φύση, ἀλλὰ τῆς ἐπιτίθεται καί ἐπαναστατεῖ ἐναντίον της. Δέν μοιάζει καθόλου μέ τόν πύργο πού ἀναφέρει ὁ Σέλλεϋ στό «Ἐπιψυχίδιο», πού ἂν θυμᾶμαι καλά —

«Δέν μοιάζει τώρα ἔργο τέχνης ἀνθρώπινης

Ἀλλά σάν τιτάνειος, στὴν καρδιά

Τῆς γῆς ἔχοντας πάρει τὴ μορφὴ του κι ὄντας

Ἀπ' τό βουνό βγαλμένος, ἀπ' τὴν πέτρα τὴ ζωντανή,

‘Υψώνεται σέ σπηλιές ανάλαφρες, πανύψηλες».

Όχι, όχι δέν υπάρχει καμιά άνοησία αὐτοῦ τοῦ εἵδους στό Κρόουμ. Εἶναι ἀναμφίβολα σωστό καί πρέπον, οἱ καλύβες τῶν χωρικῶν νά φαίνονται σά νά ἔχουν ξεπηδήσει ἀπό τή γῆ μέ τήν ὁποία οἱ κάτοικοί τους συνδέονται. Τό σπίτι ὅμως ἑνός ἔξυπνου, πολιτισμένου καί καλλιεργημένου ἀνθρώπου ποτέ δέν θά ἔπρεπε νά φαίνεται πώς ξεφύτρωσε ἀπό ἓνα βῶλο γῆς. Ἰσα ἴσα, θά ἔπρεπε νά ἔναι μιά ἔκφραση τῆς μεγάλης, ἀφύσικης ἀπομάκρυνσής του ἀπό τή χοϊκή ζωή. Ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Γουίλλιαμ Μόρρις αὐτό εἶναι ἓνα γεγονός, πού ἐμεῖς ἐδῶ στήν Ἀγγλία δέν κατορθώσαμε νά τό κατανοήσουμε. Πολιτισμένοι καί καλλιεργημένοι ἄνθρωποι, στά σοβαρά παίζουν τό ρόλο τῶν χωρικῶν. Ἀπό ἐδῶ προέρχονται καί οἱ παραδοξότητες, ὅπως οἱ ἀγροτικές χειροτεχνίες, ἡ ἀρχιτεκτονική τῆς καλύβας καί ὅλα τά σχετικά. Στά προάστεια τῶν πόλεων μας μπορεῖ νά δεῖ κανεῖς ἀναδιπλασιαζόμενα σέ ἀτέλειωτες σειρές, περίεργες, μελετημένες ἀπομιμήσεις καί ἀναπροσαρμογές τῶν χωριάτικων χαμόσπιτων. Ἡ φτώχεια, ἡ ἄγνοια καί ἡ περιορισμένη ποικιλία τῶν ὑλικῶν ἦταν οἱ αἰτίες πού δημιούργησαν τίς καλύβες, οἱ ὁποῖες βέβαια, στό ἀνάλογο περιβάλλον, ἔχουν τή δική τους «τιτάνεια» χάρη. Τώρα ἐπιστρατεύουμε τόν πλούτο μας, τίς τεχνολογικές μας γνώσεις, τήν πλού-

σια ποικιλία τῶν ὑλικῶν μας γιά νά κτίσουμε ἑκατομμύρια ἀπομιμήσεις χαμόσπιτων σέ τελείως ἀνάρμοστα περιβάλλοντα. Μποροῦσε ἡ ἡλιθιότητα νά πάει πιο πέρα;

Ὁ Χένρυ Γουίμπους ξανάπιασε τό νῆμα τῆς κουβέντας του πού τήν εἶχαν διακόψει. «Ὅλ' αὐτά πού λές, ἀγαπητέ μου Σκόγκαν», ἄρχισε, «εἶναι βέβαια πολύ σωστά, πολύ ἀληθινά. Ἀλλά πολύ ἀμφιβάλλω ἂν ὁ Σέρ Φερντινάντο θά συμμεριζόταν τίς ἀπόψεις σου περί ἀρχιτεκτονικῆς, ἂν βέβαια εἶχε ἰδέα ἀρχιτεκτονικῆς. Ὅταν ἔκτιζε αὐτό τό σπίτι τόν ἀπασχολοῦσε μιά μόνο σκέψη, ἡ κατάλληλη τοποθέτηση τῶν ἀποχωρητηρίων. Ἡ ὑγιεινή ἦταν τό μοναδικό μεγάλο ἐνδιαφέρον τῆς ζωῆς του. Μάλιστα τό 1573 δημοσίευσε ἕνα μικρό βιβλίο πάνω στό θέμα – βιβλίο πιά σχεδόν ἀνεύρετο – μέ τίτλο, «Ὅρισμένες συμβουλές περί ἀποχωρητηρίων ἐνός ἀπό τοὺς πιο τιμημένους συμβούλους τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος γιά τό κτίσιμο τῶν ἀποχωρητηρίων τοῦ Φ.Λ. Νάιτ», ὅπου τό ὅλον θέμα ἀντιμετωπίζεται μέ πολλή γνώση καί κομψότητα. Ἡ βασική του ἀρχή σχετικά μέ τή διαμόρφωση τῆς ὑγιεινῆς ἐνός σπιτιοῦ, ἦταν νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ μεγαλύτερη δυνατή ἀπόσταση μεταξύ τοῦ ἀποχωρητηρίου καί τοῦ ἀποχετευτικοῦ συστήματος. Γι' αὐτό καί ἀναπόφευκτα τά ἀποχωρητήρια ἔπρεπε νά κτίζονται στό πάνω μέρος τοῦ σπιτιοῦ καί νά συνδέονται μέ κάθετα

φρεάτια ἢ μέ λάγκους καί κανάλια στό ἔδαφος. Δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ ὅτι τά κίνητρα τοῦ Σέρ Φερντινάντο ἦταν μόνο ὠφελιμιστικά. Ἡ τοποθέτηση τῶν ἀποχωρητηρίων του σέ ὑπερυψωμένη θέση εἶχε ἐπίσης καί ὀρισμένες ἐξαιρετικά πνευματικές αἰτίες. Γιατί, ὅπως διαπραγματεύεται στό τρίτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του "Συμβουλές περί ἀποχωρητηρίων", οἱ φυσικές ἀνάγκες εἶναι τόσο χαμερπεῖς καί κτηνώδεις, ὥστε ὑπακούοντας σ' αὐτές τείνουμε νά ξεχάσουμε ὅτι εἴμαστε τά εὐγενέστερα πλάσματα τοῦ σύμπαντος. Ἀντιδρώντας λοιπόν σ' αὐτήν τήν ὑποβιβαστική ἐκτίμηση, ἔδωσε τή συμβουλή, τό ἀποχωρητήριο τοῦ κάθε σπιτιοῦ νά εἶναι τό πλησιέστερο στόν οὐρανό δωμάτιο, ἢ θέα τῶν παραθύρων του νά εἶναι ἄπλετη κι ἐντυπωσιακή καί οἱ τοῖχοι του νά ἔχουν ράφια γεμάτα βιβλία, πού θά περιέχουν τά ὠριμότερα προϊόντα τῆς ἀνθρώπινης σοφίας, ὅπως τίς Παροιμίες τοῦ Σολομώντα, τίς "Παρηγορίες τῆς Φιλοσοφίας" τοῦ Boethius, τά ἀποφθέγματα τοῦ Ἐπίκτητου καί τοῦ Μάρκου Αὐρήλιου, τό Ἐγχειρίδιο τοῦ Ἑρασμου καί ὅλα τά ἄλλα ἔργα ἀρχαῖα καί σύγχρονα, πού μαρτυροῦν τήν εὐγένεια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Στό Κρόουμ μπόρεσε νά ἐφαρμόσει τίς θεωρίες του. Στήν κορφή καθενός ἀπό τούς τρεῖς προεξέχοντες πυργίσκους ἔβαλε κι ἀπό ἓνα ἀποχωρητήριο. Ἀπό κεῖ ἓνα φρεάτιο διέτρεχε ὡς κάτω ὅλο τό ὕψος τοῦ σπιτιοῦ, δηλαδή περισσότερο

ἀπό ἐβδομήντα πόδια, περνούσε μέσ' ἀπό τά κελάρια καί κατέβαινε μέσα ἀπό μία σειρά ἀγωγῶν ἐφοδιασμένων μέ τρεχούμενο νερό, πού εἶχε διοχετευθεῖ ὑπόγεια, στό ἐπίπεδο τῆς βάσης τῆς ὑπερυψωμένης βεράντας. Αὐτοί οἱ ἀγωγοί χυνόντουσαν στό ποταμάκι, πού βρισκόταν ἀρκετές ἑκατοντάδες γυάρδες μακριά ἀπ' τή λιμνούλα μέ τά ψάρια. Τό συνολικό βάθος τῶν φρεατίων, ἀπό τούς πύργους μέχρι τούς ὑπόγειους ἀγωγούς, ἦταν ἑκατόν δύο πόδια. Ὁ δέκατος ὄγδοος αἰώνας μέ τό πάθος τοῦ ἐκμοντερνισμοῦ πού τόν διέκρινε, σάρωσε ὅλ' αὐτά τά μνημεῖα τῆς ὑγιεινομικῆς ἰδιοφυΐας. Ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ παράδοση καί ἡ λεπτομερὴς ἀναφορά ἡ σχετική μ' αὐτά πού ἄφησε ὁ Σέρ Φερντινάντο, δέν θά μαθαίναμε ποτέ ὅτι ὑπῆρξαν τέτοια εὐγενικά ἀποχωρητήρια. Ἐπὶ πλέον θά ὑποθέταμε ὅτι ὁ Σέρ Φερντινάντο ἔκτισε αὐτό τό σπίτι μέ τό περίεργο καί συνάμα θαυμάσιο σχέδιο ὑποκινούμενος ἀπλῶς καί μόνον ἀπό κάποιο αἰσθητικό ἰδεῶδες».

Ἡ ἀναπόληση τῆς δόξας τοῦ παρελθόντος πάντα ξυπνοῦσε στόν Χένρυ Γουίμπους κάποιον ἐνθουσιασμό. Κάτω ἀπό τό γκρί του καπέλο τό πρόσωπό του ἦταν ὅλο ἔνταση καί, καθὼς μιλοῦσε, ἔλαμπε. Ἡ σκέψη αὐτῶν τῶν ἀποχωρητηρίων πού χάθηκαν τόν συγκινοῦσε βαθιά. Σταμάτησε νά μιλάει. Βαθμιαῖα τό φῶς ἀπό τό πρόσωπό του ἔσβησε καί γι' ἄλλη μιά φορά ἔγινε ἓνα μέ τό καπέλο του τό σοβαρό κι εὐγενικό, πού

τόν σκίαζε. Ἐπese μεγάλη σιωπή. Φαίνεται πώς οἱ ἴδιες ἐλαφρά μελαγχολικές σκέψεις, περνοῦσαν ἀπ' τό μυαλό ὄλων. Μονιμότητᾶ, παροδικότητα... Ὁ Σέρ Φερντινάντο καί τὰ ἀποχωρητήριά του εἶχαν παρέλθει, τό Κρόουμ ἦταν ἀκόμη στή θέση του. Πόσο λαμπρός ἦταν ὁ ἥλιος καί πόσο ἀναπόφευκτος ὁ θάνατος! Οἱ βουλές τοῦ Θεοῦ ἦταν ἀνεξερεύνητες, τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμη πιό πολύ....

— Κάνει καλό, ἀναφώνησε ἐπιτέλους ὁ κ. Σκόγκαν, ν' ἀκούει κανείς γι' αὐτούς τοῦ καταπληκτικούς Ἕγγλους ἀριστοκράτες, πού εἶχαν τή δική τους θεωρία γιά τ' ἀποχωρητήρια καί πού ἔχτισαν ἓνα τεράστιο καί θαυμάσιο σπίτι γιά νά τήν ἐφαρμόσουν. Ἰπέροχο, θεσπέσιο! Μ' ἀρέσει νά τοὺς σκέφτομαι ὄλους αὐτούς, τοὺς ἐκκεντρικούς μυλόρδους, πού διέσχιζαν τήν Εὐρώπη πάνω σέ μεγαλοπρεπεῖς ἄμαξες, ἔχοντας κάποια ἀπίθανη ἀποστολή. Ὁ ἓνας πάει στή Βενετία γιά ν' ἀγοράσει τό λαρύγγι τῆς Λά Μπιάνκι. Δέν θά τό ἀποκτήσει βέβαια μέχρι τό θάνατό της, ἀλλά δέν πειράζει. Εἶναι πρόθυμος νά περιμένει. Ἔχει μιᾶ ὀλόκληρη συλλογή ἀπό λαρύγγια φημισμένων τραγουδιστῶν τῆς ὄπερας, διατηρημένα σέ γυάλινες φιάλες. Ψάχνει ἐπίσης καί γιά τὰ μουσικά ὄργανα φημισμένων βιρτουόζων. Θά προσπαθήσει νά πληρώσει τόν Παγκανίνι γιά ν' ἀποχωριστεῖ τό μικρό του Γκουαρνέριο, δίχως νά ἔχει βέβαια μεγάλες ἐλπί-

δες ἐπιτυχίας. Ὁ Παγκανίνι δέν πρόκειται νά πουλήσει τό βιολί του, ἴσως ὅμως θυσιάσει καμιά ἀπό τίς κιθάρες του. Ἄλλοι εἶναι δοσμένοι στίς σταυροφορίες, κάποιος πεθαίνει μέ θλιβερό θάνατο στά χέρια τῶν ἄγριων Ἑλλήνων, ἓνας ἄλλος μέ τό ψηλό λευκό του καπέλο ὁδηγεῖ τούς Ἰταλούς ἐναντίον τῶν καταπιεστῶν τους, ἐνῶ ὀρισμένοι δέν κάνουν ἀπολύτως τίποτε. Θρίζουν μόνο τήν παραξενιά τους μέ λίγο εὐρωπαϊκό ἀέρα, στήν πατρίδα καλλιεργοῦνται μέ τήν ἡσυχία τους καί μέ ἀκόμη μεγαλύτερη προσοχή. Ὁ Μπέκφορντ χτίζει πύργους, ὁ Πόρτλαντ σκάβει τρύπες στό ἔδαφος, ὁ Κάβεντις, ὁ ἑκατομμυριούχος, ζεῖ σ' ἓνα στάβλο, δέν τρώει τίποτα ἄλλο ἐκτός ἀπό ἀρνί καί διασκεδάζει – μόνο γιά τήν προσωπική του εὐχαρίστηση – προβλέποντας τίς ἡλεκτρικές ἀνακαλύψεις μισοῦ αἰῶνα. Ἐνδοξοί ἐκκεντρικοί! Ἡ κάθε ἐποχή ζωντανεῖ ἀπό τήν παρουσία τους. Κάποια μέρα, ἀγαπητέ μου Ντένις, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν ρίχνοντας ἓνα ὀλοφώτεινο βλέμμα πρὸς τό μέρος του, κάποια μέρα πρέπει νά τούς βιογραφήσεις – «Βίοι Ἐκκεντρικῶν Ἀνδρῶν». Τί θέμα! Πολύ θά ὀθελᾷ νά τό ἀναλάβω ἐγώ.

Ὁ κ. Σκόγκαν σταμάτησε, κοίταξε ἄλλη μιά φορά τό ἐπιβλητικό σπίτι καί μετά μурμουρίσε δυό τρεῖς φορές τή λέξη «Ἐκκεντρικότητα».

– Ἐκκεντρικότητα... Εἶναι ἡ δικαίωση ὅλων τῶν

ἀριστοκρατῶν. Δικαιώνει τίς ἀργόσχολες τάξεις, τόν κληρονομημένο πλοῦτο, τὰ προνόμια, τίς δωρεές καί ὅλες τίς ἄλλες σχετικές ἀδικίες. Ἄν πρόκειται νά κάνεις κάτι σημαντικό σ' αὐτόν τόν κόσμο, πρέπει νά διαθέτεις μιά τάξη ἀνθρώπων πού νά ἔναι σίγουροι, ἀπρόβλητοι ἀπό τήν κοινή γνώμη, ἐξασφαλισμένοι ἀπό τήν φτώχεια, ξεκούραστοι, ὄχι ἀναγκασμένοι νά χαραμίζουν τήν ὥρα τους στήν ἡλίθια ρουτίνα, πού ἀποκαλεῖται Τίμια Ἑργασία. Πρέπει νά διαθέτεις μιά τάξη πού τά μέλη της νά μποροῦν νά σκέφτονται καί, μέσα σέ κάποια ὅρια, νά κάνουν ὅ,τι τούς εὐχαριστεῖ. Πρέπει νά διαθέτεις μιά τάξη, ὅπου οἱ ἐκκεντρικοί νά ἔχουν τήν δυνατότητα νά ἐντρυφοῦν στήν ἐκκεντρικότητα καί ὅπου αὐτή ἢ ἐκκεντρικότητα νά εἶναι γενικά ἀνεκτή καί κατανοητή. Αὐτή εἶναι ἡ ἀξία τῆς ἀριστοκρατίας. Ὅχι μόνον εἶναι ἐκκεντρική, συχνά ὑπερβολικά ἐκκεντρική, ἀλλά ἐπίσης ἀνέχεται καί ἐνθαρρύνει τήν ἐκκεντρικότητα στούς ἄλλους. Οἱ ἐκκεντρικότητες τοῦ καλλιτέχνη καί τοῦ πρωτοποριακοῦ στοχαστῆ δέν κατέχονται ἀπό τό φόβο, τήν ἀποστροφή καί τήν ἀηδία, πού οἱ ἄστοί, ἐνστικτωδῶς αἰσθάνονται ἀπέναντί τους. Μοιάζουν μέ στρατόπεδο Ἐρυθροδέρμων στημένο στή μέση μιᾶς τεράστιας ὀρθῆς φτωχῶν λευκῶν ἀποίκων. Μέσα στά ὅρια τοῦ στρατοπέδου τους, οἱ ἄγριοι διασκεδάζουν, πρέπει νά τό παραδεχθοῦμε, λιγάκι ἄγαρμπα καί μᾶλλον πολύ

ἐπιδεικτικά. Κι ὅταν ἐπικρατεῖ ἀνάλογο πνεῦμα ξέφρενης διασκέδασης ἀπ' τῇ μεριά τῶν Λευκῶν, νιώθουν κάποια ἀνακούφιση ἀπό τό μίσος πού οἱ Φτωχοί Λευκοί *en bons bourgeois*¹ νιώθουν γιά καθετί ἄγριο ἢ ἔξω ἀπ' τίς συνήθειές τους. Μετά τήν κοινωνική ἐπανάσταση δέν θά ὑπάρχουν γκέτο. Οἱ Ἐρυθρόδερμοι θά χαθοῦν μέσα στή μεγάλη θάλασσα τῶν Φτωχῶν Λευκῶν. Καί μετά; Θά σέ ἀνεχθοῦν, καλέ μου Ντένις, νά γράφεις τά στιχάκια σου; Κι ἐσένα, δύστυχε Χένρυ, θά σοῦ ἐπιτρέψουν νά ζεῖς σ' αὐτό τό σπίτι μέ τά θαυμάσια ἀποχωρητήρια γιά νά συνεχίσεις ἡσυχά τό σκάψιμό σου στά μεταλλεῖα τῆς ἄκαρπης γνώσης; Καί ἐσένα, Ἄννα...

— Καί σᾶς, εἶπε διακόπτοντάς τον ἡ Ἄννα, θά σᾶς ἐπιτρέπεται νά συνεχίζεται νά μιλάτε;

— Μπορεῖς νά εἶσαι ἡσυχῇ πῶς ὄχι, ἀπάντησε ὁ κ. Σκόγκαν. Θά ἔχω νά κάνω κάποια Τίμια Δουλειά.

12

Ἡ Μαίρη εἶχε μπερδευτεῖ καί καταστενοχωρηθεῖ. Ἴσως νά τήν εἶχαν ξεγελάσει τ' αὐτιά της. Ἴσως ὁ Ντένις νά εἶχε πεῖ: Σκουάιρ, Μπίνυον καί Σάνκς ἢ

1. Σάν καλοί ἄστοί.

Τσάιλντ, Μπλάντεν καί Ήρπ ἡ ἀκόμη, Ἀμπερκρόμπυ, Ντρινγκουότερ καί Ραμπιντρανάθαν Ταγκόρ. Ἴσως. Ἀλλά ἔλα πού τ' αὐτιά τῆς ποτέ δέν τήν ξεγελοῦσανε. Ἐρισύβη, μούχλα, φυλλοξήρα. Ἡ ἐντύπωση ἦταν ξεκάθαρη καί ἀνεξάλειπτη. Ἀναγκάστηκε λοιπόν νά συμπεράνει ἀπρόουμα ὅτι πράγματι ὁ Ντένις εἶχε προσφέρει αὐτές τίς ἀπροσδόκητες λέξεις. Εἶχε ἐσκεμμένα ἀποκρούσει τήν προσπάθειά της ν' ἀνοίξει κάποια σοβαρή συζήτηση. Αὐτό ἦταν τρομερό. Ἕνας ἄντρας νά μή μιλάει σοβαρά μέ μιά γυναίκα μόνο καί μόνο ἐπειδὴ ἦταν γυναίκα, ὦ, μά αὐτό ἦταν ἀδιανόητο! Ἡ ἡγερία ἢ τίποτα. Ἴσως ὁ Γκομπώ νά ἦταν πιό ἱκανοποιητική περίπτωση. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ μεσογειακή του κληρονομικότητα ἦταν λίγο ἀνησυχητική, ἀλλά τουλάχιστον δούλευε σοβαρά... κι ἐκείνη θά ἐρχόταν σ' ἐπαφή μέ τή δουλειά του. Καί ὁ Ντένις; Στό κάτω κάτω ποιός ἦταν ὁ Ντένις; Ἕνας ντιλλετάντης....

Ὁ Γκομπώ εἶχε μετατρέψει σέ στούντιο μιά μικρή ἀχρησιμοποίητη σιταποθήκη πού βρισκόταν, λιγάκι ἀπομονωμένη, σέ κάποια καταπράσινη ἄκρη, πέρα ἀπό τοὺς χώρους τῆς φάρμας. Ἦταν ἓνα τετράγωνο τούβλινο κτίσμα μέ μυτερή στέγη καί μικρά παράθυρα ἀνοιγμένα ψηλά σέ κάθε του τοῖχο. Μιά ξύλινη σκάλα μέ τέσσερα ἀπότομα σκαλοπάτια ὀδηγοῦσε στήν πόρτα του, γιατί ἡ σιταποθήκη, ἀπό τό φόβο τῶν

άρουραίων, είχε στηθεί πιο ψηλά από την επιφάνεια του εδάφους, επάνω σε τέσσερα ογκώδη μανιτάρια γκρίζας πέτρας. Μέσα, υπήρχαν αράχνες και πλανιόταν μία ελαφριά μυρωδιά σκόνης. Μία στενή λουρίδα ήλιου περνούσε λοξά όλες τις ώρες της ημέρας διαμέσου ενός από τα μικρά παράθυρα, μέ τ' αργυρά μορία της, πάντοτε ολοζώντανη. Έδω δούλευε ο Γκομπώ, μ' ένα είδος συσσωρευμένης μανίας, κάπου έξι έφτά ώρες κάθε μέρα. Αναζητούσε κάτι καινούριο, κάτι υπέροχο, αν βέβαια θα κατάφερνε να τό συλλάβει.

Τά τελευταία οκτώ χρόνια, από τά όποια τά μισά περίπου είχαν ξοδευτεί στον πόλεμο, είχε δουλέψει συστηματικά σάν κυβιστής. Τώρα όμως είχε περάσει στην άλλη άκρη. Παλιά, είχε αρχίσει ζωγραφίζοντας σχηματοποιημένη φύση. Μετά, λίγο λίγο, είχε ύψωθεί από τή φύση στον κόσμο τής καθαρής μορφής, μέχρι πού στό τέλος δέν ζωγράφιζε τίποτε άλλο, εκτός από τίς προσωπικές του σκέψεις, έξωτερικευμένες σε αφηρημένες γεωμετρικές μορφές, πού αποτελούσαν τούς σχηματισμούς του μυαλού του. Έβρισκε τήν εξέλιξη επίπονη και συναρπαστική. Καί μετά, αρκετά ξαφνικά, άρχισε να νιώθει δυσαρεστημένος. Ένιωθε παγιδευμένος και περιορισμένος μέσα σε αφόρήτα στενά όρια. Ένιωσε ταπεινωμένος, όταν είδε πόσο λίγες, άτεχνες και πληκτικές ήταν οί φόρμες πού ήταν σε θέση να δημιουργήσει, ενώ οί έπινοή-

σεις τῆς φύσης ἦταν ἀναρίθμητες ἀσύλληπτα λεπτές καί περίτεχνες. Εἶχε τελειώσει λοιπόν μέ τόν κυβισμό καί πέρασε στήν ἀντίθετη ἄκρη. Ἀλλά ἡ πειθαρχία τοῦ κυβισμού τόν προφύλασσε ἀπό τήν παγίδα τῆς ὑπερβολικῆς λατρείας γιά τή φύση. Ἐπαιρνε ἀπ' αὐτήν τίς πλούσιες λεπτές καί περίτεχνες φόρμες, ἀλλά σκοπός του ἦταν νά τίς ἐπεξεργαστεῖ σ' ἓνα σύνολο, πού θά μπορούσε νά ἔχει τήν ἀνατριχιαστική ἀπλοότητα καί τή σχηματικότητα μιᾶς ιδέας. Νά συνδυάζει τόν θαυμάσιο ρεαλισμό μέ τήν ἐξαιρετική ἀπλοποίηση. Μνηῆμες ἀπό τά ἀριστουργήματα τοῦ Καραβάτζιο¹ τόν κυνηγοῦσαν σάν στοιχειωμένες. Μορφές ζωντανῆς πραγματικότητας ἀνέπνεαν, σχεδόν ξεπηδοῦσαν, μέσ' ἀπό τό σκοτάδι, σχηματίζοντας συνθέσεις ἐκθαμβωτικά ἀπλές καί μοναδικές, σάν μαθηματικές ιδέες. Σκεφτόταν τήν «Κλήση τοῦ Ματθαίου», τόν «Πέτρο Ἐσταυρωμένο», τούς «Μαντολινοπαίχτες», τή «Μαγδαληνή». Αὐτός κατεῖχε τό μυστικό, αὐτός ὁ ἐκπληκτικός παλιάνθρωπος, τό κατεῖχε! Καί τώρα ὁ Γκομπώ τό κυνηγοῦσε, τό ἀναζητοῦσε μέ μα-

1. Πρόκειται γιά τό ἔργο τοῦ Caravaggio «Ἡ μεταστροφή τοῦ Παύλου» (Santa Maria del Popolo). Ἡ περιγραφή τοῦ Huxley καί ἡ κριτική του ἱκανότητα γιά τό ἔργο ἑνός ζωγράφου πού τό 1921 ἔμοιαζε σχεδόν ξεχασμένος, εἶναι ἄλλο ἓνα δείγμα τῆς σφαιρικῆς παιδείας τοῦ συγγραφέα, πού τήν ἐποχή αὐτή δέν εἶναι παρά 27 χρόνων.

νία. Ναί, θά 'ταν έκπληκτικό ακόμη καί ἂν μόνο τό συνελάμβανε. Ἐδῶ καί καιρό, τριγύριζε καί ώρίμαζε στό μυαλό του μιά ιδέα. Εἶχε κάνει μιά σειρά ἀπό σπουδές, εἶχε ζωγραφίσει κι ἓνα σκίτσο καί τώρα ἡ ιδέα ζωντάνευε ἐπάνω στό μουςαμά. Ἕνας ἄντρας πεσμένος ἀπ' τό ἄλογο. Τό τεράστιο ζῶο, ἓνα λιπόσαρκο ἄσπρο ἄλογο, γέμιζε τό πάνω μισό μέρος τῆς εἰκόνας μέ τό μεγάλο του σῶμα. Τό κεφάλι του, σκυμμένο πρὸς τό ἔδαφος, βρισκόταν στή σκιά. Τό τεράστιο, κοκκαλιάρικο σῶμα ἦταν ἐκεῖνο πού χτύπαγε στό μάτι. Τό σῶμα καί τά πόδια πού κατέβαιναν ἀπό τίς δύο πλευρές τῆς εἰκόνας, σάν κολῶνες ἀψίδας. Στό ἔδαφος, ἀνάμεσα στά πόδια τοῦ ἐπιβλητικοῦ ζώου, κείτονταν μιά προοπτικά παραμορφωμένη φιγούρα ενός ἄντρα, μέ τό κεφάλι ἔξω ἔξω στό πρῶτο πλάνο τῆς εἰκόνας καί τά χέρια ἀπλωμένα δεξιὰ κι ἀριστερά. Ἕνα λευκό, σκληρό φῶς ἔπεφτε ἀπό κάποιο σημεῖο στά δεξιὰ τοῦ πρώτου πλάνου. Τό ζῶο, ὁ πεσμένος ἄντρας, φωτίζονταν ἔντονα, ἐνῶ γύρω τους καί πίσω, ὑπῆρχε ἡ νύχτα. Ἦταν μόνοι τους στό σκοτάδι. Οἱ δύο τους, ἓνα σύμπαν. Τό σῶμα τοῦ ἀλόγου γέμιζε τό πάνω μέρος τῆς εἰκόνας καί τά πόδια, οἱ μεγάλες ὀπλές, ὅλα παγωμένα καί σέ ἀκίνησία περιόριζαν τήν εἰκόνα ἀπ' τά δύο πλάγια. Κι ἀπό κάτω κείτονταν ὁ ἄντρας. Τό προοπτικά παραμορφωμένο πρόσωπό του, ἐστιακό σημεῖο στό κέντρο. Τά χέρια

του, τεντωμένα προς τὰ πλάγια τῆς εἰκόνας. Κάτω ἀπ' τὴν ἀψίδα τῆς κοιλιᾶς τοῦ ἀλόγου, ἀνάμεσα στὰ πόδια του, τὸ μάτι σκόνταφτε σέ πηχτό σκοτάδι. Κάτω, ὁ χῶρος ἔκλεινε μέ τῇ φιγούρα τοῦ ξαπλωμένου ἄντρα. Στὸ κέντρο ἓνας κόλπος σκοτεινός, τριγυρισμένος ἀπὸ φωτεινές μορφές.

Κάτι περισσότερο ἀπὸ τὸ ἥμισυ τῆς εἰκόνας ἦταν τελειωμένο. Ὁ Γκομπὼ δούλευε ὅλο τὸ πρωὶ τῇ φιγούρα τοῦ ἄντρα καὶ τώρα ξεκουραζόταν λιγάκι, ἴσα ἴσα γιὰ νὰ καπνίσει ἓνα τσιγάρο. Ἐγείρε τὴν καρέκλα του μέχρι πού ἀκούμπησε στὸν τοῖχο καὶ κοίταζε σκεπτικός τὸ μουσαμά του. Ἐνιωθε εὐχαριστημένος καὶ ἡρεμος. Τὸ ἴδιο τὸ ἔργο ἦταν καλὸ, τὸ ἤξερε. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ κάτι πού ἔψαχνε, αὐτὸ τὸ κάτι πού θά 'ταν ἐκπληκτικὸ ἂν τὸ 'πιανε — τὸ 'χε πιάσει; Θά τὸ 'πιανε ποτέ;

Τρία μικρὰ χτυπήματα, ράτ-τάτ-τάτ! Ξαφνιασμένος ὁ Γκομπὼ γύρισε τὰ μάτια του πρὸς τὴν πόρτα. Κανείς δὲν τὸν ἐνοχλοῦσε ὅταν δούλευε. Αὐτὸ ἦταν ἄγραφος νόμος. Ἐμπρός! φώναξε. Ἡ πόρτα, πού ἦταν μισάνοιχτη, ἀνοίξε διάπλατα φανερώνοντας ἀπὸ τὴ μέση καὶ πάνω τὴ μορφή τῆς Μαίρης. Εἶχε τολμήσει ν' ἀνέβει μόνο τὰ μισὰ σκαλοπάτια. Ἄν δὲν τὴν ἤθελε, ἡ ὑποχώρηση θά 'ταν εὐκολότερη καὶ πιὸ ἀξιοπρεπής, παρὰ ἂν ἀνέβαινε ὡς τὴν κορφή.

— Μπορῶ νὰ μπῶ; ρώτησε.

— Βεβαίως.

Πήδηξε τά δυό υπόλοιπα σκαλοπάτια και βρέθηκε μέσα σε μιά στιγμή στό κεφαλόσκαλο. «Μέ τό δεύτερο ταχυδρομείο ήρθε ένα γράμμα για σένα», του είπε. «Σκέφτηκα μήπως ήταν τίποτε σημαντικό και σου τό 'φερα». Καθώς του τό έδινε τά μάτια της, τό παιδιάστικο πρόσωπό της, ήταν ολόγλυκα. Ποτέ δέν είχε ακουστεί πρόφαση πιο άστεία. 'Ο Γκομπώ κοίταξε τό φάκελο και τόν έβαλε στην τσέπη του χωρίς να τόν ανοίξει. «Εύτυχώς» είπε «δέν είναι καθόλου σημαντικό. Πάντως ευχαριστώ».

'Εγινε σιωπή· ή Μαίρη ένιωσε λίγο άβολα. «Μπορώ να δώ τί ζωγραφίζεις;» πήρε τό κουράγιο και είπε στό τέλος.

'Ο Γκομπώ δέν είχε καπνίσει παρά τό μισό τσιγάρο και όπωσδήποτε δέν θά ξανάπιανε δουλειά πριν τό καπνίσει ολόκληρο. Θά της παραχωρούσε τά πέντε λεπτά που τόν χώριζαν άπ' τό πικρό τέλος. «'Από δώ είναι ή καλύτερη θέση για να τό δεϊ κανείς», της είπε.

'Η Μαίρη κοίταξε τόν πίνακα αρκετή ώρα δίχως να πει τίποτε. Στην πραγματικότητα δέν ήξερε τί να πει. Είχε ξαφνιαστεί, τά 'χε χάσει.

'Εκει που περίμενε ένα κυβιστικό άριστούργημα, έβλεπε την εικόνα ενός άντρα κι ενός αλόγου, που όχι μόνον αναγνωρίζονταν, αλλά ήταν και μέ πολλή έντα-

ση δοσμένα. Όφθαλμαπάτη. Δεν υπήρχε άλλη λέξη για να περιγράψει την απεικόνιση αυτής της παραμορφωμένης φιγούρας κάτω απ' τα πόδια του αλόγου. Τί έπρεπε να σκεφτεί; Τί έπρεπε να πει; Είχε χάσει τα νερά της. Στους μεγάλους ζωγράφους μπορείς να θαυμάσεις τη δύναμη της αναπαράστασης. Εί-ναι προφανές. Άλλά σ' ένα μοντέρνο; Στά δεκαοκτώ της μπορεί να τό 'κανε. Άλλά τώρα, μετά από πέντε χρόνια μαθητείας κοντά στους καλύτερους κριτικούς, ή ένστικτώδης αντίδρασή της μπρός σ' ένα σύγχρονο αναπαραστατικό έργο ήταν περιφρόνηση, ένα ξέσπασμα γέλιου ύποτιμητικό. Ποῦ τό πήγαινε ο Γκομπώ; Είχε νιώσει τόσο σίγουρη όταν θαύμαζε τά έργα του πρίν. Άλλά τώρα, δεν ήξερε τί να σκεφτεί. Ήταν πολύ δύσκολο, πολύ δύσκολο.

— Ύπάρχει μάλλον πολλή φωτοσκίαση, δεν είναι έτσι; τόλμησε να πει στό τέλος καί μέσα της συγχά-ρηκε τόν έαυτό της πού είχε βρει μιά τόσο ήπια φόρ-μουλα κριτικής, πού ταυτόχρονα ήταν καί διεισ-δυτική.

— Ύπάρχει, συμφώνησε ο Γκομπώ.

Ή Μαίρη εύχαριστήθηκε. Είχε λοιπόν δεχτεί την κριτική της. Επρόκειτο για σοβαρή συζήτηση. Ήγει-ρε τό κεφάλι της πρός τό πλάι καί μισόκλεισε τά μάτια. «Νομίζω πώς είναι έκπληκτικά ώραϊο», είπε. «Άλλά βέβαια είναι πολύ... πολύ... ύπάρχει πολλή

ὀφθαλμαπάτη γιά τό γούστο μου». Κοίταξε τόν Γκομπώ, πού δέν ἀπαντοῦσε παρά συνέχιζε νά καπνίζει, παρατηρώντας διαρκῶς καί στοχαστικά τόν πίνακά του. Ἡ Μαίρη συνέχισε λαχανιασμένα. «Ὅταν ἤμουνα στό Παρίσι φέτος τήν ἀνοιξη, εἶδα πολύ Τσαπλίτσκυ. Θαυμάζω ὑπερβολικά τή δουλειά του. Βέβαια, τώρα ἔχει γίνει τρομακτικά ἀφηρημένη... Τρομακτικά ἀφηρημένη καί πνευματώδης. Πετάει μόνο μερικά παραλληλόγραμμα στό μουσαμά του καί ἀρκετά ἐπίπεδα χρωματισμένα μέ καθαρά, βασικά χρώματα. Ἀλλά τό σχέδιό του εἶναι θαυμάσιο. Κάθε μέρα γίνεται ὅλο καί πιό ἀφηρημένος. Ὅταν ἤμουνα ἐκεῖ, εἶχε ἤδη ἐγκαταλείψει τήν τρίτη διάσταση καί σκεφτόταν ν' ἀπορρίψει καί τή δεύτερη. Λέει πώς σύντομα δέν θά ὑπάρχει παρά μόνον ὁ κενός μουσαμάς. Αὐτό εἶναι καί τό λογικό συμπέρασμα. Ἀπόλυτη ἀφαίρεση. Ἡ ζωγραφική ξόφλησε. Τήν ξόφλησε αὐτός. Ὅταν φτάσει στήν ἀπόλυτη ἀφαίρεση, θ' ἀσχοληθεῖ μέ τήν ἀρχιτεκτον.

ἀπ' τή ζωγραφική. Συμφωνεῖς;» Τόν ρώτησε μ' ἓνα τελικό λαχάνιασμα.

Ὁ Γκομπώ πέταξε τή γόπα τοῦ τσιγάρου του καί τήν πάτησε. «Ὁ Τσαπλίτσκυ τέλειωσε μέ τή ζωγραφική», εἶπε, «ἐγώ τέλειωσα μέ τό τσιγάρο μου ἀλλά συνεχίζω νά ζωγραφίζω». Καί προχωρώντας πρὸς τό μέρος της ἔβαλε τό χέρι του γύρω στούς ὤμους της καί

περιστρέφοντάς την, τήν απομάκρυνε από τόν πίνακα.

Ἡ Μαίρη τόν κοίταξε. Τά μαλλιά της ανέμιζαν πρὸς τὰ πίσω. Μιά χρυσή καμπάνα δίχως ἤχο. Τά μάτια της ἦταν γαλήνια, χαμογελοῦσε. Εἶχε φτάσει λοιπόν ἡ στιγμή. Τό χέρι του ἦταν γύρω της. Ἐκείνος κινήθηκε ἀργά, σχεδόν ἀνεπαίσθητα καί μαζί του κινήθηκε κι αὐτή. Ἦταν ἀγκάλιασμα περιπατητικό. «Συμφωνεῖς μαζί του;» ἐπανελάβε. Μπορεῖ νά ᾗχε φτάσει ἡ στιγμή ἀλλ' αὐτή δέν θά ἔπαυε νά εἶναι διανοούμενη, σοβαρή.

— Δέν ξέρω, θά πρέπει νά τό σκεφτῶ. Ὁ Γκομπώ χαλάρωσε τό ἀγκάλιασμά του, τό χέρι του ἔπεσε ἀπό τόν ὦμο της. «Πρόσεχε τώρα πού θά κατεβαίνεις τή σκάλα», πρόσθεσε μέ φροντίδα.

Ἡ Μαίρη κοίταξε γύρω της ἀπορημένη. Βρισκόντουσαν μπροστά στήν ἀνοιχτή πόρτα. Γιά μία στιγμή στάθηκε ἐκεῖ, ξαφνιασμένη. Τό χέρι, πού εἶχε ξεκουραστεῖ στόν ὦμο της, τό ἔνιωσε νά κατεβαίνει χαμηλότερα πρὸς τήν πλάτη. Τῆς ἔδωσε τρία τέσσερα μικρά, φιλικά χτυπήματα. Ἀπαντώντας αὐτόματα στήν παρακίνησή του ἡ Μαίρη κινήθηκε πρὸς τὰ ἐμπρός.

— Πρόσεχε ὅταν θά κατεβαίνεις τή σκάλα, εἶπε ἄλλη μία φορά ὁ Γκομπώ.

Κι αὐτή πρόσεξε. Ἡ πόρτα ἔκλεισε πίσω της καί βρέθηκε μόνη, στό μικρό καταπράσινο πλάτωμα. Περπάτησε ἀργά, γυρίζοντας μέσ' ἀπό τήν αὐλή τοῦ

ἀγροκτήματος. Ήταν βυθισμένη σέ σκέψεις.

13

Ὁ Χένρυ Γουίμπους, στό βραδινό τραπέζι, ἔφερε μαζί του ἓνα μάτσο τυπωμένα χαρτιά δεμένα χαλαρά μέσα σ' ἓνα χαρτονένιο χαρτοφύλακα.

— Σήμερα, εἶπε δείχνοντάς τον μέ κάποια ἐπισημότητα, σήμερα τέλειωσα τό τύπωμα τῆς δικῆς μου «Ίστορίας τοῦ Κρόουμ». Ἀπόψε βοήθησα νά στοιχειοθετηθεῖ ἡ τελευταία σελίδα.

— Ἡ περίφημη Ίστορία; φώναξε ἡ Ἄννα. Τό γράψιμο καί τό τύπωμα αὐτοῦ τοῦ «Μνημειώδους Ἔργου» συνεχιζόταν ὅσο μπορούσε νά θυμηθεῖ τόν ἑαυτό της. Σ' ὅλα τά παιδικά της χρόνια ἡ «Ίστορία» τοῦ θεῖου Χένρυ ἦταν ἓνα ἀόριστο καί μυθικό πράγμα, πού τό ἄκουγε συχνά καί δέν τό εἶχε δεῖ ποτέ.

— Μοῦ πῆρε σχεδόν τριάντα χρόνια, εἶπε ὁ κ. Γουίμπους. Εἴκοσι πέντε χρόνια τό γράψιμο καί κάπου τέσσερα τό τύπωμα. Καί τώρα τέλειωσε, ὅλο τό χρονικό, ἀπό τή γέννηση τοῦ Σέρ Φερντινάντο Λάπιθ μέχρι τό θάνατο τοῦ πατέρα μου, τοῦ Γουίλλιαμ Γουίμπους. Πάνω ἀπό τρισῆμισι αἰῶνες... Μιά ἱστορία τοῦ Κρόουμ, γραμμένη στό Κρόουμ καί τυπωμένη στό Κρόουμ, στό δικό μου τυπογραφεῖο.

– Θά μπορέσουμε νά τή διαβάσουμε τώρα πού τέλειωσε; ρώτησε ό Ντένις.

‘Ο κ. Γουίμπους ἔγνεψέ καταφατικά. «Βεβαίως» εἶπε. «Καί ἐλπίζω ὅτι δέν θά τή βρεῖτε χωρίς ἐνδιαφέρον», πρόσθεσε μετριόφρονα. «Τό ἀρχεῖο μας εἶναι ιδιαίτερα πλούσιο σέ ἀρχαῖα ἔγγραφα κι ἔχω νά ρίξω πράγματι καινούριο φῶς στήν εἰσαγωγή τῆς τρίαινας».

– Καί οἱ ἄνθρωποι; ρώτησε ό Γκομπῶ. «‘Ο Σέρ Φερντινάντο καί οἱ ὑπόλοιποι ἦταν διασκεδαστικοί τύποι; Ἔγιναν τίποτα ἐγκλήματα ἢ τραγωδίες στήν οἰκογένεια;»

– Νά σᾶς πῶ, εἶπε ό Χένρυ Γουίμπους τρίβοντας τό πηγούνι του σκεφτικός. «Μπορῶ νά θυμηθῶ δυό αὐτοκτονίες, ἓνα βίαιο θάνατο, τέσσερις ἢ ἴσως καί πέντε θλιβερές ἐρωτικές ἱστορίες, καί μισή ντουζίνα μικροεπεισόδια – μελανά σημεῖα – ὅπως ἀταίριαστα συνοικέσια, ἀποπλανήσεις, νόθα καί τά παρόμοια. Ὅχι, ὄχι, γενικά πρόκειται γιά γαλήνιο καί δίχως συνταρακτικά γεγονότα χρονικό».

– Οἱ Γουίμπους καί οἱ Λάπιθ ὑπῆρξαν πάντα τύποι χωρίς περιπέτειες καί πολύ ἀξιοσέβαστοι, εἶπε ἡ Πρισίλλα μέ ἶχνη περιφρόνησης στή φωνή της. Ἐν ἔγραφα ἐγώ τήν ἱστορία τῆς δικῆς μου οἰκογένειας! Ἐ, λοιπόν, θά ἦταν μιά συνεχῆς κηλὶδα ἀπ’ τήν ἀρχή ὡς τό τέλος. Γέλασε εὐθυμα καί ἔβαλε ἄλλο ἓνα ποτήρι κρασί.

— Άν ἔγραφα τή δική μου, παρατήρησε ὁ κ. Σκόγκαν, δέν θά ὑφίστατο κάν. Ἐμεῖς οἱ Σκόγκαν, μετά τή δεύτερη γενιά, χανόμαστε στήν ὁμίχλη τῆς ἀρχαιότητας.

— Μετά τό δεῖπνο, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους λιγάκι πικαρισμένος ἀπό τό ὑποτιμητικό σχόλιο τῆς γυναίκας του γιά τούς κυρίους τοῦ Κρόουμ, «θά σᾶς διαβάσω ἓνα ἐπεισόδιο ἀπό τήν Ἱστορία μου πού θά σᾶς κάνει νά παραδεχθεῖτε ὅτι ἀκόμη καί οἱ Λάπιθ, μέσα στήν ἀξιοπρέπειά τους, εἶχαν τίς τραγωδίες τους καί τίς περίεργες περιπέτειές τους».

— Χαίρομαι πού τ' ἀκούω αὐτό, εἶπε ἡ Πρισίλλα.

— Χαίρεστε πού ἀκοῦτε τί; ρώτησε ἡ Τζένυ πού ἀναδύθηκε ξαφνικά ἀπό τόν ἰδιωτικό της ἐσωτερικό χώρο, σάν τόν κουκο ἀπ' τό ρολόι. Πῆρε μιά ἐξήγησι, χαμογέλασε, ἔγνεψε καταφατικά, ἔκανε σάν τόν κουκο ἓνα τελευταῖο «Κατάλαβα» καί ξανάφυγε κλείνοντας τήν πόρτα πίσω της.

Τό δεῖπνο εἶχε τελειώσει καί ἡ παρέα εἶχε μεταφερθεῖ στό σαλόνι.

— Τώρα, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους, τραβώντας μιά καρέκλα κοντά στή λάμπα. Ἔβαλε τά στρογγυλά του γυαλιά, τά γαρνιρισμένα μέ σκελετό ταρταρούγας κι ἄρχισε νά γυρίζει προσεκτικά τίς σελίδες τοῦ ἄδետου καί ἀκόμη ἀσυναρμολόγητου βιβλίου του. Τέλος, βρῆ-

κε τό σημείο πού ἤθελε. «Ν' ἀρχίσω;» ρώτησε σηκώνοντας τά μάτια του.

— Ἀρχισε, εἶπε ἡ Πρισίλλα καί χασμουρήθηκε.

Μέσα στήν σιωπή ὅλων πού περίμεναν ν' ἀκούσουν, ὁ κ. Γουίμπους ἀφοῦ πρῶτα ἔβηξε, ἄρχισε νά διαβάζει.

«Τό παιδί, πού προοριζόταν νά γίνει ὁ τέταρτος βαρωνίσκος μέ τό ὄνομα τῶν Λάπιθ, γεννήθηκε τό ἔτος 1740. Ἦταν ἓνα πολύ μικροκαμωμένο μωρό πού ἐνῶ ὅταν γεννήθηκε δέν ζύγιζε παραπάνω ἀπό τρία πάουντς, ἦταν ἀπό τήν ἀρχή δυνατό καί ὅλο υγεία. Πρός τιμὴν τοῦ παπποῦ του ἀπό τήν πλευρά τῆς μητέρας του, τοῦ Σέρ Ἡρακλῆ Ὅκαμ ἀπό τό Μπίσοπς Ὅκαμ, βαφτίστηκε Ἡρακλῆς. Ἡ μητέρα του, ὅπως πολλές ἄλλες μητέρες, κρατοῦσε ἓνα σημειωματάριο ὅπου σημείωνε τήν πρόοδό του ἀπό μήνα σέ μήνα. Περπάτησε στούς δέκα μῆνες καί πρίν κλείσει τά δύο χρόνια εἶχε μάθει νά λέει ἀρκετές λέξεις. Στά τρία του χρόνια ζύγιζε μόνο εἴκοσι τέσσερα πάουντς καί στά ἔξι, ἂν καί μπορούσε νά διαβάζει καί νά γράφει τέλεια, δείχνοντας καί κάποια ἀξιόλογη κλίση γιά τή μουσική, δέν ἦταν πιό μέγας καί πιό βαρὺς ἀπό ἓνα καλοανεπτυγμένο παιδί δύο χρονῶν. Ἐνδιάμεσα, ἡ μητέρα του εἶχε κάνει ἄλλα δύο παιδιά, ἓνα ἀγόρι κι ἓνα κορίτσι, ἀπό τά ὁποῖα τό ἓνα πέθανε ἀπό λαρυγγίτιδα, ὅταν ἦταν νήπιο καί τό ἄλλο πέθανε ἀπό εὐλο-

γιά πρίν γίνει πέντε χρονῶν. Ὁ Ἡρακλῆς ἦταν τό μόνο παιδί πού ἐπέζησε.

Στή δωδέκατη ἐπέτειο τῶν γενεθλίων του ὁ Ἡρακλῆς δέν ξεπερνοῦσε σέ ὕψος τά τρία πόδια καί δύο Ἴντσες. Τό κεφάλι του πολύ ὁμορφο, μέ μιά εὐγενική κατατομή, ἦταν ὑπερβολικά μεγάλο γιά τό σῶμα του. Κατά τ' ἄλλα ἦταν ἐξαιρετικά καλοσχηματισμένος καί ἀνάλογα μέ τό ὕψος του, εἶχε μεγάλη δύναμη κι εὐκίνησία. Οἱ γονεῖς του, ἐλπίζοντας ὅτι θά μπορούσε ν' ἀναπτυχθεῖ, συμβουλευτήκαν ὅλους τούς πιό φημισμένους γιατρούς τῆς ἐποχῆς. Οἱ διάφορες συνταγές τους ἀκολουθήθηκαν κατά γράμμα, ἀλλά μάταια. Ὁ ἕνας διέταζε δίαιτα μέ ἄφθονο κρέας. Ὁ ἄλλος, σωματική ἄσκηση. Ἐνας τρίτος ἔφτιαξε μιά μικρή σχάρα, σάν κι αὐτές πού χρησιμοποιοῦσε ἡ Ἱερὰ Ἐξέταση, ὅπου ὁ νεαρός Ἡρακλῆς τεντωνόταν, ὑποφέροντας φοβερά, μισή ὥρα πρωί καί βράδυ. Μέσα στά ἐπόμενα τρία χρόνια ὁ Ἡρακλῆς ἴσως νά πῆρε ἀκόμη δύο Ἴντσες. Μετά ἀπ' αὐτό ἡ ἀνάπτυξή του σταμάτησε τελείως καί ὅλη τήν υπόλοιπη ζωή του παρέμεινε νάνος μέ ὕψος τρία πόδια καί τέσσερις Ἴντσες. Ὁ πατέρας του, πού εἶχε ἐπενδύσει στό γιό του τίς πιό ὑπερβολικές ἐλπίδες καί σχεδίαζε μέ τό μυαλό του γι' αὐτόν μιά στρατιωτική καριέρα ἰσάξια τοῦ Μάρλμπορο, ἔνιωσε τρομερή ἀπογοήτευση. "Ἐφερα στόν κόσμο ἕνα ἔκτρωμα", ἔλεγε κι ἄρχισε ν' ἀντιπαθεῖ τόσο

πολύ τό γιό του πού τό αγόρι σχεδόν φοβόταν νά ἐμφανίζεται μπροστά του. Ἡ ἀπογοήτευση τόν εἶχε μεταβάλλει, αὐτόν, πού ἀπό φυσικοῦ του ἦταν ἕνας ἥρεμος χαρακτήρας, σέ ἄνθρωπο δύστροπο καί ἄγριο. Ἀπέφευγε κάθε συναναστροφή (ἐπειδὴ, ὅπως ἔλεγε, ντρεπόταν νά ἐμφανίζεται σάν ὁ πατέρας ἑνός σφάλματος τῆς φύσεως ἀνάμεσα σέ φυσιολογικούς, ὑγιεῖς ἀνθρώπους) κι ἄρχισε νά πίνει μόνος του, πράγμα πού τόν ἔφερε στόν τάφο πάρα πολύ γρήγορα. Ἐνα χρόνο πρὶν ὁ Ἡρακλῆς ἐνηλικιωθεῖ, ὁ πατέρας του πέθανε ἀπό ἀποπληξία. Ἡ μητέρα του, πού ἡ ἀγάπη της γι' αὐτό τό παιδί εἶχε μεγαλώσει καθὼς αὐξανόταν ἡ σκληρότητα τοῦ πατέρα, δέν ἐπέζησε γιά πολύ τοῦ συζύγου της. Σέ διάστημα κάτι περισσότερο ἀπ' τό χρόνο, ὑπέκυψε στόν τυφοειδῆ πυρετό ἔχοντας φάει προηγουμένως δύο ντουζίνες στρεΐδια.

Ὁ Ἡρακλῆς λοιπόν βρέθηκε, στά εἴκοσι ἕνα του χρόνια, μόνος στόν κόσμο καί κάτοχος μιᾶς σεβαστῆς περιουσίας, πού περιλάμβανε τό κτῆμα καί τό μέγαρο τοῦ Κρόουμ. Ἡ ὁμορφιά καί ἡ εὐφυΐα τῆς παιδικῆς του ἡλικίας διατηρήθηκαν καί μετὰ τήν ἀνδρωσὴ του. Κι ἂν δέν εἶχε τό ἀνάστημα ἑνὸς νάνου θά συγκαταλεγόταν ἀνάμεσα στοὺς ὠραιότερους καί στοὺς πιό ταλαντούχους νέους τῆς ἐποχῆς του. Εἶχε ἀποκτήσει μιὰ σοβαρὴ ἐλληνικὴ καί λατινικὴ παιδεία καί ἤξερε καλά τούς ἀξιόλογους συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς του, πού

είχαν γράψει στά αγγλικά, γαλλικά καί ιταλικά. Είχε καλό μουσικό αυτί καί δέν ἔπαιζε καθόλου ἄσχημα βιολί πού συνήθιζε νά τό χειρίζεται σάν μπασσαβιόλα, καθισμένος σέ μιά καρέκλα καί ἔχοντας τό ανάμεσα στά πόδια του. Τοῦ ἄρεσε πολύ ἡ μουσική τοῦ χάρπισκορντ¹ καί τοῦ κλειδοκύμβαλου, ἀλλά τά πολύ μικρά του χέρια δέν τοῦ ἐπέτρεπαν νά τά παίξει. Εἶχε ἓνα μικρό φιλντισένιο αὐλό, φτιαγμένον εἰδικά γι' αὐτόν ὅπου, ὅταν ἦταν σέ μελαγχολική διάθεση συνήθιζε νά παίξει ἓναν ἀπλό ἀγροτικό σκοπό ἢ κάποιο χορό, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι ὅτι αὐτή ἡ ἀγροτική μουσική μπορούσε νά καθορίζει καί ν' ἀνυψώνει τά πνεύματα περισσότερο κι ἀπό τά πιό περίτεχνα προϊόντα τῶν μουσουργῶν. Ἀπό μικρός εἶχε ἀσχοληθεῖ μέ τήν ποιητική σύνθεση, ἀλλά, ἂν καί εἶχε ἐπίγνωσῇ τῆς μεγάλης του ἱκανότητος σ' αὐτήν τήν τέχνη, ποτέ δέν ἐπρόκειτο νά δημοσιεύσει κανένα δείγμα τοῦ γραψίματός του. "Τό ἀνάστημά μου" ἔλεγε "ἀντικατοπρίζεται στους στίχους μου. Ἄν ἔπεφταν στά χέρια τοῦ κοινοῦ, θά διαβάζονταν σάν οἱ στίχοι ἑνός νάνου, καί ὄχι ἑνός ποιητῆ". Σώζονται ἄρκετά χειρόγραφα μέ ποιήματα τοῦ Σέρ Ἡρακλῆ. Ἕνα δείγμα θά εἶναι ἄρκετό γιά νά φανεῖ τό ποιητικό του ταλέντο.

1. Harpsichord: παλαιό κλειδοκύμβαλο.

«Τ' ἀρχαῖα χρόνια, τότε που ὁ κόσμος ἦταν ἀκόμη
νέος

Πρὶν ὁ Ἀβραάμ βοσκήσει τὰ κοπάδια του καὶ τρα-
γουδήσει ὁ Ὅμηρος·

Ὅταν ὁ σιδεράς Θόβελ' δάμαζε τὴ δημιουργικὴ
φωτιά

Καὶ ὁ Ἰάβαλ κατοικοῦσε σέ σκηνή καὶ ὁ Ἰούβαλ
ἔπαιζε τὴ λύρα,

Διεφθαρμένη σάρκα ἔκανε μιά τερατώδη γέννα
κι ἀκόλαστοι γίγαντες πάτησαν τὴ γῇ πού ζάρωνε,
Ὡσπου ὁ Θεός, ἀγανακτισμένος μέ τό ἀμαρτωλό
τους γένος,

Ὁργίστηκε καί τούς ἔπνιξε μέ τόν Κατακλυσμό.

Γεμίζοντας πάλι μ' ἀνθρώπους ὁ Τέλλας γέννησε

Τόν ἀγροῖκο ἥρωα, τόν Ἀνθρωπο τοῦ Πολέμου.

Τεράστιοι πύργοι Δύναμης, μ' ἄδειο κρανίο στήν
κορφή τους

Ἀνόητα θρασεῖς, ἥρωικά πληκτικοί.

Πολλοὶ αἰῶνες πέρασαν κι ὁ ἄνθρωπος ἐξευγενί-
στηκε.

Μέ λιγότερους μῦς καί πολύ πιό ἀπέραντο μυαλό,

Χαμογελοῦσε κοροϊδευτικά μέ τὰ σπαθιά καί τὰ
τόξα καί τὰ ὅπλα τῶν προγόνων του.

1. Τά πρόσωπα εἶναι ἀπό τὴν II. Διαθήκη, Γέν. 4,21-22.

Κι ἔμαθε νά χειρίζεται τό μολύβι καί τήν πένα.
Ὁ ἀστραφτερός μουσαμάς κι ἡ γραμμένη σελίδα
Ἐκानαν τ' ὄνομά του ἀθάνατο στούς αἰῶνες,
Τ' ὄνομά του γράφτηκε μέ χρώματα στόν τοῖχο τοῦ
ναοῦ τῆς Δόξας·
Γιατί ἡ Τέχνη μεγάλωνε, καθώς τό ἀνθρώπινο γέ-
νος μίκραινε.
Ἔτσι βρίσκουμε βῆμα βῆμα τά ἔχνη τῆς μεγάλης
προόδου τοῦ ἀνθρώπου.
Ὁ Γίγαντας πεθαίνει, ὁ ἥρωας παίρνει τή θέση
του·
Ὁ ἀχρεῖος Γίγαντας, ὁ πληκτικός ἥρωικός
ἀπόγονος·
Τόν ἕναν, τρέμουμε, τόν ἄλλο τόν κοροϊδεύουμε.
Ἐρχεται τέλος ὁ ἄνθρωπος. Σ' αὐτόν ἡ καθαρή
φλόγα τῆς Ψυχῆς
Καίει πιό φωτεινή κι ὄχι ἄμετρη.
Παλιά, ὅταν οἱ Ἥρωες πολεμοῦσαν καί οἱ Γίγαν-
τες ἦταν πλῆθος,
Οἱ ἄνθρωποι ἦταν τεράστια στόματα ὕλης δίχως
νοῦ.
Κουρασμένο, ὄντας ὑποχρεωμένο νά ἔναι ἡ μαγιά
σέ τόσο τεράστια μάζα,
Τό πνεῦμα κοιμόταν κι ὅλα τά μυαλά ἦταν παχυλά.
Τό μικρότερο ζωντανό αὐτῶν τῶν τελευταίων
ἡμερῶν

Γρήγορα μορφώνεται· ή Ψυχή ξεκούραστη παίζει
Καί σάν Φάρος στέλνει μακριά σ' άλλες χώρες τίς
πνευματικές της ακτίνες·

Μπορούμε όμως νά σκεφτούμε ὅτι ή Θ. Πρόνοια θά
μείνει

δίπλα στά βήματα του ανθρώπου πού διαρκῶς ἀνε-
βαίνει;

Τό ἀνθρώπινο γένος σέ μυαλό καί σέ χάρη

Προχώρησε τόσο πιά πολύ ἀπό τό γένος τῶν Γι-
γάντων;

Νά οἱ ἀσεβεῖς σκέψεις! Ὁδηγημένο ἀκόμη ἀπ' τό
χέρι τοῦ Θεοῦ

Τό ἀνθρώπινο γένος προχωρεῖ στή Γῇ τῆς Ἑπαγ-
γελίας.

Θά ῥθει ἐποχή (προφητικά κράζω

Μακρινά χαράματα στόν γκρίζο οὐρανό),

Ὅταν οἱ εὐτυχεῖς θνητοί τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς

Θά πισωστρέψουν τή σκοτεινή, ἱστορική σελίδα

καί στό περίφημο γένος τῶν ἀνθρώπων μας βλέπω

Μιά μορφή ἀγροίκια, ἓνα Νοῦ νεκρό καί παγωμένο,

Ὅπως βλέπαμε στούς Γίγαντες, τούς πολεμιστές
τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Θά ῥθει μιά ἐποχή ὅπου ή ψυχή θά ἔναι

Ἀπ' ὅλες τίς ἐπιπόλαιες φροντίδες ἐλεύθερη:

Ὅταν τό σῶμα ἀνάλαφρο, ταχύ σάν τοῦ ἐλαφιοῦ,

Θά τρέχει μέ χάρη στά βελούδινα παρτέρια.

Ἡ πιό λεπτή καί ὀλοκληρωμένη γέννα τῆς φύσης,
Τό τέλειο ἀνθρώπινο γένος θά κυριέψει τή γῇ.

Ἀλλά, ἀλίμονο, ὅχι ἀκόμη! Γιατί ἀκόμη ἡ φυλή
τῶν Γιγάντων,

Τεράστια ἄν καί μειωμένη, πατάει τ' ὁμορφο πρό-
σωπο τῆς Γῆς.

Χοντροκομμένοι κι ἀπωθητικοί, κι ὅμως διεστραμ-
μένα περήφανοι,

Οἱ ἄνθρωποι καυχῶνται δυνατά γιά τίς ἀτέλειές
τους.

Περήφανοι γιά τόν ὄγκο τους, γιά ὅλ' αὐτά πού
ἀκόμη διατηροῦν

Ἀπ' τήν ἀσχήμια τῶν γιγάντων παράλογα περή-
φανοι·

Σέ καθετί μικρό δείχνουν τήν καταφρόνια τους

Καί τά τέρατα, νομίζουν ὅτι ἔχουν θεϊκή κα-
ταγωγή.

Θλιβερή ἡ μοίρα, πράγματι θλιβερή αὐτῶν

Τῶν σπάνιων προδρόμων τῆς εὐγενέστερης ράτσας!

Ποιός νά μάντευε τή χρυσή δόξα τοῦ ἀνθρώπου,

Πού κι ἄν τοξεύει στόν οὐρανό, ὁ ἴδιος ζεῖ στήν
κόλαση».

Μόλις ἔφτασε στό κτῆμα, ὁ Σέρ Ἰρακλῆς ἀποφά-
σισε νά ἀλλάξει τό προσωπικό τοῦ σπιτιοῦ. Ἄν καί
δέν ντρεπόταν καθόλου γιά τή δυσμορφία του – πράγ-

ματι, ἂν κρίνουμε ἀπό τό παραπάνω ποίημα, θεωροῦσε τόν ἑαυτό του σέ πολλά σημεία ἀνώτερο ἀπό τό φυσιολογικό γένος τῶν ἀνθρώπων – ἔβρισκε ἐνοχλητική τήν παρουσία ἀνδρῶν καί γυναικῶν μέ κανονική ἀνάπτυξη. Συνειδητοποιώντας ἐπίσης ὅτι θά ἔπρεπε νά ἐγκαταλείψει κάθε κοινωνική φιλοδοξία, ἀποφάσισε ν' ἀποσυρθεῖ τελείως ἀπό τόν κόσμο καί νά δημιουργήσει στό Κρόουμ ἕνα δικό του κόσμο ἰδιωτικό, ὅπου ὅλα θά ἦταν ἀνάλογα μέ τίς δικές του διαστάσεις. Ἔτσι λοιπόν ἔδωξε ὅλους τούς παλιούς ὑπηρέτες τοῦ σπιτιοῦ καί σιγά σιγά τούς ἀντικατέστησε, στό μέτρο πού μποροῦσε νά βρεῖ κατάλληλους ἀντικαταστάτες, μέ ἄλλους πού εἶχαν ἀνάστημα νάνου. Σέ λίγα χρόνια εἶχε συγκεντρώσει γύρω του ἕνα πολυάριθμο προσωπικό, ἀπό τό ὅποιο ὁ ψηλότερος δέν ξεπερνοῦσε τά τέσσερα πόδια ὕψος καί ὁ πιό μικροκαμωμένος δέν ἦταν κᾶν δύο πόδια καί ἕξι Ἴντσες. Τά σκυλιά τοῦ πατέρα του, τά σέττερς, τά μαντρόσκυλα, τά κυνηγόσκυλα, ὅπως καί μία ομάδα ἀπό εἰδικά σκυλιά γιά τό κυνήγι, τά πούλησε ἢ τά χάρισε. Ἦταν ὑπερβολικά μεγάλα καί θορυβώδη γιά τό σπίτι του καί τ' ἀντικατέστησε μέ μικρά σκυλάκια, ράτσας σπάνιελς Κίνγκ Τσάρλς καί μέ ὅποια ἄλλη ράτσα μικροκαμωμένων σκυλιῶν. Ἐπίσης πούλησε τό σταῦλο τοῦ πατέρα του. Γιά δική του χρήση, εἴτε γιά ἵππασία εἴτε γιά ἄμαξα, ἀπόχτησε μικρά μαῦρα ἄλογα Σέτλαντ καί τέσσερα διαλεχτά

ἄλογα τῆς ράτσας Νιού Φόρεστ, μέ παρδαλά χρώματα.

Ἐχοντας λοιπόν ἔτσι τακτοποιήσει τό σπιτικό του ἀποκλειστικά γιά τή δική του εὐχαρίστηση, τό μόνο πού ἀπέμενε ἦταν νά βρεῖ κάποια κατάλληλη σύντροφo γιά νά μοιραστεῖ μαζί της τόν παράδεισό του. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς εἶχε εὐάλωτη καρδιά καί περισσότερο ἀπό μιά φορά, ἀνάμεσα στά δεκαέξι καί στά εἴκοσί του χρόνια, εἶχε νιώσει τί σημαίνει ν' ἀγαπᾶς. Ὅμως ἡ δυσπλασία του ὑπῆρξε πηγή τῶν πιό πικρῶν ταπεινώσεων, γιατί, ὅταν κάποτε θέλησε νά δείξει τά αἰσθήματά του σέ μιά νεαρή κυρία τῆς ἐκλογῆς του, ἔγινε δεκτός μέ γέλια. Ἐπειδὴ ἐπέμενε, ἡ κυρία τόν σήκωσε καί τόν ταρακούνησε, ὅπως κάνει κανεὶς μ' ἓνα ἄτακτο παιδί, λέγοντάς του νά ἐξαφανιστεῖ καί νά μὴν τὴν βασανίζει ἄλλο. Ἡ ἱστορία ἔγινε γρήγορα γνωστή — πράγματι, ἡ ἴδια ἡ νεαρή κυρία συνήθιζε νά τὴ διηγεῖται ὡς ἰδιαίτερα εὐχάριστο ἀνέκδοτο — καί οἱ χλευασμοί, οἱ κοροϊδίες πού προκαλοῦσε, ἦταν ἡ αἰτία τῆς πιό ὀδυνηρῆς δοκιμασίας γιά τόν Ἡρακλῆ. Ἀπὸ τά ποιήματα πού γράφτηκαν αὐτὴ τὴν περίοδο, φαίνεται ὅτι σκέφτηκε ν' αὐτοκτονήσει. Ἀλλὰ μέ τόν καιρό, αὐτός ὁ ἐξευτελισμὸς ξεπεράστηκε. Ποτέ ὅμως πιά, ἂν καί συχνά ἐρωτευόταν καί μάλιστα μέ πάθος, δέν τόλμησε νά ὁμολογήσει τόν ἔρωτά του σ' αὐτές πού τόν ἐνδιέφεραν. Ἀφοῦ ἤρθε στό κτῆμα καί

εἶδε ὅτι ἦταν σέ θέση νά δημιουργήσῃ τό δικό του κόσμο ὅπως τόν ἤθελε, κατέληξε στό συμπέρασμα, πώς ἂν ἐπρόκειτο ν' ἀποκτήσῃ σύζυγο πράγμα πού πολύ τό ἐπιθυμοῦσε καθώς εἶχε στοργικό καί ἀληθινά ἐρωτικό ταμπεραμέντο — ἔπρεπε νά τή διαλέξει, ὅπως καί μέ τούς ὑπηρέτες του, ἀπό τή φυλή τῶν νάνων. Ἀποδείχτηκε ὅμως πώς ἦταν κάπως δύσκολο νά βρεῖ τήν κατάλληλη σύζυγο, γιατί βέβαια δέν θά παντρευόταν κάποια πού δέν θά ξεχώριζε σέ ὁμορφιά κι εὐγενική καταγωγή. Τήν κόρη-νάνο τοῦ λόρδου Μπέμπορο τήν ἀπέρριψε ἀμέσως, γιατί ἐκτός ἀπό νάνος ἦταν καί καμπούρα. Μιά ἄλλη νεαρή λαίδη, ἀπό τό Χαμσαίρ, ὀρφανή καί καλῆς οἰκογένειας, δέν ἔγινε ἀποδεκτή, γιατί τό πρόσωπό της, ὅπως τῶν νάνων, ἦταν μαραμένο κι ἄσχημο. Τελικά, ὅταν κόντευε ν' ἀπελπιστεῖ, ἄκουσε ἀπό κάποια ἀξιόπιστη πηγὴ ὅτι ὁ κόμης Τιτιμάλο, ἓνας Βενετός εὐγενής, εἶχε μιὰ κόρη ἐκπληκτικῆς ὁμορφιάς καί μέ πολλά προσόντα, πού ἦταν ψηλὴ μόνο τρία πόδια. Ξεκίνησε ἀμέσως γιὰ τή Βενετία καί μόλις ἔφτασε, πῆγε ἀμέσως νά ὑποβάλῃ τὰ σέβη του στὸν κόμη, τὸν ὁποῖο βρῆκε νά ζεῖ μαζί μέ τή γυναῖκα του καί πέντε παιδιὰ, σ' ἓνα πολύ εὐτελές διαμέρισμα μιᾶς ἀπὸ τίς φτωχότερες συνοικίες τῆς πόλης. Πράγματι, ὁ κόμης, ἐξαιτίας ὀρισμένων περιστάσεων, εἶχε τόσο πολύ ξεπέσει, ὥστε εἶχε φτάσῃ στό σημεῖο νά διαπραγματεύεται

(έτσι φημολογήθηκε) μ' έναν πλανόδιο θίασο κλόουνς και ακροβατών που είχαν την άτυχία να χάσουν τό νάνο που διέθεταν για τά νούμερά τους, να πουλήσει την κόρη του Φιλομίνα. 'Ο Σέρ 'Ηρακλής έφτασε πάνω στην ώρα για να τή σώσει απ' αυτήν την κακή μοίρα, γιατί τόσο πολύ σκλαβώθηκε από τή χάρη και την όμορφιά της, ώστε μετά από κόρτε τριών ήμερών τής έκανε επίσημη πρόταση γάμου, που έγινε δεκτή μέ πολλή χαρά κι από την ίδια κι από τόν πατέρα της, που είδε στό πρόσωπο του "Αγγλου γαμπρού μία πλούσια και ασφαλή πηγή προσόδων. Μετά από έναν κλειστό γάμο στόν όποιο ένας από τούς μάρτυρες ήταν ό "Αγγλος πρεσβευτής, ό Σέρ 'Ηρακλής και ή νύφη γύρισαν μέ πλοίο στην 'Αγγλία, όπου, όπως αποδείχθηκε, καταστάλαξαν σέ μία ζωή ήρεμης ευτυχίας.

Τό Κρόουμ και τό νανίστικο νοικοκυριό του ένθουσίασαν τή Φιλομίνα, που για πρώτη φορά ένιωθε ότι ήταν μία ελεύθερη γυναίκα, που ζούσε σ' ένα φιλικό περιβάλλον, ανάμεσα σέ όμοιούς της. Είχε πολλά κοινά ένδιαφέροντα μέ τόν άντρα της και ιδιαίτερα τή μουσική. 'Η φωνή της ήταν πολύ όμορφη, μέ άπροσδόκητη, για τόσο μικροκαμωμένο άτομο, ένταση και μπορούσε να φτάσει μέ άνεση τό λά στόν τόνο τής alto. Μέ τή συνοδεία του συζύγου της που έπαιζε τό θαυμάσιο κρεμονέζικο βιολί του, μέ τόν τρόπο που αναφέραμε παραπάνω, δηλαδή σάν μπασσαβιόλα, τρα-

γουδοῦσε τούς πιά χαρούμενους καί τρυφερούς σκοπούς ἀπό τίς ὅπερες καί τίς καντάτες τῆς πατρίδας της. Καθισμένοι καί οἱ δύο στό·χάρψικορντ, ἀνακάλυψαν ὅτι μέ τέσσερα χέρια μπορούσαν νά παίξουν ὅποιαδῆποτε μουσική ἦταν γραμμένη γιά δύο χέρια κανονικοῦ μεγέθους, γεγονός, πού ἔδινε ἀτέλειωτη εὐχαρίστηση στόν Σέρ Ἡρακλῆ.

Ὅταν δέν ἔπαιζαν μουσική ἢ δέν διάβαζαν μαζί, πράγμα πού τό ἔκαναν συχνά καί στ' ἀγγλικά καί στά ἰταλικά, πέρναγαν τόν καιρό τους μέ ὑγιεινές ἀσκήσεις στήν ὕπαιθρο, πότε τραβώντας κουπί σέ μιά μικρή βαρκούλα τῆς λίμνης, πότε — πιά συχνά — κάνοντας ἵππασία, ἢ ὁδηγώντας ἄμαξα. Ἐπρόκειτο γιά ἐνασχολήσεις πού ἐνθουσίαζαν ἰδιαίτερα τή Φιλομίνα, ἐπειδὴ τῆς ἦταν μέχρι τότε ἄγνωστες. Ὅταν ἡ Φιλομίνα ἔμαθε καλή ἵππασία πήγαινε συχνά μέ τόν ἄντρα της γιά κυνήγι στό πάρκο πού τότε ἦταν πολύ πιά ἐκτεταμένο ἀπό σήμερα. Δέν κυνηγοῦσαν ἀλεπούδες καί λαγούς ἀλλά κουνέλια, χρησιμοποιώντας ἓνα κοπάδι ἀπό καμιά τριανταριά μαῦρα καί καστανοκίτρινα σκυλάκια, μιά ράτσα πού ὅταν δέν εἶναι καλοταϊσμένη μπορεῖ νά κυνηγήσει ἓνα κουνέλι ἢ ὅποιοδῆποτε ἄλλο μικρόσωμο ζῶο. Τέσσερις νάνοι ἵπποκόμοι, ντυμένοι μέ κόκκινες λιθρέες, καθάλα σέ ἄσπρα πουλάρια ράτσας Ἐξμορ, ὁδηγοῦσαν τό κοπάδι ἐνῶ ὁ κύριός τους καί ἡ κυρία, ντυμένοι μέ πράσινη κυνηγητική στολή, ἀκο-

λουθοῦσαν ἐπάνω σέ μαῦρα Σέτλαντς ἢ ἐπάνω σέ παραλά πουλάρια ράτσας Νιού Φόρεστ. Ἕνας πίνακας τῆς ὅλης σκηνῆς – σκυλιά, ἄλογα, ἵπποκόμοι καί κύριοι – ζωγραφίστηκε ἀπό τόν Γουίλλιαμ Στάμπς, τήν δουλειά τοῦ ὁποίου θαύμαζε τόσο πολύ ὁ Σέρ Ἡρακλῆς ὥστε, ἂν καί ἐπρόκειτο γιά ἄνθρωπο κανονικοῦ ἀναστήματος, τόν κάλεσε νά ἔρθει καί νά ἐγκατασταθεῖ στό μέγαρό του, γιά νά φτιάξει αὐτόν τόν πίνακα. Ὁ Στάμπς ζωγράφισε ἀκόμη ἕναν πίνακα μέ τόν Σέρ Ἡρακλῆ καί τή γυναῖκα του, καθὼς ὁδηγοῦσαν τήν πράσινη ἐπισμαλτωμένη τους ἄμαξα, πού τήν ἔσερναν τέσσερα μαῦρα Σέτλαντς. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς φοροῦσε ἕνα βελούδινο σακκάκι στό χρῶμα τοῦ θαμάσκηνου καί παντελόνι ἄσπρο καί ἡ Φιλομίνη ἦταν ντυμένη μέ μιά λουλουδάτη μουσελίνα κι ἕνα πολύ μεγάλο καπέλο μέ ρόζ φτερά. Οἱ δύο φιγούρες στό λαμπρό τους ἀμάξι δημιουργοῦσαν ἀντίθεση μέ τό σκοτεινό φόντο τῶν δέντρων. Ὅμως στήν ἀριστερή πλευρά τοῦ πίνακα τά δέντρα ξεμακραίνουν καί χάνονται κι ἔτσι τά τέσσερα μαῦρα πουλάρια διαγράφονται πάνω σ' ἕνα χλωμό καί παράξενα φλογισμένο οὐρανό, πού ἔχει πάρει τό καστανόξανθο χρῶμα τῶν σύννεφων τῆς καταιγίδας, ὅταν φωτίζονται ἀπ' τόν ἥλιο.

Ἔτσι κύλησαν τέσσερα εὐτυχισμένα χρόνια. Στό τέλος ἐκείνης τῆς περιόδου ἡ Φιλομίνη ἔμεινε ἔγκυος. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς καταχάρηκε. “Ἄν ὁ Θεός εἶναι κα-

λός'', έγραφε στό ήμερολόγιό του, ''τό όνομα τών Λάπιθ θά διατηρηθεΐ καί ή τόσο σπάνια καί ντελικάτη γενιά μας θά διαιωνιστέϊ, μέχρις ότου στό πλήρωμα του χρόνου, ό κόσμος ν' αναγνωρίσει τήν ύπεροχή αὐτῶν τῶν πλασμάτων πού τώρα συνηθίζει νά κοροϊδεύει''. Όταν ή γυναίκα του γέννησε γιό, έγραφε ένα ποίημα μέ τήν ἴδια κεντρική ἰδέα. Τό παιδί βαφτίστηκε Φερντινάντο πρός τιμήν αὐτοῦ πού ἔκτισε τό σπίτι.

Καθώς περνοῦσαν οἱ μῆνες κάποια ἀνησυχία ἄρχισε νά τριβελίζει τό μυαλό του Σέρ Ήρακλη καί τῆς γυναίκας του. Κι αὐτό γιατί τό παιδί μεγάλωνε μέ καταπληκτική ταχύτητα. Όταν ἔκλεισε χρόνο, ζύγιζε τόσο ὅσο ό Σέρ Ήρακλης στά τρία του χρόνια. ''Ο Φερντινάντο μεγαλώνει πολύ γρήγορα'', έγραφε ή Φιλομίνη στό ήμερολόγιό της. ''Αὐτό δέν εἶναι φυσιολογικό''. Στούς δεκαοκτώ μῆνες τό μωρό εἶχε σχεδόν τό ὕψος του πῖό μικροκαμωμένου τους τζόκεϋ πού ἦταν ἄνθρωπος τριάντα ἔξι χρόνων. Μήπως στ' ἀλήθεια ό Φερντινάντο προοριζόταν ἀπό τή μοίρα νά γίνει ἄνθρωπος μέ φυσιολογικές, γιγαντιαῖες διαστάσεις; Ήταν μιά σκέψη, πού κανεῖς ἀπό τούς δυό γονεῖς δέν εἶχε τολμήσει ὡς τότε νά ξεστομίσει, ἀλλά πού, στή μυστικότητα τῶν ήμερολογίων τους, τήν ἀνέφεραν πολλές φορές, μέ τρόπο καί ἀπόγνωση.

Όταν ἔκλεισε τά τρία του χρόνια ό Φερντινάντο,

ήταν ψηλότερος από τή μητέρα του και κάπου δύο ίντσες μόνο πιο κοντός από τόν πατέρα του. “Σήμερα για πρώτη φορά”, έγραφε ό Σέρ Ίπρακλής “συζητήσαμε τό γεγονός. Ή φρικτή αλήθεια όέν μπορεί νά κρυφτεί άλλο: ό Φερντινάντο όέν είναι σάν κι έμās. Σήμερα, στά γενέθλια για τά τρία του χρόνια, μιά μέρα πού θά ‘πρεπε νά χαιρόμαστε για τήν ύγεία, τή δύναμη και τήν όμορφιά του παιδιου μας, κλάψαμε για τήν καταστροφή τής εύτυχίας μας. Μακάρι νά μās δώσει ό Θεός δύναμη για νά σηκώσουμε αυτό τό σταυρό”.

Στά όκτώ του χρόνια ό Φερντινάντο ήταν τόσο μεγαλόσωμος και τόσο καταπληκτικά ύγιής, πού οί γονείς του αποφάσισαν νά τόν στείλουν στό σχολείο. Τόν έστειλαν έσωτερικό στό ΊΗτον, στήν αρχή του δεύτερου σχολικού έξαμήνου. Στο σπίτι άπλώθηκε μιά βαθιά γαλήνη. Ό Φερντινάντο γύρισε για τίς καλοκαιρινές διακοπές του πιο μεγαλόσωμος και πιο δυνατός παρά ποτέ. Μιά μέρα, μ’ ένα χτύπημα, έρριξε κάτω τόν άρχιπληρέτη και του έσπασε τό χέρι. “Είναι άγριος, άπερίσκεπτος, κεφάλι άγύριστο”, έγραψε ό πατέρας του. “Τό μόνο πράγμα πού θά τόν μάθει τρόπους είναι ή σωματική τιμωρία”. Ό Φερντινάντο, όμως, πού σ’ αυτήν τήν ήλικία ήταν ήδη δεκαεφτά ίντσες πιο ψηλός από τόν πατέρα του, δύσκολα θά άποδεχόταν τή “σωματική τιμωρία”.

Σέ κάποιες καλοκαιρινές διακοπές, τρία χρόνια αργότερα, ό Φερντινάντο γύρισε στό Κρόουμ φέρνοντας μαζί του ένα πολύ μεγάλο σκυλί ράτσας μάστιφ. Τό είχε αγοράσει από ένα γέρο στό Γουίντσορ πού τοῦ ἐρχόταν πολύ ακριβά νά τρέφει τό ζῶο. Ήταν ένα πολύ ἄγριο καί ἐπικίνδυνο ζῶο. Δέν είχε μπεῖ καλά καλά στό σπίτι κι ἐπιτέθηκε σ' ένα από τά ἀγαπημένα σκυλάκια τοῦ Σέρ Ήρακλη. Τό ἄρπαξε μέ τό στόμα καί τό ταρακούνησε τόσο, πού κόντεψε νά τό σκοτώσει. Ὁ Σέρ Ήρακλης πού ταραχτήκε ὑπερβολικά από τό περιστατικό, διέταξε νά ἀλυσοδέσουν τό σκυλί στήν αὐλή τῶν σταύλων. Ὁ Φερντινάντο ἀπάντησε μέ ὕφος σκυθρωπό ὅτι τό σκυλί ἦταν δικό του καί θά τό ἄφηνε ἐκεῖ πού τοῦ ἔκανε κέφι. Ὁ πατέρας του θύμωσε καί τόν διέταξε νά βγάλει ἀμέσως τό ζῶο από τό σπίτι γιά νά μή τό μετανιώσει πικρά. Ὁ Φερντινάντο ἀρνήθηκε νά κινηθεῖ ἀπ' τή θέση του. Ἐκείνη τή στιγμή ἔμπαινε ἡ μητέρα του στό δωμάτιο καί τό σκυλί ὄρμησε πάνω της, τήν ἔρριξε κάτω καί ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ τή δάγκωσε στόν ὦμο. Θά τήν είχε ἀμέσως γραπώσει ἀπ' τό λαιμό, ἂν ὁ Σέρ Ήρακλης δέν τραβούσε τό ξίφος του καί δέν τό ἔμπηζε στήν καρδιά τοῦ ζώου. Μετά γύρισε στό γιό του καί τόν διέταξε νά φύγει ἀπ' τό δωμάτιο, γιατί ἦταν ἀνάρμοστο πιά νά μένει στόν ἴδιο χῶρο μέ τή μητέρα του πού παραλίγο νά δολοφονήσει. Ήταν τόσο φοβερή ἡ ὄψη τοῦ Σέρ

Ἡρακλῆ, πού στεκόταν μέ τό ἕνα πόδι πάνω στό κουφάρι τοῦ τεράστιου σκύλου μέ τό σπαθί μόλις τραβηγμένο καί ματωμένο, ἦταν τόσο ἐπιτακτική ἡ φωνή του, οἱ χειρονομίες του καί ἡ ἔκφραση τοῦ προσώπου του, πού ὁ Φερντινάντο γλίστρησε τρομαγμένος ἀπ' τό δωμάτιο. Κατά τίς ὑπόλοιπες ἡμέρες τῶν διακοπῶν, ἡ συμπεριφορά του ἦταν ὑποδειγματική. Ἡ μητέρα του ἔγινε γρήγορα καλά ἀπ' τό δάγκωμα τοῦ σκύλου, ἀλλά αὐτή ἡ περιπέτεια ἔμεινε ἀνεξάληπτη στή μνήμη της. Ἐκτοτε δέν ἔπαψε νά διακατέχεται ἀπό τρόμους.

Τά δύο χρόνια πού πέρασε ὁ Φερντινάντο κάνοντας τό γύρο τῆς Εὐρώπης ἦταν, βέβαια, μιά περίοδος εὐτυχισμένης ἀνάπαυλας γιά τούς γονεῖς του. Καί τότε ὅμως δέν ἔπαψε νά τούς κυνηγᾷ ἡ ἀνήσυχη σκέψη τοῦ μέλλοντος. Οὔτε καί μπορούσαν πιά νά βροῦν παρηγοριά στίς ἐνασχολήσεις τῆς νιότης τους. Ἡ λαίδη Φιλομíνα, εἶχε χάσει τή φωνή της καί ὁ Σέρ Ἡρακλῆς δέν μπορούσε πιά νά παίξει βιολί ἐξαιτίας τῶν ρευματισμῶν του. Εἶναι βέβαια ἀλήθεια ὅτι ἀκόμη πηγαινε γιά κυνήγι μαζί μέ τά σκυλάκια του, ἀλλά ἡ γυναίκα του ἔνιωθε πολύ γερασμένη καί πολύ νευρική γιά τέτοια σπόρ, ἰδίως μετά τό ἐπεισόδιο μέ τό σκύλο. Τό πολύ πολύ, γιά νά κάνει τό χατήρι τοῦ ἄντρα της, ν' ἀκολουθοῦσε ἀπό ἀπόσταση τό κυνήγι, ἐπάνω σέ μιά μικρή ἄμαξα, πού τήν τραβοῦσαν τά πιό ἔμπι-

στα καί γέρικα από τὰ σέτλαντες.

Ἐφτασε ἡ μέρα τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Φερντινάντο. Ἡ Φιλομίνα πού ἔνιωθε ἀδιάθετη ἀπό ἀκαθόριστους φόβους καί προαισθήματα, ἀποσύρθηκε στό δωμάτιό της καί ξάπλωσε στό κρεβάτι της. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς ὑποδέχθηκε μόνος του τό γιό του. Μπῆκε στό δωμάτιο ἓνας γίγαντας μέ καφέ ταξιδιωτικό κουστούμι. Ὑπο-
λωσόρισε, γιέ μου, στό σπίτι'', εἶπε ὁ Σέρ Ἡρακλῆς μέ φωνή πού ἔτρεμε λιγάκι.

— Ἐλπίζω νά εἴστε καλά, κύριε, εἶπε ὁ Φερντινάντο κι ἔσκυψε ν' ἀνταλλάξει χειραψία. Μετά σηκώθηκε πάλι ὄρθιος. Ἡ κορφή τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ πατέρα του τοῦ ἔφτανε ὡς τό μηρό.

Ὁ Φερντινάντο δέν εἶχε ἔρθει μόνος του. Τόν συνόδευαν δύο φίλοι, συνομήλικοί του κι ὁ καθένας τους εἶχε φέρεи ἀπό ἓναν ὑπηρετή. Γιά τριάντα χρόνια τό Κρόουμ δέν εἶχε βεβηλωθεῖ ἀπό τήν παρουσία τόσων πολλῶν ἀνθρώπων φυσιολογικοῦ μεγέθους. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς εἶχε τρομάξει καί ἔνιωθε ἀγανάκτηση ἀλλά οἱ κανόνες τῆς φιλοξενίας ἔπρεπε νά τηρηθοῦν. Ἵπο-
δέχτηκε τούς νεαρούς ἀριστοκράτες μέ σοβαρή εὐγένεια, κι ἔστειλε τούς ὑπηρετές τους στήν κουζίνα μέ τήν ἐντολή νά τούς περιποιηθοῦν καλά.

Τό παλιό οἰκογενειακό τραπέζι βγῆκε ξανά στό φῶς καί ξεσκονίστηκε, γιατί ὁ Σέρ Ἡρακλῆς καί ἡ λαϊδὼν εἶχαν συνηθίσει νά τρῶνε σ' ἓνα μικρό τραπέζι,

ὑψους εἴκοσι ἰντσῶν. Ὁ Σάιμον, ὁ γερο-ἀρχιυπηρέτης πού μόλις μποροῦσε νά βλέπει τό πάνω μέρος τοῦ τραπεζιοῦ, βοηθήθηκε στό σερβίρισμα τοῦ δείπνου ἀπό τούς τρεῖς ὑπηρέτες πού εἶχαν φέρει ὁ Φερντινάντο καί οἱ φίλοι του.

Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς κάθισε στήν κορφή τοῦ τραπεζιοῦ καί μέ τή συνηθισμένη του χάρη ἄρχισε μιά κουβέντα γιά τίς χαρές πού προσφέρουν τά ταξίδια στό ἐξωτερικό, τίς ὁμορφιές στήν τέχνη καί τή φύση πού συναντάει κανεῖς ἐκεῖ, τήν ὅπερα στή Βενετία, τό τραγούδι τῶν ὀρφανῶν στίς ἐκκλησιές της καί ἄλλα τέτοια παρόμοια θέματα. Οἱ νεαροί δέν πολυπρόσεχαν αὐτά πού ἔλεγε. Εἶχαν βαλθεῖ νά παρακολουθοῦν τίς προσπάθειες τοῦ ἀρχιυπηρέτη ν' ἀλλάξει τά σερβίτσια καί νά ξαναγεμίσει τά ποτήρια. Σκέπαζαν τά γέλια τους μέ δυνατά καί συχνά βηξίματα ἢ κάνοντας ὅτι πνίγονται. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς ἔκανε πώς δέν κατάλαβε τίποτε, ἀλλά ἄλλαξε τήν κουβέντα καί τήν ἔφερε στά σπόρ. Πάνω ἐκεῖ, ἓνας ἀπό τούς νεαρούς ρώτησε ἂν ἦταν ἀλήθεια αὐτό πού εἶχε ἀκούσει ὅτι συνήθιζε νά κυνηγάει κουνέλια μ' ἓνα κοπάδι ἀπό μικρά σκυλάκια. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς ἀπάντησε πώς ἦταν ἀλήθεια καί προχώρησε στήν περιγραφή τοῦ κυνηγιοῦ μέ κάποιες λεπτομέρειες. Οἱ νεαροί εἶχαν σκάσει στά γέλια. Ὄταν τέλειωσε τό δεῖπνο, ὁ Σέρ Ἡρακλῆς κατέβηκε ἀπό τήν καρέκλα του ὅπου εἶχε σκαρφαλώσει,

καί τούς καληνύχτισε μέ τή δικαιολογία ὅτι ἔπρεπε νά δεῖ πῶς ἔνιωθε ἡ γυναῖκα του. Ὁ ἤχος τοῦ γέλιου τόν ἀκολουθοῦσε στίς σκάλες. Ἡ Φιλομίνη δέν κοιμόταν. Ξαπλωμένη στό κρεβάτι της ἄκουγε τόν ἤχο ἀπ' τά πολλά καί τρανταχτά γέλια καθώς καί τό περπάτημα ἀπό ὑπερβολικά βαριά πόδια στίς σκάλες καί στούς διαδρόμους. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς τράβηξε μιά καρέκλα δίπλα στό κρεβάτι της καί κάθισε ἐκεῖ πολλή ὥρα, σιωπηλός, κρατώντας τό χέρι τῆς γυναίκας του καί πότε πότε πιέζοντάς το ἐλαφρά. Κατά τίς δέκα ταραχτήκαν ἀπό ἓνα βίαιο θόρυβο. Ἀκούστηκε σπάσιμο γυαλικῶν, χτυπήματα ποδιῶν μαζί μέ φωνές δυνατές καί γέλια. Ἐπειδὴ ἡ φασαρία συνεχιζόταν γι' ἀρκετά λεπτά ὁ Σέρ Ἡρακλῆς σηκώθηκε καί, παρά τίς ἱκεσίες τῆς γυναίκας του, ἐτοιμάστηκε νά πάει νά δεῖ τί γινόταν. Στίς σκάλες δέν εἶχε φῶς καί κατέβηκε ψηλαφώντας μέ προσοχή τό δρόμο του. Σέ κάθε σκαλί ἔσκυβε καί στεκόταν ὀρθιος γιά μιά στιγμή πρὶν τολμήσει τό ἐπόμενο βῆμα. Ἐδῶ ὁ θόρυβος ἀκουγόταν πιό δυνατά. Μέσ' ἀπ' τίς φωνές ξεχώριζαν λέξεις καί φράσεις. Κάτω ἀπὸ τὴν πόρτα, τῆς τραπεζαρίας διέκρινε μία λουρίδα φωτός. Προχώρησε λοιπὸν πρὸς τά κεῖ στίς μύτες τῶν ποδιῶν του. Καθὼς πλησίαζε στὴν πόρτα ἀκούστηκε ἄλλος ἓνας τρομερός θόρυβος ἀπὸ γυαλιά πού ἔσπαζαν καί κρότοι ἀπὸ μεταλλικά ἀντικείμενα. Τί μπορεῖ νά κάνανε; Σηκώθηκε στίς μύ-

τες τῶν ποδιῶν του καί κατάφερε νά κοιτάξει μέσ' ἀπό τήν κλειδαρότρυπα. Στή μέση τοῦ τραπεζιοῦ πού ἦταν ἄνω κάτω, ὁ γερο-Σάιμον, ὁ ἀρχιοικονόμος, χόρρευε ἕναν τρελό χορό μεθυσμένος τόσο πολύ, πού μόλις καί κρατοῦσε τήν ἰσορροπία του. Τά πόδια του ἔκαναν ἕνα φοβερό θόρυβο, καθῶς πατοῦσαν στά σπασμένα γυαλικά καί τά παπούτσια του ἦταν λερωμένα ἀπό κρασί χυμένο. Οἱ τρεῖς νεαροί κάθονταν ὀλόγυρα, χτυπώντας τό τραπέζι μέ τά χέρια τους ἤ μέ ἄδεια μπουκάλια ἀπό κρασί. Φωνάζοντας καί γελώνοντας τόν παρότρυναν νά συνεχίσει. Οἱ τρεῖς ὑπηρέτες, ἀκουμπισμένοι στόν τοίχο, γελοῦσαν κι αὐτοί. Ξαφνικά ὁ Φερντινάντο πέταξε μιά χούφτα καρύδια στό κεφάλι τοῦ χορευτῆ κι ὁ ἀνθρωπάκος τόσο ξαφνιάστηκε καί ζαλίστηκε πού ἔχασε τήν ἰσορροπία του κι ἔπεσε ἀνάσκελα ἀναποδογυρίζοντας μιά κανάτα τοῦ κρασιοῦ κι ἀρκετά ποτήρια. Τόν σήκωσαν, τοῦ ἔδωσαν νά πιεῖ λίγο μπράντυ καί τόν χτύπησαν στήν πλάτη. Ὁ γεράκος χαμογέλασε καί τόν ἔπιασε λόξυγγας. "Αὔριο", εἶπε ὁ Φερντινάντο, "θά ἔχουμε μπαλέτο μέ ὅλο τό προσωπικό". "Μέ τόν πατέρα Ἡρακλῆ νά κρατάει τό ρόπαλο καί νά φοράει τή λεοντή του", πρόσθεσε ἕνας ἀπό τοὺς συντρόφους του καί οἱ τρεῖς μαζί ξέσπασαν σέ τρανταχτά γέλια.

Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς δέν χρειαζόταν νά δεῖ καί ν' ἀκούσει τίποτε ἄλλο. Διέσχισε ἄλλη μιά φορά τό χόλ

κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει τίς σκάλες σηκώνοντας μέ κόπο τά πόδια του σέ κάθε σκαλοπάτι. Αὐτό ἦταν τό τέλος. Δέν ὑπῆρχε πιά γι' αὐτόν τόπος στόν κόσμο. Τόπος γι' αὐτόν καί τόν Φερντινάντο μαζί.

Ἡ γυναίκα του ἦταν ἀκόμα ξύπνια. Στό ἐρωτηματικό της βλέμμα ἀπάντησε: "Χλευάζουν τό γερο-Σάιμον. Αὔριο θά ῥθει ἡ σείρά μας". Γιά λίγη ὥρα ἔμειναν σιωπηλοί.

Τέλος ἡ Φιλομίνα εἶπε: "Δέν θέλω ν' ἀντικρίσω τό αὔριο". "Καλύτερα ὄχι", εἶπε ὁ Σέρ Ἡρακλῆς. Πῆγε στό γραφεῖο του κι ἔγραψε στό ἡμερολόγιό του μιά πλήρη καί λεπτομερειακή ἀναφορά τῶν γεγονότων τῆς βραδιάς. Ἐνῶ ἦταν ἀκόμη ἀπασχολημένος μ' αὐτό τό ἔργο, κτύπησε τό κουδούνι γιά νά ἔρθει ἓνας ὑπηρέτης καί ζήτησε νά τοῦ ἐτοιμάσουν καυτό νερό καί τό μπάνιο γιά τίς ἔντεκα ἀκριβῶς. "Ὅταν τέλειωσε τό γράψιμο, πῆγε στό δωμάτιο τῆς γυναίκας του, ἐτοίμασε μιά δόση ὀπιο εἴκοσι φορές πιο δυνατή ἀπ' αὐτή πού συνήθιζε ἐκείνη νά παίρνει, ὅταν εἶχε ἀυπνία, καί τῆς τό ἔφερε λέγοντάς της: "'Ὅριστε τό ὑπνωτικό σου".

Ἡ Φιλομίνα πῆρε τό ποτήρι κι ἔμεινε ξαπλωμένη γιά λίγο, δίχως νά τό πιεῖ ἀμέσως. Τά μάτια της γέμισαν δάκρυα. "Θυμᾶσαι τά τραγοῦδια πού τραγουδούσαμε ἐκεῖ ἔξω στή βεράντα τά καλοκαίρια;" "Ἀρχισε νά τραγουδάει τρυφερά μέ τή σπασμένη τελείως

φωνή της λίγες γραμμές ἀπ' τό κομμάτι τοῦ Στραν-τέλλα, «Amor, Amor, non dormir piu»¹. Ἔσύ ἔπαι-ζες βιολί. Μοιάζει σά νά ἔταν χτές κι ὅμως εἶναι τόσο μακρινό. Addio, amore. A rivederti»². Ἦπιε τό ὑπνω-τικό ὡς τόν πάτο καί ξαπλώνοντας πίσω στό μαξιλάρι της ἔκλεισε τά μάτια. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς τῆς φίλησε τό χέρι καί ἔφυγε στίς ἄκρες τῶν ποδιῶν του, σά νά μήν ἤθελε νά τήν ξυπνήσει. Γύρισε στό γραφεῖο του κι ἀφοῦ κατέγραψε καί τίς τελευταῖες λέξεις πού τοῦ εἶχε πει ἡ γυναῖκα του, γέμισε τή μπανιέρα μέ τό νερό πού εἶχε ζητήσει νά τοῦ ἐτοιμάσουν. Τό νερό ὅμως ἦταν πολύ ζεστό γιά νά μπεῖ μέσα ἀμέσως κι ἔτσι κατέβασε ἀπό τό ράφι ἓνα ἀντίτυπο τοῦ Σουετώ-νιου. Ἦθελε νά διαβάσει πῶς εἶχε πεθάνει ὁ Σενέ-κας. Ἀνοιξε τό βιβλίο στήν τύχη. Διάβασε: ἜΤους νάνους ὅμως τούς ἀποστρεφόταν, γιατί τούς θεωροῦσε σφάλματα τῆς φύσεως καί κακούς οἰωνούς». Λιγο-ψύχησε σά νά τόν εἶχαν χτυπήσει. Θυμήθηκε πῶς αὐτός ὁ ἴδιος Αὐγουστος εἶχε ἐκθέσει στό ἀμφιθέατρο ἓνα νέο ἄντρα ὀνόματι Λούσιο, ἀπό καλή οἰκογένεια, πού δέν ἦταν καλά καλά δυό πόδια ὕψος καί ζύγιζε δεκαεφτά πάουντς, ἀλλά εἶχε στεντόρεια φωνή. Γύ-ρισε τίς σελίδες. Τιβέριος, Καλιγούλας, Κλαύδιος,

1. Ἐρωτα, ἔρωτα μήν κοιμᾶσαι πιά.

2. Ἀντίο ἔρωτά μου, καλή ἀντάμωση.

Νέρωνας. Μία ιστορία αυξανόμενης φρίκης. “Τόν Σενέκα τό δάσκαλό του, τόν ανάγκασε ν’ αυτοκτονήσει”. Καί ἦταν ὁ Πιερρώνιος πού εἶχε καλέσει γύρω του τούς φίλους, ὅταν ἔφτασε τό τέλος προτρέποντάς τους νά τοῦ μιλοῦν ὄχι γιά τήν παρηγοριά τῆς φιλοσοφίας, ἀλλά γιά τόν ἔρωτα καί τή γενναιότητα, ἐνῶ ἡ ζωή γλιστροῦσε μέσ’ ἀπό τίς ἀνοιγμένες του φλέβες. Βούτηξε ἄλλη μιά φορά τήν πένα του στό μελάνι κι ἔγραψε στήν τελευταία σελίδα τοῦ ἡμερολογίου του: “Πέθανε μέ Ρωμαϊκό θάνατο”. Ὑστερα, ἀφοῦ ἔβαλε τό ἓνα του πόδι στό νερό καί εἶδε ὅτι δέν ἦταν πολύ καυτό, πέταξε τή ρόμπα του καί μέ τό ξυράφι στό χέρι μπῆκε στή μπανιέρα. Μέ μιά βαθιά τομή ἔκοψε τήν ἀρτηρία τοῦ ἀριστεροῦ καρποῦ. Μετά ἔγειρε πρὸς τά πίσω καί ἔπεσε σέ περισυλλογή. Τό αἷμα γλίστρησε ἀργά, σχηματίζοντας στεφάνια κι ἔλικες μέσα στό νερό, πού σιγά σιγά διαλύθηκαν. Σέ λίγο ὁλόκληρη ἡ μπανιέρα ἔγινε ροδινῇ. Τό χρώμα ἄρχισε νά βαθαίνει. Ὁ Σέρ Ἡρακλῆς ἔνιωσε νά τόν κυριεύει μιά ἀκατανίκητη νότα. Βυθιζόταν ἀπό τό ἓνα θαμπό ὄνειρο στό ἄλλο. Σέ λίγο κοιμόταν βαθιά. Δέν ὑπῆρχε πολύ αἷμα στό μικροσκοπικό του σῶμα».

14

Γιά τόν απογευματινό της καφέ ή παρέα συνήθιζε νά πηγαίνει στή βιβλιοθήκη, όπου τά παράθυρα ἦταν ἀνατολικά, κι αὐτήν τήν ὥρα τῆς ἡμέρας ἦταν τό πιό ὁροσερό δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ. Δωμάτιο μεγάλο καί διαρρυθμισμένο ἀπό τόν δέκατο ὄγδοο αἰῶνα μέ ἄσπρα, κομψά, ἐντοιχισμένα ράφια. Στή μέση τοῦ ἐνός τοίχου, μιά πόρτα, κρυμμένη ἔξυπνα ἀπό σειρές ψεύτικων βιβλίων, ὁδηγοῦσε σ' ἓνα βαθύ ντουλάπι, ὅπου ἀνάμεσα σέ φακέλους μέ γράμματα καί παλιές ἐφημερίδες μούχλιαζε στό σκοτάδι καί ἡ μούμια μιᾶς Αἰγυπτίας, πού τήν εἶχε φέρεи ὁ Σέρ Φερντινάντο ὁ δεύτερος, ὅταν γύρισε ἀπό τή μεγάλη περιοδεία του. Ἀπό δέκα γυάρδες ἀπόσταση καί δίχως νά παρατηρήσεις προσεκτικά, μποροῦσες σίγουρα νά πάρεις αὐτήν τή μυστική πόρτα γιά τμήμα ραφιῶν μέ πραγματικά βιβλία. Μέ τό φλιτζάνι τοῦ καφέ στό χέρι ὁ κ. Σκόγκαν στεκόταν μπροστά στά ψεύτικα ράφια. Ἔκανε τή διάλεξή του ἀνάμεσα σέ δύο γουλιές καφέ.

— Τό κάτω ράφι τό πιάνει μιά ἐγκυκλοπαίδεια μέ δεκατέσσερις τόμους. Χρήσιμη, ἀλλά λίγο ἀνιαρή, ὅπως ἐπίσης καί τό «Λεξικό τῆς Φιλανδικῆς γλώσσας» τοῦ Κάπριμαλτζ. Τό «Βιογραφικό Λεξικό» φαίνεται πιό ἐνδιαφέρον. «Βιογραφίες Ἀνδρῶν πού

γεννήθηκαν Μεγάλοι», «Βιογραφίες Ἀνδρῶν πού ἔγιναν Μεγάλοι», «Βιογραφίες Ἀνδρῶν πού τούς ὠθησαν στό Μεγαλεῖο», «Βιογραφίες Ἀνδρῶν πού δέν ὑπῆρξαν ποτέ Μεγάλοι». Μετά ὑπάρχουν δέκα τόμοι τοῦ «Ἔργα καί Περιπλανήσεις τοῦ Θώμ», ἐνῶ «Τό Κυνήγι τῆς Ἀγριόχηνας - Μυθιστόρημα» ἀνωνύμου δέν πιάνει λιγότερους ἀπό ἕξι τόμους. Μά τί ἔναι αὐτό, τί ἔναι αὐτό; Ὁ κ. Σκόγκαν σηκώθηκε στίς μύτες τῶν ποδιῶν του καί διάβασε μέ περιέργεια: «Ἑπτὰ τόμοι μέ τίς “Ἱστορίες τοῦ Νόκσποτς”. Οἱ “Ἱστορίες τοῦ Νόκσποτς”...», ἐπανελάβε. «Ἀ! ἀγαπητέ μου Χένρυ», εἶπε κάνοντας μιά στροφή, «αὐτά εἶναι τά καλύτερά σου βιβλία. Εὐχαρίστως θά ἔδινά ὅλη τήν ὑπόλοιπη βιβλιοθήκη σου γι’ αὐτά».

Ὁ εὐτυχῆς κάτοχος ἑνός πλήθους πρώτων ἐκδόσεων, κύριος Γουίμπους, εἶχε κάθε δικαίωμα νά χαμογελάσει συγκαταβατικά.

— Εἶναι δυνατόν, συνέχισε ὁ κ. Σκόγκαν, νά μὴν ἔχουν παρά μόνο ράχη καί τίτλο; Ἄνοιξε τήν πόρτα καί κοίταξε μέσα λές καί εἶχε τήν ἐλπίδα ὅτι θά ἔβρισκε ἐκεῖ ἀπό πίσω τό ὑπόλοιπο τῶν βιβλίων. «Πούφ!», εἶπε κι ἔκλεισε πάλι τήν πόρτα. «Μυρίζει σκόνη καί μούχλα. Τί συμβολικό! Ἀνατρέχουμε στ’ ἀριστουργήματα τοῦ παρελθόντος περιμένοντας νά μᾶς φωτίσουν θαυματουργά κι ὅταν τ’ ἀνοίγουμε δέν βρίσκουμε παρά σκοτάδι, σκόνη καί κάποια ἐλαφριά μυ-

ρωδιά αποσύνθεσης. Στό κάτω κάτω, τί είναι τό διάβασμα παρά ένα βίτσιο, όπως τό ποτό, τό σέξ καί οποιαδήποτε ἄλλη μορφή ὑπερβολικῆς εὐχαρίστησης; Διαβάζουμε γιά νά γαργαλάμε καί νά διασκεδάζουμε τό μυαλό μας. Καί πάνω ἀπ' ὅλα, διαβάζουμε γιά νά μή σκεφτόμαστε. Παρ' ὅλ' αὐτά, οἱ "Ἱστορίες τοῦ Νόκσποτς"...».

Σταμάτησε καί στοχαστικά χτύπησε μέ τά δάχτυλά του τίς ράχες τῶν ἀνύπαρκτων, ἀπρόσιτων βιβλίων.

— Ἐγώ ὅμως διαφωνῶ μαζί σας σχετικά μέ τό διάβασμα, εἶπε ἡ Μαίρη. Τό σοβαρό διάβασμα ἐννοῶ.

— Σωστά, Μαίρη, σωστά, ἀπάντησε ὁ κ. Σκόγκαν. Εἶχα ξεχάσει ὅτι ὑπάρχουν σοβαροί ἄνθρωποι σ' αὐτό τό δωμάτιο.

— Μ' ἀρέσει ἡ ἰδέα τῶν βιογραφιῶν, εἶπε ὁ Ντένις. Ὑπάρχει γιά ὅλους μας χῶρος σ' αὐτόν τόν τομέα. Εἶναι πολύ περιεκτικός.

— Ναί, οἱ Βιογραφίες εἶναι σπουδαῖες, οἱ Βιογραφίες εἶναι θαυμάσιο πράγμα, συμφώνησε ὁ κ. Σκόγκαν. Τίς φαντάζομαι γραμμένες σέ πολύ κομψό στίλ Ρίτζεν्स. Δηλαδή κάτι ἀνάλογο, στήν τέχνη τοῦ λόγου, μέ τό περίπτερο τοῦ Μπράιτον. Καί μάλι-

στα δοσμένο από τόν μεγάλο δόκτορα Lemprière¹. Ξέρετε τό κλασικό πιά λεξικό του; "Α!" 'Ο κ. Σκόγκαν σήκωσε τό χέρι του καί τό ἄφησε πάλι νά πέσει ἄτονα, μέ μιά χειρονομία πού ἔδειχνε ὅτι δέν ἔβρισκε λέξεις νά ἐκφραστεῖ. «Διαβάστε τή βιογραφία του γιά τήν 'Ελένη· διαβάστε πῶς ὁ Δίας, μεταμορφωμένος σέ κύκνο κατόρθωσε νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τήν κατάσταση, γιά νά συναντήσῃ τή Λήδα. Καί νά σκεφτεῖ κανεῖς ὅτι ἴσως αὐτός, αὐτός μᾶλλον πρέπει νά ἔχει γράψῃ αὐτές τίς βιογραφίες τῶν Μεγάλων. Τί ἔργο, Χένρυ! Καί χάρη στήν ἀνόητη διαρρύθμιση τῆς βιβλιοθήκης σου νά μὴν μπορεῖ νά διαβαστεῖ!»

— Προτιμῶ τό «Κυνήγι τῆς 'Αγριόχηνας», εἶπε ἡ Ἄννα. «Μυθιστόρημα σέ ἔξι τόμους» — πρέπει νά διαβάζεται εὐχάριστα.

— Εὐχάριστα; Ἐπανέλαβε ὁ κ. Σκόγκαν. Τώρα πέτυχε τή λέξη. Ἐνα «Κυνήγι τῆς 'Αγριόχηνας» εἶναι ἄψογο, ἀλλά λιγάκι ξεπερασμένο. Εἰκόνες ἀπό τήν ὑπαλληλική ζωή τοῦ 1850, ξέρεις τώρα... Ἀριστοκρατικοί τύποι γαιοκτημόνων, χωρικοί κατάλληλοι γιά πάθος καί κωμωδία καί στό βάθος πάντα οἱ γραφικές ὁμορφιές τῆς φύσης σέ περιγραφές αὐστηρές. Ὅλα

1. Ὁ John Lemprière (†1824): ἦταν κλασικιστής γνωστός καί συγγραφέας περίφημου κλασικοῦ λεξικοῦ (Bibliotheca Classica) πού μετὰ ἀπό ἐπέκταση καί ἀναθεώρηση χρησιμοποιεῖται ἀκόμη.

ώραῖα καί καλά, ἀλλά, ὅπως μερικές πουτίγκες, λιγάκι ἄνοστα. Προσωπικά, προτιμῶ πολύ περισσότερο τό «Έργα καί Περιπλανήσεις τοῦ Θώμ». Ὁ ἐκκεντρικός κ. Θώμ, ἀπό τό Θώμ'ς Χίλλ. Ὁ γερο-Θώμ, ὅπως τόν ἔλεγαν οἱ φίλοι του. Ἐκανε δέκα χρόνια στό Θιβέτ, ὅπου ὀργάνωσε τή βιομηχανία ἀγνοῦ βούτυρου σύμφωνα μέ τά σύγχρονα εὐρωπαϊκά πρότυπα, καί στά τριάντα ἔξι του κατάφερε ν' ἀποσυρθεῖ μέ μιὰ γερή περιουσία. Τήν υπόλοιπη ζωή του τήν ἀφιέρωσε στά ταξίδια καί στήν ἐκλογίκευση καί νά, βλέπετε τό ἀποτέλεσμα». Ὁ κ. Σκόγκαν χτύπησε μέ τό χέρι του τά ψεύτικα βιβλία. «Καί τώρα ἐρχόμαστε στίς “Ἱστορίες τοῦ Νόκσποτς”. Τί ἀριστούργημα καί τί μέγας ἀνθρωπος! Ὁ Νόκσποτς ἤξερε νά γράψει μυθιστόρημα. Ἄ! Ντένις. Νά μπορούσες μόνο νά διαβάσεις Νόκσποτς! Τότε θά σου ἦταν ἀδύνατο νά κάτσεις νά γράψεις ἓνα μυθιστόρημα σχετικό μέ τήν ἀνιαρή ἐξέλιξη τοῦ χαρακτήρα ενός νέου. Δέν θά καταπιανόσουν νά περιγράψεις μέ ἀτέλειωτες, κουραστικές λεπτομέρειες τήν πνευματική ζωή τοῦ Τσέλσι, τοῦ Μπλούμπερρυ καί τοῦ Χάμστεντ. Θά προσπαθοῦσες νά γράψεις ἓνα βιβλίο πού νά διάβάζεται. Ἀλίμονο ὅμως! Χάρη στήν περίεργη διαρρύθμιση τῆς βιβλιοθήκης τοῦ οἰκοδεσπότη μας, δέν θά διαβάσεις ποτέ Νόκσποτς».

— Κανείς δέν θά λυπόταν πιά πολύ ἀπό μένα γι' αὐτό, εἶπε ὁ Ντένις.

— 'Ο Νόκσποτς, συνέχισε ό κ. Σκόγκαν, ό Νόκσποτς ήταν πού μās απάλλαξε από τή ζοφερή τυραννία του ρεαλιστικού μυθιστορήματος. 'Η ζωή μου, είχε πεί, δέν είναι τόσο μεγάλη, ώστε νά έχω τήν πολυτέλεια νά σπαταλώ πολύτιμες ώρες, γράφοντας ή διαβάζοντας περιγραφές από έσωτερικά σπιτιών τής αστικής τάξης. Είπε επίσης: "Κουράστηκα νά βλέπω τό ανθρώπινο μυαλό νά βαλτώνει μέσα στό κοινωνικό πλαίσιο. Προτιμώ νά τό ζωγραφίζω μέσα στό κενό. Νά βομβίζει ελεύθερο καί παιχιδιάρικο".

— Νομίζω πώς ό Νόκσποτς ήταν λιγάκι σκοτεινός μερικές φορές, έτσι δέν είναι; είπε ό Γκομπώ.

— 'Ηταν, απάντησε ό κ. Σκόγκαν, καί σκόπιμα. Αυτό τόν έκανε νά φαίνεται βαθύτερος απ' όσο ήταν πράγματι. 'Αλλά μόνο στους αφορισμούς του ήταν τόσο σκοτεινός καί προφητικός. Στίς 'Ιστορίες του υπήρξε πάντα φωτεινός. "Ω, αυτές οι 'Ιστορίες, αυτές οι 'Ιστορίες! Πώς νά τίς περιγράψω; Θαυμάσιοι χαρακτήρες ξεπετάγονται από τίς σελίδες του, σαν φανταχτερά ντυμένοι ακροβάτες πάνω στό σκοινί. 'Υπάρχουν εκπληκτικές περιπέτειες καί ακόμη πιο εκπληκτικές θεωρίες. Σκέψεις καί συναισθήματα, όλα απάλλαγμένα από τίς ανόητες σκοτούρες τής πολιτισμένης ζωής, χορεύουν πολύπλοκους καί λεπτούς χορούς, διασταυρώνονται καί ξαναδιασταυρώνονται, προχωρούν, υποχωρούν, συγκρούονται. Μιά τεράστια

μόρφωση καί μιὰ τεράστια φαντασία βαδίζουν μαζί, χέρι χέρι. "Όλες οί ιδέες τοῦ παρόντος καί τοῦ παρελθόντος πάνω σέ ὅποιοδῆποτε θέμα ξεπηδοῦν μέσ' ἀπό τίς Ἱστορίες, χαμογελοῦν μέ σοβαρότητα ἢ κάνουν γκριμάτσες. Καί μετά ἐξαφανίζονται, γιά νά δώσουν τή θέση τους σέ κάτι καινούριο. Ἡ λεκτική ἐπιφάνεια τοῦ γραψίματός του εἶναι πλούσια καί καταπληκτικά ποικίλη. Ἡ εὐφυολογία εἶναι ἀδιάκοπη. Τό...

— Μά δέν μπορεῖτε νά μᾶς δώσετε κάποιο δείγμα, ἓνα συγκεκριμένο παράδειγμα; μπῆκε στή μέση ὁ Ντένις.

— Ἀλίμονο, ἀπάντησε ὁ κ. Σκόγκαν. Τό μεγάλο βιβλίο τοῦ Νόκσποτς εἶναι σάν τό σπαθί τοῦ Ἐξκάλιμπερ. Παραμένει βαθιά σφηνωμένο σ' αὐτήν τήν πόρτα καί περιμένει τόν ἐρχομό ἑνός συγγραφέα, μέ ἀρκετή ἰδιοφυΐα, γιά νά τό τραβήξει ἔξω. Ἐγώ δέν εἶμαι κἂν συγγραφέας, δέν ἔχω τά προσόντα γιά νά ἐπιχειρήσω τέτοιο ἔργο. Ἀφήνω σέ σένα, ἀγαπητέ μου Ντένις, τό ἔργο τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ Νόκσποτς ἀπό τήν ξύλινη φυλακή του.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, εἶπε ὁ Ντένις.

15

Τόν καιρό τοῦ ἀξιέραστου Brantôme, ἔλεγε ὁ κ. Σκόγκαν, κάθε debutante¹ τῆς Γαλλικῆς Αὐλῆς, ἔπαιρνε

1. Καινούρια, ἀρχάρια.

πρόσκληση για να δειπνήσει στο τραπέζι του βασιλιά, όπου και της πρόσφεραν κρασί σ' ένα ωραίο ασημένιο κύπελο Ιταλικής τέχνης. Δεν ήταν όμως κάτι τό συνηθισμένο αυτό τό κύπελο των debutantes, κι αυτό, γιατί, στο έσωτερικό του, είχαν σκαλιστεί, πολύ περίεργα και πολύ έξυπνα, μιά σειρά από ολοζώντανες έρωτικές σκηνές: Μέ κάθε γουλιά πού κατέβαζε ή νεαρή τά ανάγλυφα αποκαλύπτονταν όλο και πιο πολύ και κάθε φορά πού έβαζε τή μύτη της στό κύπελο, ή Αύλή παρατηρούσε μ' ενδιαφέρον να δει αν κοκκίνιζε μ' αυτά πού φανερώνονταν, καθώς τό κρασί λιγόστευε. "Αν ή κοπέλα κοκκίνιζε, τήν κορόιδευαν για τήν αθωότητά της. "Αν όχι, τήν κορόιδευαν επίσης, επειδή ήξερε πολλά!

— Προτείνετε ν' αναβιώσει τό έθιμο στό παλάτι του Μπάκιγχαμ, ρώτησε ή "Αννα;

— "Οχι, είπε ό κ. Σκόγκαν. "Απλώς ανέφερα τό ανέκδοτο επειδή απεικονίζει τά τόσο καλόκαρδα και αυθόρμητα έθιμα του δέκατου έκτου αιώνα. Θα μπορούσα ν' αναφέρω κι άλλα ανέκδοτα, για να δείξω ότι τά έθιμα του δέκατου έβδομου, του δέκατου ογδοου, του δέκατου πέμπτου, του δέκατου τέταρτου αιώνα και κάθε άλλου αιώνα, από τήν εποχή του Χαμμουραμπί και μετά, ήταν εξίσου καλόκαρδα και εξίσου αυθόρμητα. "Ο μόνος αιώνας πού τά έθιμά του δεν χαρακτηρίζονταν από τήν ίδια ευθυμη ειλικρίνεια

ἦταν ὁ δέκατος ἕνατος, αἰωνία του ἡ μνήμη. Ἦταν ἡ περίεργη ἐξαίρεση. Κι ὅμως, ἂν καί πρέπει νά ὑποθέσουμε ὅτι περιφρονοῦσε ἡθελήμένα τήν ἱστορία, θεωροῦσε τίς τρομερά βαρυσήμαντες σιωπές του ἀπόλυτα φυσιολογικές καί φυσικές καί ὀρθές. Ἡ εἰλικρίνεια τῶν προηγούμενων δεκαπέντε εἴκοσι αἰώνων θεωρήθηκε ἀφύσικη καί διεστραμμένη. Ἦταν ἓνα περίεργο φαινόμενο.

— Συμφωνῶ ἀπόλυτα, μπῆκε στή μέση ἡ Μαίρη μέ ἔξαψη, λαχανιασμένη ἀπ' τήν προσπάθειά της νά ἐκφράσει αὐτά πού ἤθελε. 'Ο Χάβελοκ 'Ελλις' λέει...

'Ο κ. Σκόγκαν, σάν τροχονόμος πού σταματᾷ τή ροή τῆς κυκλοφορίας, σήκωσε ψηλά τό χέρι του. «Ξέρω τί λέει. Κι ἔτσι ἔρχομαι στό ἐπόμενο θέμα μου, τήν ὑφή τῆς ἀντίδρασης».

— 'Ο Χάβελοκ 'Ελλις...

— Ὅταν ξέσπασε ἡ ἀντίδραση — καί μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἄρχισε περίπου πρὶν ἀπό τίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ αἰῶνα — ἡ ἀντίδραση λοιπόν δημιουργήθηκε ὡς πρὸς τήν εἰλικρίνεια, ἀλλά ὅχι καί ὡς πρὸς τήν ἴδια εἰλικρίνεια πού κυριαρχοῦσε στίς προηγούμενες ἐποχές.

1. Henry Havelock Ellis (1859-1939): Ἀγγλος συγγραφέας πού συνήθως ταυτίζεται μέ θέματα σεξουαλικότητας γιά τὰ ὁποῖα ἔγραψε ἀρκετά βιβλία. Εἶχε ἀρκετούς ὁπαδούς ἂν καί ἀμφισβητήθηκε ἡ ἐπιστημονική ἀκρίβεια τῶν ἀπόψεών του.

Ἐπιστρέψαμε στήν ἐπιστημονική εἰλικρίνεια κι ὄχι στήν εὐθυμη εἰλικρίνεια τοῦ παρελθόντος. Τό ὅλο ζήτημα τοῦ Ἑρωτα ἔγινε τρομερά σοβαρό. Φανατικοί νεαροί ἔκαναν δημόσιες ἀνακοινώσεις ὅτι στό ἐξῆς θά ἦταν ἀδύνατο νά ξανακάνει κανεῖς ἀστεῖα γιά ὅποιο-δήποτε σεξουαλικό θέμα. Καθηγητές ἔγραψαν χοντρά βιβλία, ὅπου τό σέξ ἀποστειρώθηκε καί κατατεμαχίστηκε. Τώρα εἶναι συνηθισμένο, σοβαρές νεαρές σάν τή Μαίρη, νά συζητοῦν μέ φιλοσοφική ἡρεμία θέματα, γιά τά ὅποια καί ὁ παραμικρός ὑπαινιγμός θά ἦταν ἀρκετός γιά νά δημιουργήσει ντελίριουμ ἐρωτικῆς ἔξαρσης στή νεολαία τοῦ 1860. Καμιά ἀμφιβολία πώς ὅλ' αὐτά εἶναι πολύ ἀξιόλογα. Παρ' ὅλ' αὐτά ὅμως — ὁ κ. Σκόγκαν ἀναστέναξε — ἐγώ ἰδίως, θά 'θελα νά 'βλεπα μαζί μέ τόν ἐπιστημονικό ζήλο καί λίγο ἀπό τό εὐθυμο πνεῦμα τοῦ Ραμπελαί καί τοῦ Σώσερ.

— Διαφωνῶ τελείως μαζί σας, εἶπε ἡ Μαίρη. Τό σέξ δέν εἶναι ὑπόθεση γιά γέλια! Εἶναι σοβαρό θέμα.

— Ἴσως, ἀπάντησε ὁ κ. Σκόγκαν. Ἴσως εἶμαι ἕνας πορνόγερος γιατί — πρέπει νά τ' ὁμολογήσω — δέν τό παίρνω πάντα τελείως στά σοβαρά.

— Ἀλλά σᾶς λέω.... ἄρχισε μέ φούρια ἡ Μαίρη. Τό πρόσωπό της εἶχε κοκκινίσει ἀπό τήν ἔξαψη. Τά μάγουλά της ἔμοιαζαν σά μεγάλα ὄριμα ροδάκινα.

— Πράγματι, συνέχισε ὁ κ. Σκόγκαν, θεωρῶ ὅτι εἰ-

ναι ένα από τά λίγα μόνιμα καί πάντα διασκεδαστικά θέματα πού υπάρχουν. Ὁ ἔρωτας εἶναι ἡ μόνη σημαντική ἀνθρώπινη δραστηριότητα, ὅπου τό γέλιο καί ἡ εὐχαρίστηση ὑπερισχύουν, ἔστω κι ἐλάχιστα, ἀπέναντι στή δυστυχία καί στόν πόνο.

— Διαφωνῶ ἀπόλυτα, εἶπε ἡ Μαίρη. Ἐπese σιωπή.

Ἡ Ἄννα κοίταξε τό ρολόι της. «Εἶναι σχεδόν ὀκτώ παρά τέταρτο», εἶπε. «Διερωτῶμαι πότε θά φανεῖ ὁ Ἄιβορ». Σηκώθηκε ἀπό τήν πολυθρόνα της καί ἀκουμπώντας τούς ἀγκῶνες της στό κιγκλίδωμα τῆς τάρτσας ἀγνάντεψε τήν κοιλάδα καί τούς μακρινούς λόφους. Στό ἰσοπεδωτικό φῶς τοῦ δειλινοῦ ἀποκαλυπτόταν ὅλη ἡ γήινη ἀρχιτεκτονική. Οἱ βαθιές σκιές, οἱ λαμπροί ἀντίθετοι φωτισμοί, ἔδιναν στούς λόφους μιά νέα στερεότητα. Ἄνωμαλίες στήν ἐπιφάνεια, πού πρίν δέν τίς ὑποπτεῖσονται, ξεχώριζαν μέ τό φῶς καί τή σκιά. Ἡ χλόη, τό καλαμπόκι, τό φύλλωμα τῶν δέντρων διαγράφονταν μέ πολύπλοκες σκιές. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν πραγμάτων εἶχε γίνει ἀφάνταστα πύο πλούσια.

— Κοιτάξτε, εἶπε ξαφνικά ἡ Ἄννα δείχνοντας κάτι. Στήν ἀπέναντι πλευρά τῆς κοιλάδας, στήν κορφή τῆς πλαγιάς, ένα σύννεφο σκόνης πού τό φῶς τοῦ ἡλίου τό ἔβαφε χρυσορόδινο ἔτρεχε μέ ταχύτητα μεγάλη κατά μῆκος τοῦ ὀρίζοντα. «Εἶναι ὁ Ἄιβορ, τόν κατάλαβα ἀπό τήν ταχύτητα».

Τό σύννεφο σκόνης κατέβηκε στήν κοιλάδα καί χάθηκε. Ἀκούστηκε νά πλησιάζει μιά κόρνα μέ ἤχο θαλάσσιου ἐλέφαντα. Ἐνα' λεπτό ἀργότερα ὁ Ἄιβορ ἔφτασε τρεχάτος ἀπό τήν γωνία τοῦ σπιτιοῦ. Τά μαλλιά του ἀνέμιζαν στόν ἄνεμο τῆς δικῆς του ταχύτητας. Γέλασε ὅταν τούς εἶδε.

— Ἀγαπημένη μου Ἄννα, φώναξε ἀγκαλιάζοντάς την. Ἀγκάλιασε καί τή Μαίρη, καί λίγο ἔλειψε ν' ἀγκαλιάσει τόν κ. Σκόγκαν. «Νά 'μαι λοιπόν, ἔφτασα. Ἦρθα μέ "δύσπιστη" ταχύτητα». Τό λεξιλόγιο τοῦ Ἄιβορ ἦταν πλούσιο, ἀλλά λιγάκι ἐκκεντρικό. «Νομίζω πώς δέν ἄργησα γιά τό δεῖπνο, ἔτσι δέν εἶναι;» Κάθισε ἐπάνω στό κιγκλίδωμα κι ἄρχισε νά χτυπάει τά τακούνια του. Μέ τό ἓνα χέρι ἀγκάλιασε μιά μεγάλη πέτρινη γλάστρα κι ἔγειρε πάνω στή σκληρή ὅλο λειχῆνες ἐπιφάνειά της, μέ μιά ἔκφραση στοργικῆς ἐμπιστοσύνης. Τά μαλλιά του ἦταν καστανά ὅλο σκάλες καί τά μάτια του εἶχαν ἓνα πολύ φωτεινό, ἀπαλό, παράξενα γαλάζιο χρῶμα. Τό κεφάλι του ἦταν στενό, τό πρόσωπό του λεπτό καί μᾶλλον μακρύ, ἡ μύτη του ἀετίσια. Στά γηρατεία του — ἂν καί ἦταν δύσκολο νά φανταστεῖς τόν Ἄιβορ γέρο — ἴσως ἀποκτοῦσε τή βλοσυρότητα τοῦ Σιδερένιου Δούκα. Ἀλλά τώρα, στά εἴκοσι ἕξι, δέν ἦταν τόσο ἡ κατατομή τοῦ προσώπου του πού σ' ἐντυπωσίαζε, ὅσο ἡ ἔκφρασή του, χαριτωμένη καί ὀλοζώντανη μ' ἓνα λαμπερό χα-

μόγελο. Έκανε πολλές και γρήγορες κινήσεις, οι οποίες όμως διακρίνονταν από μία αφοπλιστική χάρη. Τό ευθραυστο και λιγνό του σώμα έμοιαζε νά τρέφεται από μία πηγή ακένωτης ενέργειας.

— Όχι, δέν άργησες.

— Ήρθες πάνω στην ώρα για ν' άπαντήσεις σέ μία έρώτηση, είπε ό κ. Σκόγκαν. Συζητούσαμε άν ό Έρωτας είναι ή όχι σοβαρό θέμα. Τί νομίζεις; Είναι σοβαρό;

— Σοβαρό; Έκανε σάν ήχώ ό Άιβορ. Όπωςδήποτε και είναι.

— Σας τό λεγα, φώναξε ή Μαίρη θριαμβευτικά.

— Ναί, αλλά μέ ποιά έννοια σοβαρό; ρώτησε ό κ. Σκόγκαν.

— Έννοώ ως άπασχόληση. Μπορείς ν' ασχολείσαι μ' αυτό τό θέμα χωρίς νά πλήττεις ποτέ.

— Κατάλαβα, είπε ό κ. Σκόγκαν. Τέλεια.

— Μπορείς ν' ασχολείσαι μ' αυτό τό θέμα, συνέχισε ό Άιβορ, παντού και πάντα. Οί γυναίκες δέν αλλάζουν ποτέ. Τό σχήμα μόνο αλλάζει λιγάκι. Στην Ίσπανία — μέ τό ελεύθερο χέρι του διέγραψε μία σειρά από μεγάλες έκφραστικές καμπύλες — δέν μπορείς νά τίς προσπεράσεις στίς σκάλες. Στην Άγγλία — έβαλε τήν άκρη του δείκτη στην άκρη του αντίχειρα και χαμηλώνοντας τό χέρι του προέκτεινε τόν κύκλο σέ φαναστικό κύλινδρο — στην Άγγλία είναι σάν σω-

λῆνες. Τά αἰσθήματά τους ὅμως εἶναι παντοῦ τά ἴδια. Τουλάχιστον ἔτσι ἔχω διαπιστώσει ἐγώ.

— Χαίρομαι ὑπερβολικά πού τ' ἀκούω αὐτό, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν.

16

Οἱ κυρίες εἶχαν φύγει ἀπ' τό δωμάτιο, ὅταν ἄρχισαν νά σερβίρουν τό πόρτ. Ὁ κ. Σκόγκαν γέμισε τό ποτήρι του, ἔδωσε τό μπουκάλι στόν διπλανό του, ἔγειρε πρὸς τά πίσω στήν καρέκλα, καί γιά μιά στιγμή κοίταξε γύρω του σιωπηλός. Ἡ συζήτηση κυλοῦσε τεμπέλικά γύρω του, ἀλλά αὐτός τήν ἀγνοοῦσε. Χαμογελοῦσε μόνος του, ἐξαιτίας ἐνός ἀστείου πού πέρασε ἀπ' τό μυαλό του. Ὁ Γκομπώ παρατήρησε τό χαμόγελό του.

— Τί σᾶς κάνει νά διασκεδάζετε; ρώτησε.

— Ἀπλῶς σᾶς κοίταζα ὅλους ἔτσι πού κάθεστε γύρω στό τραπέζι, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν.

— Καί εἴμαστε τόσο κωμικοί;

— Κάθε ἄλλο, καθόλου, ἀπάντησε εὐγενικά ὁ κ. Σκόγκαν. Διασκεδάσα ἀπλῶς μέ τίς θεωρίες μου.

— Καί ποιές εἶναι αὐτές;

— Οἱ πιά ἀργόσχολες καί οἱ πιά ἀκαδημαϊκές. Σᾶς κοίταζα ἕναν ἕναν καί προσπαθοῦσα νά φανταστῶ μέ

ποιόν από τούς πρώτους Καίσαρες θά ἔμοιαζε ὁ καθένας σας, ἂν σᾶς δινόταν ἡ εὐκαιρία νά συμπεριφερθεῖτε σάν Καίσαρες. Οἱ Καίσαρες εἶναι μιά ἀπό τίς λυδίες λίθους γιά μένα, ἐξήγησε ὁ κ. Σκόγκαν. Εἶναι χαρακτῆρες πού λειτουργοῦν στό κενό, γιά νά τό ποῦμε ἔτσι. Εἶναι ἀνθρώπινες ὑπάρξεις, πού δημιουργήθηκαν ὡς λογικά συμπεράσματα. Γι' αὐτό κι ἔχουν ἀπαράμιλλη ἀξία ὡς λυδία λίθος, ὡς πρότυπο. "Όταν πρωτοσυναντῶ κάποιον, κάνω στόν ἑαυτό μου τήν ἐρώτηση: Ἀνάμεσα σέ Καίσαρες μέ ποιόν ἀπ' ὅλους θά ἔμοιαζε αὐτό τό πρόσωπο, μέ τόν Ἰούλιο, τόν Αὐγούστο, τόν Τιβέριο, τόν Καλιγούλα, τόν Κλαύδιο, τόν Νέρωνα; Παίρνω κάθε σημάδι τοῦ χαρακτήρα, κάθε διανοητική καί συναισθηματική ἀπόκλιση, κάθε μικροπαραξενιά καί τά μεγαλοποιῶ χίλιες φορές. Ἡ εἰκόνα πού προκύπτει μοῦ δίνει τόν καισαρικό τύπο τοῦ ἀτόμου.

— Καί σεῖς μέ ποιόν Καίσαρα μοιάζετε; ρώτησε ὁ Γκομπώ.

— Ἐχω τή δυνατότητα μέ ὅλους, ἀπάντησε ὁ κ. Σκόγκαν, μέ ὅλους καί μέ πιθανή ἐξαίρεση τόν Κλαύδιο, πού παραῆταν ἀνόητος γιά ν' ἀποτελέσει τήν ἐξέλιξη ὁποιουδήποτε στοιχείου στό χαρακτήρα μου. Τά σπέρματα τοῦ θάρρους καί τῆς ἐμπνευσμένης ἐνεργητικότητος τοῦ Ἰουλίου, ἡ σύνεση τοῦ Αὐγούστου, ἡ ἀσέλγεια καί ἡ σκληρότητα τοῦ Τιβέριου, ἡ τρέλα τοῦ Καλιγούλα, ἡ καλλιτεχνική ἰδιοφυΐα καί ἡ ἀπέραντη

ματαιοδοξία τοῦ Νέρωνα, ὅλα αὐτά ὑπάρχουν μέσα μου. Ἄν μοῦ εἶχαν δοθεῖ οἱ εὐκαιρίες, θά μπορούσα νά εἶχα γίνει κάτι τό φανταστικό. Οἱ περιστάσεις ὅμως ἦταν ἐναντίον μου. Γεννήθηκα καί μεγάλωσα σ' ἓνα πρεσβυτέριο στήν ἐπαρχία. Πέρασα τά νιάτα μου μέ πολλή καί σκληρή δουλειά πού δέν εἶχε κανένα νόημα, καί μοῦ ἔδινε πολύ λίγα λεφτά. Ἀποτέλεσμα εἶναι τώρα, στήν ὀριμότητά μου, νά εἶμαι ἡ μετριότητα πού βλέπετε. Ἴσως ὅμως νά 'ναι καλύτερα ἔτσι. Ἴσως εἶναι καλύτερα πού οἱ συνθήκες δέν ἐπέτρεψαν στόν Ντένις ν' ἀνθίσει σάν μικρός Νέρωνας κι ὁ Ἄϊβορ παραμένει μόνο δυνητικά ἓνας Καλιγούλας. Ναί, ἀναμφίβολα, καλύτερα ἔτσι. Ἀλλά θά ἦταν πολύ πιό διασκεδαστικό τό θέαμα, ἂν τοὺς εἶχε δοθεῖ ἡ εὐκαιρία ν' ἀναπτύξουν ἀνεμπόδιστοι ὅλο τό τρομερό φάσμα τῶν δυνατοτήτων τους. Θά ἦταν πολύ εὐχάριστο κι ἐνδιαφέρον νά παρατηρεῖ κανεῖς τά τίς καί τίς ἀδυναμίες καί τά μικρά βίτσια νά ὀγκώνονται καί νά βλασταίνουν καί ν' ἀνθίζουν τεράστια καί ἐκπληκτικά ἀνθη σκληρότητας, ὑπερηφάνειας, ἀσέλγειας καί φιλαργυρίας. Τό περιβάλλον τοῦ Καίσαρα, εἶναι πού κάνει τόν Καίσαρα ὅπως ἡ εἰδική τροφή καί τό βασιλικό κύτταρο κάνουν τή βασίλισσα μέλισσα. Ἐμεῖς διαφέρουμε ἀπό τίς μέλισσες στό ἐξῆς: ἂν τοὺς δοθεῖ ἡ κατάλληλη τροφή, εἶναι σίγουρο πώς θά παράγουν κάθε φορά μιά βασίλισσα. Μέ μᾶς δέν ὑπάρχει καμιά

βεβαιότητα. Ἀπό τούς δέκα ἀνθρώπους πού θά βρεθοῦν σέ καισαρικό περιβάλλον, ἕνας μόνο θά γίνεи καλοσυνάτος, εὐφυής ἢ μεγάλος. Οἱ ὑπόλοιποι θά γίνουν Καίσαρες, αὐτός ὄχι. Ἐβδομήντα ὀγδόντα χρόνια πρὶν, ὅταν οἱ ἀπλοϊκοὶ ἄνθρωποι διάβαζαν γιὰ τὰ κατωρθώματα τῶν Βουρβόνων στή Νότια Ἰταλία, φώναζαν ἀπό θαυμασμό. Καί νά σκεφτεῖ κανεῖς ὅτι αὐτά συμβαίνανε τόν δέκατο ἑνατο αἰῶνα! Κι ἐδῶ καί μερικά χρόνια διαπιστώσαμε κι ἐμεῖς, μέ ἐκπληξη, ὅτι στόν ἀκόμη πιό ἐκπληκτικό μας εἰκοστό αἰῶνα, δυστυχεῖς Μαυριτανούς στό Κογκό καί στόν Ἀμαζόνιο τούς μεταχειρίζονταν σάν Ἀγγλους δουλοπάροικους τῆς ἐποχῆς τοῦ Στῆβεν. Οἱ Πλάκ καί οἱ Γάνς¹ λυμαίνονται τήν Ἰρλανδία, οἱ Πολωνοὶ κακομεταχειρίζονται τούς κατοίκους τῆς Σιλεσίας, οἱ Θρασεῖς Φασίστες σφάζουν τούς φτωχοὺς χωρικούς. Ὅλα τὰ θεωροῦμε δεδομένα. Μετά τόν πόλεμο, δέν ἀποροῦμε γιὰ τίποτε. Φτιάξαμε ἕνα περιβάλλον καισαρικό καί ξεπηδῆσανε ἕνα πλῆθος μικροὶ Καίσαρες. Τί πιό φυσικό;

Ὁ κ. Σκόγκαν ἀποτέλειωσε τό ποτό του καί ξαναγέμισε τό ποτήρι του.

1. Πρόκειται γιὰ Ἀγγλους ἐγκληματίες πού ἡ Ἀγγλία ἐπιστράτευε καί ἔστελνε στήν Ἰρλανδία γιὰ νά τηροῦν τήν τάξη φορώντας στολή ἀστυνομικοῦ, ὅποτε ἐξασκοῦσαν ὅλη τή βία πού ὑπαγόρευε τό παρελθόν τους.

— Αὐτή ἀκριβῶς τή στιγμή, συνέχισε, σέ κάθε γωνιά τῆς γῆς συμβαίνουν τά πιό τρομακτικά πράγματα. Ἄνθρωποι συνθλίβονται, κατακόβονται, ξεκοιλιάζονται, κατακρεουργοῦνται, τά πτώματά τους λιώνουν, τά μάτια τους σαπίζουν. Κραυγές πόνου καί φόβου δονοῦν τόν ἀέρα μέ συχνότητα χίλια ἐκατό πόδια τό δευτερόλεπτο. Μετά ἀπό τρία δευτερόλεπτα δέν ἀκούγονται πιά καθόλου. Ὅλα αὐτά εἶναι στενάχωρα γεγονότα. Μήπως ὅμως ἀπολαμβάνουμε τή ζωή λιγότερο ἐξαιτίας τους; Βεβαίως ὄχι. Ἀναμφίβολα νιώθουμε συμπάθεια. Μέ τή φαντασία μας δοκιμάζουμε κι ἐμεῖς τίς δοκιμασίες τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἀτόμων καί θρηνοῦμε γι' αὐτές. Ἀλλά στό κάτω κάτω, τί σημαίνει συμπόνια καί φαντασία; Μικροπράγματα, ἐκτός ἂν τό πρόσωπο πού συμπονοῦμε τυχαίνει νά εἶναι πολύ δικός μας ἄνθρωπος. Ἀκόμη καί τότε ὅμως ἡ συμπόνια δέν κρατάει πολύ. Κι αὐτό εἶναι καλό, γιατί ἂν εἴχαμε τόσο ζωντανή φαντασία καί ἀρκετή εὐαισθησία στό νά κατανοοῦμε καί νά νιώθουμε τίς δοκιμασίες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τό μυαλό μας δέν θά ἡρεμοῦσε ποτέ. Εὐτυχῶς ὅμως, ὅπως εἶπα, δέν εἴμαστε ράτσα συμπονετική. Ὅταν ἄρχισε ὁ πόλεμος, νόμιζα ὅτι ὑπέφερα ἔστω μέ τή φαντασία, μ' αὐτούς πού ὑπέφεραν στ' ἀλήθεια. Ἐἵνα δυό μῆνες ὅμως ἀργότερα, ἀναγκάστηκα νά παραδεχτῶ, γιά νά ἔμαι τίμιος, ὅτι δέν ὑπέφερα. Κι ὅμως νομίζω ὅτι ἔχω πολύ πιό δυνατή

φαντασία από πολλούς. "Όποιος υποφέρει είναι πάντα μόνος. Τό γεγονός αυτό είναι πολύ δυσάρεστο γι' αυτόν πού τυχόν υποφέρει, αλλά έτσι υπάρχει ή δυνατότητα τής ευχαρίστησης γιά τόν υπόλοιπο κόσμο.

Έγινε παύση. Ό Χένρυ Γουίμπους έσπρωξε πρὸς τά πίσω τήν καρέκλα του.

— Νομίζω πώς πρέπει νά πᾶμε νά συναντήσουμε τίς κυρίες, εἶπε.

— Έτσι νομίζω κι ἐγώ, εἶπε ό "Αἰβορ καί πετάχτηκε ὀρθίος μέ σβελτάδα. Γύρισε στόν κ. Σκόγκαν: «Εὐτυχῶς» εἶπε, «μποροῦμε νά μοιραζόμαστε τήν ευχαρίστησή μας. Δέν εἴμαστε πάντα καταδικασμένοι νά εὐτυχοῦμε μόνοι μας».

17

Ό "Αἰβορ κατέβασε τά χέρια του χτυπώντας δυνατά τήν τελευταία χορδή τής ραψωδίας του. Σ' ὅλη αὐτήν τή θριαμβευτική ἀρμονία ὑπῆρχε μόνο μιά μικρή ὑποψία ὅτι τό διάστημα τής ἐβδόμης εἶχε παιχτεῖ μαζί μέ τήν ὀκτάβα, μέ τόν ἀντίχειρα τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ. Ἡ γενική ὅμως ἐντύπωση ενός θαυμάσιου θορύβου ἦταν ἀρκετά καθαρή. Οἱ μικρολεπτομέρειες δέν ἔχουν σημασία, ὅταν τό γενικό ἀποτέλεσμα εἶναι καλό. Καί, ἐκτός αὐτοῦ, αὐτή ή ὑποψία ἐβδόμης ἦταν

σίγουρα μοντέρνα. Έκανε μιά στροφή στο κάθισμά του και τίναξε τά μαλλιά του απ' τά μάτια του.

— Όρίστε, είπε, φοβάμαι πως αυτό είναι ό,τι καλύτερο μπορώ νά σ'ας προσφέρω.

Άκούστηκαν μουρμουρητά επιδοκιμασίας κι ευγνωμοσύνης και ή Μαίρη μέ τά μεγάλα πορσελάνινα μάτια της, καρφωμένα στον έκτελεστή, φώναξε δυνατά: «Θαυμάσιο!», και πήρε μιά βαθιά αναπνοή σά νά πνιγόταν.

Η φύση και ή τύχη συναγωνίστηκαν και έδωσαν στον Άιβορ Λόμπαρντ τά πιό έκλεκτά τους δώρα. Ήταν πλούσιος και τελείως ανεξάρτητος. Ήταν ευπαρουσίαστος, είχε άκαταμάχητη γοητεία στους τρόπους και ήταν ό ήρωας περισσότερων έρωτικων επιτυχιων απ' όσες μπορούσε κι ό ίδιος νά θυμηθεί. Τά ταλέντα του ήταν έκπληκτικά και ως προς τον αριθμό και ως προς την ποικιλία τους. Είχε μιά όμορφη φυσική φωνή τενόρου. Μπορούσε ν' αυτόσχεδιάζει στό πιάνο καταπληκτικά μέ ταχύτητα και ένταση. Ήταν καλός έρασιτέχνης μέντιουμ, είχε έντονη τηλεπάθεια και είχε αξιόλογη γνώση της άλλης ζωής από πρώτο χέρι. Μπορούσε νά γράψει ρίμα μέ θαυμαστή ταχύτητα. Είχε υπέροχο στίλ στή ζωγραφική συμβολικων εικόνων και αν μερικές φορές τό σχέδιο ήταν λιγάκι αδύνατο, τό χρώμα του ήταν πάντα έντυπωσιακό σαν πυροτέχνημα. Τά κατάφερνε περίφημα στό έρασιτε-

χνικό θέατρο κι ἂν τό καλοῦσε ἡ περίσταση, μπορούσε νά μαγειρέψει περίφημα. Ἐμοιαζε μέ τόν Σαίξπηρ, γιατί ἤξερε, ὅπως ἐκεῖνος, λίγα λατινικά κι ἀκόμα λιγότερα ἐλληνικά. Γιά ἓνα μυαλό σάν τό δικό του ἡ μόρφωση ἔμοιαζε περιττή. Ἡ ἐξάσκηση θά κατάφερνε μόνο νά καταστρέψει τίς φυσικές του δεξιότητες.

— Ἄς πᾶμε στὸν κῆπο, πρότεινε ὁ Ἄιβορ. Εἶναι ὑπέροχη νύχτα.

— Εὐχαριστῶ, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν, ἀλλὰ ἐγώ σίγουρα προτιμῶ αὐτές τίς ἀκόμη πιό ὑπέροχες πολυθρόνες. Ἡ πίπα του εἶχε ἀρχίσει νά παφλάζει κάθε φορά πού τραβοῦσε μιά ρουφηξιά. Ἦταν ἀπόλυτα εὐτυχισμένος.

Κι ὁ Χένρυ Γουίμπους ἦταν εὐτυχισμένος. Κοίταξε γιά μιά στιγμή πάνω ἀπ' τὰ γυαλιά του πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ Ἄιβορ καί μετὰ, χωρὶς νά πεῖ τίποτα, ξαναγύρισε στά μικρά βρώμικα λογιστικά βιβλία τοῦ δέκατου ἔκτου αἰῶνα, πού τώρα ἦταν τό ἀγαπημένο του ἀνάγνωσμα. Ἦξερε πιό πολλὰ γιά τὰ ἔξοδα τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ Σέρ Φερντινάντο παρά γιά τὰ δικά του.

Τὴν παρέα, πού ἀποφάσισε νά βγεῖ ἔξω κάτω ἀπ' τό λάβαρο τοῦ Ἄιβορ, τὴν ἀποτελοῦσε ἡ Ἄννα, ἡ Μαίρη, ὁ Ντένις καί, μᾶλλον ἀπρόσμενα, ἡ Τζένυ. Ἐξω ἦταν ζεστά καί σκοτεινά. Δέν εἶχε φεγγάρι. Περπάτησαν πάνω κάτω στή βεράντα κι ὁ Ἄιβορ τρα-

γουδοῦσε ἓνα ναπολιτάνικο τραγούδι: Στρέττι, στρέττι — κοντά, κοντά — καί μετά κάτι ἔλεγε γιά μιά μικρή Σπανιόλα. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἄρχισε νά ἠλεκτρίζεται. Ὁ Ἄιβορ ἔβαλε τό χέρι του γύρω ἀπό τή μέση τῆς Ἄννας, ἄφησε τό κεφάλι του νά γείρει στόν ὦμο της, καί σ' αὐτήν τή θέση συνέχισε νά περπατάει καί νά τραγουδάει. Φαινόταν τό πιό εὐκολο, τό πιό φυσικό πράγμα τοῦ κόσμου. Ὁ Ντένις ἀναρωτιόταν γιατί ὁ ἴδιος δέν τό ἔχει κάνει ποτέ. Μισοῦσε τόν Ἄιβορ.

— Ἄς πᾶμε στή λίμνη, εἶπε ὁ Ἄιβορ. Ἄφησε τήν Ἄννα καί γύρισε γιά νά ὀδηγήσει τό μικρό του κοπάδι. Προχώρησαν ἀπ' τήν πλαϊνή πλευρά τοῦ σπιτιοῦ πρὸς τήν ἀρχή τοῦ μονοπατιοῦ μέ τά yew-trees, πού ὀδηγοῦσε πρὸς τό κάτω μέρος τοῦ κήπου. Ἀνάμεσα στόν ἄδειο, ἀπότομο τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ καί στά ψηλά yew-trees, τό μονοπάτι ἔμοιαζε μέ χάσμα ἀδιαπέραστου λόφου. Κάπου ὑπῆρχαν σκαλοπάτια πού κατέβαιναν πρὸς τή δεξιά πλευρά, χάσμα στό φράχτη πού σχηματίζαν τά ἥμερα ἔλατα. Ὁ Ντένις, πού πήγαινε πιό μπροστά ἀπ' ὅλους, ἔφαχνε μέ προσοχή τό δρόμο. Μέσα στό σκοτάδι ἐνιωθε κανεῖς τόν παράλογο φόβο ὅτι χάσκουν γκρεμοί κι ὅτι παραμονεύουν σουβλερές κόγχες, τρομερά ἐμπόδια. Ξαφνικά ἄκουσε πίσω του ἓνα διαπεραστικό ξαφνιασμένο ὦ!, καί μετά ἓνα ἀπότομο ξερό τίναγμα πού θά μπορούσε νά ἦταν ἤχος ἀπό χαστούκι. Ὑστερα, ἀκούστηκε ἡ φωνή τῆς Τζένυς νά

λέει: «Γυρίζω στό σπίτι». Ὁ τόνος της ἦταν ἀποφασιστικός καί, καθώς πρόφερε τίς λέξεις, χανόταν στό σκοτάδι. Τό περιστατικό, ὅ,τι καί νά 'ταν, εἶχε λήξει. Ὁ Ντένις ξανάρχισε νά προχωρεῖ ψαχουλευταί. Ἀπό κάπου πίσω ὁ Ἄιβορ ἄρχισε πάλι νά τραγουδάει ἀπαλά:

«Ἡ Φίλλις πιό φιλόργυρη παρά ἐρωτευμένη,
Λέει συνέχεια ὄχι δίχως λόγο,
Καί μιά μέρα, γιά ἓνα φιλάκι μόνο,
Τριάντα ἀρνιά ζητᾶ ἀπό τόν Σιλβάντρε
καί τά παίρνει».

Ἡ μελωδία κατέβαινε κι ἀνέβαινε πάλι, εὐκόλα καί ἄνετα. Τό ζεστό σκοτάδι ἔμοιαζε νά πάλλεται γύρω τους σάν αἷμα.

«Τήν ἐπομένη, ἄλλη δουλειά:
Γιά τό βοσκό ἦταν καλή ἡ ἀλλαξιά...»

— Ἐδῶ εἶναι τά σκαλιά, φώναξε ὁ Ντένις. Ὁδήγησε τούς συντρόφους του πέρ' ἀπ' τόν κίνδυνο καί τήν ἄλλη στιγμή τό μονοπάτι τῶν yew-trees βρισκόταν κάτω ἀπ' τά πόδια τους. Ἐδῶ ἦταν πιό φωτεινά ἢ, ἔστω, κάπως λιγότερα σκοτεινά. Γιατί τό μονοπάτι τῶν yew-trees ἦταν φαρδύτερο ἀπ' αὐτό πού τούς εἶχε

όδηγήσει μέσα απ' τό λιβάδι τοῦ σπιτιοῦ. Κοιτάζοντας πρὸς τὰ πάνω, ἀνάμεσα στοὺς ψηλοὺς μαύρους φράχτες τῶν δέντρων, μπορούσαν νά ξεχωρίσουν μιά λουρίδα οὐρανὸ καὶ λίγα ἀστέρια.

«Γιατί τήν κατάφερε τή βοσκοπούλα...»

συνέχισε ὁ Ἄιβορ καί μετὰ διέκοψε γιά νά φωνάξει: «Θά κατρακυλήσω ὡς κάτω», καί ἄρχισε μέ ταχύτητα νά κατρακυλάει στήν ἀόρατη πλαγιά καί νά τραγουδάει ἀνάκατα καθὼς κατρακυλοῦσε:

«Τριάντα φιλιὰ γιά ἓνα πρόβατο...»

Οἱ ἄλλοι ἀκολούθησαν. Ὁ Ντένις τρίκλισε πρὸς τὰ πίσω φωνάζοντάς τους μάταια νά προσέχουν, ἢ πλαγιά ἦταν ἀπότομη καί μπορούσε νά σπάσει κανεὶς τό σβέρκο του. Μά τί πάθανε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἀναρωτιόταν. Κάνανε σάν ἀφιονισμένα γατάκια. Ὁ ἴδιος ἔνιωθε κάτι σάν γατίσια παιχιδιάρικη διάθεση μέσα του. Ἀλλά σάν ὅλα τὰ συναισθήματά του, ἦταν κι αὐτό μᾶλλον κάτι θεωρητικό, πού δέν κατάφερνε νά ἐκφραστεῖ.

— Προσέχτε, φώναξε ἄλλη μιά φορά καί δέν εἶχε καλὰ καλὰ προφέρει τή λέξη, ὅταν μπάμ! ἀκούστηκε ὁ ἦχος κάποιου νά πέφτει μπροστά του μαζί μ' ἓνα

μακρόσυρτο “φ-φ-φ-φ” — ήχος πόνου — και μετά, ένα πολύ αυθόρμητο “ώχ!” Ο Ντένις ένιωσε σχεδόν ευχαρίστηση — τό είχε πει στους άνόητους και δέν τόν άκουσαν. Έτρεξε κάτω στην πλαγιά προς τό θύμα πού δέν φαινόταν.

Η Μαίρη κατέβηκε τό λόφο σαν άφηνιασμένη άτμομηχανή. Αυτή ή κατρακύλα στά τυφλά, μέσα στό σκοτάδι, ήταν μεγαλειό, νόμιζε πώς δέν θά σταματούσε ποτέ. Άλλά τό έδαφος άρχισε νά ίσιώνει κάτω άπ’ τά πόδια της, ή ταχύτητά της λιγόστεψε και ξαφνικά τήν άρπαξε ένα τεντωμένο χέρι και τή σταμάτησε απότομα.

— Νά λοιπόν, τώρα πιάστηκες, Άννα, είπε ό Άιβορ καθώς τήν έσφιγγε πιο πολύ.

Προσπάθησε νά του ξεφύγει. «Δέν είμαι ή Άννα, είμαι ή Μαίρη».

Ο Άιβορ ξέσπασε σ’ ένα βροντερό γέλιο. «Ωστε έτσι!», φώναξε. «Μου φαίνεται ότι άπόψε δέν κάνω παρά γκάφες. Τήν έπαθα και μέ τήν Τζένυ». Ξαναγέλασε και τό γέλιο του ήταν τόσο χαρούμενο, πού ή Μαίρη δέν μπόρεσε νά κρατηθει και γέλασε κι αυτή. Έκείνος δέν τράβηξε τό χέρι του πού τήν άγκάλιαζε και ή όλη υπόθεση ήταν τόσο διασκεδαστική και φυσική, πού ή Μαίρη δέν ξαναπροσπάθησε νά ξεφύγει. Περπάτησαν άγκαλιασμένοι δίπλα στη λίμνη. Η Μαίρη ήταν πολύ κοντή για νά μπορεί ό Άιβορ νά

βάλει ἄνετα τό κεφάλι του στόν ὦμο της. Ἐτρίβε τό μάγουλό του χαϊδευτικά πάνω στά πλούσια καί στιλπνά μαλλιά της. Σέ λίγο ἄρχισε πάλι νά τραγουδάει. Στό ἄκουσμα τῆς φωνῆς του ἡ νύχτα ἀνατρίχιαζε ἐρωτικά. Ὅταν τέλειωσε τό τραγούδι του, τή φίλησε. Ἦ Ἄννα ἢ ἡ Μαίρη; Ἦ Μαίρη ἢ ἡ Ἄννα; Δέν φαινόταν νά ἔχει καί μεγάλη διαφορά, ποιᾶ ἦταν ἀπ' τίς δύο. Ἰπῆρχαν βέβαια διαφορές στίς λεπτομέρειες, ἀλλά ἡ γενική ἐντύπωση ἦταν ἡ ἴδια. Στό κάτω κάτω, ἡ γενική ἐντύπωση εἶχε σημασία.

Ὁ Ντένις κατηφόρισε τό λόφο.

— Χτύπησε κανεῖς; φώναξε.

— Ἐσύ 'σαι, Ντένις; Χτύπησα τόν ἀστράγαλό μου, τό γόνατό μου καί τό χέρι μου. Σακατεύτηκα.

— Καϋμένη μου Ἄννα, εἶπε ἐκεῖνος. Δέν μπόρεσε νά μήν προσθέσει: «Ἐπιτέλους, ἦταν πολύ ἀνόητο νά τρέχετε στόν κατήφορο μέσα στό σκοτάδι».

— Γαῖδαρε, τοῦ ἀπάντησε ἐνοχλημένη κι ἔτοιμη νά βάλει τά κλάμματα. «Καί βέβαια».

Κάθισε δίπλα της στό χορτάρι κι ἔνιωσε ν' ἀναπνέει τήν ἀπαλή, ὑπέροχη ἀτμόσφαιρα ἀπ' τό ἄρωμα πού πάντα φοροῦσε.

— Ἄναψε ἓνα σπύρτο, τόν διέταξε. Θέλω νά δῶ τίς πληγές μου.

Ἐψαξε στίς τσέπες του γιά σπύρτα. Ἦ φωτιά πετάχτηκε καί ἔπειτα σταθεροποιήθηκε. Μέ τρόπο

μαγικό, δημιουργήθηκε ένα μικρό σύμπαν, ένας κόσμος από χρώματα και σχήματα – τό πρόσωπο τῆς Ἄννας, τό πορτοκαλλί της φόρεμα πού λαμπύριζε, τά λευκά γυμνά της μπράτσα, ένα κομμάτι πράσινης χλόης – κι όλόγυρα σκοτάδι πηχτό κι αδιαπέραστο. Ἡ Ἄννα τέντωσε τά χέρια της: ἦταν καί τά δύο πρασινισμένα καί γεμάτα χρώματα ἀπ' τό πέσιμο καί στό ἀριστερό ξεχώριζαν δύο τρεῖς γρατζουνιές.

– Δέν εἶμαι καί τόσο ἄσχημα, εἶπε. Ὁ Ντένις ὅμως εἶχε στενοχωρηθεῖ τρομερά καί ἀπόγινε, ὅταν κοίταξε τό πρόσωπό της καί εἶδε ἵχνη ἀπό δάκρυα, ἀθέλητα δάκρυα πόνου πού στέγνωσαν στίς βλεφαρίδες της. Ἐβγαλε τό μαντήλι του κι ἄρχισε νά σκουπίζει τά χρώματα ἀπ' τό πληγωμένο της χέρι. Τό σπύρτο ἔσβησε, δέν ἄξιζε ν' ἀνάψει ἄλλο. Ἡ Ἄννα ἀφέθηκε στίς περιποιήσεις του ἡρεμα κι εὐγνώμονα. «Σ' εὐχαριστῶ», εἶπε, ὅταν ἐκεῖνος τέλειωσε τό καθάρισμα καί τῆς ἔδωσε τό χέρι. Ὑπῆρχε κάτι στόν τόνο τῆς φωνῆς της πού τόν ἔκανε νά νιώσει ὅτι εἶχε χάσει ἐκείνη τήν ὑπεροχή της ἀπέναντί του, ὅτι ἦταν πιο μικρή ἀπ' αὐτόν, ὅτι ξαφνικά εἶχε γίνει σχεδόν παιδί. Ἐνίωσε τρομερά μεγάλος καί προστατευτικός. Τό συναίσθημα ἦταν τόσο ἔντονο, πού ἀσυναίσθητα ἔβαλε τό χέρι του γύρω της. Ἐκείνη τραβήχτηκε πιο κοντά, ἔγειρε πάνω του καί ἔμειναν ἔτσι σιωπηλοί. Ἀπό πιο κάτω, ἀπαλά ἀλλά πολύ καθαρά, ἄκουσαν τό

τραγούδι του Άιβορ. Συνέχιζε εκείνο τό:

«Τήν ἄλλη μέρα ἡ Φίλλις ἦταν πιό τρυφερή,
Κι ἤθελε νά ἔναι καλή μέ τό βοσκό,
Μ' ὅλη της τήν καρδιά
Τοῦ ἔδωσε γιά ἓνα φιλί τριάντα ἄρνιᾶ».

Ἐγινε μιά μᾶλλον παρατεταμένη παύση. Ἦταν σά νά
δινόταν χρόνος γιά νά ανταλλάξουν μερικά ἀπ' αὐτά
τά φιλιᾶ. Μετά ἡ φωνή συνέχισε:

«Τήν ἄλλη μέρα ἡ ἄμυαλη Φίλλις
Χάρισε σκύλο καί ἄρνιᾶ
Γιά ἓνα φιλί πού ὁ ἄπιστος φίλος
Ἐδωσε τζάμπα στή Λιζέτ».

Ἡ τελευταία νότα ἔσβησε μέσα σέ ἀδιατάραχη
σιωπή.

— Εἶσαι καλύτερα; ψιθύρισε ὁ Ντένις. «Νιώθεις
ἄνετα ἔτσι;»

Ἐκείνη ἔγνεψε καταφατικά καί στίς δυό ἐρω-
τήσεις.

«Τριάντα ἄρνιᾶ γιά ἓνα φιλί». Τά πρόβατα, τό
μαλλιαρό ἄρνι — μπέ, μπέ, μπέ...; Ἦ ὁ βοσκός; Ναί,
σίγουρα, ἔνιωθε σάν τό βοσκό τώρα. Ἐνιωθε κύριος,
προστάτης. Ἐνα κύμα θάρρους, ζεστό σάν κρασί, ση-

κώθηκε μέσα του. Γύρισε τό κεφάλι του κι ἄρχισε νά τή φιλάει στό πρόσωπο, στήν ἀρχή ὅπου τύχαινε καί μετά, μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, στό στόμα.

Ἡ Ἄννα ἔστριψε τό κεφάλι της. Τῆς φίλησε τό αὐτί, τόν ἀπαλό λαιμό πού τοῦ πρόσφερε μέ τήν κίνησή της. «Ὅχι», διαμαρτυρήθηκε ἐκείνη, «ὄχι Ντένις».

- Γιατί ὄχι;
- Χαλάει τή φιλία μας, καί ἦταν τόσο ὁμορφη.
- Σαχλαμάρες, εἶπε ὁ Ντένις.

Ἐκείνη προσπάθησε νά ἐξηγήσει: «Δέν βλέπεις», εἶπε, «δέν εἶναι... δέν εἶναι αὐτά τά καμώματα γιά μᾶς». Ἦταν ἀλήθεια. Κατά κάποιο τρόπο ποτέ της δέν εἶχε σκεφτεῖ τόν Ντένις σάν ἄντρα μέ τόν ὁποῖο θά μπορούσε νά κάνει ἔρωτα. Ποτέ της δέν εἶχε συλλάβει τίς δυνατότητες μιᾶς ἐρωτικῆς σχέσης μαζί του. Ἦταν τόσο ἀπελπιστικά νέος, τόσο... τόσο... δέν μπορούσε νά βρεῖ τή λέξη, ἀλλά ἤξερε τί ἐννοοῦσε.

– Γιατί δέν εἶναι γιά τά μούτρα μας; ρώτησε ὁ Ντένις. Καί, παρεμπιπτόντως αὐτή εἶναι τρομερή καί ἀνάρμοστη ἔκφραση.

- Γιατί δέν εἶναι.
- Κι ἄν σοῦ πῶ ὅτι εἶναι.
- Δέν ὑπάρχει διαφορά. Λέω πώς δέν εἶναι.
- Θά σέ κάνω νά πεῖς ὅτι εἶναι.

— Έντάξει, Ντένις. Νά τό κάνεις ὅμως ἄλλη φορά. Πρέπει νά πάω σπίτι καί νά βάλω τό πόδι μου σέ καυτό νερό. Ἐχει ἀρχίσει νά πρήζεται.

Οἱ λόγοι ὑγείας δέν σηκώνανε ἀντιρρήσεις. Ὁ Ντένις σηκώθηκε ἀπρόθυμα καί τή βοήθησε νά σταθεῖ στά πόδια της. Ἐκείνη ἔκανε ἓνα βῆμα μέ προσοχή. «ὦ!» Σταμάτησε καί ἔγειρε βαριά στό μπράτσο του.

— Θά σέ πάρω στά χέρια, προσφέρθηκε ὁ Ντένις. Ποτέ του δέν εἶχε προσπαθήσει νά κρατήσει στά χέρια μιὰ γυναίκα, ἀλλά στόν κινηματογράφο αὐτό φαινόταν εὐκόλη πράξη ἥρωισμοῦ.

— Δέν θά μπορέσεις, εἶπε ἡ Ἄννα.

— Βέβαια καί μπορῶ. Ἐγίνωσε ἀκόμη πιό μεγάλος καί πιό προστατευτικός παρά ποτέ. «Βάλε τά μπράτσα σου γύρω στό λαιμό μου», τή διέταξε. Ἐκείνη τό ἔκανε κι ὁ Ντένις ἔσκυψε, τήν ἔπιασε κάτω ἀπ' τά γόνατα καί τή σήκωσε. Θεέ μου, τί βάρος! Ἐκανε πέντε βήματα στόν ἀνήφορο μέ δυσκολία, μετά σχεδόν ἔχασε τήν ἰσορροπία του, καί ἀναγκάστηκε νά ἐναποθέσει ξαφνικά τό φορτίο του μέ κάποιο τίναγμα.

Ἡ Ἄννα εἶχε ξεκαρδιστεῖ στά γέλια: «Στό εἶπα ὅτι δέν θά τά κατάφερνες, καϋμένε μου Ντένις».

— Μπορῶ, εἶπε ὁ Ντένις δίχως πειθῶ. «Θά ξαναπροσπαθήσω».

— Εἶναι πάρα πολύ γλυκό ἐκ μέρους σου νά προσφερθεῖς, ἀλλά προτιμῶ νά περπατήσω. Ἐβάλε τό

χέρι της στὸν ὦμο του, κι ἔτσι ὑποβασταζόμενη, ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει κουτσαίνοντας καί σιγά σιγά τό λόφο.

— Καϋμένη μου Ντένις, ἐπανελάβε καί ξαναγέλασε. Ἐκεῖνος, ταπεινωμένος, σιωποῦσε. Ἐμοιαζε ἀπίστευτο πρὶν δυό λεπτά τὴν κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά του καί τὴ φιλοῦσε. Ἀπίστευτο. Τότε ἔμοιαζε ἀνίσχυρη σὰν παιδί. Τώρα εἶχε ξαναβρεῖ ὅλη τὴν ὑπεροχή της. Γι' ἄλλη μιὰ φορά εἶχε γίνει ἡ μακρινή ὑπαρξη, ἡ πῶθητή κι ἀπόρθητη. Γιατί λοιπὸν νὰ 'ναι τόσο ἀνόητος καί νὰ προτείνει τό κατόρθωμα τῆς μεταφορᾶς; Ἐφτασε στό σπίτι σέ κατάσταση βαθύτατης κατὰθλιψης.

Βοήθησε τὴν Ἄννα ν' ἀνέβει ἐπάνω, τὴν ἐμπιστεύτηκε στά χέρια μιᾶς καμαριέρας καί ξανακατέβηκε στό σαλόνι. Παραξενεύτηκε πού τοὺς βρῆκε ὅλους νὰ κάθονται ἀκριβῶς ὅπως τοὺς εἶχε ἀφήσει. Γιὰ κάποιον λόγο, περίμενε ὅτι ὅλα θά ἦταν ἀρκετά διαφορετικά — ἔμοιαζε τόσο τεράστιο τό διάστημα ἀπὸ τότε πού εἶχε φύγει. Ὅλοι σιωπηλοὶ πού νὰ τοὺς πάρει, σκέφτηκε καθῶς τοὺς κοίταζε. Ἡ πίπα τοῦ κ. Σκόγκαν ἀκόμη ξεφυσοῦσε, αὐτὸς ἦταν κι ὁ μοναδικὸς ἤχος. Ὁ Χένρυ Γουίμπους ἦταν ἀκόμη χωμένος στά λογιστικά του βιβλία. Μόλις εἶχε ἀνακαλύψει ὅτι ὁ Σέρ Φερντινάντο εἶχε τὴ συνήθεια νὰ τρώει στρείδια ὅλο τό καλοκαίρι. Διάβαζε μέ τά κοκκάλινα γυαλιά του, παρά τὴν ἀπουσία τοῦ Γκομπώ πού μόνο αὐτὸς θά δικαιολο-

γοῦσε κάτι τέτοιο. Ἡ Ἰζένυ ἔγραφε μυστηριώδη ὀρνιθοσκαλίσματα στό κόκκινο σημειωματάριό της. Καί καθισμένη στήν ἀγαπημένη της πολυθρόνα ἡ Πρισίλλα κοίταζε μιά στοίβα ζωγραφικά σχέδια. Ἐνα ἕνα τά κράταγε σέ ἀπόσταση τεντώνοντας τό χέρι της καί τά κοίταζε μέ προσοχή ἀρκετή ὥρα μέ μισόκλειστα μάτια τινάζοντας πρός τά πίσω τό τεράστιο πορτοκαλλί της κεφάλι. Φοροῦσε ἕνα ἀπαλό γαλαζοπράσινο φόρεμα: στήν ἀρχή τοῦ ντεκολτέ της, πού ἦταν πουδραρισμένο μῶβ, λαμπύριζαν διαμάντια. Ἐνα τεράστιο μακρύ τσιγάρο σχημάτιζε γωνία μέ τό πρόσωπό της. Διαμάντια εἶχε βαλμένα καί στήν κόμμωσή της καί ἄστραφταν μέ κάθε της κίνηση. Ἦταν μιά σειρά ζωγραφιές τοῦ Ἀϊβορ – σκίτσα Πνευματικῆς Ζωῆς, φτιαγμένα ὅταν βρισκόταν ὑπνωτισμένος στόν ἄλλο κόσμο. Στό πίσω μέρος τοῦ καθενός ὑπῆρχαν περιγραφικοί τίτλοι: «Πορτραῖτο Ἀγγέλου, 15η Μαρτίου 1920», «Ἀστρικά ὄντα Παίζοντα, 3η Δεκεμβρίου 1919», «Συγκέντρωση Ψυχῶν πού ὁδεύουν σέ Ἀνώτερη Σφαίρα, 21η Μαΐου 1921». Πρίν προσέξει τή ζωγραφική, γύριζε τό χαρτί ἀνάποδα καί διάβαζε τόν τίτλο. Ὅσο καί νά προσπάθησε – καί προσπάθησε σκληρά – ἡ Πρισίλλα ποτέ της δέν εἶχε δεῖ ὄραμα καί ποτέ δέν κατάφερε νά ἐπικοινωνήσῃ μέ τόν Κόσμο τῶν Πνευμάτων. Ἐπρεπε νά ἱκανοποιεῖται μέ τίς ἐμπειρίες τῶν ἄλλων.

— Τί ἔγινε ἡ ὑπόλοιπη παρέα σου; ρώτησε τόν Ντένις καθώς τόν εἶδε νά μπαίνει στό δωμάτιο.

Ἐκεῖνος ἐξήγησε. Ἡ Ἄννα εἶχε πάει γιά ὕπνο, ὁ Ἄιβορ καί ἡ Μαίρη ἦταν ἀκόμη στόν κήπο. Διάλεξε ἓνα βιβλίο καί μιά ἄνετη καρέκλα καί προσπάθησε, ὅσο βέβαια τοῦ ἐπέτρεπε τό ταραγμένο του μυαλό, νά συγκεντρωθεῖ καί νά διαβάσει κάτι. Τό φῶς τῆς λάμπας ἦταν ἀπόλυτα γαλήνιο. Δέν ἀκουγόταν τίποτε, ἐκτός ἀπό τήν Πρισίλλα πού ἀνακάτευε τά χαρτιά. Ὅλα ἤσυχα, πού νά τά πάρει, ὅλα, ἐπανελάβε μόνος του ὁ Ντένις, ὅλα ἤσυχα πού νά τά πάρει, ὅλα...

Κάπου μιά ὥρα ἀργότερα ἔκαναν τήν ἐμφάνισή τους ὁ Ἄιβορ καί ἡ Μαίρη.

— Περιμέναμε νά δοῦμε τό φεγγάρι νά βγαίνει, εἶπε ὁ Ἄιβορ.

— Ἦταν ἡμισέληνος ξέρετε, ἐξήγησε ἡ Μαίρη πολύ ἐπιστημονικά καί εἰδικά.

— Ἦταν τόσο ὁμορφα στόν κήπο! Τά δέντρα, τό ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν, τ' ἀστέρια... Ὁ Ἄιβορ κυμάτισε τά χέρια του. «Κι ὅταν βγῆκε τό φεγγάρι, τότε ἦταν τό ἀποκορύφωμα. Μ' ἔκανε νά ξεσπάσω σέ δάκρυα». Κάθισε στό πιάνο κι ἄνοιξε τό σκέπασμα.

— Εἶχε πολλούς μετεωρίτες, εἶπε ἡ Μαίρη γιά ὅποιον τυχόν ἄκουγε. Τώρα πρέπει νά 'ναι ἡ ἐποχή πού ἡ γῆ δέχεται ὀλόκληρη βροχή ἀπό μετεωρίτες, Ἰούλιο καί Αὐγούστο.

Ὁ Ἀίβορ ὅμως εἶχε ἀρχίσει κιόλας νά χτυπάει τὰ πλήκτρα. Μέ τό παίξιμό του παρίστανε τόν κῆπο, τ' ἀστέρια, τό ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν, τό φεγγάρι πού ἀνέβαινε. Ἐβάλε ἀκόμη κι ἓνα ἀηδόνι πού δέν ὑπῆρχε. Ἡ Μαίρη κοίταζε, κι ἄκουγε μέ μισάνοιχτα χεῖλη. Οἱ ἄλλοι συνέχισαν τίς ἀσχολίες τους δίχως νά δείχνουν ὅτι εἶχαν ἐνοχληθεῖ ἰδιαίτερα. Αὐτήν ἀκριβῶς τή μέρα τοῦ Ἰουλίου, ἀκριβῶς τριακόσια πενήντα χρόνια πρίν, ὁ Σέρ Φερντινάντο εἶχε φάει ἐφτά ντουζίνες στρεῖδια. Ἡ ἀνακάλυψη αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἔδωσε μιά περίεργη ἱκανοποίηση στόν Χένρυ Γουίμπους. Εἶχε μιά φυσική εὐσέβεια πού τόν ἔκανε νά εὐφραίνεται μέ τόν ἐορτασμό ἀξιωματημιόνητων ἐπετείων. Ἡ τριακοσιοστή πεντηκοστή ἐπέτειος τῶν ἐφτά δωδεκάδων στρεῖδιων... Μακάρι νά τό εἶχε ἀνακαλύψει πρίν ἀπό τό δεῖπνο, θά εἶχε παραγγεῖλει σαμπάνια.

Ἡ Μαίρη πηγαίνοντας γιά ὕπνο ἔκανε μιά ἐπίσκεψη. Τό φῶς ἦταν σθηστό στό δωμάτιο τῆς Ἄννας ἀλλά δέν εἶχε κοιμηθεῖ ἀκόμη.

— Γιατί δέν ἦρθες στόν κῆπο μαζί μας; ρώτησε ἡ Μαίρη.

— Ἐπеса καί στραμπούληξα τόν ἀστράγαλό μου. Μέ βοήθησε ὁ Ντένις νά γυρίσω σπίτι.

Ἡ Μαίρη ἐνίωσε μιά συμπάθεια. Ἀνακουφίστηκε ὅταν ἔμαθε ὅτι ἡ ἀπουσία τῆς Ἄννας ὀφειλόταν σέ

τόσο απλό λόγο. Ἐκεῖ κάτω στὸν κῆπο εἶχε κάτι ἀόριστες ὑποψίες, καλὰ καλὰ δὲν ᾔξερε τί εἶδους ὑποψίες. Φαινόταν ὅμως ὅτι ὑπῆρχε κάτι λίγο ὑποπτοὶ στὸν τρόπο πού βρέθηκε ξαφνικά μόνη μέ τὸν Ἄιβορ. Ὅχι βέβαια ὅτι τὴν πείραξε, κάθε ἄλλο. Ἀλλὰ δὲν τῆς ἄρесе ἡ ἰδέα ὅτι ἴσως ἦταν θύμα μιᾶς στημένης δουλειᾶς.

— Ἐλπίζω ὅτι θὰ ᾽σαι καλύτερα αὔριο, εἶπε καὶ συμπόνεσε τὴν Ἄννα γιὰ ὅλα ὅσα εἶχε χάσει, τὸν κῆπο, τ' ἀστέρια, τὸ ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν, τὴν καλοκαιρινή φάση τῆς βροχῆς τῶν μετεωριτῶν πού περνοῦσε τώρα ἡ γῆ, τὸ φεγγάρι πού ἀνέβαινε καὶ ἦταν ἡμισέληνος. Καὶ μετὰ εἶχαν τόσο ἐνδιαφέρουσα συζήτηση. Περὶ τίνος; Γιὰ τὰ πάντα σχεδόν, τὴ φύση, τὴν τέχνη, τὴν ἐπιστήμη, τὴν ποίηση, τ' ἀστέρια, τὸν πνευματισμό, τίς σχέσεις τῶν φύλων, τὴ μουσικὴ, τὴ θρησκεία. Σκέφτηκε πὼς ὁ Ἄιβορ ἦταν ἐνδιαφέρον μυαλό. Οἱ δύο κοπέλες χωρίστηκαν τρυφερά.

18

Ἡ πιό κοντικὴ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία ἦταν πρὸς τὰ πάνω, κάπου εἴκοσι μίλια μακριά. Ὁ Ἄιβορ πού

1. Louche: ἡ λέξη στά γαλλικά.

ἦταν τυπικότατος στά θέματα λατρείας, κατέβηκε νωρίς γιά πρωινό καί στίς δέκα παρά τέταρτο, τό αὐτοκίνητό του ἦταν μπροστά στήν πόρτα ἑτοιμο νά ξεκινήσει. Ἦταν ἓνα κομψό, ἀκριβό αὐτοκίνητο βαμμένο σέ χρώμα κίτρινο λεμονί, μέ ταπετσαρία σέ πράσινο σμαραγδί. Εἶχε δυό θέσεις – τρεῖς μέ ἄρκετό στρίμωμα – καί οἱ ἐπιβάτες του προφυλάγονταν ἀπό τόν ἄνεμο, τή σκόνη καί τόν καιρό, ἀπό ἓνα γυαλιστερό οὐρανό, ἓνα κομψό κουβούκλιο 18ου αἰώνα, πού ξεκινούσε ἀπό τή μέση τοῦ αὐτοκινήτου.

Ἡ Μαίρη δέν εἶχε πάρει ποτέ της σέ ρωμαιοκαθολική λειτουργία, ἀλλά σκέφτηκε ὅτι θά ἔταν ἐνδιαφέρουσα ἐμπειρία, κι ὅταν τό αὐτοκίνητο βγῆκε ἀπό τή μεγάλη πύλη τῆς αὐλῆς, ἡ Μαίρη βρισκόταν στή θέση δίπλα στόν ὁδηγό. Ἡ κόρνα μέ τόν ἦχο τοῦ θαλάσσιου ἐλέφαντα βρυχήθηκε, ὕστερα ἀκουγόταν ὅλο καί πιό σιγά. Φύγανε.

Στήν ἐνοριακή ἐκκλησία τοῦ Κρόουμ ὁ κ. Μπόντιχαμ ἔκανε κήρυγμα πάνω στήν παραπομπή, Α' Βασιλειῶν, κεφ. 6, στ. 18: «Καί ὠκοδόμησε τοὺς ἐνδέσμους δι' ὅλου τοῦ οἴκου ἐν ξύλοις κεδρίνοις» – ἓνα κήρυγμα μέ ἄμεσο τοπικό ἐνδιαφέρον. Τά δυό τελευταῖα χρόνια, τό πρόβλημα τοῦ Μνημείου τοῦ Πολέμου εἶχε βασανίσει τό μυαλό ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ Κρόουμ, πού εἶχαν διαθέσιμο χρόνο ἢ πνευματική ἐνέργεια ἢ ὁμαδικό πνεῦμα γιά νά σκέφτονται τέτοια

πράγματα. Ὁ Χένρυ Γουίμπους προτιμοῦσε μιά βιβλιοθήκη, μιά βιβλιοθήκη μέ τοπική φιλολογία, γεμάτη ἱστορίες τῆς περιοχῆς, παλιούς χάρτες, μονογραφίες γιά τίς τοπικές ἀρχαιότητες, λεξικά διαλέκτων, ἐγχειρίδια τοπικῆς γεωλογίας καί φυσικῆς ἱστορίας. Τοῦ ἄρεσε νά φαντάζεται τούς κατοίκους τοῦ χωριοῦ νά ἐμπνέονται ἀπό τέτοιο διάβασμα, νά συγκεντρώνονται τά ἀπογεύματα τῆς Κυριακῆς γιά νά ψάξουν γιά ἀπολιθώματα καί πέτρινες κεφαλές ἀπό βέλη. Οἱ ἴδιοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ προτιμοῦσαν τήν ἰδέα μιᾶς δεξαμενῆς ὕδρευσης. Ἀλλά ἡ πιό δραστήρια καί ξεκαθαρισμένη ομάδα ἀκολουθοῦσε τόν κ. Μπόντιχαμ, πού ζητούσε κάτι μέ θρησκευτικό χαρακτήρα, παραδείγματος χάρη μιά δεύτερη ἐξωτερική πύλη, ἓνα παράθυρο μέ βιτρώ, ἓνα μαρμάρινο μνημεῖο ἢ καί τά τρία, εἰ δυνατόν. Μέχρι τώρα ὅμως δέν εἶχε γίνει τίποτα, ἀφ' ἑνός γιατί ἡ ἐπιτροπή δέν εἶχε καταφέρει ποτέ νά συμφωνήσῃ, ἀφ' ἑτέρου γιατί — πιό πειστικός λόγος — εἶχαν συγκεντρωθεῖ πολύ λίγα χρήματα πού δέν ἦταν ἀρκετά γιά νά πραγματοποιηθεῖ καμιᾶ ἀπό τίς προτάσεις. Κάθε τρεῖς τέσσερις μῆνες ὁ κ. Μπόντιχαμ ἔκανε κι ἓνα κήρυγμα ἐπὶ τοῦ θέματος. Τό τελευταῖο τό εἶχε κάνει τόν Μάρτη. Ἦταν πιά καιρός νά ξαναφρεσκάρῃ τό θέμα στούς ἑνορίτες του. «Καί ὠκοδόμησε τούς ἐνδέσμους δι' ὅλου τοῦ οἴκου ἐν ξύλοις κεδρίνοις». Ὁ κ. Μπόντιχαμ

ἀναφέρθηκε γιά λίγο στό ναό τοῦ Σολομώντα. Ἀπό κεῖ πέρασε στούς ναούς γενικά. Ποιά ἦταν τά χαρακτηριστικά αὐτῶν τῶν κτιρίων πού ἦταν ἀφιερωμένα στό Θεό; Προφανῶς, ἀπό πλευρᾶς ἀνθρώπινης, δέν χρησίμευαν σέ τίποτε ἀπολύτως. Ἦταν κτίρια δίχως καμιά πρακτικότητα ἐν ξύλοις κεδρίνοις. Ὁ Σολομώντας θά μπορούσε νά εἶχε χτίσει μιά βιβλιοθήκη — πράγματι, τί ἄλλο θά ταίριαζε περισσότερο στό σοφότερο ἄνθρωπο τοῦ κόσμου; Θά μπορούσε νά εἶχε φτιάξει μιά δεξαμενή — τί πιό χρήσιμο γιά μιά κατάξερη πόλη σάν τήν Ἱερουσαλήμ; Δέν ἔκανε οὔτε τό ἓνα, οὔτε τό ἄλλο. Ἔκτισε ἓναν οἶκο ἐν ξύλοις κεδρίνοις ἄχρηστο καί καθόλου πρακτικό. Γιατί; Γιατί ἀφιέρωνε τό ἔργο στό Θεό. Εἶχε γίνει πολλή συζήτηση στό Κρόουμ γιά τό Μνημεῖο τοῦ Πολέμου. Ἐνα Μνημεῖο τοῦ Πολέμου ἦταν, ἀπό τήν ἴδια τή φύση του, ἔργο ἀφιερωμένο στό Θεό. Ἦταν ἓνα δείγμα εὐγνωμοσύνης πού τό πρῶτο στάδιο στό μεσουράνημα τοῦ παγκόσμιου πολέμου εἶχε στεφθεῖ μέ τό θρίαμβο τοῦ δικαίου. Ταυτόχρονα, ἦταν μιά ὁρατή ὑλοποιημένη ἰκεσία στό Θεό νά μήν καθυστερήσει ἄλλο τόν Ἐρχομό του, τό μόνο πράγμα πού θά μπορούσε νά φέρει τήν τελική εἰρήνη. Μιά βιβλιοθήκη, μιά δεξαμενή; Ὁ κ. Μπόντιχαμ καταδίκασε τήν ἰδέα μέ περιφρόνηση καί ἀγανάκτηση. Αὐτά ἦταν ἔργα ἀφιερωμένα στόν ἄνθρωπο, ὄχι στό Θεό. Ἦταν τελείως ἀκατάλληλα γιά Μνη-

μείο Πολέμου. Είχε προταθεί ή ιδέα μιᾶς ἐξώθυρας. Αὐτό ἦταν ἀπάντηση πού ἀνταποκρινόταν τέλεια στόν ὀρισμό ενός Μνημείου Πολέμου, ἓνα ἄχρηστο ἔργο ἀφιερωμένο στό Θεό καί σέ ξύλα ἀπό κέδρο. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἤδη ὑπῆρχε μιὰ ἐξώπορτα. Ἀλλά τίποτε δέν θά ἔταν εὐκολότερο ἀπό τό νά φτιάξουν μιὰ δεύτερη εἴσοδο στήν αὐλή τῆς ἐκκλησίας. Καί ἡ δεύτερη εἴσοδος θά χρειαζόταν μιὰ δεύτερη ἐξωτερική πύλη. Εἶχαν γίνει κι ἄλλες προτάσεις. Παράθυρα μέ βιτρώ, ἓνα μαρμάρινο μνημεῖο. Καί οἱ δύο ιδέες ἦταν θαυμάσιες, ἰδίως ἡ δεύτερη. Ἦταν πιά καιρός νά στηθεῖ τό Μνημεῖο τοῦ Πολέμου. Σέ λίγο, ἴσως νά ἔταν πιά πολύ ἄργά. Ὅποιαδήποτε στιγμή μπορούσε νά ἐμφανιστεῖ ὁ Θεός σάν τόν κλέφτη μέσα στή νύχτα. Πρός τό παρόν ὅμως τοὺς ἀναχαίτιζε μιὰ δυσκολία. Τά χρήματα δέν ἦταν ἀρκετά. Ὅλοι ἔπρεπε νά δώσουν ἀνάλογα μέ τά εἰσοδήματά τους. Αὐτοί πού εἶχαν χάσει δικούς τους στόν πόλεμο θά ἔταν λογικό νά περιμένει κανεῖς νά δώσουν ποσό ἴσο μ' αὐτό πού θά ἔδιναν γιά ἔξοδα κηδείας, ἂν ὁ συγγενής τους εἶχε πεθάνει ἀνάμεσά τους. Ὅποιαδήποτε ἄλλη καθυστέρηση ἦταν καταστροφική. Τό Μνημεῖο τοῦ Πολέμου ἔπρεπε νά χτιστεῖ ἀμέσως. Ἐκανε ἐκκληση στόν πατριωτισμό καί τά χριστιανικά αἰσθήματα ὅλων τῶν ἀκροατῶν του.

Ὁ Χένρυ Γουίμπους γύριζε στό σπίτι περπατώντας

καί σκεφτόταν τά βιβλία πού θά δώριζε στή Βιβλιοθήκη, ἄν γινόταν ποτέ. Πῆρε τό μονοπάτι μέσ' ἀπ' τοὺς ἀγρούς, ἦταν πιά εὐχάριστο ἀπ' τόν κύριο δρόμο. Στό πρῶτο σταυροδρόμι ἦταν μαζεμένοι μιά παρέα ἀπό νεαροὺς τοῦ χωριοῦ, ἄγαρμποι, καί ντυμένοι ὅλοι μ' αὐτό τό φριχτά κακοσούλουπο μαῦρο ντύσιμο πού κάνει τήν κάθε γιορτή καί ἐγγλέζικη σχόλη νά μοιάζει μέ κηδεῖα. Καγχάζανε θλιβερά καί καπνίζανε τά τσιγάρα τους. Ἐκानαν τόπο νά περάσει ὁ Χένρυ Γουίμπους καί τόν χαιρέτισαν, καθώς περνοῦσε, μ' ἓνα ἐλαφρύ ἄγγιγμα τοῦ καπέλου τους. Ἐκεῖνος ἀνταπέδωσε τό χαιρετισμό: τό καπέλο του καί τό πρόσωπό του εἶχαν γίνει ἓνα μέσα στήν ἀτάραχη σοβαρότητά του.

Στόν καιρό τοῦ Σέρ Φερντινάντο — θυμήθηκε — καί στόν καιρό τοῦ γιοῦ του, τοῦ Σέρ Τζούλιους, αὐτοί οἱ νεαροί θά εἶχαν τή δυνατότητα νά διασκεδάσουν τίς Κυριακές ἀκόμη καί στό ἴδιο τό Κρόουμ, τό ἀπομακρυσμένο καί ἀγροτικό Κρόουμ. Θά ὑπῆρχαν ἀγῶνες τοξοβολῆς, κορύνες, χορός, κοινωνική διασκέδαση τελοσπάντων, ὅπου θά μπορούσαν νά λάβουν μέρος ὡς συνειδητά μέλη μιᾶς κοινότητας. Τώρα δέν εἶχαν τίποτε, ἀπολύτως τίποτε ἐκτός ἀπό τό ἀποκρουστικό «κλάμπ ἀγοριῶν» τοῦ κ. Μπόντιχαμ καί κάτι σπάνιους χορούς καί κονσέρτα πού ὀργάνωνε ὁ ἴδιος. Ἡ πλήξη ἢ οἱ ἀστικές διασκεδάσεις τῆς ἐπαρχιακῆς πρωτεύουσας

ἦταν οἱ μόνες ἐναλλακτικές λύσεις γι' αὐτούς τούς κακόμοιρους νεαρούς. Δέν ὑπῆρχαν πιά διασκεδάσεις στὴν ἐξοχή: οἱ πουριτανοὶ τίς εἶχαν ἀποκηρύξει.

Στὸ Ἡμερολόγιο τοῦ Μάννινγχαμ τοῦ 1600 ὑπῆρχε ἓνα περίεργο ἀπόσπασμα — θυμόταν — ἓνα πολὺ περίεργο ἀπόσπασμα. Κάποιοι ἄρχοντες πουριτανοὶ στὸ Μπέρκσαϊρ εἶχαν μυριστεῖ κάποιο σκάνδαλο. Μιά καλοκαιριάτικη νύχτα μέ φεγγάρι βγήκαν καβάλα μέ τούς ἄντρες τους, τούς *rosse* καί κεῖ, ἀνάμεσα στούς λόφους, βρέθηκαν μπροστά σέ μιὰ ομάδα ἀπὸ ἄντρες καί γυναῖκες, πού χόρευαν ὁλόγυμνοι ἀνάμεσα στά μαντριά. Οἱ ἄρχοντες καί οἱ ἄντρες τους ὄρμησαν μέ τ' ἄλογα πάνω στὸ πλῆθος. Πόση αὐτοσυνειδησία θά 'νιωσαν ἐκεῖνοι οἱ κακόμοιροι ἄνθρωποι ξαφνικά, πόσο ἀδύναμοι, ἔτσι δίχως ροῦχα μπροστά σέ ὀπλισμένους καβαλάρηδες μέ τὰ σπιρουνία τους. Οἱ χορευτές πιάστηκαν, μαστιγώθηκαν, φυλακίστηκαν, τιμωρήθηκαν παραδειγματικά¹. Ὁ χορός στὸ φεγγαρόφωτο δέν ξαναχορεύτηκε ποτέ πιά. Ἀναρωτιόταν ποιά παλιά, γήινη ἱεροτελεστία τοῦ Πάνα ἐξαλείφθηκε ἐδῶ; Ποιὸς ξέρει; ἴσως οἱ πρόγονοὶ τους εἶχαν χορέψει ἔτσι στὸ φεγγαρόφωτο, αἰῶνες πρὶν ζήσουν ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὐᾶ.

1. Set in the stocks: εἶδος βασανιστηρίου μέ ξύλινο σκελετό καί τρύπες ὅπου παγιδεύονται τὰ πόδια καί τὰ χέρια τῶν μικροκατάδικων γιὰ δημόσια τιμωρία.

Τοῦ ἄρесе νά τό σκέφτεται ἔτσι. Καί τώρα δέν ὑπῆρχε πιά. Αὐτοί ἐδῶ οἱ ταλαίπωροι νεαροί, ἄν ἤθελαν νά χορέψουν, ἔπρεπε ἵνα πᾶνε στήν πόλη, ἔξι μίλια μέ τό ποδήλατο. Ἡ ἐξοχή ἦταν ἐρημωμένη δίχως ντόπιες διασκεδάσεις. Οἱ εὐσεβεῖς ἄρχοντες εἶχαν σβήσει γιά πάντα μιά μικρή, εὐτυχισμένη φλογίτσα πού ἔκαιγε ἀπ' τήν ἀρχή τοῦ κόσμου.

«Κι ὅπως στοῦ Τούλλια τόν τάφο μιά λάμπα
ἔκαιγε
λαμπρή
Γιά χίλια πεντακόσια χρόνια ἀπαράλλαχτη...»

Ἐπανελάβε τούς στίχους στόν ἑαυτό του κι ἔμεινε νά σκέφτεται ὅλο τό δολοφονημένο παρελθόν.

19

Ὁ Χένρυ Γουίμπους κάπνιζε ἕνα μακρύ, ἀρωματικό ποῦρο. Στά γόνατά του βρισκόταν «Ἡ Ἱστορία τοῦ Κρόουμ». Γύριζε ἀργά τίς σελίδες.

— Δέν μπορῶ ν' ἀποφασίσω τί νά σᾶς διαβάσω ἀπόψε, εἶπε σκεπτικός. «Τά ταξίδια τοῦ Σέρ Φερντινάντο δέν εἶναι χωρίς ἐνδιαφέρον. Μετά, βέβαια, εἶναι κι ὁ γιός του ὁ Σέρ Τζούλιους. Ἦταν αὐτός πού

του εἶχε μπεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἰδρώτας του γεννοῦσε ἔντομα κι αὐτό τόν ὁδήγησε στήν αὐτοκτονία. Εἶναι καί ὁ Σέρ Σύπριαν», γύρισε τίς σελίδες πῶ γρήγορα. «Ὅχι, δέ νομίζω πῶς θά σᾶς διαβάσω τίποτε ἀπ' αὐτά».

— Μά πρέπει νά διαβάσεις κάτι, ἐπέμεινε ὁ κ. Σκόγκαν βγάζοντας τήν πίπα ἀπ' τό στόμα του.

— Μοῦ φαίνεται θά σᾶς διαβάσω γιά τόν παππού μας, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους, καί γιά τά γεγονότα πού ὁδήγησαν στό γάμο του μέ τή μεγαλύτερη κόρη τοῦ Σέρ Φερντινάντο.

— Ὡραία, ἀκοῦμε, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν.

— Πρίν ἀρχίσω νά διαβάζω, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους, σηκώνοντας τά μάτια ἀπ' τό βιβλίο καί βγάζοντας τά γυαλιά του μέ τή λαβίδα πού μόλις εἶχε στερεώσει στή μύτη του, «πρίν ἀρχίσω, πρέπει νά σᾶς πῶ λίγα προεισαγωγικά γιά τόν Σέρ Φερντινάντο, τόν τελευταῖο ἀπό τοὺς Λάπιθ. Μέ τό θάνατο τοῦ ἐνάρετου καί δυστυχισμένου Σέρ Ἡρακλῆ, ὁ Φερντινάντο βρέθηκε κάτοχος μιᾶς οἰκογενειακῆς περιουσίας, πού εἶχε αὐξηθεῖ πολύ λόγῳ τῆς ἐγκράτειας καί τῆς λιτῆς ζωῆς τοῦ πατέρα του. Βάλλθηκε λοιπόν νά τήν ξοδέψει, πράγμα πού ἔκανε ἀπλόχερα καί μέ πολύ κέφι. Στά σαράντα του εἶχε φάει καί, κυρίως, εἶχε πιεῖ καί σπαταλήσει σ' ἐρωτοδουλειές, κάπου τό μισό κεφάλαιο. Θά ἔρωγε σίγουρα καί τό ἄλλο μισό πολύ γρήγορα μέ τόν ἴδιο τρόπο, ἂν δέν εἶχε τήν καλή τύχη νά

έρωτευτεῖ τήν κόρη τοῦ ἐφημέριου τόσο τρελά πού νά τή ζητήσῃ σέ γάμο. Ἡ νεαρή γυναίκα δέχτηκε καί σέ λιγότερο ἀπό χρόνο, εἶχε γίνει ἡ ἀπόλυτη κυρία τοῦ Κρόουμ καί τοῦ συζύγου της. Ὁ χαρακτήρας τοῦ Σέρ Φερντινάντο ἄλλαξε. Ἦταν καταπληκτικό: ἔγινε φυσιολογικός, οἰκονόμος, ἐγκρατής, καί σπάνια ἔπινε παραπάνω ἀπό ἐνάμισι μπουκάλι πόρτ στήν καθισιά του. Ἡ περιουσία τῶν Λάπιθ, πού εἶχε λιγοστεύῃ αἰσθητά, ἄρχισε πάλι νά μεγαλώνει κι αὐτό, παρά τούς δύσκολους καιρούς — ὁ Σέρ Φερντινάντο παντρεύτηκε τό 1809, στή βράση τῶν Ναπολεόντειων Πολέμων. Μιά εὐτυχισμένη καί ἀξιοπρεπῆς γεροντική ἡλικία πού θά λάμπρυνε τό μέγαλωμα καί ἡ εὐτυχία τῶν παιδιῶν του — ἡ Λαΐδη Λάπιθ τοῦ εἶχε ἤδη κάνει τρεῖς κόρες καί δέν ὑπῆρχε λόγος νά μὴν κάνει κι ἄλλες καί γιούς ἐπίσης — μιά πατριαρχική ὑποχώρηση στήν οἰκογενειακή κρύπτη φαινόταν νά ᾽ναι τώρα ἡ ἀναπόφευκτη μοίρα τοῦ Σέρ Φερντινάντο. Ἀλλά ἡ Θεία Πρόνοια εἶχε ἄλλα σχέδια. Ὁ πρόωρος καί βίαιος θάνατος πού ἔθεσε τέρμα στήν ἀναμορφωμένη αὐτή ὑπαρξή ἀποδόθηκε, ἂν καί κάπως ἔμμεσα, στόν Ναπολέοντα, αἴτιο ἤδη τῶν ἀτέλειωτων δεινῶν.

Ὁ Σέρ Φερντινάντο πού πάνω ἀπ' ὅλα ἦταν πατριώτης, ἀπό τόν πρῶτο καιρό τῆς σύγκρουσης μέ τούς Γάλλους, εἶχε υἱοθετήσῃ τόν δικό του περίεργο τρόπο νά πανηγυρίζει τίς νίκες μας. "Ὅταν ἡ εὐχάριστη εἰ-

δηση ἔφτανε στό Λονδίνο, εἶχε τή συνήθεια ν' ἀγοράζει ἀμέσως μιά μεγάλη ποσότητα λικέρ καί ἀνεβαίνοντας σέ ὅποια ἄμαξα τύχαινε νά φεύγει πρώτη γύριζε στήν ἐπαρχία διαλαλώντας τά καλά νέα καί προσφέροντας ποτό σέ ὅσους συναντοῦσε στό δρόμο του, σέ κάθε σταθμό. Ἐτσι λοιπόν, μετά τή νίκη στόν Νεῖλο, ἔφτασε μέχρι τό Ἑδιμβούργο. Ἀργότερα, ὅταν οἱ ἄμαξες στεφανωμένες μέ δάφνες θριάμβου καί κυπαρίσσια γιά ἔνδειξη πένθους, ξεκινοῦσαν γιά τά νέα γιά τή νίκη καί τό θάνατο τοῦ Νέλσωνα, ξεκίνησε κι ἐκεῖνος ἓνα κρῦο βράδυ τοῦ Ὀκτώβρη μέ τήν ἄμαξα «Μετέωρο» γιά τό Νόργουιτς, ἔχοντας στά γόνατά του ἓνα ναυτικό βαρελάκι ρούμι καί δύο κάσες παλιό μπράντυ κάτω ἀπ' τό κάθισμα. Αὐτό τό ἀστεῖο ἔθιμο ἦταν μιά ἀπό τίς συνήθειες πού εἶχε ἐγκαταλείψει μετά τό γάμο του. Οἱ νίκες στή Χερσόνησο, ἡ ὑποχώρηση ἀπό τή Μόσχα, ἀπό τή Λειψία καί ἡ καθαίρεση τοῦ τυράννου, ὅλα αὐτά πέρασαν χωρίς νά γιορταστοῦν. Ἐτυχε ὅμως, τό καλοκαίρι τοῦ 1815, ὁ Σέρ Φερντινάντο νά βρίσκεται στήν πρωτεύουσα γιά μερικές βδομάδες. Εἶχαν προηγηθεῖ μέρες ἀγωνίας καί ἀμφιβολίας. Μετά ἔφτασε ἡ ἐνδοξη εἶδηση γιά τό Βατερλώ. Αὐτό πιά παραῆταν γιά τόν Σέρ Φερντινάντο, ξαναξύπνησε μέσα του ἡ χαρούμενη νιότη του. Ἐτρεξε σ' αὐτόν πού τόν προμήθευε συνήθως μέ κρασιά κι ἀγόρασε δώδεκα μπουκάλια μπράντυ τοῦ 1760. Ἡ ἄμαξα

για τὸ Μπάθ μόλις ἐτοιμαζόταν νὰ ξεκινήσει. Κάποιον δωροδόκησε γιὰ νὰ μπεῖ καὶ κάθισε θριαμβευτικά πίσω ἀπὸ τὸν ὁδηγό, διαλαλώνοντας δυνατὰ τὴν πτώση τοῦ Κορσικανοῦ ληστή καὶ κερνώνοντας γύρω του ζεστή ὑγρὴ χαρά. Διέσχισαν μέ θόρυβο τὸ Ὅξμπριτζ, τὸ Σλάου, τὸ Μείντενχέντ. Τὸ Ρέντινγκ, πού κοιμόταν, ξύπνησε ἀπ' τὴ μεγάλη εἰδῆση. Στὸ Ντίντκοτ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς πού φρόντιζαν τὰ ἄλογα στά πανδοχεῖα, τόσο πολὺ ἐνθουσιάστηκε ἀπὸ τὰ πατριωτικά αἰσθήματα καὶ τὸ μπράντο τοῦ 1760, πού στάθηκε ἀδύνατο νὰ δέσει τίς θηλειές τῶν ἀλόγων. Ἡ νύχτα ἄρχισε νὰ γίνεται κρύα κι ὁ Σέρ Φερντινάντο εἶδε πὼς δέν ἦταν ἀρκετὸ νὰ πίνει ἀπὸ μιὰ γουλιὰ σέ κάθε σταθμό. Γιὰ νὰ διατηρήσει τὴν ἀναγκαία θερμότητα ἀναγκάστηκε νὰ πίνει καὶ ἐνδιάμεσα. Πλησίαζαν στὸ Σγούντον. Ἡ ἄμαξα ἔτρεχε σάν τρελὴ — τὴν τελευταία μισὴ ὥρα εἶχαν κάνει ἕξι μίλια — ὅταν, δῖχως νὰ ἔχει δεῖξει τὸ παραμικρὸ προειδοποιητικὸ σύμπτωμα ἀστάθειας, ὁ Σέρ Φερντινάντο ξαφνικά ἔπεσε ἀπὸ τὸ κάθισμά του καὶ βρέθηκε μέ τὸ κεφάλι στὸ δρόμο. Ἐνα δυσάρεστο τίναγμα ξύπνησε τοὺς μισοκοιμισμένους ἐπιβάτες. Ἡ ἄμαξα σταμάτησε ἀπότομα. Ὁ ἄμαξάς ἔτρεξε πίσω μ' ἓνα φανάρι. Βρῆκε τὸν Σέρ Φερντινάντο ζωντανὸ ἀκόμη, τὸ αἷμα νὰ τρέχει ἀργὰ ἀπ' τὸ στόμα του. Οἱ πίσω ρόδες τῆς ἄμαξας εἶχαν περάσει πάνω ἀπ' τὸ σῶμα του, σπάζοντας τὰ πλευρά καὶ τὰ

δυό του χέρια. Τό κρανίο του είχε σπάσει σέ δυό μεριές. Τόν σήκωσαν, ἀλλά πρίν φτάσουν στόν ἐπόμενο σταθμό, εἶχε πεθάνει. Ἔτσι χάθηκε ὁ Σέρ Φερντινάντο, θύμα τοῦ ἴδιου του τοῦ πατριωτισμοῦ. Ἡ Λαίδη Λάπιθ δέν ξαναπαντρεύτηκε, ἀλλ' ἀποφάσισε νά ἀφιερώσει τήν υπόλοιπη ζωή της στά τρία της παιδιά, τή Τζωρτζιάνα πού ἦταν τότε πέντε χρονῶν, τήν Ἐμμελάιν καί τήν Καρολαίν, τίς δίδυμες, πού ἦταν δυό χρονῶν».

Ὁ Χένρυ Γουίμπους σταμάτησε καί ξανάβαλε τά γυαλιά του. «Ἀρκετά εἰσαγωγικά εἶπαμε», εἶπε. «Τώρα μπορῶ ν' ἀρχίσω νά διαβάζω γιά τόν παππού μου».

— Μιά στιγμή, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν, νά ξαναγεμίσω τήν πίπα μου.

Ὁ κ. Γουίμπους περίμενε. Καθισμένος πιο πέρα σέ μιὰ γωνιά τοῦ δωματίου, ὁ Ἄιθωρ ἔδειχνε στή Μαίρη τά πνευματιστικά σκίτσα του. Μιλοῦσαν μεταξύ τους ψιθυριστά.

Ὁ κ. Σκόγκαν εἶχε ξανανάψει τήν πίπα του. «Βάλε μπρός», εἶπε.

Ὁ Χένρυ Γουίμπους ἔβαλε μπρός.

«Ἦταν τήν ἀνοιξη τοῦ 1833 πού ὁ παππούς μου, ὁ Τζώρτζ Γουίμπους, πρωτογνώρισε τίς «τρεις χαριτωμένες Λάπιθ», ὅπως τίς ἔλεγαν. Ἦταν τότε νέος εἰκοσι δύο χρόνων μέ κατσαρά ξανθά μαλλιά καί λεῖο

ροδαλό πρόσωπο, πού καθρέφτιζε τό νεανικό καί άνεπιτήδευτο πνεῦμα του. Εἶχε σπουδάσει στό Χάρρου καί στό Κράιστ Τσέρτς, τοῦ ἄρεσε τό κυνήγι κι ὅλα τ' ἄλλα ὑπαίθρια σπόρ καί παρόλο πού εἶχε σχεδόν ἄφθονες οἰκονομικές δυνατότητες, οἱ διασκεδάσεις του ἦταν ἐγκρατεῖς καί ἀθῶες. Ὁ πατέρας του, ἔμπορος ἀπό τίς Ἀνατολικές Ἰνδίες, τόν εἶχε προορίσει γιά πολιτική καριέρα καί εἶχε κάνει ἀρκετά ἔξοδα γιά νά ἐξασφαλίσει μιά μικρή ἐπαρχία στήν Κορνουάλη, δῶρο γιά τήν εἰκοστή πρώτη ἐπέτειο τῶν γενεθλίων τοῦ γιοῦ του. Μέ τό δίκιο του λοιπόν ἀγανάκτησε, ὅταν ἀκριβῶς τήν παραμονή τῆς ἐνηλικίωσης τοῦ Τζώρτζ ὁ νόμος τοῦ Ἀνασχηματισμοῦ τοῦ 1832 ἐξαφάνισε διοικητικά τήν ἐπαρχία. Ἡ ἐγκαινίαση τῆς πολιτικῆς καριέρας τοῦ Τζώρτζ ἔπρεπε ν' ἀναβληθεῖ. Ὅταν γνώρισε τίς χαριτωμένες Λάπιθ, βρισκόταν σέ περίοδο ἀναμονῆς. Ἀλλά δέν ἦταν καθόλου ἀνυπόμονος. Οἱ χαριτωμένες Λάπιθ κατάφεραν νά τόν ἐντυπωσιάσουν. Ἡ πιό μεγάλη, ἡ Τζωρτζιάννα, μέ τίς μαῦρες της μποῦκλες, τά λαμπερά της μάτια, τό εὐγενικό ἀετίσιο προφίλ τῆς, τό λαιμό της πού ἔμοιαζε μέ λαιμό κύκνου καί τούς χυτούς της ὦμους, εἶχε μιά ἐκτυφλωτική ἀνατολίτικη ὁμορφιά. Καί οἱ δίδυμες, μέ τίς κομψά ἀνασηκωμένες τους μυτοῦλες, τά γαλανά μάτια καί τά καστανά τους μαλλιά ἦταν ἓνα ζευγάρι ὁλόιδιες θελκτικές γοητευτικές Ἀγγλιδούλες.

Ἡ κουβέντα τους ὅμως, σ' αὐτὴν τὴν πρώτη συνάντηση, ἀποδείχθηκε τόσο ἀνασταλτικὴ πού, ἂν δὲν ἦταν ἡ ἀκατανίκητη γοητεία τῆς ὁμορφιάς τους, ὁ Τζώρτζ ποτέ δὲν θά ἔχε τό κουράγιο νά δώσει συνέχεια στὴ γνωριμία. Οἱ δίδυμες κοιτώντας τον μέ τίς ἀνασηκωμένες μυτούλες τους μ' ἓναν ἀέρα ἐλαφρῆς ὑπεροχῆς, τὸν ρώτησαν τί γνώμη εἶχε γιὰ τὴ σύγχρονη γαλλικὴ ποίηση καί ἂν τοῦ ἄρεσε ἡ «Ἰντιάνα» τῆς Τζώρτζ Σάντ. Ἀλλά ἡ ἐρώτηση, μέ τὴν ὁποία ἡ Τζωρτζιὰνα ἀνοιξε τὴν κουβέντα μαζί του, ἦταν ἀκόμη χειρότερη. «Στὴ μουσικὴ», ρώτησε σκύβοντας πρὸς τὰ μπρὸς καί καρφώνοντάς τον μέ τὰ μεγάλα σκουῶρα τῆς μάτια, «εἴστε κλασικιστὴς ἢ μεταφυσικός;» Ὁ Τζώρτζ δὲν τὰ ἔχασε. Εἶχε ἀρκετές γνώσεις μουσικῆς γιὰ νά ξέρεي ὅτι μισοῦσε καθεστὶ κλασικὸ κι ἔτσι, μέ ἐτοιμότητα πού αὐξήσε τὴν ὑπόληψή του, ἀπάντησε: «Εἶμαι μεταφυσικός». Ἡ Τζωρτζιὰνα χαμογέλασε θελκτικά. «Χαίρομαι» εἶπε, «κι ἐγὼ τό ἴδιο. Θά πήγατε βέβαια ν' ἀκούσετε Παγκανίνι τὴν περασμένη βδομάδα, "Τὴν Προσευχὴ τοῦ Μωϋσῆ" ἄχ!» Ἐκλείσε τὰ μάτια της. «Ξέρετε τίποτα ἄλλο πιο μεταφυσικό ἀπ' αὐτό;» «Ὁχι», εἶπε ὁ Τζώρτζ, «δὲν ξέρω». Δίστασε, ἦταν ἔτοιμος νά συνεχίσει νά μιλάει ἀλλὰ μετὰ ἀποφάσισε ὅτι μᾶλλον θά ἔταν πιο συνετό νά μὴν πεῖ — πράγμα πού ἀλήθευε — ὅτι πάνω ἀπ' ὅλα εἶχε ἀπολαύσει τίς «Ἀγροτικές Ἀπομιμήσεις» τοῦ Παγκα-

νίνι. Ὁ ἄνθρωπος εἶχε κάνει τό βιολί του νά γκαρίζει σάν γαῖδαρος, νά κακαρίζει σάν κότα, νά γρυλίζει, νά οὐρλιάζει, νά γαυγίζει, νά χλιμιντρίζει, νά κρώζει, νά μουγκρίζει καί νά βρυχᾶται. Αὐτό τό τελευταῖο, κατά τήν ἐκτίμηση τοῦ Τζώρτζ, τόν εἶχε σχεδόν ἀποζημιώσει γιά τό ὑπόλοιπο ἀνιαρό κονσέρτο. Χαμογέλασε μ' εὐχαρίστηση καθὼς τό θυμήθηκε. Ναί, σίγουρα δέν ἦταν καθόλου κλασικιστής στή μουσική, ἦταν ἓνας φανατικός μεταφυσικός.

Ὁ Τζώρτζ ἔδωσε συνέχεια σ' αὐτήν τήν πρώτη γνωριμία, κάνοντας μιά ἐπίσκεψη στίς νεαρές καί τή μητέρα τους, πού τό χειμῶνα κρατοῦσαν ἓνα μικρό ἀλλά κομψό σπίτι στήν περιοχή τῆς Μπέρκλεϋ Σκουαί-αρ. Ἡ Λαΐδη Λάπιθ ἔκανε μερικές διακριτικές ἐρωτήσεις κι ἀφοῦ διαπίστωσε ὅτι ἡ οἰκονομική κατάσταση τοῦ Τζώρτζ, ὁ χαρακτήρας καί ἡ οἰκογένειά του ἦταν ἐντάξει, τόν κάλεσε σέ δεῖπνο. Εἶχε τήν ἐλπίδα καί τήν προσδοκία ὅτι ὅλες οἱ κόρες της θά παντρευτοῦν μέ εὐγενεῖς. ὄντας ὅμως συνετή γυναίκα, ἤξερε ὅτι καλό θά ἔταν νά προετοιμάζεται γιά κάθε ἐνδεχόμενο. Σκέφτηκε λοιπόν πῶς ὁ Τζώρτζ Γουίμπους θά ἦταν μιά πρώτης τάξεως ρεζέρβα γιά μιά ἀπό τίς δίδυμες.

Σ' αὐτό τό πρῶτο δεῖπνο, παρτεναίρ τοῦ Τζώρτζ ἦταν ἡ Ἑμμελάιν. Μιλοῦσαν γιά τή φύση. Ἡ Ἑμμελάιν διαμαρτυρήθηκε ὅτι τό βουητό τῶν πόλεων τῆς

ήταν μαρτύριο, και ότι μόνο τά ψηλά βουνά τής πή-
γαιναν. Ό Τζώρτζ συμφώνησε ότι ή έξοχή ήταν πολύ
ευχάριστη, αλλά είπε ότι και τό Λονδίνο, τό χειμώ-
να, είχε τίς δικές του χάρες. Παρατήρησε μέ έκπλη-
ξη και άρκετή άνησυχία ότι ή όρεξη τής δεσποινίδας
Έμμελάιν ήταν πολύ κακή, στην πραγματικότητα,
δέν είχε καθόλου όρεξη. Δυό κουταλιές σούπα, ένα
κομματάκι ψάρι, καθόλου πουλερικό, καθόλου κρέας
και τρεις ρώγες σταφύλι – αυτό ήταν όλο κι όλο τό
φαγητό της. Πότε πότε κοίταζε τίς άδερφές της.
Και ή Τζωρτζιάνα και ή Καρολάιν φαινόntonτουσαν τό
ίδιο έγκρατεις. Άπέριπταν ό,τι τούς προσφερόταν
μέ μιά έκφραση λεπτής αηδίας, κλείνοντας τά μάτια
και αποστρέφοντας τό πρόσωπό τους από τό προτεινό-
μενο πιάτο, σάμπως ή λεμονάτη γλώσσα, ή πάπια, τό
μοσχαρακι, ή τάρτα νά 'ταν άντικείμενα αποκρουστικά
στην όψη και στην όσμή. Ό Τζώρτζ, πού θεωρούσε τό
φαγητό κάτι πολύ σημαντικό, τόλμησε νά σχολιάσει
τήν έλλειψη όρεξης τών άδελφών.

– Σās παρακαλώ, μή μου μιλάτε για φαγητό, εί-
πε ή Έμμελάιν και μαράθηκε σάν ευαίσθητο φυτό.
«Κι εγώ κι οι άδερφές μου τό θεωρούμε τόσο άγριο,
τόσο άντιπνευματικό. Δέν μπορεί νά σκέφτεται κα-
νείς τήν ψυχή του όταν τρώει».

Ό Τζώρτζ συμφώνησε, πράγματι δέν ήταν δυνα-
τό. «Μά πρέπει και νά ζήσει κανείς» είπε.

— 'Αλίμονο, αναστέναξε ή 'Εμμελάιν. Πρέπει. 'Ο θάνατος είναι όμορφος, δέ νομίζετε; 'Εσπασε ένα κομματάκι φρυγανιά κι άρχισε νά τό δαγκώνει άτονα. «'Αλλά, μιά καί πρέπει νά ζήσει κανείς, όπως λέτε κι έσείς...» 'Εκανε μιά μικρή χειρονομία παραίτησης. «Εύτυχώς πολύ λίγο άρκει, γιά νά κρατηθει κανείς ζωντανός». Άφησε τή γωνιά τής φρυγανιάς μισοφαγωμένη.

'Ο Τζώρτζ τήν κοίταξε μέ κάποια έκπληξη. 'Ηταν χλωμή, αλλά φαινόταν έξαιρετικά ύγιής — σκέφτηκε — τό ίδιο καί οί άδελφές της. 'Ισως, όταν είσαι πραγματικά πνευματικός, νά χρειάζεσαι λιγότερη τροφή. 'Ο ίδιος, σίγουρα, δέν ήταν πνευματικός.

'Από τότε τίς έβλεπε συχνά. Τόν συμπάθησαν όλες, ακόμη καί ή Λαίδη Λάπιθ. Είναι αλήθεια ότι δέν ήταν τύπος ρομαντικός ή ποιητικός. 'Ηταν όμως ευχάριστος, σεμνός καλόκαρδος, καί άρεσε. 'Από τήν πλευρά του, τίς εύρισκε θαυμάσιες, καί ιδιαίτερα τήν Τζωρτζιάνα. Τίς περιέβαλλε μέ μιά ζεστή, προστατευτική στοργή: ήταν τόσο ευθραυστες, τόσο χλωμές πάντα, συχνά παραπονιόντουσαν γιά πυρετό, μιλούσαν συχνά — καί μέ αγάπη — γιά τό θάνατο, λιποθυμούσαν. 'Η Τζωρτζιάνα ήταν ή πιό αιθέρια άπ' όλες, έτρωγε λιγότερο κι από τίς τρεις, λιποθυμούσε συχνότερα καί ήταν ή πιό χλωμή — μέ μιά ωχρότητα τόσο καταπληκτική πού φαινόταν τεχνητή. 'Εμοιαζε κάθε στιγμή

έτοιμη ν' αποδεσμευτεί απ' αυτόν τόν ύλικό κόσμο καί νά γίνει όλόκληρη πνεύμα. Αυτή ή σκέψη προκαλοῦσε συνεχή αγωνία στόν Τζώρτζ. Άν πέθαινε...

Παρ' όλα αυτά κατάφερε νά βγάλει τό χειμώνα κι αυτό, παρά τούς πολυάριθμους χορούς, τίς μεγάλες βραδινές συγκεντρώσεις καί τίς άλλες διασκεδάσεις, όπου ποτέ δέν παρέλειπε νά πηγαίνει μαζί μέ τό υπόλοιπο τρίο. Στά μέσα Ίουλίου όλη ή οίκογένεια μετακόμισε στήν έξοχή. Ό Τζώρτζ προσκλήθηκε νά περάσει τόν Αύγουστο στό Κρόουμ.

Οί προσκεκλημένοι τοῦ σπιτιοῦ ήταν έκλεκτοί. Στή λίστα τῶν ἐπισκεπτῶν ξεχώριζαν τά ὀνόματα δύο νεαρῶν εὐγενῶν, ὑποψήφιων γαμπρῶν. Ό Τζώρτζ εἶχε ἐλπίζει ὅτι ὁ ἀέρας τῆς ἐξοχῆς, ή ξεκούραση καί τό φυσικό περιβάλλον θά ξανάφερναν τήν ὄρεξη καί τό χρώμα στά μάγουλα τῶν τριῶν ἀδελφῶν. Λάθος. Τό πρῶτο βράδυ στό δείπνο ή Τζωρτζιάνα ἔφαγε μόνο μιά ἐλιά, δύο τρία ἀλμυρά ἀμύγδαλα καί μισό ροδάκινο. Ήταν χλωμή ὅπως πάντα. Στή διάρκεια τοῦ δείπνου μιλοῦσε γιά τόν ἔρωτα.

— Ό ἀληθινός ἔρωτάς, εἶπε, ἐπειδὴ εἶναι αἰώνιος καί ἄπειρος, μπορεῖ νά βρεῖ τήν τελειώσή του μόνο μέσα στήν αἰωνιότητα. Ή Ίντιάνα καί ὁ Σέρ Ροντόλφ γιόρτασαν τούς μυστικούς γάμους τῶν ψυχῶν τους, πέφτοντας στόν Νιαγάρα. Ό ἔρωτας δέν συμβιβάζεται μέ τή ζωή. Ή ἐπιθυμία δύο ἀνθρώπων πού

ἀγαπιούνται ἀληθινά εἶναι ὅχι νά ζήσουν ἀλλά νά πεθάνουν μαζί.

— Ἐλα, ἔλα, ἀγαπητή μου, εἶπε ἡ Λαίδη Λάπιθ δυναμική πάντα καί πρακτική. «Τί θά γινόταν, παρακαλῶ, ἡ ἐπόμενη γενιά ἂν ὅλος ὁ κόσμος ἀκολουθοῦσε τίς ἀρχές σου;»

— Μαμά!... διαμαρτυρήθηκε ἡ Τζωρτζιάνα καί κατέβασε τά μάτια της.

— Στά νιάτα μου, συνέχισε ἡ Λαίδη Λάπιθ, ἂν ἔλεγα κάτι τέτοιο, θά μέ κοροΐδευαν ὅτι πάω γυρεύοντας. Ἀλλά βέβαια, τότε οἱ ψυχές δέν ἦταν τόσο πολύ τῆς μόδας, ὅπως εἶναι τώρα, καί δέν βρίσκαμε τό θάνατο καθόλου ποιητικό. Ἦταν ἀπλῶς δυσάρεστος.

— Μαμά!.. Ἡ Ἑμμελάιν καί ἡ Καρολάιν ἰκέτευσαν ὁμόφωνα.

— Στά νιάτα μου — ἡ Λαίδη Λάπιθ ξαναμπήκε στό θέμα της, τίποτε δέν μποροῦσε νά τή σταματήσει, — στά νιάτα μου, ἅμα δέν ἔτρωγες σοῦ λέγανε ὅτι χρειάζεσαι ραβέντι. Στίς μέρες μας....

Ἀκούστηκε μιά φωνή. Ἡ Τζωρτζιάνα εἶχε πέσει λιπόθυμη στόν ὦμο τοῦ λόρδου Τίμπανυ. Ἦταν ἓνα ἀπελπισμένο τέχνασμα, ἀλλά πέτυχε. Ἡ Λαίδη Λάπιθ σταμάτησε.

Οἱ μέρες περνοῦσαν εὐχάριστα δίχως ἀπρόοπτα. Μόνον ὁ Τζώρτζ ἐνιωθε δυστυχής. Ὁ λόρδος Τίμπανυ

ἔκανε κόρτε στήν Τζωρτζιάνα καί φαινόταν καθαρά ὅτι τῆς ἄρεσε. Ὁ Τζώρτζ παρακολουθοῦσε καί ἡ ψυχή του ἔπλεε σέ μιά κόλαση ζήλειας καί ἀπόγνωσης. Ἡ θορυβώδης συντροφιά τῶν νεαρῶν τοῦ εἶχε γίνει ἀφόρητη. Τούς ἀπέφευγε, ἀναζητώντας τό σκοτάδι καί τή μοναξιά. Ἐνα πρωί, εἶχε ξεκόψει ἀπ' αὐτούς μέ κάποια ἀόριστη δικαιολογία, γύρισε σπίτι μόνος του. Οἱ νεαροί ἔκαναν μπάνιο κάτω στή λίμνη. Οἱ φωνές τους καί τά γέλια τους ἔφταναν μέχρι τ' αὐτιά του κι ἔκαναν τό μεγάλο σπίτι νά μοιάζει πιά μοναχικό καί πιά σιωπηλό. Οἱ χαριτωμένες ἀδελφές καί ἡ μαμά τους ἦταν ἀκόμη στά δωμάτιά τους. Συνήθως δέν ἐμφανίζονταν μέχρι τό μεσημεριανό φαγητό κι ἔτσι οἱ ἄντρες φιλοξενούμενοι εἶχαν τό πρωινό στή διάθεσή τους. Ὁ Τζώρτζ κάθισε στό χόλ καί βυθίστηκε σέ σκέψεις.

«Μποροῦσε νά πεθάνει κάθε στιγμή. Κάθε στιγμή μποροῦσε νά γίνει Λαίδη Τίμπανυ. Ἦταν τρομερό, τρομερό. Ἄν πέθαινε, τότε θά πέθαινε κι αὐτός. Θά πήγαινε νά τή βρεῖ στόν τάφο. Ἄν γινόταν Λαίδη Τίμπανυ... ἅ, τότε! Ἡ λύση τοῦ προβλήματος δέν θά ἔταν τόσο ἀπλή. Ἄν γινόταν Λαίδη Τίμπανυ – τρομερή σκέψη. Ἄν ὑποθέσουμε ὅμως ὅτι ἦταν ἐρωτευμένη μέ τόν Λόρδο Τίμπανυ – ἂν καί φαινόταν ἀπίστευτο κανεῖς νά ἐρωτευτεῖ τόν Λόρδο Τίμπανυ –, ἂν ἡ ζωή της κρεμόταν ἀπό τόν Λόρδο Τίμπανυ, ἂν δέν μπορού-

σε νά ζήσει χωρίς αυτόν;» Ἐψαχνε δίχως νῆμα στό λαβύρινθο τῶν ὑποθέσεων, ὅταν τό ρολόι χτύπησε δώδεκα. Στό τελευταῖο χτύπημα, σάν αὐτόματη φιγούρα ἀπό ἐκκρεμές, ξεφύτρωσε — ἀπ' τήν πόρτα πού ἔβγαζε στήν κουζίνα — μιὰ μικρή ὑπηρετρία κρατώντας ἓνα μεγάλο σκεπασμένο δίσκο. Ὁ Τζώρτζ τήν παρακολουθοῦσε, ἀθέατος προφανῶς. Μές τή βαθιά του πολυθρόνα, μέ ἀργόσχολη περιέργεια. Ἐκείνη διέσχισε γρήγορα τό δωμάτιο καί σταμάτησε μπροστά σέ κάτι πού φαινόταν σάν σκέτη ξύλινη ἐπιφάνεια. Ἄπλωσε τό χέρι της καί, πρὸς μεγάλη ἔκπληξη τοῦ Τζώρτζ, ἄνοιξε μιὰ μικρή πόρτα φανερώνοντας τό κάτω μέρος μιᾶς στριφτῆς σκάλας. Ἡ μικρή ὑπηρετρία γύρισε στό πλάι γιά νά περάσει τό δίσκο μέσ' ἀπό τό στενό ἄνοιγμα κι ἔξαφανίστηκε μέσα πισωπατώντας γρήγορα. Ἡ πόρτα ἔκλεισε πίσω της μ' ἓνα κλίκ. Ἐνα λεπτό ἀργότερα ξανάνοιξε καί ἡ ὑπηρετρία, χωρίς τό δίσκο, διέσχισε πάλι βιαστικά τό χόλ καί χάθηκε κατὰ τήν κουζίνα. Ὁ Τζώρτζ προσπάθησε νά ξαναμαζέψει τίς σκέψεις του, ἀλλά μιὰ περιέργεια ἀκατανίκητη γύριζε τό μυαλό του πρὸς τήν κρυφή πόρτα, τή σκάλα, τήν ὑπηρετρία. Μάταια ἔλεγε στὸν ἑαυτό του πὼς τό θέμα δέν ἦταν δική του δουλειά καί ὅτι, τό νά ἐξερευνήσει τά μυστικά τῆς περιέργης πόρτας καί τῆς μυστήριας κρυφῆς σκάλας, θά ἦταν ἐνδειξη ἀσυγχώρητης ἀγένειας καί ἀδιακρισίας. Μά-

ταια. Γιά πέντε λεπτά πάλεψε ήρωικά μέ τήν περιέργειά του, αλλά, όταν πέρασαν πτά, βρέθηκε μπροστά στήν άθώα ξύλινη επένδυση απ' όπου είχε εξαφανιστεί ή μικρή υπηρέτρια. Μιά ματιά ήταν αρκετή γιά νά του δείξει τή θέση τής μυστικής πόρτας, μυστικής — διαπίστωσε — μόνο γι' αυτόν πού θά κοίταζε απρόσεκτα. Ήταν μία κανονική πόρτα, στό ίδιο επίπεδο μέ τήν ξύλινη επιφάνεια. Ούτε κλειδαριά, ούτε χερούλι πρόδιδε τή θέση της. Μόνο ένα ανεπαίσθητο βαθούλωμα στό ξύλο προσκαλούσε τόν αντίχειρα. Ό Τζώρτζ παραξενεύτηκε πού δέν τό είχε προσέξει προηγουμένως. Τώρα πού τό είχε δει, ήταν ολοκάθαρο, σάν τήν πόρτα στή βιβλιοθήκη μέ τά ψεύτικα ράφια καί τά ψεύτικα βιβλία. Πίεσε τό βαθούλωμα καί κρυφοκοίταξε μέσα. Ή σκάλα, πού τά σκαλοπάτια της δέν ήταν πέτρινα αλλά από ξύλο παλιάς βελανιδιάς, ανέβαιναν στριφογυριστά καί χάνονταν. Ένα παράθυρο στενό σάν σχισμή έφερνε φως ήμέρας. Κατάλαβε ότι βρισκόταν στή βάση του κεντρικού πύργου καί τό μικρό παράθυρο έβλεπε στή βεράντα. Άκουγε τούς άλλους νά φωνάζουν καί νά τσαλαβουτάνε ακόμη κάτω στή λίμνη.

Ό Τζώρτζ εκλεισε τήν πόρτα καί ξαναπήγε στή θέση του. Ή περιέργειά του όμως δέν είχε ικανοποιηθεί. Άντίθετα, αυτή ή μερική ικανοποίηση του είχε ανοίξει τήν όρεξη. Που όδηγοῦσε ή σκάλα; Ποιά ήταν

ή αποστολή τῆς μικρῆς ὑπηρετρίας; Δέν εἶναι δική σου δουλειά, δέν εἶναι δική σου δουλειά, ἔλεγε καί ξανάλεγε στόν ἑαυτό του. Προσπάθησε νά διαβάσει, ὅμως δέν μποροῦσε νά συγκεντρωθεῖ. Τό ρολοῖ χτύπησε μελωδικά δώδεκα καί τέταρτο. Ἀποφασισμένος ξαφνικά ὁ Τζώρτζ σηκώθηκε, ἄνοιξε τήν κρυφή πόρτα κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει τίς σκάλες. Πέρασε τό πρῶτο παράθυρο, συνέχισε ν' ἀνεβαίνει στριφογυριστά κι ἔφτασε στό δεύτερο παράθυρο. Σταμάτησε γιά μιά στιγμή, γιά νά κοιτάξει ἔξω. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε περίεργα σά νά βρισκόταν μπροστά σέ κάποιο ἄγνωστο κίνδυνο. Αὐτό πού ἔκανε — ἔλεγε στόν ἑαυτό του — δέν ταίριαζε σέ ἕναν τζέντλεμαν, ἦταν ἕνα τρομερό δείγμα κακῆς ἀνατροφῆς. Συνέχισε ν' ἀνεβαίνει στίς μύτες τῶν ποδιῶν του. Μιά στροφή ἀκόμη, μισή στροφή καί βρέθηκε μπροστά σέ μιά πόρτα. Σταμάτησε κι ἀφουγκράστηκε: δέν ἄκουγε κανένα θόρυβο. Ἔβαλε τό μάτι του στήν κλειδαρότρυπα, ἀλλά δέν εἶδε τίποτε ἐκτός ἀπό ἕνα κομμάτι τοίχου πού τό φωτιζε ὁ ἥλιος. Παίρνοντας θάρρος γύρισε τό χερούλι καί προχώρησε στό κεφαλόσκαλο. Ἐκεῖ πέτρωσε μ' αὐτό πού εἶδε, τό στόμα του ἔμεινε ἀνοιχτό ἀλλά βουβό.

Στή μέση ενός ἡλιόλουστου μικροῦ δωματίου — «τώρα εἶναι τό μπουντουάρ τῆς Πρισίλλα», σημείωσε ὁ κ. Γουίμπους παρενθετικά — βρισκόταν ἕνα μικρό στρογγυλό τραπέζι ἀπό μαχάγκону. Κρύσταλλα, πορ-

σελάνες κι άσημικά — όλα τά άστραφτερά σκεύη ενός κομπού γεύματος — καθρεφτίζονταν στην καλογυαλισμένη του επιφάνεια. Τά ύπολείμματα ενός κρύου κοτόπουλου, ένα μπώλ μέ φρούτα, ένα μεγάλο κομμάτι ζαμπόν, πληγωμένο κατάστηθα ως τό βάθος τής άσπρορόδινης καρδιάς του, ό καφετίς, σάν μολυβένια μπάλα, όγκος μιās κρύας πουτίγκας μέ δαμάσκηνα, μιά λέπτή μπουκάλα μέ κρασί Χόκ καί μιά κανάτα κλαρέ συνωστίζονταν τό ένα δίπλα στό άλλο γιά μιά θέση στό γιορταστικό αυτό τραπέζι. Καί γύρω στό τραπέζι οί τρείς άδελφές, οί τρείς χαριτωμένες Λάπιθ νά τρώνε!

Μέ τήν ξαφνική είσοδο του Τζώρτζ γύρισαν όλες πρós τήν πόρτα, καί τώρα απέμεναν πετρωμένες, μέ τήν ίδια έκπληξη πού κρατούσε τόν Τζώρτζ ακίνητο καί μέ γουρλωμένα τά μάτια. Ή Τζωρτζιάνα, πού καθόταν ακριβώς απέναντι στην πόρτα, τόν κοίταζε μέ πελώρια, σκοτεινά μάτια. Μέ τό δείχτη καί τόν αντίχειρα του άριστερου της χεριού κρατούσε ένα πόδι από τό διαμελισμένο κοτόπουλο. Τό μικρό της δάχτυλο, κομψά λυγισμένο, ξεχώριζε απ' τό υπόλοιπο χέρι της. Τό στόμα της ήταν ανοιχτό, αλλά τό πόδι απ' τό κοτόπουλο δέν είχε φτάσει στον προορισμό του, έμενε μετέωρο, παγωμένο στό κενό. Οί άλλες δυό άδελφές είχαν γυρίσει γιά νά δούν τόν παρείσακτο. Ή Καρολάιν κρατούσε ακόμη τό μαχαίρι καί τό πηρούνι. Τά

δάχτυλα τῆς Ἑμμελάιν ἦταν γύρω ἀπό τό στέλεχος τοῦ ποτηριοῦ μέ τό κλαρέ. Γιά ἓνα διάστημα — τοῦ φάνηκε πολύ μεγάλο — ὁ Τζώρτζ καί οἱ τρεῖς ἀδελφές ἀλληλοκοιτάζονταν σιωπηλά. Ἦταν ὅλοι σάν ἀγάλματα. Ξαφνικά ἔγινε κάποια κίνηση. Τό κόκαλο ἀπ' τό κοτόπουλο ἔπεσε ἀπ' τό χέρι τῆς Τζωρτζιάνας, καί τό μαχαιροπήρουνο τῆς Καρολάιν χτύπησε μέ κρότο τό πιάτο της. Ἡ κίνηση πολλαπλασιάστηκε μόνη της, ἔγινε πιό ἀποφασιστική. Ἡ Ἑμμελάιν σηκώθηκε, βγάζοντας μιά φωνή. Τό κύμα τοῦ πανικοῦ ἔφτασε ὡς τόν Τζώρτζ. Ἐκανε στροφή καί, μουρμουρίζοντας κάτι ἀκατανόητο καθώς ἔφευγε, ὄρμησε ἔξω ἀπ' τό δωμάτιο, στίς σκάλες. Σταμάτησε, ὅταν ἔφτασε στό χόλ κι ἐκεῖ, μόνος του μέσα στό ἤσυχο σπίτι, ἄρχισε νά γελάει.

Στό μεσημεριανό φαγητό ἔγινε αἰσθητό ὅτι οἱ ἀδελφές ἔφαγαν λίγο περισσότερο ἀπ' ὅσο συνήθως. Ἡ Τζωρτζιάνα ἔπαιζε στό πιάτο της μέ κάτι φασολάκια καί μιά κουταλιά πηχτή. «Νιώθω καλύτερα σήμερα», εἶπε στόν Λόρδο Τίμπανυ, ὅταν ἐκεῖνος τῆς ἔδωσε συγχαρητήρια γιά τήν ὀρεξή της. «Λίγο πιό ὑλική», πρόσθεσε μ' ἓνα νευρικό γέλιο. Σηκώνοντας τά μάτια της ἔπιασε τή ματιά τοῦ Τζώρτζ. Τά μάγουλά της βάφτηκαν κόκκινα καί βιαστικά κοίταξε ἀλλοῦ.

Τό ἀπόγευμα στόν κήπο βρέθηκαν γιά λίγο οἱ δύο τους.

— Δέν θά τό πεῖτε σέ κανέναν, Τζώρτζ. Ὑποσχεθεῖτε ὅτι δέν θά τό πεῖτε πουθενά, ἰκέτεψε. Κάτι τέτοιο θά μᾶς γελοιοποιοῦσε τόσο πολύ. Κι ἐκτός αὐτοῦ, τό φαγητό εἶναι ἀντιπνευματικό πράγμα, δέν εἶναι; Πέστε ὅτι δέν θά τό πεῖτε σέ κανέναν.

— Θά τό πῶ, εἶπε ἀπάνθρωπα ὁ Τζώρτζ. «Θά τό πῶ σέ ὅλους, ἐκτός ἄν...»

— Αὐτό εἶναι ἐκβιασμός.

— Δέν μ' ἐνδιαφέρει, εἶπε ὁ Τζώρτζ. Σᾶς δίνω εἴκοσι τέσσερις ὥρες γιά ν' ἀποφασίσετε.

Ἡ Λαίδη Λάπιθ φυσικά καί ἀπογοητεύθηκε. Εἶχε ἐλπίζει καλύτερα πράγματα — τόν Λόρδο Τίμπανυ καί ἕναν τίτλο. Στό κάτω κάτω, ὅμως, ὁ Τζώρτζ δέν ἦταν καί τόσο κακός. Παντρεύτηκαν τήν Πρωτοχροσιά».

— Ὁ καϋμένος ὁ παππούς μου, πρόσθεσε ὁ κ. Γουίμπους καθώς ἐκλείνει τό βιβλίο καί ἐβγαζε τά γυαλιά του. Ὅποτε διαβάζω στίς ἐφημερίδες γιά καταπιεζόμενες ἐθνότητες, τόν θυμᾶμαι. Ξανάναψε τό πούρο του. «Ἦταν μιά κυβέρνησις μητριαρχίας, πολύ συγκεντρωτικός δόχως καθόλου θεσμούς ἀντιπροσώπων».

Ὁ Χένρυ Γουίμπους σταμάτησε νά μιλάει. Μέσα στή σιωπή ἐκεῖνα τά συνεχῆ ψιθυριστά σχόλια τοῦ Ἀίβορ πάνω στά πνευματιστικά σχέδια ἀκούγονταν πύό δυνατά. Ἡ Πρισίλλα πού εἶχε μισοκοιμηθεῖ, ξαφνικά ξύπνησε.

— Τί; είπε μέ τόν ξαφνιασμένο τόνο ανθρώπου πού μόλις ξαναβρῆκε τίς αἰσθήσεις του· «τί;»

Ἡ Τζένυ ἔπιασε τίς λέξεις. Σήκωσε τά μάτια της, χαμογέλασε, ἔγνεψε ἐπιβεβαιωτικά. «Λέγαμε γιά ἓνα ζαμπόν», εἶπε.

— Τί λέγατε γιά ζαμπόν;

— Αὐτά πού διάβαζε ὁ Χένρυ. Ἐκλεισε τό κόκκινο σημειωματάριο, πού βρισκόταν πάνω στά γόνατά της καί τοῦ ἔβαλε γύρω ἓνα λάστιχο — γιά ἀσφάλεια. «Πάω γιά ὕπνο», ἀνάγγειλε καί σηκώθηκε.

— Κι ἐγώ, εἶπε ἡ Ἄννα, καθώς χασμουριόταν. Ἀλλά δέν ἔβρισκε τό κουράγιο νά σηκωθεῖ ἀπό τήν πολυθρόνα της.

Ἡ νύχτα ἦταν πολύ ζεστή καί ἔνιωθες νά σέ πλακώνει. Στ' ἀνοιχτά παράθυρα οἱ κουρτίνες κρέμονταν ἀκίνητες. Ὁ Ἀἶβορ, πού ἔκανε ἀέρα μέ τό πορτραῖτο ενός Ἀστρικοῦ Πλάσματος, ἔρριξε μιά ματιά ἔξω στό σκοτάδι καί πῆρε βαθιά ἀναπνοή.

— Ὁ ἀέρας εἶναι ἀποπνικτικός, δήλωσε.

— Θά ὀροσίσει μετά τά μεσάνυχτα, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους καί πρόσθεσε μ' ἐπιφύλαξη: «Ἴσως».

— Δέν θά κοιμηθῶ, τό ξέρω.

Ἡ Πρισίλλα γύρισε τό κεφάλι της πρὸς τό μέρος του. Ἡ μνημειώδης κόμμωσή της ἔγερνε ὑπερβολικά στήν παραμικρή της κίνηση. «Πρέπει νά κάνεις μιά προσπάθεια», εἶπε. «Ἐγώ, ὅταν δέν μπορῶ νά κοιμη-

θῶ, αὐτοσυγκεντρώνομαι καί λέω: “Θά κοιμηθῶ, κοιμᾶμαι!” Καί ἀμέσως ἀποκοιμιέμαι. Αὐτή εἶναι ἡ δύναμη τῆς σκέψης».

— Δουλεύει ὅμως ἡ συνταγή σέ νύχτες σάν κι αὐτή; ρώτησε ὁ Ἄιθορ. Ἐγώ ἀδύνατον νά κοιμηθῶ, ὅταν ἡ νύχτα εἶναι ἀποπνικτική.

— Οὔτε κι ἐγώ, εἶπε ἡ Μαίρη, ἐκτός ἂν βρίσκομαι ἔξω.

— Ἐξω! Τί θαυμάσια ἰδέα! Στό τέλος ἀποφάσισαν νά κοιμηθοῦν στούς πύργους, ἡ Μαίρη στὸν δυτικὸ, ὁ Ἄιθορ στὸν ἀνατολικό. Στὸν κάθε πύργο ὑπῆρχε μιά ἐπίπεδη ἐπιφάνεια μέ σιδεριές ἀπὸ μολύβι, καίμποροῦσες νά βγάλεις ἓνα στρώμα ἀπὸ τίς καταπακτές πού ὀδηγοῦσαν μέχρι ἐκεῖ πάνω. Κάτω ἀπ’ τ’ ἄστρα, κάτω ἀπ’ τὸ μισόγιομο φεγγάρι σίγουρα θά τὰ κατέφερναν νά κοιμηθοῦν. Τὰ στρώματα βγῆκαν, καί μιά ὥρα ἀργότερα οἱ δύο ἄυπνοι, ὁ καθένας στὸν πύργο του, μέ ἓνα χάσμα νά τοὺς χωρίζει, καληνυχτίζονταν ἀπὸ μακριά.

Στὴ Μαίρη ἡ ὑπνωτικὴ δύναμη τοῦ ὑπαίθρου δέν εἶχε τ’ ἀναμενόμενα μαγικά ἀποτελέσματα. Παρ’ ὅλο τὸ στρώμα ἐνιωθε τίς μολυβένιες σιδεριές ὑπερβολικά σκληρές. Μετά εἶχε καί θορύβους: οἱ κουκουβάγιες ἔσκουζαν ἀδιάκοπα καί σέ μιά στιγμή, ἐνοχλημένες ἀπὸ κάποιο ἄγνωστο φόβο, ὅλες οἱ χῆνες στὴν αὐλή ἄρχισαν ἓνα ξαφνικὸ τρελὸ κακάρισμα. Τ’ ἀστέρια καί

τό μισόγιομο φεγγάρι σέ προκαλοῦσαν νά τά κοιτάξεις κι ὅταν ἓνας μετεωρίτης ἔσκισε τόν οὐρανό δέν μπορούσες παρά νά περιμένεις τόν ἐπόμενο μέ ὀρθάνοιχτα μάτια καί τεταμένη προσοχή. Ἡ ὥρα περνοῦσε. Τό φεγγάρι ὅλο καί ψήλωνε στόν οὐρανό. Ἡ Μαίρη νύσταζε λιγότερο ἀπ' ὅσο ὅταν εἶχε πρωτοβγεῖ ἔξω. Ἀνακάθισε καί κοίταξε πάνω ἀπό τόν προμαχῶνα. Ὁ Ἄιβορ ἄραγε νά 'χε κοιμηθεῖ, ἀναρωτιόταν. Καί σάν ἀπάντηση στή σκέψη της, πίσω ἀπ' τήν καμινάδα στό πιό ἀκρινό σημεῖο τῆς στέγης, ἀναδύθηκε ἀθόρυβα μιά λευκή φιγούρα, μιά φιγούρα πού μέσα στό φεγγαρόφωτο ἀναγνώρισε ὅτι ἦταν τοῦ Ἄιβορ. Κρατώντας ἰσορροπία μέ τά χέρια σάν ἀκροβάτης, ὁ Ἄιβορ ἄρχισε νά περπατάει κατά μῆκος τοῦ βασικοῦ δοκαριοῦ τῆς στέγης. Ταλαντευόταν πολύ ἐπικίνδυνα καθώς προχωροῦσε. Ἡ Μαίρη τόν κοίταζε ἄφωνη: ἴσως ὑπνοδατοῦσε! Σκέψου νά ξυπνοῦσε τώρα δά. Ἄν κουνιόταν ἢ μιλοῦσε, μπορεῖ νά τόν σκότωνα. Δέν τόλμησε νά κοιτάξει ἄλλο καί ξαναχώθηκε στά μαξιλάρια της. Ἀφουγκραζόταν προσεκτικά. Γιά ἓνα διάστημα, πού τῆς φάνηκε ἀπελπιστικά μεγάλο, δέν ἀκουγόταν τίποτα. Μετά ἀκούστηκε πάτημα ποδιῶν στή στέγη, ὕστερα κάτι σάν γρατζούνισμα κι ἓνα ψιθυριστό: «Ποῦ νά πάρει!», καί ξαφνικά φάνηκε τό κεφάλι καί οἱ ὤμοι τοῦ Ἄιβορ πάνω ἀπ' τόν προμαχῶνα. Ἐπειτα τό ἓνα πόδι, μετά τό ἄλλο, καί νά 'τον πάνω στίς μολυ-

βένιες σιδεριές. Ἡ Μαίρη προσποιήθηκε ὅτι ξύπνησε ξαφνιασμένη.

— "Ω! εἶπε. «Τί κάνεις ἐδῶ;»

— Δέν μπορούσα νά κοιμηθῶ, ἐξήγησε ἐκεῖνος, κι ἔτσι ἦρθα νά δῶ μήπως δέν μπορούσες οὔτε κι ἐσύ. Πλήττει κανείς μόνος του σ' ἓναν πύργο, δέ νομίζεις;

Ἐφεξε πρὶν ἀπ' τίς πέντε. Μακρόστενα σύννεφα ἔφραζαν τὴν ἀνατολή, οἱ ἄκρες τους ὁλόλαμπρες μέ πορτοκαλλί φωτιά. Ὁ οὐρανός ἦταν ἀπαλόχρωμος καί σάν νερένιος. Μέ τὴ θλιμμένη κραυγὴ μιᾶς ψυχῆς πού ὑποφέρει, ἓνα τεράστιο παγῶνι, πετώντας βαριά ἀπὸ κάτω, ξεπέζεψε στὸν προμαχῶνα τοῦ πύργου. Ὁ "Αἶβορ καί ἡ Μαίρη ξύπνησαν γιὰ τὰ καλά.

— Πιάσ' το, φώναξε ὁ "Αἶβορ καί πετάχτηκε ἐπάνω. «Νά τοῦ πάρουμε ἓνα φτερό». Τό τρομαγμένο παγῶνι ἔτρεχε πάνω κάτω στὸν προμαχῶνα μέσα σέ μιά τρελὴ ἀπόγνωση. Ἐκανε ὑποκλίσεις, σειόταν, ἔκρωζε. Ἡ μακριὰ του οὐρὰ κουνιόταν μεγαλόπρεπα ἔτσι καθὼς πήγαινε μπρὸς πίσω, καθὼς στριφογύριζε ἀδιάκοπα. Ὑστερα, μ' ἓνα δυνατό φτερούγισμα, ὄρμησε στὸν ἀέρα πετώντας μεγαλόπρεπα κατὰ τὴ γῆ μέ ἀνανεωμένη τὴν ἀξιοπρέπεια. Εἶχε ὅμως ἀφήσει ἓνα τρόπαιο. Ὁ "Αἶβορ εἶχε τό φτερό του, ἓνα μακρὺ σάν μαστίγιο, μῶβ καί πράσινο καί μπλέ καί χρυσαφί μάτι. Τό ἔδωσε στή συντρόφισσά του.

— Φτερό ἀγγέλου, εἶπε.

Ἡ Μαίρη τό κοιτάξε γιά μία στιγμή, σοβαρά καί προσεκτικά. Οἱ μῶβ πυτζάμες της ἔπεφταν φαρδιές κρύβοντας τίς γραμμές τοῦ κορμιοῦ της. Ἐμοιαζε μέ μεγάλο, μαλακό μονοκόμματο παιχνίδι, ἓνα παιδικό ἀρκουδάκι – ἀρκουδάκι ὅμως μέ ἀγγελικό πρόσωπο, ρόζ μάγουλα καί μαλλιά σάν χρυσή καμπανούλα. Ἀγγελικό πρόσωπο, φτερό ἀπό ἀγγελική φτερούγα. Ὅλη ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτῆς τῆς ἀνατολῆς ἦταν κατά κάποιο τρόπο, μᾶλλον ἀγγελική.

– Εἶναι καταπληκτικό πράγμα ἡ ἐπιλογή τοῦ ἐρωτικοῦ συντρόφου, εἶπε στό τέλος ἡ Μαίρη, σηκώνοντας τά μάτια της ἀπό τό θαυμάσιο φτερό.

– Καταπληκτικό ἔκανε σάν ἡχώ ὁ Ἀϊβορ. «Σέ διαλέγω, μέ διαλέγεις. Τί τύχη!»

Ἔβαλε τό μπράτσο του γύρω ἀπ' τούς ὤμους της κι ἔμειναν νά κοιτάζουν κατά τήν ἀνατολή. Οἱ πρῶτες ἀχτίνες τοῦ ἡλίου εἶχαν ἀρχίσει νά ζεσταίνουν καί νά χρωματίζουν τό χλωμό φῶς τῆς αὐγῆς. Μῶβ πυτζάμες, λευκές πυτζάμες: οἱ δύο τους ἔφτιαχναν ἓνα νεαρό καί χαριτωμένο ζευγάρι. Ὁ ἡλῖος πού ἀνέβαινε ἄγγιξε τά πρόσωπά τους. Ὅλα ἔμοιαζαν ὑπερβολικά συμβολικά. Μά στό κάτω κάτω, ἄν τό καλοσκεφτεῖς, τίποτε δέν ὑπάρχει σ' αὐτόν τόν κόσμον πού νά μὴν εἶναι συμβολικό. Βαθιά καί ὁμορφη ἀλήθεια!

– Πρέπει νά γυρίζω στόν πύργο μου, εἶπε τέλος ὁ Ἀϊβορ.

– Κιόλας;

– Φοβάμαι πώς ναί. Όπου νά 'ναι θά ξυπνήσει τό προσωπικό καί θ' ἀρχίσουν νά κυκλοφοροῦν.

– Άιβορ... Ήταν ἕνας μακρύς καί σιωπηλός ἀποχαιρετισμός.

– Καί τώρα, εἶπε ὁ Άιβορ, θά ἐπαναλάβω τό ἀκροβατικό μου κατόρθωμα.

Ἡ Μαίρη τύλιξε τά χέρια της γύρω στό λαιμό του. «Δέν πρέπει νά τό κάνεις, Άιβορ, εἶναι ἐπικίνδυνο. Σέ παρακαλῶ». Ἀναγκάστηκε νά ὑποχωρήσει στά παρακάλια της. «Ἐντάξει», εἶπε, «θά κατέβω μέσ' ἀπ' τό σπίτι καί θά ξανανέβω στήν ἄλλη μεριά».

Ἐξαφανίστηκε ἀπό τήν καταπακτή μέσα στό σκοτάδι, πού φώλιαζε ἀκόμη στό σπίτι μέ τά παντζούρια του κλειστά. Ἐνα λεπτό πιό ὕστερα ξαναεμφανίστηκε στόν πέρα πύργο. Κούνησε τό χέρι του σέ χαιρετισμό καί μετά χάθηκε πίσω ἀπό τόν προμαχῶνα. Ἀπό κάτω, ἀπ' τό σπίτι ἀκούστηκε ὁ λεπτός, σάν σφίγγας, θόρυβος κάποιου ξυπνητηριοῦ. Ὁ Άιβορ εἶχε γυρίσει ἀκριβῶς στήν ὥρα του.

20

Ὁ Άιβορ εἶχε φύγει. Μισοξαπλωμένος πίσω ἀπ' τό παρμπρίζ στό κίτρινο κουβούκλιο τοῦ αὐτοκινήτου του,

τριγύριζε στην 'Αγγλική έξοχή. 'Επείγουσες κοινωνικές καί έρωτικές υποχρεώσεις τόν καλούσαν από τό ένα άριστοκρατικό σαλόνι ή κάστρο στό άλλο, από τό ένα 'Ελισαβετιανό μέγαρο σ' ένα άλλο Γεωργιανό, σ' όλη τήν έκταση του βασιλείου. Σήμερα στό Σόμερσετ, αύριο στην περιοχή του Γουόρικ, τό Σάββατο στό Γουέστ Ράιντιγκ, τήν Τρίτη τό πρωί στό 'Αρτζιλ. 'Ο 'Αιβορ δέν σταματούσε ποτέ. 'Όλο τό καλοκαίρι, από τίς αρχές 'Ιουλίου μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου, άφοσιωνόταν στις υποχρεώσεις του. Γινόταν μάρτυρας. Τό φθινόπωρο ξαναγύριζε στό Λονδίνο για διακοπές. Τό Κρόουμ ήταν ένα μικρό περιστατικό, μιά φουσαλίδα πού εξατμίστηκε στό ρεύμα τής ζωής του. 'Ανήκε κιόλας στό παρελθόν. Τήν ώρα του άπογευματινού τσαγιού θά βρισκόταν στό Γκόμπλεϋ καί θά τόν περίμενε τό καλωσόρισμα του χαμόγελου τής Ζηνοβίας. Καί τήν Πέμπτη τό πρωί — άλλ' αυτό ήταν πολύ μακριά ακόμη. Θά σκεφτόταν τό πρωί τής Πέμπτης, όταν έφτανε ή Πέμπτη. Στο μεταξύ υπήρχε τό Γκόμπλεϋ, ή Ζηνοβία.

Στό βιβλίο έπισκεπτών του Κρόουμ, ό 'Αιβορ, όπως συνήθιζε σ' αυτές τίς περιπτώσεις, είχε αφήσει ένα ποίημα. Τό είχε σκαρώσει μεγαλόπρεπα τά δέκα τελευταία λεπτά πρίν από τήν αναχώρησή του. 'Ο Ντένις καί ό κ. Σκόγκαν περπάτησαν μαζί από τήν έξωπορτα τής αύλης, άπ' όπου είχαν ανταλλάξει τούς τε-

λευταίους αποχαιρετισμούς. Στό τραπεζάκι του χόλ
βρῆκαν τό βιβλίο τῶν ἐπισκεπτῶν ἀνοιχτό καί τή σύν-
θεση τοῦ Ἰαῖβορ νωπή ἀκόμη.

Ὁ κ. Σκόγκαν διάβασε μεγάλῳφωνα:

«Τά μάγια αὐτῶν τῶν ἀμνημόνευτων βασιλιάδων,
Ποῦ ὕφαναν τή μαγεία στά βάθη τῆς νύχτας,
Κοιμούνται στήν ψυχὴ ὅλης τῆς πλάσης.
Στή γαλάζια θάλασσα, στ' Ἀκροκεραύνεια ὕψη,
Στῆς πεταλούδας μέ τά «μάτια», τά βουερά, χρυσά
φτερά

Καί ὀργιώδη ὀράματα τοῦ ἀναχωρητῆ.
Γιὰ ὅσα τά πετούμενα μιλοῦν στά φτερωτά τραγούδια
τους.

Ἀλλά – ἄχ – τά μεγαλύτερα τους μάγια,
στήν ψυχὴ μου ὑφαίνουν.

Τό Κρόουμ μέ καλεῖ σάν τή φωνὴ ἐσπερινῆς κα-
μπάνας,

καί σάν νεκρόπολη μέ κυνηγᾷ μέ τά φαντάσματά της.

Ἡ μοίρα μέ ξεκόβει ἀπὸ δῶ. Μοίρα σκληρὴ!

γιατί μακριὰ ἀπ' τό Κρόουμ

Πρέπει νά κλάψει ἡ ψυχὴ μου στήν ἀνάμνηση τοῦ
σπιτιοῦ της».

– Πολύ ὥραϊο καί καλόγουστο καί μέ τάκτ, εἶπε ὁ
Σκόγκαν, ὅταν τέλειωσε. Μ' ἐνοχλοῦν μόνο ἐκεῖνα τά

χρυσά φτερά τῆς πεταλούδας. Ἐσύ, Ντένις, ξέρεις ἀπό πρῶτο χέρι πῶς δουλεύει τό μυαλό ενός ποιητῆ, ἴσως μπορείς νά δώσεις κάποια ἐξήγηση.

— Τί πιό ἀπλό, εἶπε ὁ Ντένις. Εἶναι μιά πανέμορφη λέξη καί ὁ Ἀιβορ ἤθελε νά πεῖ ὅτι τά φτερά ἦταν χρυσά.

— Καταπληκτική ἡ διευκρίνηση.

— Πόσο ὑποφέρει κανείς συνέχισε ὁ Ντένις, ἀπ' τίς ὁμορφες λέξεις, πού δέν σημαίνουν πάντα αὐτό πού θά ἔπρεπε νά σημαίνουν. Πρόσφατα, γιά παράδειγμα, κατάστρεψα ἓνα ὁλόκληρο ποίημα, μόνο καί μόνο ἐπειδὴ ἡ λέξη *carminative*¹ δέν σήμαινε αὐτό πού ἔπρεπε νά σημαίνει. *Carminative*, θαυμάσια λέξη, δέν εἶναι;

— Θαυμάσια, συμφώνησε ὁ κ. Σκόγκαν. Καί τί σημαίνει;

— Εἶναι μιά λέξη πού τήν ἔχω ἀποθησαυρίσει ἀπό τά παιδικά μου χρόνια, εἶπε ὁ Ντένις. Τήν ἀποθησαύρισα καί τήν ἀγάπησα. Ὅταν ἤμουν α κρυωμένος, συνηθίζανε νά μοῦ δίνουνε κανέλα, πράγμα ἀνώφελο ἀλλά ὄχι δυσάρεστο. Τήν ἔχυνες σταγόνα σταγόνα ἀπό στενά μπουκάλια, ἓνα χρυσαφί ὑγρό, δυνατό καί καυτερό. Στήν ἐτικέτα ἔγραφε τίς ἐνδείξεις καί μεταξὺ ἄλλων ἔλεγε ὅτι ἦταν πάρα πολύ *carminative*. Τή

1. Διάλυση τῶν ἀερίων τοῦ στομάχου.

λάτρευα τή λέξη. «Δέν εἶναι *carminative*», συνήθιζα νά λέω στόν ἑαυτό μου μόλις ἔπαιρνα τή δόση μου. Ἦταν τόσο ὑπέροχη, γιά νά τήν περιγράψω αὐτή ἡ αἴσθηση τῆς ἐσωτερικῆς ζεστασιᾶς, αὐτοῦ τοῦ ξανάμματος, αὐτοῦ τοῦ — πῶς νά τ' ὀνομάσω — αὐτῆς τῆς φυσικῆς ἱκανοποίησης πού ἔνιωθα, μόλις ἔπινα τό γαρίφαλο. Ἀργότερα, ὅταν ἀνακάλυψα τό ἀλκοόλ, ἡ λέξη *carminative* ἀπέδιδε αὐτό τό παρόμοιο, πιο εὐγενές ὅμως, πιο πνευματικό ξάναμμα πού δημιουργεῖ τό κρασί ὄχι μόνο στό σῶμα μά καί στήν ψυχή. Τό κρασί Βουργουνδίας, τό ρούμι, τό παλιό μπράντυ, τό *Lacrima Christi*, τό κρασί Μαρσάλα, τό Ἀλεάτικο, τή μαύρη μπύρα, τό τζίν, τή σαμπάνια, τό κρασί κλαρέ, τό ἀγίνωτο καινούριο κρασί τῆς χρονιᾶς ἀπ' τ' ἀμπέλια τῆς Τοσκάνης, ὅλα τά σύγκρινα γιά νά δῶ σέ ποιο βαθμό εἶναι *carminative*. Τά κατέτασσα. Τό Μαρσάλα εἶναι ἀπαλό, ἥπια *carminative*, τό τζίν ἐρεθίζει καί σέ ἀνανεώνει, ὅπως σέ ζεσταίνει. Εἶχα ὁλόκληρο πίνακα μέ διαβαθμίσεις *carminative*.

Καί τώρα — ὁ Ντένις ἄπλωσε τά χέρια του μέ τίς παλάμες πρὸς τά πάνω, σάν σέ ἀπόγνωση — τώρα ξέρω στ' ἀλήθεια τί σημαίνει *carminative*.

— Λοιπόν, τί σημαίνει, ρώτησε ὁ κ. Σκόγκαν λιγάκι ἀνυπόμονα.

— *Carminative*, εἶπε ὁ Ντένις χασομερώντας ἡδονικά σέ κάθε συλλαβή, «*carminative*. Φανταζόμουν ἀόρι-

στα ὅτι εἶχε κάποια σχέση μέ τή λέξη carmen-carminis¹ πιά ἀόριστα ἴσως, μέ τό caro-carnis² καί τά παράγωγά του – ἀπόκριές, γαρίφαλο. Carminative – ὑπῆρχε μέσα της ἡ ἰδέα τοῦ τραγουδιοῦ καί τῆς σάρκας, μιᾶς σάρκας ρόδινης καί ζεστῆς καί μιά γεύση ἀπ' τίς χαρές τῆς Ἀποκριᾶς καί τή μασκαράτα τοῦ καρναβαλιοῦ στή Βενετία. Carminative – ἡ ζεστασιά, τό ξανάμμα, τό ἐσωτερικό ώρίμασμα, ὅλα σέ μιά λέξη. Κι ἀντί γι' αὐτά...»

– Ἐλα στό φαχνό, ἀγαπητέ μου Ντένις, διαμαρτυρήθηκε ὁ κ. Σκόγκαν. Ἐλα στό φαχνό.

– Λοιπόν, προχτές ἔγραψα ἓνα ποίημα, εἶπε ὁ Ντένις· ἔγραψα ἓνα ποίημα γιά τίς συνέπειες τοῦ ἔρωτα.

– Κάνανε κι ἄλλοι τό ἴδιο πρίν ἀπό σένα, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν. Δέν χρειάζεται νά ντρέπεται.

– Προσπαθοῦσα νά προβάλλω τήν ἰδέα, συνέχισε ὁ Ντένις, «ὅτι οἱ συνέπειες τοῦ ἔρωτα συχνά μοιάζουν μέ ἐκεῖνες τοῦ κρασιοῦ, κι ὅτι ὁ Ἐρωτας μπορεῖ νά σέ μεθύσει ὅπως ὁ Βάκχος. Γιά παράδειγμα, ὁ Ἐρωτας εἶναι στήν οὐσία του carminative. Σοῦ δίνει τήν αἴσθηση τῆς ζεστασιᾶς, τοῦ ξανάμματος.

1. Ἄσμα.

2. Κρέας.

«Καί τό πάθος σάν τό κρασί carminative...»

Ήταν ἡ φράση μου. Ὁ στίχος δέν ἦταν μόνο ἡχητικά κομψός ἀλλά – κολακευόμενα νά πιστεύω – καί πολύ ἐπιδέξια καί συνοπτικά δοσμένος. Ἡ λέξη carminative ἔκλεισε μέσα της τά πάντα, ἦταν ἓνα πρῶτο πλάνο ὅλο λεπτομέρεια καί ἀκρίβεια, μιά πελώρια ἐνδοχώρα ὑπαινιγμῶν.

«Καί τό πάθος σάν τό κρασί carminative...»

Δέν ἤμουνα καθόλου δυσανεστημένος. Καί τότε ξαφνικά θυμήθηκα ὅτι ποτέ μου δέν εἶχα κοιτάξει τή λέξη σ' ἓνα λεξικό. Τό carminative εἶχε μεγαλώσει μαζί μέ μένα, ἀπό τήν ἐποχή τῶν μπουκαλιῶν τῆς κανέλας. Τή θεωροῦσα πάντα δεδομένη. Carminative: γιά μένα, ἡ λέξη ἦταν τόσο πλούσια σέ περιεχόμενο σάν καταπληκτικό, πολύπλοκο ἔργο τέχνης· ἦταν ἓνα ὁλόκληρο τοπίο μέ φιγούρες.

«Καί τό πάθος σάν τό κρασί carminative...»

Ήταν ἡ πρώτη φορά πού εἶχα χρησιμοποιήσει τή λέξη σέ γραπτό, καί ἀμέσως αἰσθάνθηκα ὅτι ἤθελα καί τήν αὐθεντία ενός λεξικοῦ. Μοῦ βρισκόταν μόνο ἓνα

μικρό αγγλογερμανικό λεξικό. Έψαξα, C, ca, car, carm. Νά την. Carminative: 'Αντιφυσώδες'. 'Αντιφυσώδες», επανέλαβε. 'Ο κ. Σκόγκαν έβαλε τά γέλια. 'Ο Ντένις κούνησε τό κεφάλι του. «Ά», είπε, «γιά μένα, ή υπόθεση δέν ήταν καθόλου γιά γέλια. Γιά μένα σημάδεψε τό κλείσιμο ενός κεφαλαίου, τό θάνατο ενός νεανικού καί πολύτιμου πράγματος. Ήταν εκείνα τά χρόνια, τά χρόνια τά παιδικά τής άθωότητας, όπου είχα πιστέψει ότι carminative σήμαινε, τελοςπάντων, carminative. Καί τώρα, έχω μπροστά μου τήν υπόλοιπη ζωή μου – μιά μέρα, ίσως, δέκα χρόνια, μισόν αιώνα, όπου θά ξέρω ότι carminative σημαίνει «άντιφυσώδες».

«Ό,τι ήμουν έπαφα νά είμαι

Καί οϋτε πού θά γίνω πιά».

Είμαι μιά διαπίστωση πού μάλλον σου φέρνει μελαγχολία.

– Carminative, είπε ό κ. Σκόγκαν στοχαστικά.

– Carminative, επανέλαβε ό Ντένις καί σώπασαν γιά λίγο. «Λέξεις», είπε τέλος ό Ντένις, «λέξεις – άναρωτιέμαι άν μπορείτε νά καταλάβετε πόσο τίς αγαπώ. Είστε υπερβολικά άπασχολημένος μέ πράγμα-

1. Φάρμακο πού διαλύει τά άέρια του στομάχου.

τα, ιδέες, ανθρώπους για να καταλάβετε όλη την όμορφιά των λέξεων. Τό μυαλό σας δέν είναι καθόλου λογοτεχνικό. Τήν περίπτωση του κ. Γκλάντστοουν πού βρήκε τριάντα τέσσερις όμοιοκαταληξίες στό όνομα Margot, τή βρίσκετε μάλλον αξιοθρήνητη. Οί φάκελοι του Μαλλαρμέ μέ τίς έμμετρες διευθύνσεις σας αφήνουν άσυγκίνητο, άν καί μπορεί να σας κάνουν να νιώθετε οίκο. Δέν είστε σε θέση να δείτε ότι αυτό,

«Ίκανός να μην αφηνιάζεις ποτέ,

Ντέ!

Στό σταυλο θά βρεθείς καί θά φωνάξω

΄Αριστερά!

΄Αν δέν καλπάσεις γρήγορα

Πρός τήν όδό Μπαλζάκ έντεκα-δύς

Σ' εκείνου του ΄Ερεντιά».

είναι ένα μικρό θαύμα.

— Έχεις δίκιο, είπε ο κ. Σκόγκαν, δέν καταλάβω τίποτε.

— Δέ νιώθετε ότι είναι μαγικό;

— Όχι.

— Αυτό είναι τό τέστ για τό λογοτεχνικό μυαλό, είπε ο Ντένις: ή αίσθηση του μαγικού, ή αίσθηση ότι οί λέξεις κλείνουν μέσα τους δύναμη. Τό τεχνικό, τό φραστικό μέρος της λογοτεχνίας είναι άπλώς μιά

ανάπτυξη αὐτῆς τῆς μαγείας. Οἱ λέξεις εἶναι ἡ πρώτη καί ἡ πιό μεγαλειώδης ἐφεύρεση τοῦ ἀνθρώπου. Μέ τῇ γλώσσᾳ ἔφτιαξε ἕνα καινούριο σύμπαν. Τί τό παράξενο ἂν ἀγάπησε τίς λέξεις καί τούς ἀπέδωσε δύναμη! Μέ ταίριασμένες, ἀρμονικές λέξεις οἱ μάγοι ἔβγαζαν κουνέλια μέσα ἀπό ἄδεια καπέλα καί πνεύματα μέσ' ἀπ' τά στοιχεῖα. Οἱ ἀπόγονοί τους, οἱ λογοτέχνες συνεχίζουν ἀκόμη τήν ἴδια διαδικασία, συναρμολογώντας τούς φραστικούς τους τύπους, τρέμοντας ἀπό ἔκσταση καί δέος μπροστά στή δύναμη τοῦ μαγικοῦ ἀποτελέσματος. Κουνέλια μέσ' ἀπό ἄδεια καπέλα; Ὁχι, τά μαγικά τους ἔχουν μιά πολύ πιό κρυφή δύναμη, γιατί ξυπνᾶνε συναισθήματα μέσα σέ ἄδεια πνεύματα. Φτιαγμένες μέ τέχνη, οἱ πιό ἀνούσιες φράσεις γίνονται τρομερά σημαντικές. Γιά παράδειγμα, προφέρω τή φράση: Blach ladders, lach bladders¹. Αὐταπόδεικτη ἀλήθεια, τόσο πού δέν θά ἔξιζε τόν κόπο νά ἐπιμείνει κανείς ἂν εἶχα προτιμήσει νά τή φαρμάρω μέ λέξεις ὅπως: Οἱ μαῦρες σκάλες δέν ἔχουν φουσκάλες ἢ «Les échelles noires manquent de ressie». Ἀπό τή στιγμή ὅμως πού λέω: Blach ladders, lach bladders, ἡ φράση, παρ' ὅλο τό αὐταπόδεικτό της, γίνεται σημαντική, ἀλησμόνητη, συγκινητική. Τί ἄλλο εἶναι, πέρα ἀπό μαγεία, ἡ δημιουργία ἐνός πράγματος ἀπό

1. Οἱ μαῦρες σκάλες δέν ἔχουν φουσκάλες.

τό τίποτε, μέ τή δύναμη μόνο τῶν λέξεων; Καί θά μπορούσα νά προσθέσω: τί ἄλλο εἶναι αὐτό παρά λογοτεχνία; Ἡ μισή ἀπό τή μεγαλύτερη ποίηση τοῦ κόσμου εἶναι ἀπλῶς τῆς κατηγορίας «Les échelles noires manquent de ressie», μεταφρασμένη μαγικά, σέ: «Blach ladders, lach bladders». Καί σεῖς νά μὴν μπορεῖτε νά ἐκτιμήσετε τίς λέξεις. Λυπᾶμαι γιά λογαριασμό σας.

— Ἕνα διανοητικό ἀντιφυσῶδες, εἶπε στοχαστικά ὁ κ. Σκόγκαν. Αὐτό σου χρειάζεται.

21

Φωλιασμένη πάνω στά τέσσερα πέτρινα μανιτάρια της, ἡ μικρή σιταποθήκη ὑψωνόταν δυό τρία πόδια πάνω ἀπό τή χλόη τοῦ πράσινου πλατώματος. Ἀπό κάτω της ὑπῆρχε μιά μόνιμη σκιά καί μιά ὑγρή, πλούσια βλάστηση ἀπό ψηλά χόρτα. Σ' αὐτήν τή σκιά, στήν πράσινη ὑγρασία, εἶχε βρεῖ καταφύγιο ἀπ' τόν ἀπογευματινό ἥλιο μιά οἰκογένεια πάπιες. Μερικές στέκονταν καί καθαρίζονταν μέ τό ράμφος τους, ἄλλες ξεκουράζονταν μέ τίς κοιλιές τους μπρούμυτα στό ἔδαφος, λές καί ἡ ὀροσερή χλόη ἦταν νερό. Πού καί πού ἀκούγονταν διάφοροι μικροθόρυβοι καί πότε πότε κάποια μυτερή οὐρά ἐκτελοῦσε ἓνα λαμπρό τρέμολο πού θύμιζε Λίστ. Ξαφνικά ἡ χαρούμενη ξενοιασιά

τους διαλύθηκε. Ἕνας τρομερός υπόκωφος θόρυβος ἔσεισε τό ξύλινο πάτωμα πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τους: ὀλόκληρη ἡ σιταποθήκη ταρακουνήθηκε καί μικρά σκουπιδάκια καί ροκανίδια ἔπεσαν πάνω τους σάν βροχή. Μὲ δυνατό, παρατεταμένο κρώξιμο οἱ πάπιες ὄρμησαν μακριά ἀπ' τὴν ἀνώνυμη ἀπειλή καί δέν σταμάτησαν τό τρέξιμο μέχρι πού ἔφτασαν, ἀσφαλεῖς, στήν αὐλή.

— Μὴν ταραζέσαι, ἔλεγε ἡ Ἄννα. «Ἄκου, τρόμαξες τίς πάπιες. Τά κακόμοιρα τά ζωντανά, πῶς νά μὴν τίς τρομάξεις». Καθόταν λοξά σέ μιά χαμηλή, ξύλινη καρέκλα. Ὁ δεξιός της ἀγκῶνας ἀκουμποῦσε στήν πλάτη τῆς καρέκλας καί μέ τό χέρι της στήριζε τό μάγουλό της. Τό μακρὺ λιγνὸ της κορμὶ σχημάτιζε νωχελικές καμπύλες. Χαμογελοῦσε καί κοίταζε τόν Γκομπὼ μέ μισόκλειστα μάτια.

— Πού νά σέ πάρει! ἐπανελάβε ὁ Γκομπὼ καί ξαναχτύπησε τό πόδι του μέ δύναμη. Τὴν ἀγριοκοίταξε πάνω ἀπ' τό μισοτελειωμένο πορτραῖτο πού βρισκόταν στό καθαλέτο.

— Κακόμοιρες πάπιες! ξαναεῖπε ἡ Ἄννα. Τό κουάκ-κουάκ τους χανόταν μακριά, σχεδὸν δέν ἀκουγόταν πιά.

— Δέν βλέπεις ὅτι μέ κάνεις νά χάνω τόν καιρό μου; τὴ ρώτησε. «Δέν μπορῶ νά δουλέψω μέ σένα νά μοῦ τρῶς τό μυαλό καί νά μέ ἀποσπᾶς».

— Θά 'χανες λιγότερη ώρα, αν σταμάταγες νά μιλάς και νά χτυπᾷς ἔτσι τὰ πόδια σου, και ζωγράφιζες λίγο, ἔτσι γιά ἀλλαγὴ. Στό κάτω κάτω δέν σου λέω και τίποτα, τό μόνο πού θέλω εἶναι νά μέ ζωγραφίσεις.

Ὁ Γκομπώ ἔκανε σά νά γόγγυζε. «Εἶσαι τρομερή», εἶπε ἐπιτιμητικά. «Γιατί μου ζητᾷς νά ἔρθω νά μείνω ἐδῶ; Γιατί μου λές πῶς θά 'θελες νά κάνω τό πορτραῖτο σου;»

— Ἀπλούστατα, γιατί μ' ἀρέσεις — τουλάχιστον ὅταν εἶσαι στίς καλές σου — και γιατί σέ θεωρῶ καλό ζωγράφο.

— Ἀπλούστατα — ὁ Γκομπώ μιμήθηκε τή φωνή της — γιατί θέλεις νά σου κάνω ἔρωτα και μετά νά ἔχεις τήν ἱκανοποίηση ὅτι μου 'φυγες.

Ἡ Ἄννα τίναξε τό κεφάλι της πρὸς τὰ πίσω και γέλασε. «Ὡστε νομίζεις ὅτι διασκεδάζω, ὅτι σου κάνω νάζια! Πόσο τυπική ἀντρική συμπεριφορά! Μόνο νά 'ξερες πόσο χοντροκομμένοι και ἀπαίσιοι και ἀνιαιοί εἶναι οἱ ἄντρες, ὅταν προσπαθοῦν νά κάνουν ἔρωτα κι ἡ γυναίκα δέν θέλει! Μόνο νά μπορούσατε νά δεῖτε τὰ χάλια σας μέ τὰ δικὰ μας μάτια!»

Ὁ Γκομπώ πῆρε τήν παλέτα και τὰ πινέλα του και ξέσπασε στό μουσαμά ὅλη τή λύσσα τοῦ πόθου του. «Ἵποθέτω ὅτι μετά θά πεῖς ὅτι δέν τό ἄρχισες ἐσύ τό παιχνίδι και ὅτι ἐγώ ἔκανα τήν πρώτη κίνηση και ὅτι

ἐσύ ἤσουνα τό ἀθῶο θύμα, πού καθόσουνα ἤσυχα καί δέν ἔκανες ἀπολύτως τίποτε γιά νά μέ προκαλέσεις καί νά μέ ξεμυαλίσεις».

— Ἄλλη μιά φορά, πόσο τυπική ἀντρική συμπεριφορά! εἶπε ἡ Ἄννα. Πάντα ἡ ἴδια παλιά ἱστορία: ἡ γυναίκα βάζει σέ πειρασμό τόν ἄντρα! Ἡ γυναίκα δελεάζει, ξεμυαλίζει, προκαλεῖ. Καί ὁ ἄντρας — ὁ εὐγενικός, ὁ ἀθῶος ἄντρας — πέφτει θύμα. Καϋμένη μου Γκομπώ! Σίγουρα δέν πρόκειται νά ξαναπéis αὐτό τό παλιό τραγούδι. Δέν εἶναι καθόλου ἐξυπνο κι ἐγώ πάντα σέ εἶχα γιά λογικό ἄνθρωπο.

— Εὐχαριστῶ, εἶπε ὁ Γκομπώ.

— Γίνε λιγάκι ἀντικειμενικός, συνέχισε ἡ Ἄννα. Δέν βλέπεις ὅτι ἀπλῶς ἐξωτερικεύεις τά δικά σου συναισθήματα; Ἐσεῖς οἱ ἄντρες ἔτσι κάνετε πάντα: εἶναι τόσο βάρβαρο καί ἀφελές. Νιώθετε μιά κάποια ἐπιθυμία γιά μιά γυναίκα, κι ἐπειδὴ τήν ἐπιθυμεῖτε πολύ, τήν κατηγορεῖτε ὅτι σᾶς ξεμυαλίζει, ὅτι ἐπίτηδες προκαλεῖ καί σᾶς ἐρεθίζει. Ἔχετε τή νοοτροπία τῶν ἀγρίων. Τό ἴδιο μπορεῖτε νά πεῖτε καί γιά ἕνα πιάτο φράουλες μέ κρέμα, ὅτι προκαλεῖ τή λαιμαργία. Ἀπό τίς ἑκατό γυναῖκες οἱ ἐνενήντα ἐννέα ἔχουν τήν ἀπάθεια καί τήν ἀθωότητα πού ἔχουν οἱ φράουλες μέ τήν κρέμα.

— Λοιπόν, τό μόνο πού μπορῶ νά πῶ εἶναι ὅτι πρέπει νά ἔχουμε πέσει στήν ἑκατοστή, εἶπε ὁ Γκομπώ,

δίχως νά σηκώσει τά μάτια του.

Ἡ Ἄννα σήκωσε τούς ὤμους της κι ἀναστέναξε. «Δέν ξέρω στ' ἀλήθεια ἂν εἶσαι περισσότερο τρελός ἀπό ἀγενής».

Ἀφοῦ ζωγράφισε γιά λίγο σιωπηλός, ὁ Γκομπώ ξανάρχισε νά μιλάει. «Μετά εἶναι καί ὁ Ντένις», εἶπε δίνοντας συνέχεια στή συζήτηση λές καί μόλις εἶχε σταματήσει. «Παίζεις καί μ' αὐτόν τό ἴδιο παιχνίδι. Γιατί δέν τό ἀφήνεις τό κακόμοιρο τό παιδί στήν ἡσυχία του;»

Ἡ Ἄννα κοκκίνησε ἀπό ἓνα ξαφνικό κι ἀσυγκράτητο θυμό. «Αὐτό γιά τόν Ντένις εἶναι τελείως ψέμα», εἶπε μέ ἀγανάκτηση. «Ποτέ μου δέν σκέφτηκα νά παίξω μαζί του αὐτό πού ἀποκαλεῖς παιχνίδι». Ἀποκτώντας πάλι τήν ἡρεμία της, πρόσθεσε μέ τή συνηθισμένη ἐρωτιάριχη φωνή της καί μέ τό ἔντονό της χαμόγελο, «Ξαφνικά ἔγινες πολύ προστατευτικός ἀπέναντι στόν Ντένις».

— Ἐγίνα, ἀπάντησε ὁ Γκομπώ μέ σοβαρότητα λιγάκι ὑπερβολική. «Δέν μ' ἀρέσει νά βλέπω ἓνα νέο...»

— «... νά ὀδεύει πρός τό δρόμο τῆς καταστροφῆς», εἶπε ἡ Ἄννα παίρνοντας τή φράση ἀπ' τό στόμα του. «Θαυμάζω τά αἰσθήματά σου καί, πίστεφέ με, τά συμερίζομαι». Αὐτό πού εἶχε πει ὁ Γκομπώ γιά τόν Ντένις τήν ἐνόχλησε περίεργα. Δέν ἦταν ἀλήθεια: ὁ Γκομπώ μπορεῖ νά ἔχε κάποιο δίκιο γι' αὐτά πού τήν

κατηγορούσε. Ἀλλά μέ τόν Ντένις – ὄχι, ποτέ της δέν εἶχε φλερτάρει μέ τόν Ντένις. Κακόμοιρο ἀγόρι! Καί ἦταν τόσο γλυκός. Σά νά ᾔγινε σκεφτική.

Ὁ Γκομπώ συνέχιζε νά ζωγραφίζει μέ μανία. Ἡ ταραχή τῆς ἀνικανοποίητης ἐπιθυμίας, πού πρίν εἶχε ἀποσπάσει τό μυαλό του καί δέν τόν ἄφηνε νά δουλέψει, τώρα φαινόταν ὅτι εἶχε μετατραπῇ σέ κάποια πυρετώδη ἐνέργεια. Σκεφτόταν πώς, ὅταν τό τέλειωνε, τό πορτραῖτο θά ἦταν διαβολικό. Τῇ ζωγράφιζε στήν πόζα πού εἶχε πάρει μέ φυσικότητα, μόλις πρωτοκάθισε. Καθόταν στό πλάι, ὁ ἀγκώνας της στήν πλάτη τῆς καρέκλας, τό κεφάλι καί οἱ ὠμοί της σχημάτιζαν γωνία μέ τό ὑπόλοιπο σῶμα της, στραμμένο πρὸς τά μπρός. Εἶχε ἀφεθεῖ σέ μιά ἐγκατάλειψη ὅλο νωχέλεια. Τῆς εἶχε τονίσει τίς καμπύλες τοῦ κορμιοῦ της: οἱ γραμμές βάραιναν καθώς χάραζαν τό μουσαμά. Ἡ χάρη τῆς ζωγραφισμένης φιγούρας ἔμοιαζε σά νά διαλύεται ἀπαλά σάν νά ἀποσυντίθεται. Τό χέρι πού ἀκουμποῦσε στό γόνατο ἦταν μαλακό σάν γάντι. Τώρα ἔφτιαχνε τό πρόσωπο: εἶχε ἀρχίσει νά διαγράφεται πάνω στό μουσαμά κουκλίστικο, μέσα στήν ἀρμονία καί τῇ χαλαρότητά του. Ἦταν τό πρόσωπο τῆς Ἄννας, ἓνα πρόσωπο ὅμως πού δέν φωτιζόταν καθόλου ἀπό τό ἐσωτερικό φῶς τῆς σκέψης καί τοῦ συναισθήματος. Ἦταν ἡ τεμπέλικη, ἀνέκφραστη μάσκα πού ἀποκτοῦσε μερικές φορές τό πρόσωπό της. Τό πορ-

τραίτο ἐνῶ τῆς ἔμοιαζε καταπληκτικά, ταυτόχρονα ἐψεύδετο. Ὁ Γκομπώ ἦταν σίγουρος πῶς, ὅταν τό τέλειωνε, θά ἦταν πράγματι, διαβολικό. Ἀναρωτήθηκε τί θά σκεφτόταν ἐκείνη, ὅταν θά τό ἔλεπε.

22

Ὁ Ντένις ἀποσύρθηκε στό δωμάτιό του, νωρίτερα ἐκεῖνο τό ἴδιο ἀπόγευμα γιά νά ἡσυχάσει καί νά ἡρεμήσει. Ἦθελε νά δουλέψει, ἀλλά ἐκείνη ἡ ὥρα ἦταν γιά ὕπνο, καί τό πρόσφατο μεσημεριανό φαγητό βάραινε σῶμα καί πνεῦμα. Τόν εἶχε κυριέψει τό μεσημβρινό διαμόνιο: εἶχε πέσει σ' αὐτήν τήν ἐνοχλητική καί γεμάτη ἀπελπισία μελαγχολία πού ἔρχεται μετά τό φαγητό καί πού οἱ παλιοί μοναχοί στά κοινόδια ἤξεραν καλά καί τή φοβόντουσαν. Τήν ἔλεγαν ἀκηδία. Σάν τόν-Ἑρνεστ Ντόουσον¹, ἔνιωθε κι αὐτός «λιγάκι ἀδύναμος». Ἐνιωθε πῶς ἦταν σέ φάση νά γράψει κάτι μᾶλλον ἐξαιρετικό, ἀπαλό καί ἡρεμο. Κάτι κάπως ἀπαισιόδοξο καί ταυτόχρονα – πῶς νά τό πεῖ – κάπως αἰώνιο. Σκεφτόταν τήν Ἄννα, τόν ἀπελπισμένο κι ἀνέφικτο ἔρωτα. Ἴσως αὐτός νά ἔταν ὁ ἰδεώδης

1. Ernest Dowson (1867-1900): ποιητής ἀπό τούς decadants πού πίστευε στό δόγμα «ἡ τέχνη γιά τήν τέχνη».

ἔρωτας, ὁ ἀπελπισμένος, ὁ ἥσυχος, ὁ θεωρητικός ἔρωτας. Σ' αὐτήν τή θλιμμένη διάθεση τοῦ κόρου πού τόν διακατεῖχε, μπορούσέ νά τό πιστέψει. Ἄρχισε νά γράφει. Μόλις εἶχε ξεπηδήσει ἀπό τήν πένα του ἓνα κομψό τετράστιχο:

«Ἕνας ἔρωτας ἀρχίζει, ὁλάκαιρος
Οἱ μυστικές ἀχτίνες τοῦ φεγγαριοῦ πού γλιστροῦν,
χρωματίζοντας τό ἄχρωμο φάντασμα,
Πάνω ἀπό κάποιο στήθος πού ἀνάλαφρα
ἀνασαίνει...»

ὅταν τράβηξε τήν προσοχή του κάποιος ἤχος ἀπ' ἔξω. Κοίταξε ἔξω ἀπ' τό παράθυρο: νά τους, ἡ Ἄννα καί ὁ Γκομπώ πού συζητοῦσαν καί γελοῦσαν. Διέσχισαν τήν αὐλή καί χάθηκαν μέσα ἀπό τήν πύλη τοῦ τοίχου, δεξιά. Ἀπό κεῖ πήγαινε ὁ δρόμος γιά τό πλάτωμα μέ τή χλόη καί τή σιταποθήκη. Πήγαινε πάλι νά τοῦ ξαναποζάρει. Ἐκείνη ἡ μελαγχολία πού τόν τύλιγε εὐχάριστα, διαλύθηκε μ' ἓνα ξέσπασμα βίαιων συναισθημάτων. Πέταξε θυμωμένα τό τετράστιχό του στό καλάθι τῶν ἀχρήστων καί κατέβηκε τίς σκάλες τρέχοντας. Πράγματι, «οἱ μυστικές ἀχτίνες!...»

Στό χόλ εἶδε τόν κ. Σκόγκαν. Ὁ ἄνθρωπος ἔμοιαζε νά περιμένει. Ὁ Ντένις προσπάθησε νά ξεφύγει,

ἀλλά μάταια. Τό μάτι τοῦ κ. Σκόγκαν ἔλαμψε ὅπως τό μάτι τοῦ Ἀρχαίου Ναύτη¹.

— Ὅχι τόσο γρήγορα, εἶπε ἀπλώνοντας τό μικρό σαυροειδές χέρι του μέ τά μυτερά νύχια — ὄχι τόσο γρήγορα. Μόλις ἐτοιμαζόμουνα νά κατέβω στὸν κῆπο νά λιαστῶ. Θά πᾶμε μαζί. Ὁ Ντένις ἀφέθηκε. Ὁ κ. Σκόγκαν ἔβαλε τό καπέλο του καί βγῆκαν ἔξω ἀλά μπρατσέτα. Στό κουρεμένο γρασιδί τῆς θεράντας ὁ Χένρυ Γουίμπους καί ἡ Μαίρη παίζανε πολύ σοβαρά μπάλα. Κατέβηκαν ἀπό τό μονοπάτι μέ τά ἔλατα. Ἐδῶ, σκέφτηκε ὁ Ντένις, ἔπεσε ἡ Ἄννα, ἐδῶ τή φίλησε, ἐδῶ — κοκκίνησε μέ ἀναδρομική ντροπή στήν ἀνάμνηση — προσπάθησε, χωρίς ἐπιτυχία, νά τήν κουβαλήσει μέ τά χέρια του. Ἡ ζωὴ ἦταν τρομερή!

+ Ἐχεφροσύνη! εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν σπάζοντας ξαφνικά μιά μακριά σιωπή. Ἡ λογική, αὐτό εἶναι τό λάθος μου! Κι αὐτό θά εἶναι καί τό δικό σου, ἀγαπητέ μου Ντένις, ὅταν, ἀφοῦ μεγαλώσεις ἀρκετά, πρέπει νά εἶσαι ἢ τρελός ἢ λογικός. Σ' ἓναν κόσμον λογικό, θά ἤμουνα μέγας. Ἔτσι πού εἶναι τά πράγματα, σ' αὐτό τό περίεργο κατασκεύασμα, δέν εἶμαι τίποτα. Παρ'

1. Πρόκειται γιά περίφημο ποίημα τοῦ Κόλεριτζ, «Ρίμα τοῦ Ἀρχαίου Ναύτη» (Rime of the Ancient Mariner) ὅπου ὁ Ναύτης σκοτώνει ἓνα ἀλμπατρος καί τιμωρεῖται γι' αὐτό μαζί μέ τούς συντρόφους του.

ὅλες τίς προθέσεις καί τούς σκοπούς, δέν ὑφίσταμαι κᾶν. Εἶμαι ἀπλῶς μιά φωνή καί οὐδέν ἕτερον. *Vox ei praeterea nihil.*

Ὁ Ντένις δέν ἀπάντησε. Σκεφτόταν ἄλλα πράγματα. «Στό κάτω κάτω, ἔλεγε στόν ἑαυτό του, στό κάτω κάτω ὁ Γκομπώ εἶναι πιό εὐπαρουσίαστος ἀπό μένα, πιό διασκεδαστικός, πιό σίγουρος γιά τόν ἑαυτό του. Κι ἐκτός αὐτοῦ, εἶναι ἤδη κάποιος, ἐνῶ ἐγώ εἶμαι ἀκόμη μόνο δυνατότητες...»

— Ὅ,τι γίνεται σ' αὐτόν τόν κόσμο, γίνεται ἀπό τρελούς, συνέχισε ὁ κ. Σκόγκαν. Ὁ Ντένις προσπάθησε νά μὴν ἀκούει, ἀλλά ἡ ἀκούραστη ἐπιμονή τοῦ κ. Σκόγκαν τόν ἀνάγκασε σιγά σιγά νά δώσει προσοχή. «Ἄνθρωποι ὅπως ἐγώ, ὅπως ἴσως ἐσύ, ποτέ δέν κατάφεραν τίποτε. Παραείμαστε σώφρονες: εἴμαστε σκέτη λογική. Μᾶς λείπει ἡ ἀνθρώπινη ἐπαφή, ἡ ἐξαναγκαστική, ἐνθουσιώδης μανία. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀρκετά πρόθυμοι ν' ἀκούσουν τούς φιλοσόφους γιά λίγη διασκεδάση, ὅπως θά 'κουγαν ἓνα βιολιστή ἢ ἓναν ἀγύρτη. Νά ἀκολουθήσουν ὅμως τή συμβουλή τῶν ἀνθρώπων τῆς λογικῆς — αὐτό ποτέ. Ὅποτε χρειάστηκε νά διαλέξουν ἀνάμεσα στόν λογικό καί στόν τρελό, ἀκολούθησαν δίχως δισταγμό τόν τρελό. Γιατί ὁ τρελός ἐπικαλεῖται μόνο τό οὐσιαστικό, τό πάθος δηλαδή καί τά ἔνστικτα. Οἱ φιλόσοφοι, τό ἐπιφανειακό καί τό περιττό, τῇ λογικῇ».

Μπήκαν στόν κήπο. Στό πάνω μέρος μιᾶς ἀλέας, ἦταν ἓνας πράσινος ξύλινος πάγκος χωμένος σέ μιά μυρωμένη συστάδα ἀπό θάμνους λεβάντας. Ἐν καί ὁ τόπος δέν εἶχε καθόλου σκιά καί ἀνάπνεες καυτό, στεγνό ἄρωμα ἀντί γι' αἶρα, ἐκεῖ διάλεξε νά καθίσει ὁ κ. Σκόγκαν. Ἦταν εὐτυχισμένος μέ τόν ἥλιο κατακέφαλα.

— Ἄς πάρουμε γιά παράδειγμα τήν περίπτωση τοῦ Λούθηρου καί τοῦ Ἑρασμου. Ἐβγαλε τήν πίπα του κι ἄρχισε νά τή γεμίζει καθώς μιλοῦσε, ὥπῃρξε ὁ Ἑρασμος, ἄνθρωπος τῆς λογικῆς, ἄν ὥπῃρξε ποτέ τέτοιος ἄνθρωπος. Στήν ἀρχή οἱ ἄλλοι, τόν ἄκουγαν — ἓναν καινούριο βιρτουόζο, πού ἔδινε παράσταση μέ αὐτό τό κομψό καί πολυμήχανο ὄργανο, τό νοῦ. Τόν θαύμασαν μάλιστα καί τόν λάτρεψαν. Ἀλλά μήπως τοὺς ἔκανε νά συμπεριφέρονται, ὅπως ἐκεῖνος ἤθελε, λογικά, μέ ἀξιοπρέπεια ἢ τουλάχιστον, λιγότερο γαιῶδουρινά ἀπ' ὅσο συνήθως; Ὁχι. Καί μετὰ ἐμφανίζεται ὁ Λούθηρος, βίαιος, παθιασμένος, ἓνας τρελός, πεισμένος παράλογα γιά θέματα στά ὁποῖα δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει πειθώ. Φώναξε καί οἱ ἄνθρωποι ἔτρεξαν καί τόν ἀκολούθησαν. Κανείς δέν ἄκουγε πιά τόν Ἑρασμο. Ὁνειδίστηκε γιά τή λογικότητά του. Ὁ Λούθηρος ἦταν σοβαρός, ὁ Λούθηρος ἦταν ἡ πραγματικότητα, σάν τόν Μεγάλο Πόλεμο. Ὁ Ἑρασμος ἦταν μόνο λογική καί κοσμιότητα: ὄντας συνετός, δέν εἶχε τή δύναμη νά

παρακινήσει τούς ανθρώπους σέ δράση. Ἡ Εὐρώπη ἀκολούθησε τόν Λούθηρο καί μπήκε στή δίνη τοῦ πολέμου καί τῆς αἱματηρῆς καταδίωξης γιά ἐνάμιση αἰώνα. Πρόκειται γιά μιὰ μελαγχολική ἱστορία». Ὁ κ. Σκόγκαν ἀναψε ἓνα σπέρτο. Μέσα στό δυνατό φῶς ἡ φλόγα ἦταν ἀόρατη. Ἡ μυρωδιά τοῦ καμμένου καπνοῦ ἄρχισε ν' ἀνακατεύεται μέ τή γλυκόπικρη μυρωδιά τῆς λεβάντας.

«Ἄν θέλεις νά κάνεις τούς ανθρώπους νά ὀράσουν λογικά, πρέπει νά τούς πείσεις μέ τρόπο μανιακό. Οἱ πίο συνετές διδαχές τῶν ἰδρυτῶν τῶν Θρησκειῶν μεταδίδονται μόνο μ' ἓναν ἐνθουσιασμό ὁ ὁποῖος στόν συνετό ἄνθρωπο, φαίνεται ἀξιοθρήνητος. Εἶναι ταπεινωτικό νά διαπιστώνεις πόσο ἀδύναμη εἶναι ἡ γνήσια σωφροσύνη. Ἡ σύνεση, παραδείγματος χάρη, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ μόνος τρόπος νά διατηρήσουμε τόν πολιτισμό εἶναι νά συμπεριφερόμαστε μ' εὐπρέπεια καί εὐφυΐα. Ἡ σύνεση κάνει ἐκκλήση καί θέτει ἐπιχειρήματα. Οἱ ἀρχηγοί μας ἐπιμένουν νά εἶναι γαιῶδουρία ὡς συνήθως, κι ἐμεῖς συμφωνοῦμε καί ὑπακούουμε. Μόνη ἐλπίδα εἶναι μιὰ, μανιακή σταυροφορία· ὅταν ἔρθει, εἶμαι ἑτοιμος νά χτυπήσω ἓνα ντέφι στή διαπασῶν, ταυτόχρονα ὅμως θά ντρέπομαι λιγάκι γιά τόν ἑαυτό μου. Παρ' ὅλ' αὐτά — ὁ κ. Σκόγκαν ἀνασήκωσε τούς ὤμους του καί μέ τήν πίπα στό χέρι ἔκανε μιὰ χειρονομία ἀποδοκιμασίας — εἶναι μάταιο νά πα-

ραπονιόμαστε γιατί τά πράγματα είναι ἔτσι ὅπως εἶναι. Γεγονός παραμένει ὅτι μόνη ἡ σύνεση εἶναι ἄχρηστη. Αὐτό πού θέλουμε, λοιπόν, εἶναι μία συνετή καί λογική ἐκμετάλλευση τῶν δυνάμεων τοῦ παράλογου. Ἐμεῖς οἱ ἐχέφρονες ἔχουμε ἀκόμη αὐτήν τή δύναμη». Τά μάτια τοῦ κ. Σκόγκαν ἔλαμψαν μέ μία λάμψη μεγαλύτερη ἀπ' τή συνηθισμένη καί, βγάζοντας τήν πίπα ἀπ' τό στόμα τό, ξερό καί μάλλον διαβολικό γέλιο του.

— Μά ἐγώ δέν θέλω δύναμη, εἶπε ὁ Ντένις. Καθόταν ἄβoλα καί στραβά στή μιάν ἄκρη τοῦ πάγκου μέ τό χέρι του ἀντήλιο στό ἀνυπόφορο φῶς. Ὁ κ. Σκόγκαν, στήτός στήν ἄλλη ἄκρη, γέλασε πάλι.

— Ὁ καθένας θέλει τή δύναμη, εἶπε. Δύναμη εἶτε μέ τή μία, εἶτε μέ τήν ἄλλη μορφή. Ἡ δύναμη πού λαχταρᾷ ἐσύ εἶναι ἡ λογοτεχνική δύναμη. Μερικοί ἄνθρωποι θέλουν νά εἶναι δυνατοί γιά νά κατάδιώκουν ἄλλους ἀνθρώπους. Ἐσύ ξοδεύεις τήν ἄμετρη ἐπιθυμία σου γιά ἰσχὺ κύνηγώντας λέξεις, διαστρεβλώνοντας τις, σχηματοποιώντας τις, βασανίζοντάς τις γιά νά σέ ὑπακούσουν. Ἐγώ ὅμως διαφωνῶ.

— Διαφωνεῖτε; ρώτησε σθησμένα ὁ Ντένις.

— Ναί, συνέχισε ὁ κ. Σκόγκαν, δίχως νά δώσει σημασία, θά ἔρθει ὁ καιρός. Ἐμεῖς οἱ εὐφυεῖς θά μάθουμε νά χαλιναγωγοῦμε τοὺς παραλογισμούς, νά τοὺς θέτουμε στήν ὑπηρεσία τῆς λογικῆς. Δέν μπορούμε ν'

αφήσουμε άλλο τόν κόσμο στή διάθεση τῆς τύχης. Δέν μπορούμε νά ἐπιτρέψουμε σέ ἐπικίνδυνους μανιακούς, σάν τόν Λούθηρο πού ἦταν τρελός γιά τό δόγμα, σάν τόν Ναπολέοντα πού ἦταν τρελός γιά τόν ἑαυτό του, νά συνεχίσουν νά ἐμφανίζονται μέ τήν ἀνεσή τους καί ν' ἀναποδογυρίζουν τά πάντα. Στό παρελθόν δέν πολυείραζε. Ἡ σύγχρονη μηχανή μας, ὅμως, εἶναι πολύ λεπτοκαμωμένη. Λίγα ἀκόμη χτυπήματα σάν τόν Μεγάλο Πόλεμο, ἕνας дуό ἄλλοι Λούθηροι, κι ὅλο τό οἰκοδόμημα θά γίνεи κομμάτια. Στό μέλλον, οἱ ἄνθρωποι τῆς λογικῆς πρέπει νά φροντίσουν ὥστε ἡ τρέλα τῶν μανιακῶν ὅλου τοῦ κόσμου νά μπεῖ σέ κατ'ἀλληλα κανάλια, νά κάνει χρήσιμο ἔργο, σάν τόν χεῖμαρρο ἀπ' τό βουνό πού κινεῖ τή γεννήτρια...»

— Παράγοντας ἠλεκτρισμός γιά νά φωτιστεῖ ἕνα ἐλβετικό ἐργοστάσιο, εἶπε ὁ Ντένις. Ἐπρεπε νά συμπληρώσετε τήν παρομοίωση.

Ὁ κ. Σκόγκαν παρέκαμψε τή διακοπή. «Μόνο ἕνα πράγμα πρέπει νά γίνεи», εἶπε. «Οἱ εὐφυεῖς πρέπει νά συσπειρωθοῦν, πρέπει νά συνωμοτήσουν καί νά πάρουν τή δύναμη ἀπό τοὺς ἡλίθιους καί τοὺς μανιακοὺς πού μᾶς διευθύνουν τώρα. Πρέπει νά ιδρύσουν τό Λογικό Κράτος».

Ἡ ζέστη, πού σιγά σιγά παρέλκε ὅλες τίς διανοητικές καί τίς σωματικές δυνάμεις τοῦ Ντένις φαινόταν ὅτι ἔδινε πρόσθετη ζωντάνια στόν κ. Σκόγκαν.

Μιλούσε μέ συνεχῶς αὐξανόμενη ἐνέργεια, τὰ χέρια του κουνιόντουσαν μέ κοφτές, γρήγορες καί ἀκριβεῖς χειρονομίες, τὰ μάτια του ἔλαμπαν. Σκληρή, στεγνή καί συνεχῆς, ἡ φωνή του ἤχουσε καί ξαναἤχουσε στ' αὐτιά τοῦ Ντένις μέ τὴν ἐπιμονή μηχανικοῦ θορύβου.

— Στό Λογικό Κράτος, ἄκουσε τόν κ. Σκόγκαν νά λέει, οἱ ἄνθρωποι θά εἶναι χωρισμένοι σέ εὐδιάκριτες κατηγορίες, ὅχι σύμφωνα μέ τό χρῶμα τῶν ματιῶν τους ἢ τό σχῆμα τοῦ κρανίου τους, ἀλλά σύμφωνα μέ τίς ποιότητες τοῦ μυαλοῦ καί τῆς ἰδιοσυγκρασίας τους. Ψυχολόγοι, εἰδικευμένοι σ' αὐτό πού τώρα θά φαινόταν σχεδόν ὑπεράνθρωπη μαντεία, θά ἐξετάζουν κάθε παιδί πού γεννιέται καί θά τό κατατάσσουν στήν κατάλληλη κατηγορία. Ἀφοῦ τοῦ βάλουν τὴν ἀρμόζουσα ταμπελίτσα καί ἐπιγραφή, θά τοῦ δώσουν τὴ μόρφωση πού ταιριάζει στά μέλη τῆς δικῆς του κατηγορίας, καί ὅταν ἐνηλικιωθεῖ, θά κληθεῖ νά ἐκτελέσει τίς λειτουργίες πού οἱ ἄνθρωποι τοῦ εἶδους του μποροῦν νά ἐκτελοῦν.

— Πόσες κατηγορίες θά ὑπάρχουν; ρώτησε ὁ Ντένις.

— Πολλές, δίχως ἀμφιβολία, ἀπάντησε ὁ κ. Σκόγκαν. Ἡ ταξινόμηση θά εἶναι λεπτὴ καί λεπτομερειακὴ. Ἀλλὰ ὁ προφήτης δέν μπορεῖ νά μπαίνει σέ λεπτομέρειες, οὔτε εἶναι δική του δουλειά. Δέν θά κάνω τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπὸ τό νά ὑποδείξω τίς τρεῖς

κύριες κατηγορίες στις οποίες θά χωριστούν οί ύπήκοοι τοῦ Λογικοῦ Κράτους.

Σταμάτησε, καθάρισε τό λαιμό του κι ἔβηξε μιά δυό φορές. Στό μυαλό τοῦ Ντένις ἦρθε ἡ εἰκόνα ἑνός τραπεζιοῦ μ' ἓνα ποτήρι καί μιά κανάτα νερό καί, πέ-
ρα στή μιά γωνιά, ἓνας δείκτης ἄσπρος καί μακρύς μέ
τόν ὁποῖο δείχνει κανείς τίς διαφάνειες στις δια-
λέξεις.

— Οἱ τρεῖς κύριες κατηγορίες, συνέχισε ὁ κ. Σκό-
γκαν, θά εἶναι οἱ ἑξῆς: οἱ Διευθύνουσες Εὐφυΐες, οἱ
Πιστοί καί ἡ Ἀγέλη. Ἀνάμεσα στις Εὐφυΐες θά συ-
γκαταλέγονται ὅλοι ἐκεῖνοι πού εἶναι ἱκανοί νά σκέ-
φτονται, αὐτοί πού ἤξεραν πῶς νά καταφέρουν κάποιο
βαθμό ἐλευθερίας — καί ἀλίμονο, πόσο περιορισμένη
εἶναι αὐτή ἡ ἐλευθερία ἀκόμη καί ἀνάμεσα στους εὐ-
φυεῖς! — ἀπό τή διανοητική δουλεία τῆς ἐποχῆς τους.
Ἕνα ἐπίλεκτο σῶμα ἀπό Εὐφυεῖς, διαλεγμένο ἀπό
αὐτούς πού ἔχουν στρέψει τήν προσοχή τους στά προ-
βλήματα τῆς πρακτικῆς ζωῆς, θά εἶναι οἱ κυβερνήτες
τοῦ Λογικοῦ Κράτους. Θά προσλαμβάνουν ὡς ὄργανα
τῆς δύναμῆς τους τή δεύτερη μεγάλη κατηγορία τῆς
ἀνθρωπότητας, τούς Πιστούς, τούς Τρελούς ὅπως τούς
ἔχω ἀποκαλέσει, πού πιστεύουν στά πράγματα δίχως
λογική, μέ πάθος, καί εἶναι ἑτοιμοί νά πεθάνουν γιά
τά πιστεύω τους καί τούς πόθους τους. Αὐτοί οἱ ἄγριοι
ἄνθρωποι μέ τίς τρομακτικές δυνατότητες γιά τό καλό

ἢ τό κακό, δέν θά ἐπιτρέπεται πιά ν' ἀντιδρῶν τυχαῖα καί σ' ἓνα τυχαῖο περιβάλλον. Δέν θά ὑπάρξουν πιά ἄλλοι Βοργίες, ἄλλοι Λούθηροι καί Μωάμεθ, ἄλλες Ἰωάννες Σάουθοκτς, ἄλλοι Κόστοκ. Ὁ παλιός Ἀνθρωπος τῆς Πίστης καί τῆς Ἐπιθυμίας, αὐτό τό τυχαῖο πλάσμα τῶν κτηνωδῶν περιστάσεων, πού μποροῦσε νά ὁδηγήσει τούς ἀνθρώπους σέ δάκρυα μετανοίας ἢ νά τούς βάλει ν' ἀλληλοσφαγοῦν, θ' ἀντικατασταθεῖ ἀπό ἓνα νέο εἶδος τρελοῦ, ἴδιου ἐξωτερικά, πού θά βράζει ἐπίσης, ἀπό ἓνα φαινομενικά αὐθόρμητο ἐνθουσιασμό, ἀλλά, ἅ! πόσο διαφορετικός θά εἶναι ἀπό τόν τρελό τοῦ παρελθόντος. Γιατί ὁ νέος Πιστός θά ξοδεύει τό πάθος του, τήν ἐπιθυμία του καί τόν ἐνθουσιασμό του γιά τή διάδοση κάποιας λογικῆς ιδέας. Θά εἶναι, ἐν ἀγνοίᾳ του, τό ὄργανο κάποιας ἀνώτερης εὐφυΐας.

Ὁ κ. Σκόγκαν κάγχασε μέ κακία. Ἦταν σά νά ἔπαιρνε ἐκδίκηση, στό ὄνομα τῆς λογικῆς, ἀπό τούς ἐνθουσιώδεις. «Ἀπό τά πρῶτα τους χρόνια, δηλαδή ἀπό τότε πού οἱ ψυχολόγοι θά ὀρίσουν τή θέση τους ταξινομώντας τους, οἱ Πιστοί θά παίρνουν μιά εἰδική ἐκπαίδευση κάτω ἀπό τό βλέμμα τῶν Εὐφυῶν. Σχηματοποιημένοι μέσ' ἀπό μία μακριά διαδικασία ὑποβολῶν, θά βγαίνουν στόν κόσμο κηρύσσοντας κι ἐξασκώντας μέ ἄφθονη μανία τά ψυχρά λογικά σχέδια ἐκ τῶν ἄνω τῶν Διευθυντῶν. Ὅταν αὐτά τά σχέδια ἐκ-

πληρωθούν, ἢ ὅταν οἱ ιδέες πού ἦταν χρήσιμες πρό δεκαετίας πάψουν νά χρησιμεύουν, οἱ Εὐφυῖες θά ἐμπνεύσουν μιά νέα γενιά τρελῶν μέ μιά νέα αἰώνια ἀλήθεια. Ἡ βασική ἀποστολή τῶν Πιστῶν θά εἶναι νά κινοῦν καί νά κατευθύνουν τό Πλῆθος, αὐτήν τήν τρίτη μεγάλη κατηγορία, τήν ἀποτελούμενη ἀπό τά ἀμέτρητα ἑκατομμύρια ὅσων στεροῦνται εὐφυΐας καί πολύτιμου ἐνθουσιασμοῦ. Ὅταν ἀπαιτεῖται ὅποιαδῆποτε ἰδιαίτερη προσπάθεια ἀπό τήν Ἀγέλη, ὅταν, χάριν τῆς ἀλληλεγγύης, θεωρεῖται ἀναγκαῖο ἡ ἀνθρωπότητα νά ξεσηκωθεῖ καί νά ἐνωθεῖ ἀπό κάποια παραληρούσα ἐπιθυμία ἢ ιδέα, οἱ Πιστοί, κατηχημένοι ἀπό ἓνα ἀπλό καί ἱκανοποιητικό πιστεύω, θά ἐξαποστέλλονται στό ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ. Σέ ὁμαλούς καιρούς, ὅταν ἡ ὑψηλή πνευματική θερμοκρασία μιᾶς Σταυροφορίας θά θεωρεῖται ἀνθυγιεινή, οἱ Πιστοί θ' ἀσχολοῦνται ἥσυχα καί μέ ζέση, μέ τό μεγάλο ἔργο τῆς ἐκπαίδευσης. Γιά τήν ἀνατροφή τῆς Ἀγέλης, θά γίνεται ἐπιστημονική ἐκμετάλλευση τῆς σχεδόν ἀπερίοριστης δυνατότητας ὑποβολῆς πού ἔχει ἡ ἀνθρωπότητα. Συστηματικά, ἀπό τήν πρώτη νηπιακή ἡλικία, τά μέλη της θά διαβεβαιώνονται ὅτι δέν ὑπάρχει εὐτυχία παρά μόνο στή δουλειά καί στήν ὑπακοή. Θά τά κάνουν νά πιστεύουν ὅτι εἶναι εὐτυχισμένα, ὅτι εἶναι τρομερά σημαντικά πλάσματα καί ὅτι, ὅτιδῆποτε κάνουν, εἶναι εὐγενικό καί σημαντικό. Γιά τή χαμηλότε-

ρη κατηγορία, ή γή θά ξαναγίνει τό κέντρο του σύμπαντος καί ό άνθρωπος θά ξαναποκτήσει τήν ύπεροχή του επί τής γής. "Ω, ζηλεύω τόν όχλο του Λογικού Κράτους! Δουλεύοντας τίς όκτώ ώρες τους τήν ήμέρα, ύπακούοντας στους καλύτερους, έχοντας πειστεί γιά τό μεγαλειό, τή σημασία καί τήν άθανασία τους, θά είναι καταπληκτικά ευτυχείς, ευτυχέστεροι από κάθε άλλο γένος ανθρώπων. Θά περάσουν τή ζωή τους μέσα σέ μιά ρόδινη μέθη άπ' όπου δέν θά ξυπνήσουν ποτέ. Σ' αυτήν τήν ισόβια βακχεία οί Πιστοί θά παίζουν τους Γανυμήδες, γεμίζοντας καί ξαναγεμίζοντας τά κύπελλα μέ τό ζεστό ποτό, πού οί ευφυείς, σέ θλιβερή καί σοβαρή απομόνωση πίσω από τή σκηνή, θά ετοιμάζουν γιά τό μεθύσι τών ύπηκόων τους».

— Καί ποιά θά είναι ή δική μου θέση στό Λογικό Κράτος; ρώτησε νυσταγμένα ό Ντένις μέ τό χέρι του άντήλιο.

Ό κ. Σκόγκαν τόν κοίταξε γιά μιά στιγμή σιωπηλός. «Είναι δύσκολο νά διακρίνω πού θά ταίριαζες», είπε στό τέλος. «Δέν θά μπορούσες νά κάνεις χειρονακτική δουλειά: παραείσαι ανεξάρτητος καί ανεπίδεκτος ύποβολής γιά ν' ανήκεις στή μεγάλη 'Αγέλη. Δέν έχεις κανένα από τά χαρακτηριστικά πού απαιτούνται από τόν Πιστό. Όσο γιά τίς Διευθύνουσες Ευφυείς, αυτές πρέπει νά είναι έκπληκτικά διαυγείς καί άνελέητες καί διεισδυτικές». Σταμάτησε καί

κούνησε τό κεφάλι του. «Όχι, δέν βλέπω χώρò γιά σένα èκτός από τήν κάμαρα του θανάτου».

Βαθιά πληγωμένος ó Ντένις μιμήθηκε ένα δυνατό όμηρικό γέλιο. «Έδω θά πάθω ήλίαση», είπε καί σηκώθηκε.

Ό κ. Σκόγκαν άκολούθησε τό παράδειγμά του καί άπομακρύνθηκαν σιγά σιγά κατεβαίνοντας τό στενό μονοπάτι καί τρίβοντας στό πέραςμά τους τά γαλάζια άνθη τής λεβάντας. Ό Ντένις έκοψε ένα κλωναράκι λεβάντας καί τό μύρισε. Μετά, μερικά σκουρα φύλλα ροζμαρίνι, πού μύριζαν σάν λιβάνι σέ θολόκτιστη έκκλησία. Πέρασαν ένα παρτέρι μέ παπαρούνες, μαδημένες πιά. Οί στρογγυλοί ώριμοι στήμονες ήταν σκουροι καί ξεροί – σάν Πολυνησιακά τρόπαια, σκέφτηκε ó Ντένις. Κομμένα κεφάλια, μπηγμένα σέ παλούκια. Του άρεσε ή φαντασία του καί νά τή μοιραστεί μέ τόν κ. Σκόγκαν.

– Σάν Πολυνησιακά τρόπαια... Έτσι όπως πρόσφερε τίς λέξεις δυνατά ή είκόνα φάνηκε λιγότερο έλκυστική, λιγότερο σημαντική άπ' όταν τήν πρωτοσκέφτηκε.

Έγινε σιωπή καί τό βούισμα πού δυνάμωνε, από τίς θεριστικές μηχανές, σηκώθηκε από τούς άγρούς πέρα άπ' τόν κήπο, υποχωρώντας έπειτα, σ' ένα απόμακρο μουρμούρισμα.

– Είναι ικανοποιητικό νά σκέφτεται κανείς, είπε ó

κ. Σκόγκαν καθώς συνέχιζαν νά περπατάνε αργά, ὅτι ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων μοχθοῦν στοῖς ἀγρούς τοῦ θερισμοῦ γιά νά μπορούμε ἐμεῖς νά μιλάμε γιά τήν Πολυνησία. Ὅπως κάθε καλό πράγμα σ' αὐτόν τόν κόσμο, ἡ ξεκούραση καί ἡ καλλιέργεια πρέπει νά πληρώνονται. Εὐτυχῶς ὅμως πού δέν πληρώνουν αὐτοί πού ξεκουράζονται καί καλλιεργοῦνται. Ἄς εἴμαστε δεόντως εὐγνώμονες γι' αὐτό, ἀγαπητέ μου Ντένις, δεόντως εὐγνώμονες, ἐπανέλαβε καί ἔβγαλε τίς στάχτες ἀπό τήν πίπα του.

Ὁ Ντένις δέν ἄκουγε. Ξαφνικά εἶχε θυμηθεῖ τήν Ἄννα. Ἦταν μέ τόν Γκομπώ — μόνη μαζί του στό στούντιό του. Αὐτή ἡ σκέψη τοῦ ἦταν ἀνυπόφορη.

— Δέν πᾶμε νά κάνουμε ἐπίσκεψη στόν Γκομπώ; πρότεινε ἀνέμελα. Θά ἔναι διασκεδαστικό νά δοῦμε τί φτιάχνει τώρα. Γέλασε ἀπό μέσα του καθώς σκέφτηκε τό θυμό τοῦ Γκομπώ, ὅταν θά τοὺς ἔβλεπε νά φτάνουν.

23

Ὁ Γκομπώ δέν θύμωσε καθόλου ἀπό τήν ἐμφάνισή τους, ὅπως εἶχε ἐλπίσει καί περίμενε ὁ Ντένις. Πράγματι, ἔδειξε μᾶλλον εὐχαριστημένος παρά ἐνοχλημένος ὅταν τά δύο πρόσωπα, τό ἓνα σκούρο καί

σουβλερό, τό ἄλλο στρογγυλό καί χλωμό, ἐμφανίστηκαν στό ἄνοιγμα τῆς πόρτας. Ἡ ἐνέργεια πού εἶχε ξεπηδήσει ἀπό τήν ταραχή του, ἔσθηνε μέσα του καί γινόταν πάλι συναίσθημα. Μιά στιγμή ἀκόμη καί θά ξανάχανε τήν αὐτοκυριαρχία του, ἐνῶ ἡ Ἄννα, ἂν καί ἐξαγριωμένη, θά κρατοῦσε τή δική της. Ναί, σίγουρα χαιρόταν πού τούς ἔβλεπε.

— Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε, φώναξε φιλόξενα.

Ἀκολουθοῦμενος ἀπό τόν κ. Σκόγκαν, ὁ Ντένις ἀνέβηκε τή μικρή σκάλα καί πάτησε στό κεφαλόσκαλο. Κοίταξε φιλύποπτα τόν Γκομπώ καί τήν παρέα του, ἀλλά δέν μπόρεσε νά μάθει τίποτα ἀπό τήν ἔκφραση τῶν προσώπων τους, ἐκτός ἀπό τό ὅτι ἦταν καί οἱ δύο εὐχαριστημένοι πού εἶχαν ἐπισκέπτες. Ἦταν πράγματι ἔτσι ἢ προσποιόντουσαν μέ πονηριά; Ἀναρωτιόταν.

Ὁ κ. Σκόγκαν στό μεταξύ κοίταζε τό πορτραῖτο.

— Θαυμάσιο, εἶπε ἐπιδοκιμαστικά, θαυμάσιο. Σχεδόν παραπάνω ἀπό πιστό, ἂν αὐτό εἶναι δυνατό. Ναί, σίγουρα παραεῖναι πιστό. Ἀλλά ἐκπλήσσομαι πού βλέπω νά θάζεις ὅλες αὐτές τίς ψυχολογικές ἀποχρώσεις. Ἐδείξε τό πρόσωπο καί μέ τό τεντωμένο του δάχτυλο ἀκολούθησε τίς ἀδρές καμπύλες τῆς ζωγραφισμένης φιγούρας. «Εἶχα τήν ἐντύπωση πώς ἦσουν ἀπό τούς ἀνθρώπους πού προτιμοῦσαν ἀποκλειστικά τούς ἰσορροπημένους ὄγκους καί τά συγκρουόμενα ἐπίπεδα».

Ὁ Γκομπώ γέλασε. «Ἐδῶ πρόκειται γιά μιά μικρή ἀπιστία», εἶπε.

— Λυπᾶμαι, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν. Ἰδιαίτερα ἐγώ, χωρίς νά ἔχω ποτέ τήν παραμικρή ἐκτίμηση στή ζωγραφική, πάντα ἱκανοποιοῦμαι ἰδιαίτερα ἀπό τόν κυβισμό. Μ' ἀρέσει νά βλέπω εἰκόνες ἀπ' ὅπου ἡ φύση ἔχει τελείως ἐξοβελιστεῖ, εἰκόνες πού εἶναι ἀποκλειστικά προϊόντα τοῦ ἀνθρώπινου μυαλοῦ. Μοῦ δίνουν τήν ἴδια εὐχαρίστηση μ' ἓναν καλό συλλογισμό ἢ ἓνα μαθηματικό πρόβλημα ἢ ἓνα ἐπίτευγμα τῆς μηχανικῆς. Ἡ φύση, ἢ ὅτιδῆποτε μοῦ θυμίζει φύση, μ' ἐνοχλεῖ. Παραεῖναι μεγάλη, σύνθετη καί πάνω ἀπ' ὅλα, εἶναι τελείως ἄνευ νοήματος, ἀκατανόητη. Νιώθω ἄνετα μέ τά ἔργα τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν ἀποφασίσω νά χρησιμοποιήσω τό μυαλό μου σ' αὐτό, μπορῶ νά κατάλάβω ὅτιδῆποτε ἔφτιαξε ἢ σκέφτηκε ποτέ ἄνθρωπος. Νά γιατί πάντα χρησιμοποιῶ τόν Ὑπόγειο καί ποτέ δέν παίρνω λεωφορεῖο, ὅταν μπορῶ. Γιατί μέ τό λεωφορεῖο, ἀκόμη καί στό Λονδίνο, δέν μπορεῖς ν' ἀποφύγεις μερικά ἔργα τοῦ Θεοῦ, πού ξέμειναν κατά λάθος, τόν οὐρανό παραδείγματος χάρη, κανένα δέντρο, τά λουλούδια στίς ζαρντινιέρες τῶν παραθύρων. Πᾶς ὅμως μέ τόν Ὑπόγειο καί δέν βλέπεις τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τά ἔργα τοῦ ἀνθρώπου, σίδερο καρφωμένο σέ γεωμετρικές φόρμες, ἱσιές γραμμές τσιμέντου, ἐπιφάνειες ἀπό πλακάκια μέ σχέδια. Ὅλα

είναι ανθρώπινα και προϊόντα φιλικών και καταληπτών μυαλών. Όλες οι φιλοσοφίες και οι θρησκείες τί είναι, παρά πνευματικοί ΄Υπόγειοι ανοιγμένοι στο σύμπαν! Μέσ' απ' αυτές τίς στενές σήραγγες όπου όλα είναι ευδιάκριτα ανθρώπινα, ταξιδεύει κανείς άνετα και σίγουρα, ξεχνώντας ότι παντού γύρω του και πάνω και κάτω, εκτείνεται ή τυφλή μάζα της γής, ατέλειωτη και ανεξερεύνητη. Ναι, δώστε μου τόν ΄Υπόγειο και τόν κυβισμό όλη την ώρα! Δώστε μου ιδέες έτσι συμμαζεμένες και τακτικές, και άπλές και καλοφτιαγμένες. Και φυλάξτε με από τή φύση, φυλάξτε με απ' όλο αυτό τό άπάνθρωπα μεγάλο και πολύπλοκο και σκοτεινό. Δέν έχω τό κουράγιο και, πάνω απ' όλα, δέν έχω τό χρόνο ν' αρχίσω νά περιπλανιέμαι σ' αυτόν τό λαβύρινθο.

Ένω ό κ. Σκόγκαν έδινε τή διάλεξή του, ό Ντένις είχε πάει στηνέρα πλευρά της μικρής τετράγωνης κάμαρας, εκεί πού καθόταν ή Άννα. Είχε ακόμη τή χαριτωμένη τεμπέλικη πόζα της πάνω στή χαμηλή καρέκλα.

— Λοιπόν; έκανε απαιτητικά κοιτάζοντάς την σχεδόν έχθρικά. Τί της ζητούσε; Δέν ήξερε και ό ίδιος καλά καλά.

΄Η Άννα σήκωσε τά μάτια και τόν κοίταξε και για άπάντηση έκανε σάν ήχώ «Λοιπόν;» σέ ένα διαφορετικό γελαστό τόνο.

Ὁ Ντένις πρὸς τὸ παρόν δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο νὰ πεῖ. Δυὸ τρεῖς μουσαμάδες ἦταν στημένοι στῇ γωνία πίσω ἀπὸ τὴν καρέκλα τῆς Ἄννας. Ἡ ὄψη τους ἦταν γυρισμένη πρὸς στὸν τοῖχο. Τούς τράβηξε κι ἄρχισε νὰ παρατηρεῖ τὴ ζωγραφικὴ.

— Μπορῶ νὰ δῶ κι ἐγώ, ζήτησε ἡ Ἄννα.

Τούς ἔστησε σέ σειρά στὸν τοῖχο. Ἡ Ἄννα ἔπρεπε νὰ κάνει μιά στροφὴ ἀπὸ τὴν καρέκλα της γιὰ νὰ τοὺς δεῖ. Ἦταν ὁ μεγάλος μουσαμάς μὲ ἓναν ἄντρα πεσμένο ἀπ' τὸ ἄλογο, μιά ζωγραφικὴ μὲ λουλούδια κι ἓνα μικρὸ τοπίο. Μὲ τὰ χέρια του στῇ ράχη τῆς καρέκλας ὁ Ντένις ἔσκυψε ἀπὸ πάνω της. Πίσω ἀπὸ τὸ καβαλέτο, στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ δωματίου ὁ κ. Σκόγκαν συνέχιζε νὰ μιλάει. Γιὰ πολλή ὥρα κοίταζαν τοὺς πίνακες δίχως νὰ λένε τίποτα. Ἡ μᾶλλον ἡ Ἄννα κοίταζε τοὺς πίνακες, ἐνῶ ὁ Ντένις κυρίως κοίταζε τὴν Ἄννα.

— Μ' ἀρέσει ὁ ἄντρας καὶ τὸ ἄλογο, ἐσένα; εἶπε τέλος ἐκείνη, κοιτάζοντάς τον μ' ἓνα ἐξεταστικὸ χαμόγελο.

Ὁ Ντένις ἔγνεψε καταφατικὰ, καὶ μετὰ, μὲ μιά παράξενη, πνιγμένη φωνή, σὰ νὰ τοῦ εἶχε κοστίσει πολλή προσπάθεια ἢ προφορὰ τῶν λέξεων, εἶπε: «Σ' ἀγαπῶ».

Ἦταν μιά φράση πού ἡ Ἄννα τὴν εἶχε ἀκούσει πάρα πολλές φορές, καὶ συνήθως τὴν ἄκουγε μὲ ἡρε-

μία. Σ' αὐτήν τήν περίπτωση ὅμως – ἴσως γιατί εἶχαν ἔρθει τόσο ἀπροσδόκητα, ἴσως γιά κάποιο ἄλλο λόγο – οἱ λέξεις ξύπνησαν μέσα της κάποια ἐκπληξη, μιά ταραχή.

– Καϋμένε μου Ντένις, κατάφερε νά πεῖ μ' ἓνα γέλιο. Καθώς μιλοῦσε ὅμως, κοκκίνησε.

24

Ἦταν μεσημέρι. Ὁ Ντένις κατεβαίνοντας ἀπό τό δωμάτιό του, ὅπου εἶχε κάνει μιά ἀποτυχημένη προσπάθεια νά γράφει κάτι ὅχι καί τόσο συγκεκριμένο, βρῆκε τό σαλόνι ἔρημο. Ἦταν ἑτοιμος νά βγεῖ στὸν κῆπο, ὅταν τό μάτι του ἔπεσε σ' ἓνα γνωστό ἀλλά μυστηριῶδες ἀντικείμενο, τό μεγάλο κόκκινο σημειωματάριο στό ὅποιο, τόσο συχνά, εἶχε δεῖ τήν Τζένυ νά γράφει ἤσυχα καί μέ ζέση. Τό εἶχε ἀφημένο δίπλα στό παράθυρο στό πρεβάζι. Ὁ πειρασμός ἦταν μεγάλος. Πῆρε τό βιβλίο καί ἔβγαλε τό λάστιχο πού τό κρατοῦσε διακριτικά κλειστό.

«Προσωπικό. Νά μήν ἀνοιχτεῖ» ἦταν γραμμένο μέ κεφαλαῖα πάνω στό ἐξώφυλλο. Ἀνασήκωσε τά φρύδια του. Ἦταν σάν κι αὐτό πού γράφανε στή Γραμματική τῶν Λατινικῶν, ὅταν ἦταν ἀκόμη στό Γυμνάσιο.

«Μαύρη ή κουρούνα, μαῦρο τό κοράκι,
Πιό μαῦρος ὅποιος κλέβει αὐτό τό βιβλιαράκι!»

Σκέφτηκε πώς ἦταν περίεργα παιδιάστικη ἡ ἰδέα καί χαμογέλασε μόνος του. Τό ἄνοιξε. Αὐτό πού εἶδε τόν ἔκανε νά ὀπισθοχωρήσει σά νά ἔχε φάει χτύπημα.

Ὁ Ντένις ἦταν ὁ πιό αὐστηρός κριτής τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἔτσι τουλάχιστον πίστευε πάντα. Τοῦ ἄρεσε νά φαντάζεται τόν ἑαυτό του σάν ἀνελέητο πειραματιστή ζωντανῶν ὀργανισμῶν, πού καυτηριάζει τά σωθικά τῆς ἴδιας του τῆς ψυχῆς σπαραταρώντας. Ἦταν θύμα τοῦ ἑαυτοῦ του¹. Κανείς δέν ἤξερε καλύτερα ἀπ' τόν ἴδιο τίς ἀδυναμίες του καί τίς ἐκκεντρικότητές του. Πράγματι, κάπως ἀόριστα φανταζόταν ὅτι κανείς, ἐκτός ἀπό τόν ἑαυτό του, δέν τά ἔξερε αὐτά. Κατά κάποιο τρόπο τοῦ φαινόταν ἀσύλληπτο τό γεγονός ὅτι μπορούσε νά ἐμφανίζεται στους ἄλλους, ὅπως οἱ ἄλλοι ἐμφανίζονταν σ' αὐτόν, ἀσύλληπτο τό ὅτι

1. He was Brown Dog to himsell : ἦταν σάν τό «καφέ σκυλί» θύμα (ἀλλά) τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του.

Τό 1903 χρησιμοποίησαν γιά πειραματισμό ἓνα καφέ σκυλί ἐνῶ δέν εἶχε ἀκόμη ἐπουλωθεῖ προηγούμενη πληγή. Στήθηκε ἓνα μνημεῖο γι' αὐτό τό σκυλί στό Battersea (νότια τοῦ Λονδίνου). Οἱ φοιτητές τῆς Ἱατρικῆς προσπάθησαν νά καταστρέψουν τό μνημεῖο, τό 1907 στίς «Ταραχές τοῦ Καφέ Σκυλιοῦ»! (Brown Dog Riob).

μπορούσαν ποτέ νά μιλάνε μεταξύ τους γι' αυτόν, μέ τόν ἴδιο κριτικό καί, γιά νά εἶναι ἀπόλυτα εἰλικρινής, ἐλαφρῶς κακεντρεχή τόνο πού ὁ ἴδιος συνήθιζε νά χρησιμοποιεῖ γιά ἐκείνους. Στά δικά του τά μάτια εἶχε ἐλαττώματα, ἀλλά τό νά τά βλέπει, τό θεωροῦσε ἀποκλειστικά δικό του προνόμιο. Γιά τόν ὑπόλοιπο κόσμο ἀποτελοῦσε σίγουρα μιᾶ εἰκόνα ἀράγιστου κρύσταλλου. Αὐτό ἦταν κάτι σάν ἀξίωμα.

Καθώς ἄνοιξε τό κόκκινο σημειωματάριο, ἡ κρυστάλλινη εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ του θρυμματίστηκε στό πάτωμα, κομματιάστηκε ἀνεπανόρθωτα.

Τελικά δέν ἦταν ὁ πιό αὐστηρός κριτής τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἡ ἀνακάλυψη ἦταν ὁδυνηρή.

Ὁ καρπός τοῦ ἀνώδυνου γραψίματος τῆς Τζένυς βρισκόταν μπροστά του. Μιά καρικατούρα τοῦ ἑαυτοῦ του νά διαβάζει (τό βιβλίο ἦταν ἀνάποδα). Στό πίσω φόντο, ἓνα ζευγάρι νά χορεύει· ἀναγνωρίζονταν ὁ Γκομπώ καί ἡ Ἄννα. Ἀπό κάτω ἡ λεζάντα: Μύθος τοῦ λευκόιου καί τῆς ἀγουρίδας¹. Μέ θαυμασμό καί μέ τρόπο ὁ Ντένις μελετοῦσε τή ζωγραφιά. Ἦταν ἀριστούργημα. Σέ κάθε μιᾶ ἀπ' αὐτές τίς σκληρά καθα-

1. Τό wall flower εἶναι ἓνα ἀναρριχητικό φυτό, ἡ λευκόια. Σημαίνει ἐπίσης τό ἄτομο πού ἀπό δειλία καί ντροπαλότητα μένει «ἔξω ἀπ' τό χορό», ταιριάζει στήν περίπτωση τοῦ Ντένις πού δέν τολμᾷ νά χορέψει κι ἄς τρελαίνεται ἀπό ἐπιθυμία γιά τήν Ἄννα.

ρές γραμμές φαινόταν ένας βουβός, άδοξος Rouveyre¹. 'Η έκφραση του προσώπου είχε κάτι τό απόμακρο, καί μιά ύπεροχή πού μετρίαζόταν κάπως από μιάν αδιόρατη σχεδόν έκφραση ζήλειας. 'Η στάση του σώματος καί των άκρων θύμιζε λόγια καί σχολαστική αξιοπρέπεια, έτσι όπως τήν απέδιδε ή νευρική πόζα των λίγο πρόσ τά μέσα γυρισμένων ποδιών. "Ολ' αυτά ήταν τρομερά. Καί πίο τρομερή άκόμη ήταν ή όμοιότητα, ή αδέκαστη βεβαιότητα μέ τήν όποία είχαν καταγραφεί καί τονιστεί τόσο έξυπνα όλες οι φυσικές του ιδιομορφίες.

Ό Ντένις ξεφύλλισε τό βιβλίο. 'Υπήρχαν καρικατούρες κι άλλων; τής Πρισίλλα καί του κ. Μπάρμπεκιου-Σμίθ, του Χένρυ Γουίμπους, τής Άννας καί του Γκομπώ, του κ. Σκόγκαν πού ή Τζένυ τόν είχε παραστήσει περισσότερο από έλαφρώς άπαίσιο, πράγματι διαβολικό, τής Μαίρης καί του Άιβορ. Αυτούς σχεδόν δέν τούς κοίταξε. Τόν έπιασε μιά φοβερή έπιθυμία νά μάθει τά χειρότερα για τόν έαυτό του. Γύριζε τά φύλλα δίχως νά χασομεράει σέ ό,τι δέν είχε σχέση μέ εκείνον. Έφτά σελίδες όλόκληρες ήταν αφιερωμένες σ' αυτόν.

1. André Rouveyre (1879-1962): Πρόκειται για έ άλλο σκιτσογράφο μέ θαυμαστό ταλέντο στό διεισδυτικό σκίτσο, πού μεταξύ άλλων, επιμελήθηκε καί τήν έκδοση του έργου του G. Apollinaire, «Vitam impendere amori».

«Προσωπικό. Νά μήν ανοιχτεί». Είχε παρακούσει τή διαταγή. Έπαθε ό,τι του άξιζε. Έκλεισε τό βιβλίο σκεπτικός καί ξανάβαλε πάλι τό λάστιχο στή θέση του. Πιό θλιμμένος καί πιό σοφός, βγήκε στή βεράντα. Νά λοιπόν, σκέφτηκε, πώς περνούσε ή Τζένυ τίς έλεύθερες ώρες της, κλεισμένη μόνη της στόν φιλντισένιο της πύργο. Κι αυτός τήν είχε περάσει γι' άπλοϊκό πλάσμα δίχως κρίση! Φαίνεται πώς αυτός ήταν ό τρελός. Δέν ένιωθε κακία γιά τήν Τζένυ. Όχι, αυτό πού τόν στενοχώρησε δέν ήταν ή ίδια ή Τζένυ: ήταν αυτό πού άντιπροσώπευε εκείνη καί τό κόκκινο βιβλίο της, ή σημασία τους καί ό συγκεκριμένος συμβολισμός τους. Άντιπροσώπευαν όλο τόν πελώριο ένσυνείδητο κόσμο τών ανθρώπων — έξω από τόν έαυτό του. Συμβόλιζαν κάτι πού ό ίδιος, μέσα στή μοναξιά τής μελέτης του, δέν είχε καταφέρει νά πιστέψει. Μπορούσε νά σταθεί στήν Ηλατεία του Πικαντίλλυ, νά παρατηρεί τό ανακάτωμα του πλήθους κι όμως νά φαντάζεται πώς ήταν ό μόνος μέ πλήρη συνείδηση, τό μόνο εύφυές άτομο μέσα σ' όλους αυτούς. Του φαινόταν κάπως αδύνατο οί άλλοι νά μπορουν; μέ τόν τρόπο τους, νά είναι τόσο περίπλοκοι καί πλήρεις όπως αυτός. Άδύνατο. Κι όμως, από καιρό σέ καιρό, θά 'κανε κάποια οδυνηρή ανακάλυψη γιά τόν έξωτερικό κόσμο καί τήν τρομερή πραγματικότητα τής συνειδητοποίησης καί τής εύφυίας γύρω του. Τό κόκκινο ση-

μειωματάριο ἦταν μιά ἀπ' αὐτές τίς ἀνακαλύψεις, ἓνα ἵχνος στήν ἄμμο. Δίχως ἀμφιβολία, ἀποκάλυπτε ὅτι πράγματι ὁ ἐξωτερικός κόσμος ὑπῆρχε.

Καθισμένος στό στηθαῖο τῆς βεράντας ἀναμασοῦσε γι' ἀρκετή ὥρα αὐτήν τή δυσάρεστη ἀλήθεια. Μ' αὐτήν ἀκόμη στό μυαλό του περπάτησε σκεπτικός πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τή λίμνη. "Ἐνα ἀρσενικό κι ἓνα θηλυκό παγώνι ἔσερναν τὰ φθαρμένα τους στολίδια πάνω στή χλόη, στό πιό κάτω λιβάδι. Μισητά πουλιά! Οἱ λαιμοὶ τους χοντροί καί κρεατωμένοι στή βάση, κατέληγαν στή σκληρή ἀνοησία τῶν ἄμυαλων κεφαλῶν τους μέ τὰ ἐπίπεδα μάτια καί τὰ μυτερά ράμφη. Σκέφτηκε πὼς εἶχαν δίκιο οἱ μυθοποιοί, ὅταν ἔπαιρναν ζῶα γιὰ νά ποικίλλουν τίς πραγματείες τους περί ἀνθρώπινης ἠθικῆς. Τὰ ζῶα μοιάζουν στοὺς ἀνθρώπους μέ ὅλη τήν πιστότητα μιᾶς καρικατούρας. ("ὦ, τό κόκκινο σημειωματάριο!) Πέταξε ἓνα κομμάτι ξύλο στὰ πουλιά πού ἀργοβάδιζαν. Ἐτρεξαν νομίζοντας πὼς ἦταν κάτι φαγώσιμο.

Συνέχισε νά περπατάει. Τόν κάλυψε ἡ βαθιά σκιά ἑνὸς τεράστιου πρίνου. "Απλωνε τὰ μακριὰ του μπράτσα σάν ἓνα μεγάλο ξύλινο χταπόδι.

«Κάτω ἀπ' τό μεγάλο πουρνάρι...»

Προσπάθησε νά θυμηθεῖ ποιανοῦ ἦταν τό ποίημα ἀλλά δέν μπόρεσε.

«Ο σιδεράς είναι άντρας στιβαρός,
Μέ μπράτσα σάν τό καουτσούκ».

Ή Αχρίβως σάν τά δικά του. Θά 'πρεπε νά προσπαθήσει
νά κάνει τίς ασκήσεις Μύλλερ¹ πιό συστηματικά.

Βγήκε πάλι στόν ήλιο. Ή λιμνούλα μπροστά του
άντανακλούσε στόν μπρούτζινο καθρέφτη της τά μπλέ
καί τά πράσινα τής καλοκαιριάτικης μέρας. Καθώς
τήν κοίταζε, θυμήθηκε τά γυμνά μπράτσα τής Άννας
καί τό έφαρμοστό της μαγιώ, τήν κίνηση στά γόνατα
καί τά πόδια της.

«Καί ή μικρή Λούσυ μέ τά λευκά πόδια,
κι ό πεταχτούλης Μπάρμπαρου...»

Ώ, αὐτά τά κομματάκια τά κουρελάκια από τή δη-
μιουργία άλλων ανθρώπων! Θά κατάφερνε ποτέ νά
μιλήσει μέ τό δικό του μυαλό; Πράγματι, ύπῆρχε στό
μυαλό του τίποτα αληθινά δικό του, ή όλα ἦταν σκέτη
μόρφωση;

Περπάτησε αργά γύρω γύρω στό νερό. Σ' ένα μικρό
πλάτωμα ανάμεσα στά ἡμερα ἔλατα, μέ τήν πλάτη

1. Πρόσωπο τής έποχῆς πού ἔγινε γνωστό γιά τίς συντονισμένες προσπάθειες νά ένθαρρύνει τούς νέους ν' ασχολοῦνται μέ σπόρ άντρικά, ὅπως κρίκετ, ράγκμπυ κ.λ.π.

της άκουμπισμένη στή βάση μιās ευχάριστα κωμικής παραλλαγής τής Ἀφροδίτης τῶν Μεδίκων, ἔργο κάποιου άνώνυμου τεχνίτη τοῦ 16ου αἰ., εἶδε τή Μαίρη νά κάθεται σκεφτική.

— Γειά, τής εἶπε, γιατί περνοῦσε τόσο κοντά της πού ἔπρεπε κάτι νά πει.

Ἡ Μαίρη σήκωσε τά μάτια. «Γειά!», άπάντησε σέ τόνο μελαγχολικό καί άδιάφορο.

Σ' αὐτήν τή γωνιά, τή φτιαγμένη άπ' τά σκοῦρα δέντρα, ἡ άτμόσφαιρα φάνηκε στόν Ντένις ευχάριστα ἔλεγειακή. Κάθισε δίπλα της κάτω άπ' τή σκιά τής νεαρῆς θεάς. Ἀκολούθησε μιá μακριά σιωπή.

Ἐκεῖνο τό πρωί ἡ Μαίρη εἶχε βρεῖ στό πιάτο της μιá κάρτα τοῦ Γκόμπλεϋ Γκρέιτ Πάρκ. Ἐνα μεγάλόπρεπο Γεωργιανό οἰκοδόμημα πού ἡ πρόσοψή του εἶχε δεκαέξι παράθυρα, παρτέρια μπροστά, πελώρια, ἤρεμα λιβάδια πού χάνονταν στά δεξιά κι άριστερά τής εἰκόνας. Δέκα χρόνια άκόμη δύσκολων καιρῶν καί τό Γκόμπλεϋ μ' ὅλους τούς ευγενεῖς του θά ἔρημώσει καί θά καταρρεύσει. Σέ πενήντα χρόνια ἡ περιοχή δέν θά ξέρει οὔτε τά ἴχνη του. Θά ἔχουν ἔξαφανιστεῖ ὅπως ἔξαφανίστηκαν νωρίτερα καί τά μοναστήρια. Τούτη τή στιγμή ὅμως τό μυαλό τής Μαίρης δέν τό συγκινοῦσαν τέτοιες σκέψεις.

Στό πίσω μέρος τής κάρτας, δίπλα στή διεύθυνση, ἦταν γραμμένο μέ τόν ἔντονο, μεγάλο γραφικό χαρα-

κτήρα του "Αίβορ, ένα μόνο τετράστιχο.

«Χαῖρε, κόρη του φεγγαρόφωτου! Νύφη του ἡλίου,
ἔχε γειά!

Σά φωτεινά φτερά πού ξέφυγαν σ' ἀγγέλου τή
φυγή,

Ἐκεῖ κοιμοῦνται στῆς καρδιάς μου τό πιά μυστικό
κελί

ἀναμνήσεις του πρωινού, ἀναμνήσεις τῆς νύχτας».

Ἀκολουθοῦσε ένα ὑστερόγραφο σέ τρεῖς γραμμές:
«Μπορεῖς νά ζητήσεις ἀπό κάποια καμαριέρα νά μοῦ
στείλει τό κουτί μέ τά ξυραφάκια πού ἄφησα στό
συρταράκι δίπλα στό νιπτήρα! Εὐχαριστῶ, "Αἰβορ».

Καθισμένη κάτω ἀπό τήν ἀμνημόνευτη χειρονομία
τῆς Ἀφροδίτης, ἡ Μαίρη σκεφτόταν τή ζωή καί
τόν ἔρωτα. Ἡ ἐξαφάνιση τῶν ἀναστολῶν της ὄχι
μόνο δέν τῆς ἔφερε τήν ἀναμενόμενη ἡρεμία στό
μυαλό, ἀλλά τῆς δημιούργησε ἀνησυχία, μιά καινού-
ρια καί πρωτόγνωρη μιζέρια. "Αἰβορ, "Αἰβορ... Τώρα
δέν μποροῦσε νά κάνει χωρίς αὐτόν. Ἀπό τήν ἄλλη
μεριά, ὅμως, ἦταν φανερό, ἀπό τό ποίημα στό πίσω
μέρος τῆς κάρτας, ὅτι ὁ "Αἰβορ μποροῦσε νά κάνει
πολύ καλά καί χωρίς αὐτήν. Τώρα ἦταν στό Γκό-
μπλεϋ, στή Ζηνοβία. Ἡ Μαίρη τήν ἤξερε. Θυμήθηκε

τὴν τελευταία στροφή πού τραγουδοῦσε ὁ Ἄιβος
ἐκείνη τὴ νύχτα στὸν κήπο.

«Ἡ Φίλλις πιό φιλόργυρη παρά ἐρωτευμένη
Λέει συνέχεια ὅχι δίχως λόγο
Καί μία μέρα γιὰ ἓνα φιλάκι μόνο
Τριάντα ἀρνιά ζητᾶ ἀπ' τὸν Σιλβάντρε,
καί τὰ παίρνει».

Ἡ Μαίρη ἔκλαψε σ' ἐκείνη τὴν ἀνάμνηση. Ποτέ
στή ζωὴ της δέν ἦταν τόσο δυστυχισμένη.

Ὁ Ντένις ἔσπασε πρῶτος τὴ σιωπή. «Τό ἄτομο»,
ἄρχισε νά λέει σέ τόνο ἀπαλό καί θλιμμένα φιλοσο-
φικό, «δέν εἶναι αὐτοδύναμο σύμπαν. Μερικές φορές
ἔρχεται σ' ἐπαφή μέ ἄλλα ἄτομα, ὅποτε ἀναγκάζε-
ται νά ἀντιληφθεῖ ὅτι ὑπάρχουν καί ἄλλα σύμπαντα
δίπλα του».

Εἶχε ἐπινοήσει αὐτὴν τὴν πολύ ἀφηρημένη γενί-
κευση σάν εἰσαγωγή γιὰ μιά προσωπική ἐκμυστήρευ-
ση. Ἦταν ἡ εἰσαγωγή γιὰ μιά συζήτηση πού θά
ἔφτανε στίς καρικατούρες τῆς Τζένυς.

— Αὐτό εἶναι ἀλήθεια, εἶπε ἡ Μαίρη. Καί γενί-
κεύοντας — ἐννοοῦσε τὸν ἑαυτό της — πρόσθεσε: «ὅταν
ἓνα ἄτομο ἔρχεται σέ στενὴ ἐπαφή μέ κάποιο ἄλλο,
αὐτὴ ἢ αὐτός, ἀνάλογα βέβαια μέ τὴν περίπτωση,

πρέπει αναπόφευκτα σχεδόν νά δεχτεί ή νά επιβάλει τήν ταλαιπωρία».

— Κανείς έχει τήν τάση, συνέχισε ό Ντένις, νά μαζεύεται τόσο πολύ μπροστά στήν ίδια του τήν προσωπικότητα, πού ξεχνάει ότι τό ίδιο θέαμα παρουσιάζεται καί στους άλλους ανθρώπους.

Ή Μαίρη δέν άκουγε. «Ή δυσκολία, είπε, γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στά θέματα του σέξ. Έάν ένα άτομο επιδιώκει στενή έπαφή μ' ένα άλλο άτομο διά τής φυσικής όδου, τότε είναι σίγουρο πώς εκείνη θά δεχτεί ή θά επιβάλει ταλαιπωρία. Άν, αντίθετα, αποφεύγει τίς έπαφές, διακινδυνεύει μιά εξίσου άσχημη ταλαιπωρία, πού είναι αποτέλεσμα τών άφύσικων αναστολών. Όπως βλέπεις, πρόκειται γιά δίλημμα».

— Όταν σκέφτομαι τήν περίπτωσή μου, είπε ό Ντένις, κάνοντας μιά πιό αποφασιστική κίνηση πρός τήν επιθυμητή κατεύθυνση, «έκπλήσσομαι από τό πόσο άδαής είμαι ως πρός τή νοοτροπία τών άλλων γενικά, καί, πάνω άπ' όλα, ιδιαίτερα, ως πρός τή γνώμη τους γιά μένα. Ό νοūs μας είναι σφραγισμένο βιβλίο πού ανοίγει πότε πότε στον έξωτερικό κόσμο». Έκανε μιά χειρονομία σάν νά έννοοϋσε τό τράβηγμα ενός λάστιχου.

— Είναι τρομερό πρόβλημα, είπε ή Μαίρη σκεπτική. Πρέπει κανείς νά έχει προσωπική έμπειρία γιά νά καταλάβει πόσο φοβερό είναι.

— 'Ακριβῶς, ἔκανε καταφατικά ὁ Ντένις. Πρέπει νά 'χεις ἐμπειρία ἀπό πρῶτο χέρι. Ἐσκυψε πρὸς τὸ μέρος της καὶ χαμήλωσε ἐλαφρά τή φωνή του. «'Ακριβῶς σήμερα τὸ πρωί, γιὰ παράδειγμα...» ἄρχισε νά λέει, ἀλλὰ ἡ ἐκμυστήρευσή του κόπηκε ἀπτόμα. Ὁ βαθύς ἤχος τοῦ γκόγκ ἔφτασε, ἀπ' τὸ σπίτι ὡς κάτω, μετριασμένος σ' ἓνα εὐχάριστο βουητό. Ἦταν ὥρα γιὰ τὸ μεσημεριανό φαγητό. Ἡ Μαίρη σηκώθηκε μηχανικά καὶ ὁ Ντένις τὴν ἀκολούθησε πληγωμένος λιγάκι πού ἐκείνη ἔδειξε τέτοια φοβερὴ ἀνυπομονησία γιὰ τὸ φαγητό της καὶ τόσο λίγο ἐνδιαφέρον γιὰ τίς πνευματικές του ἐμπειρίες. Προχώρησαν πρὸς τὸ σπίτι δίχως νά μιλᾶνε.

25

— Ἐλπίζω πὼς ὅλοι σας ἔχετε πάρει εἶδηση, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους στό βραδινὸ φαγητό, ὅτι ἡ ἐπόμενη Δευτέρα εἶναι ἀργία καὶ ὅτι ὅλοι θά βοηθήσετε στό πανηγύρι.

— ὦ Θεέ μου, φώναξε ἡ Ἄννα. «Τὸ πανηγύρι! Τὸ εἶχα ξεχάσει τελείως. Τί ἐφιάλτης! Δέν μπορεῖς νά τὸ ματαιώσεις θεῖε Χένρυ;»

Ὁ κ. Γουίμπους ἀναστέναξε καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του.

— 'Αλίμονο, είπε, φοβάμαι πώς όχι. Θά ήθελα νά τό είχα σταματήσει ἐδῶ καί .χρόνια, ἀλλά οἱ ἀπαιτήσεις τῆς φιλανθρωπίας εἶναι μεγάλες.

— Δέν Θέλουμε φιλανθρωπία, μурμουρίσε λιγάκι ἀντάρτικα ἡ Ἄννα, θέλουμε δικαιοσύνη.

— Ἐκτός αὐτοῦ, συνέχισε ὁ κ. Γουίμπους, τό πανηγύρι ἔχει γίνεи Θεσμός. Ἄν θυμᾶμαι καλά, πρέπει νά ναι εἴκοσι δύο χρόνια ἀπό τότε πού ἄρχισε. Τότε ἦταν ἓνα μέτριο γεγονός. Τώρα...» ἔκανε μιά σαρωτική χειρονομία καί ἔμεινε σιωπηλός.

Ἡ χειρονομία ἦταν εὐγλωττη γιά τό δημόσιο αἶσθημα τοῦ κ. Γουίμπους, πού ἀνεχόταν ἀκόμη τό πανηγύρι. Τό ἐτήσιο φιλανθρωπικό πανηγύρι τοῦ Κρόουμ, πού εἶχε ξεκινήσει σάν μεγάλο ἐκκλησιαστικό παζάρι, εἶχε ἐξελιχθεῖ σέ θορυβώδη ἐκδήλωση μέ «γύρους», σκοποβολή καί διάφορα θεάματα, ἀληθινό αὐθεντικό πανηγύρι. Ἦταν ἡ τοπική ἐνορία τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου καί ὁ κόσμος ἀπό τά γειτονικά χωριά, ἴσως καί μερικοὶ ἀπό τήν κοντινὴ ἐπαρχιακὴ πόλη, πού μαζευόντουσαν στό πάρκο γιά νά χαροῦν τήν ἀργία. Τό τοπικό νοσοκομεῖο κέρδιζε πολλά, καί αὐτό καί μόνο τό γεγονός ἐμπόδιζε τόν κ. Γουίμπους, πού τό πανηγύρι ἦταν γι' αὐτόν μιά συνεχῆς καί ἀμείωτη ἀγωνία, νά σταματήσει αὐτήν τήν ἀνοησία πού κάθε χρόνο βεβήλωνε τόν κήπο καί τό πάρκο του.

— Ἐχω ἤδη κάνει ὅλες τίς συνεννοήσεις, συνέχισε

ό Χένρυ Γουίμπους. Μερικές από τίς πιό μεγάλες τέντες θά μποῦν αὔριο. Οἱ κούνιες καί ὁ «γύρος» θά ἔρθουν τήν Κυριακή.

— Ἐπομένως δέν τήν γλυτώνουμε, εἶπε ἡ Ἄννα, γυρνώντας πρός τήν ὑπόλοιπη συντροφιά. Ὅλοι θά πρέπει νά κάνετε κάτι. Γιά χάρη, σᾶς ἐπιτρέπεται νά διαλέξετε τήν ἀγγαρεία σας. Ἡ δική μου δουλειά εἶναι ἡ τέντα γιά τό τσαί, ὅπως συνήθως, θεία Πρισίλλα...

— Ἀγαπητή μου, εἶπε διακόπτοντάς την ἡ κ. Γουίμπους, ἔχω πιό σημαντικά πράγματα νά σκεφτῶ ἀπό τό πανηγύρι. Ἀλλά δέν χρειάζεται ν' ἀμφιβάλλεις ὅτι θά βάλω τά δυνατά μου ὅταν ἔρθει ἡ Δευτέρα, γιά νά ἐνθαρρύνω τούς κατοίκους τοῦ χωριοῦ.

— Θαυμάσια, εἶπε ἡ Ἄννα. «Ἡ θεία Πρισίλλα θά ἐνθαρρύνει τούς κατοίκους τοῦ χωριοῦ. Ἐσύ, Μαίρη, τί θά κάνεις;»

— Δέν θά κάνω τίποτα, θά στέκομαι σέ μιά γωνιά καί θά βλέπω τούς ἄλλους νά τρῶνε.

— Τότε νά φροντίζεις τά παιχνίδια τῶν παιδιῶν.

— Ἐντάξει, συμφώνησε ἡ Μαίρη. Θά ἔχω τήν ἐννοια γιά τά παιχνίδια τῶν παιδιῶν.

— Καί ὁ κ. Σκόγκαν;

Ὁ κ. Σκόγκαν σκέφτηκε. «Ἐπιτρέπεται νά λέω τήν τύχη;» ρώτησε τέλος. «Νομίζω ὅτι εἶμαι ὅ,τι πρέπει νά λέω τήν τύχη».

— Μά δέν μπορεῖτε νά λέτε τήν τύχη μ' αὐτό τό κουστούμι!

— Δέ μπορώ; Ὁ κ. Σκόγκαν κοιτάχτηκε.

— Θά πρέπει νά μεταμφιεστεῖτε. Ἐπιμένετε ἀκόμη;

— Εἶμαι ἑτοιμος νά ὑποστῶ ὅλες τίς ταπεινώσεις.

— Ὡραῖα, εἶπε ἡ Ἄννα καί, γυρνώντας στόν Γκομπώ, εἶπε: ἐσύ πρέπει νά εἶσαι ὁ καλλιτέχνης μας-ἀστραπή. «Τό πορτραῖτο σας σέ πέντε λεπτά μέ ἓνα σελλίνι».

— Κρίμα πού δέν εἶμαι ὁ Ἄιβορ, εἶπε μ' ἓνα γέλιο ὁ Γκομπώ. «Θά μπορούσα νά φτιάξω καί τήν εἰκόνα τῆς "Ἀῦρας" τους μέ ἕξι πένες παραπάνω».

Ἡ Μαίρη κοκκίνησε. «Δέν κερδίζει κανεῖς τίποτα», εἶπε αὐστηρά, «μιλώντας ἐπιπόλαια γιά σοβαρά θέματα. Καί στό κάτω κάτω, ὅποιες καί νά ᾖναι οἱ προσωπικές σου ἀπόψεις, ἡ φυσική ἔρευνα εἶναι ἀπόλυτα σοβαρό θέμα».

— Καί ὁ Ντένις;

Ὁ Ντένις ἔκανε μιά χειρονομία ἀποδοκιμασίας. «Ἐγώ δέν ἔχω ταλέντα», εἶπε. «Θά εἶμαι ἓνας ἀπό κείνους πού φορᾶνε κάτι στήν μπουτονιέρα τους καί περιφέρονται ἀνάμεσα στόν κόσμο λέγοντάς τους πού εἶναι τό τσαί καί νά μὴν πατᾶνε στό γρασίδι».

— Ὅχι, ὄχι, εἶπε ἡ Ἄννα. Αὐτό δέν φτάνει. Πρέπει νά κάνεις κάτι περισσότερο ἀπ' αὐτό.

– Τί ὅμως; Ὅλες τίς καλές δουλειές τίς ἔχουνε πάρει καί δέν μπορῶ νά κάνω τίποτε ἐκτός ἀπό τό νά ψελλίζω νούμερα.

– Τότε λοιπόν, θά ψελλίζεις, συμπέρανε ἡ Ἄννα. «Πρέπει νά γράψεις ἓνα ποίημα γιά τήν περίσταση, μιά «Ὡδή στήν Ἀργία», θά τό τυπώσουμε στό τυπογραφεῖο τοῦ θεοῦ Χένρυ καί θά τό πουλᾶμε δυό πένες τό ἓνα».

– Ἐξι πένες, διαμαρτυρήθηκε ὁ Ντένις. «Θ' ἀξίζει ἕξι πένες».

Ἡ Ἄννα κούνησε τό κεφάλι της. «Δυό πένες», ἐπανέλαβε σταθερά. «Κανείς δέν θά δώτει παραπάνω ἀπό δυό πένες».

– Καί εἶναι καί ἡ Τζένυ, εἶπε ὁ κ. Γουίμπους. Τζένυ, εἶπε ὑψώνοντας τή φωνή του, ἐσύ τί θά κάνεις;

Ὁ Ντένις σκέφτηκε νά τῆς προτείνει νά κάνει γελοιογραφίες, ἕξι πένες τή μία, ἀλλά σκέφτηκε ὅτι θά ἔταν μάλλον σοφότερο νά συνεχίσει νά προσποιεῖται πώς δέν ἔχει ἰδέα γιά τό ταλέντο της. Τό μυαλό του ξαναγύρισε στό κόκκινο βιβλίο. Ἦταν ἀλήθεια ἄραγε, ὅτι ἦταν ἔτσι, ὅπως τόν εἶχε φτιάξει;

– Τί θά κάνω, ἔκανέ σάν ἡχώ ἡ Τζένυ, τί θά κάνω; Κατσούφιασε ἔμεινε γιά λίγο σκεφτική: ὕστερα τό πρόσωπό της ἔλαμψε καί χαμογέλασε. «Ὅταν ἤμουνα νέα», εἶπε, «εἶχα μάθει νά παίζω τύμπανο».

– Τύμπανο;

Ἡ Τζένυ ἔγνεψε καταφατικά καί, σέ ἀπόδειξη τοῦ ἰσχυρισμοῦ της, χτύπησε τό μαχαίρι της καί τό πηρούνι της σά νά 'ταν ἓνα ζευγάρι τυμπανόξυλα, πάνω στό πιάτο της. «Ἄν ὑπάρχει κάποια εὐκαιρία νά παίξω τύμπανο...», ἄρχισε νά λέει.

— Μά βέβαια, εἶπε ἡ Ἄννα, «ὑπάρχουν πολλές εὐκαιρίες. Σίγουρα θά σέ σημειώσουμε γιά τό τύμπανο. Τέλειωσε ἡ μοιρασιά», πρόσθεσε.

— Καί πολύ καλή μοιρασιά μάλιστα, εἶπε ὁ Γκομπώ. Ἀνυπομονῶ γιά τήν ἀργία. Πρέπει νά 'χει κέφι.

— Πρέπει, πράγματι, συμφώνησε ὁ κ. Σκόγκαν. Ἀλλά νά εἴστε σίγουροι πώς δέν θά 'χει. Ποτέ δέν ὑπῆρξε ἀργία, πού νά μὴν εἶναι σκέτη ἀπογοήτευση.

— Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε, διαμαρτυρήθηκε ὁ Γκομπώ. Οἱ δικές μου οἱ διακοπές στό Κρόουμ δέν ἦταν ἀπογοήτευση.

— Δέν ἦταν; Ἡ Ἄννα γύρισε πρὸς τό μέρος του μὲ μιά μάσκα ἀφέλειας.

— Ὅχι, δέν ἦταν, ἀπάντησε ἐκεῖνος.

— Χαίρομαι πολύ πού τ' ἀκούω.

— Εἶναι στήν ἴδια τή φύση τῶν πραγμάτων, συνέχισε ὁ κ. Σκόγκαν· οἱ διακοπές μας δέν εἶναι δυνατόν παρά νά εἶναι ἀπογοήτευση. Σκεφτεῖτε γιά μιά στιγμή. Τί εἶναι ἀργία; Ἡ ἰδανική, ἡ Πλατωνική ἀργία τῶν ἀργιῶν εἶναι σίγουρα μία πλήρης καί ἀπόλυτη

άλλαγή. Συμφωνείτε μαζί μου ως προς τον όρισμό; 'Ο κ. Σκόγκαν έρριξε μιά ματιά σ' όλα τά πρόσωπα μέ τή σειρά γύρω στό τραπέζι: ή σουβλερή του μύτη κάλυψε μέ διαδοχικά τινάγματα όλη τή περιοχή. Δέν φαινόταν νά διαφωνεί καί συνέχισε: «Πλήρης καί τέλεια άλλαγή. Πολύ καλά. 'Αλλά αὐτή ή πλήρης καί απόλυτη άλλαγή δέν είναι ακριβώς αὐτό πού δέν μπορούμε ποτέ, μά ποτέ νά ἔχουμε, από τήν ἴδια τή φύση τῶν πραγμάτων;» 'Ο κ. Σκόγκαν έρριξε ἄλλη μιά πιά γρήγορη ματιά γύρω του. «Βέβαια καί είναι. 'Όντας αὐτοί πού είμαστε, δείγματα αντιπροσωπευτικά τοῦ homo sapiens, μέλη μιᾶς κοινωνίας, πῶς μπορούμε νά ἐλπίζουμε σέ μιάν απόλυτη άλλαγή; Είμαστε δεμένοι χεροπόδαρα από τόν τρομακτικό περιορισμό τῶν ανθρώπινων δυνατοτήτων μας, από τίς ἀντιλήψεις πού μᾶς ἐπιβάλλει ή κοινωνία μέσω τῆς μοιραίας τάσης μας γιά ὑποβολή, από τίς ἴδιες μας τίς προσωπικότητες. Γιά μᾶς, τέλεια ἀργία, δέν συζητεῖται κἂν. Μερικοί από μᾶς παλεύουμε γενναῖα γιά τήν ἀπόκτησή της, ἀλλά ποτέ δέν τό πετυχαίνουμε καί, γιά νά χρησιμοποιήσω μιά μεταφορική ἔκφραση, ποτέ δέν καταφέρνουμε νά πᾶμε πιά πέρα από τό Σάουθεντ».

— Εἶστε καταθλιπτικός, εἶπε ή 'Αννα.

— Αὐτό θέλω κι ἐγώ, ἀπάντησε ό κ. Σκόγκαν, καί ἀπλώνοντας τά δάχτυλα τοῦ δεξιοῦ του χεριοῦ, συνέχισε: «Πάρτε ἐμένα γιά παράδειγμα. Τί διακοπές

μπορῶ νά κάνω; Ἡ φύση ὑπῆρξε τρομερά φιλόργυρη μέ μένα ὡς πρὸς τὰ πάθη καὶ τὰ χαρίσματα πού μοῦ ἔδωσε. Βέβαια ὅλο τό φάσμα τῶν ἀνθρώπινων δυνατοτήτων εἶναι θλιβερά περιορισμένο: τό δικό μου φάσμα εἶναι ὁ περιορισμός τοῦ περιορισμοῦ. Ἀπό τίς δέκα ὀκτάβες πού συνιστοῦν τό ἀνθρώπινο φωνητικό ὄργανο, ἐγώ φτάνω, ἴσως, τίς δύο. Ἐπομένως, ἐνῶ, ὑποτίθεται, ἔχω κάποια ἐξυπνάδα, εἶμαι ἄσχετος ἀπό αἰσθητική. Ἐνῶ κατέχω τὰ μαθηματικά, στεροῦμαι τελείως θρησκευτικῶν συναισθημάτων. Ἐνῶ εἶμαι ἀπό τή φύση μου ἐρωτύλος, ἔχω πολύ λίγη φιλοδοξία καί δέν εἶμαι καθόλου φιλόργυρος. Ἡ μόρφωση μ' ἔχει περιορίσει ἀκόμη περισσότερο. Ἐχοντας ἀνατραφεῖ μέσα στήν κοινωνία, ἔχω ἐμποτιστεῖ ἀπό τοὺς νόμους της. Ὅχι μόνο θά φοβόμουν νά κάνω διακοπές μακριά τους, ἀλλά καί θά τό θεωροῦσα ὀδυνηρό νά προσπαθῆσω κάτι τέτοιο. Μ' ἄλλα λόγια, καί συνειδηση ἔχω καί φοβᾶμαι καί τή φυλακή. Ναί, τό ξέρω ἀπό πείρα. Πόσες φορές προσπάθησα νά κάνω διακοπές, νά ξεφύγω ἀπό τόν ἑαυτό μου, ἀπό τήν ἴδια τήν πληκτική μου φύση, ἀπ' τό ἀνυπόφορο διανοητικό μου περιβάλλον!» Ὁ κ. Σκόγκαν ἀναστένναξε. «Πάντα ὅμως δίχως ἐπιτυχία», πρόσθεσε, «πάντα δίχως ἐπιτυχία. Στά νιάτα μου πάντα προσπαθοῦσα — πόσο σκληρά! — νά νιώσω θρησκευτικές καί αἰσθητικές συγκινήσεις. Ὅρίστε, ἔλεγα στόν ἑαυτό μου, ἐδῶ πρό-

κειται για δύο τρομερά σημαντικά καί εκπληκτικά συναισθήματα. Ἡ ζωή θά 'ταν πιά πλούσια, πιά ζεστή, πιά φωτεινή, πιά διασκεδαστική στό σύνολό της, ἄν μπορούσα νά αἰσθανθῶ. Προσπάθησα νά τά νιώσω. Διάβασα τά ἔργα τῶν μυστικῶν. Μοῦ φαινόταν ἀξιοδάκρυτες φλυαρίες — ὅπως, βέβαια, πρέπει νά φαίνονται στόν καθένα πού δέν νιώθει τήν ἴδια συγκίνηση πού δονοῦσε τούς συγγραφεῖς ὅταν τά ἔγραφαν. Γιατί τό συναίσθημα εἶναι αὐτό πού μετράει. Τό γραπτό εἶναι ἀπλῶς μία προσπάθεια νά ἐκφράσει τό συναίσθημα, πού δέν ἐκφράζεται μέ τό νοῦ καί τή λογική. Ὁ μυστικός ἀντικειμενοποιεῖ ἓνα πλούσιο συναίσθημα στόν πυρήνα τοῦ στομαχιοῦ, κάνοντάς το κοσμολογία. Γιά ἄλλους μυστικούς, αὐτή ἡ κοσμολογία εἶναι σύμβολο αὐτοῦ τοῦ πλούσιου συναισθήματος. Γιά τόν μή θρησκευτικό εἶναι σύμβολο τοῦ τίποτε, κι ἔτσι φαίνεται ἀπλῶς ἀλλόκοτο. Μελαγχολικό τό γεγονός ἀλλά ἐγώ ἔχω ἄλλη γνώμη». Ὁ κ. Σκόγκαν αὐτοαναχαιτίστηκε. «Ἀρκετά περί θρησκευτικῶν συναισθημάτων. Ὅσο γιά τήν αἰσθητική, ταλαιπωρήθηκα ἀκόμη περισσότερο γιά νά τήν καλλιεργήσω. Ἐχω δεῖ ὅλα τά καλά ἔργα τέχνης σέ κάθε γωνιά τῆς Εὐρώπης. Ὑπῆρξε ἐποχή πού, τολμῶ νά πιστεύω, ἤξερα πιά πολλά γιά τόν Taddeo da Poggibonsi, πιά πολλά γιά τόν ἀπόκρυφο Amico di Taddeo ἀπ' αὐτά πού ξέρει ὁ Χένρυ. Σήμερα — εἶμαι εὐτυχής πού τό λέω — ἔχω

ξεχάσει τίς περισσότερες ἀπ' τίς γνώσεις πού τόσο επίπονα ἀπέκτησα. Δίχως ματαιοδοξία μπορώ νά διαβεβαιώσω ὅτι ἦταν τεράστιες. Δέν προσποιῶμαι, βέβαια, ὅτι ξέρω τά πάντα γιά τή νέγρικη γλυπτική ἢ τήν τέχνη τοῦ τέλους τοῦ 17ου αἰῶνα στήν Ἰταλία, ἀλλά γιά ὅλες τίς περιόδους πού ἦταν τῆς μόδας πρὶν ἀπό τό 1900, εἶμαι, ἢ ἤμουνα, παντογνώστης. Ναί, τό ἐπαναλαμβάνω, παντογνώστης. Ἀλλά αὐτό τό γεγονός μ' ἔκανε ν' ἐκτιμῶ περισσότερο τήν τέχνη, γενικά; Ὁχι. Μπροστά σ' ἕναν πίνακα, γιά τόν ὅποιο θά μπορούσα νά σᾶς πῶ ὅλη τή γνωστή καί τήν ὑποθετική του ἱστορία — τή χρονολογία πού φτιάχτηκε, τό χαρακτηριστήρα τοῦ ζωγράφου, τίς ἐπιδράσεις πού συνετέλεσαν στό νά φτιαχτεῖ ἔτσι — δέν ἔνιωθα τίποτα ἀπό κείνη τήν περίεργη ἑξαψη καί ἑξαρση πού εἶναι — ὅπως πληροφοροῦμαι ἀπό ἄλλους πού τή νιώθουν — ἡ ἀληθινή αἰσθητική συγκίνηση. Δέν ἔνιωθα τίποτα, ἐκτός ἀπό κάποιο ἐνδιαφέρον γιά τό θέμα τοῦ πίνακα. Ἡ, συχνότερα, ὅταν τό θέμα ἦταν τετριμμένο καί ὀρησκειτικό, μιά μεγάλη πνευματική πλήξη. Παρ' ὅλ' αὐτά, συνέχισα νά βλέπω πίνακες ἐπὶ δέκα χρόνια πρὶν παραδεχτῶ τίμια — ὅτι ἔπληττα. Ἀπό τότε ἐγκατέλειψα κάθε προσπάθεια περί διακοπῶν. Συνεχίζω νά καλλιεργῶ τόν παλιό μπαγιατικό, καθημερινό ἑαυτό μου μέ τό ἴδιο ὑποταγμένο πνεῦμα πού ἐκτελεῖ τήν καθημερινή δουλειά του, ἀπό τίς δέκα ὡς τίς ἑξι,

ένας τραπεζικός υπάλληλος. Διακοπές πράγματι! Σέ λυπᾶμαι, Γκομπώ, πού ακόμη σκέφτεσαι τίς διακοπές».

Ὁ Γκομπώ σήκωσε τούς ὤμους. «Ἴσως» εἶπε, «τά δικά μου κριτήρια νά μήν εἶναι τόσο ὑψηλά, ὅπως τά δικά σας. Προσωπικά ὅμως πιστεύω ὅτι ὁ πόλεμος ἦταν πραγματική διακοπή ὅλων τῶν συνηθισμένων καθωσπρέπει καταστάσεων, τῆς λογικῆς, ὅλων τῶν κοινῶν συγκινήσεων καί τῶν ἐννοιῶν, ὅπως ἐγώ θά ἤθελα».

— Ναί, συμφώνησε σκεφτικός ὁ κ. Σκόγκαν. «Ναί, ὁ πόλεμος ἦταν σίγουρα κάτι σάν διακοπές. Ἦταν ἓνα βῆμα παραπέρα ἀπό τό Σάουθεντ: ἦταν τό Γουέστον-σουπερ-μάρ ἢ τό Ἴλφρακόμπ».

26

Ἕνα μικρό χωριό ἀπό τέντες καί κιόσκια εἶχε ξεφυτρώσει λίγο πιό πέρα ἀπό τά ὅρια τοῦ κήπου, μέσα στήν πράσινη ἔκταση τοῦ πάρκου. Ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων συνωστιζόταν στά δρομάκια του, οἱ ἄντρες ντυμένοι κυρίως στά μαῦρα — τά γιορτινά τους, ρούχα κηδείας — οἱ γυναῖκες, σέ ἀνοιχτόχρωμες μουσελίνες. Ἐδῶ κι ἐκεῖ κρέμονταν ἀκίνητες, τρίχρωμες σημαιοῦλες. Στή μέση τῆς πολιτείας μέ τίς τέντες, ὁ «γύ-

ρος» λαμπύριζε στόν ήλιο μέ τά κόκκινα καί τά χρυσασφιά του καί τά κρυστάλλινα μπιχλιμπίδια του. 'Ο μπαλονάς περπατούσε ανάμεσα στό πλήθος, καί πάνω απ' τό κεφάλι του τά μπαλόνια τεντώνονταν πρός τά πάνω σάν ένα τεράστιο, ανάποδο τσαμπί πολύχρωμα σταφύλια. Οί θάρκες-κούνιες ἔσκιζαν τόν αέρα σάν δρεπάνια, κι απ' τό φουγάρο τῆς μηχανῆς, πού κινουσε τό «γύρο», ὑψωνόταν μιά λεπτή, σχεδόν ἀκίνητη στήλη, μαύρου καπνοῦ.

'Ο Ντένις εἶχε ἀνέβει στήν κορφή ενός ἀπό τούς πύργους τοῦ Σέρ Φερντινάντο καί στεκόταν πάνω στά ἡλιοψημμένα μολυβένια δοκάρια μέ τούς ἀγκῶνες του ἀκουμπισμένους στόν προμαχῶνα παρατηρώντας τή σκηνή. Τό ὄργανέτο ἔστελνε ὡς ἐπάνω ἐκκωφαντική μουσική. 'Η σύγκρουση τῶν αὐτόματων κυμβάλων ἔβγαζε μέ ἀδυσώπητῇ ἀκρίβεια τό ρυθμό ἀπό μερικές διαπεραστικά δυνατές μελωδίες. Οἱ ἀρμονίες μοιάζανε μέ μουσικό θρυμμάτισμα γυαλικῶν καί μπρούτζων. Στό βάθος, ἡ Τελευταία Σάλπιγγα ἤχουσε τρομερή καί μέ τόση ἐπιμονή, μέ τέτοια ἀντήρηση, πού ἡ ἐνਾਲασσόμενη κύρια καί τονική ξεχώριζαν ἀπ' τήν ὑπολοιπὴ μουσική, καί κάνανε δικό τους σκοπό σάν δυνατή καί μονότονη τραμπάλα.

'Ο Ντένις ἔγερνε πάνω ἀπ' τό χάσμα τοῦ στροβιλιζόμενου θορύβου: "Ἄν ριχνόταν ἀπ' τόν προμαχῶνα, σίγουρα ὁ θόρυβος θά τόν στήριζε, θά τόν κρατοῦσε με-

τέωρο, ταλαντεύοντάς τον ὅπως μιά πηγή κρατάει μιά μπάλα στό στόμιό της. Μιά ἄλλη φαντασία ἤρθε στό μυαλό του, αὐτήν τή φορά μέ μετρική μορφή.

«Ἡ ψυχὴ μου εἶναι
σάν λεπτό φύλλο περγαμηνῆς τεντωμένο
Πάνω ἀπό ἓνα καζάνι πού βράζει».

Κακό, κακό. Ὅμως, τοῦ ἄρεσε ἡ ἰδέα τοῦ λεπτοῦ καί τεντωμένου πού ἀνατινάζεται ἀπό κάτω.

«Ἡ ψυχὴ μου εἶναι
σάν μιά λεπτή σκηνή ἀπό μεμβράνη ἐντέρου...»

ἢ καλύτερα

«Ἡ ψυχὴ μου εἶναι
μιά χλωμή, διαφανὲς μεμβράνη...»

Αὐτό τοῦ ἄρεσε: μιά λεπτή, διαφανὲς μεμβράνη. Εἶχε τή σωστή ἀνατομική ποιότητα. Φουσκωμένη πολύ, τρεμουλιάζοντας στή δίνη τοῦ θορύβου τῆς ζωῆς. Ἦταν ὥρα πιά νά κατέβει ἀπό τόν ἡρεμο οὐρανό τῶν λέξεων στήν πραγματική δίνη. Κατέβηκε ἀργά. «Ἡ ψυχὴ μου εἶναι μιά λεπτή, διαφανὲς μεμβράνη...»

Στή βεράντα στεκόταν μιά παρέα ἀπό ἐκλεκτούς

έπισκέπτες. Ήταν ό γερο-λόρδος Μόλυν, σάν. γελοιογραφία άγγλου μυλόρδου σέ γαλλική κωμική έφημερίδα. Ένας μακρουλός άντράς, μέ μακριά μύτη, μακριά, μαραμένα μουστάκια και μακριά δόντια από παλιό φίλντισι, πού φορούσε τελείως παράλογα, ένα κοντό ντουμπλεφάς σακάκι. Κάτω άπ' αυτό, διέκρινες μακριά-μακριά πόδια σκεπασμένα μέ ανοιχτό γκρίζο παντελόνι, πόδια πού κάμπτονταν μέ αστάθεια στά γόνατα και πού καθώς περπατούσε, λύγιζαν κάπως στό πλάι μέ ένα περίεργο κούνημα. Δίπλα του, κοντός και παχουλός, στεκόταν ό κ. Κάλμυ, ό σεβαστός συντηρητικός πολιτικός μέ πρόσωπο σάν από Ρωμαϊκή προτομή, και κοντά, άσπρα μαλλιά. Τά νεαρά κορίτσια δέν πολυκάνανε κέφι νά πηγαίνουνε μόνα τους βόλτα μέ τό αυτοκίνητο του κ. Κάλμυ. "Όσο για τόν γερο-λόρδο Μόλυν, άπορούσαν γιατί δέν ζούσε σέ χρυσή έξορία στό νησί του Κάπρι μαζί μέ άλλες εξέχουσες προσωπικότητες, πού για τόν ένα ή τόν άλλο λόγο, τό θεωρούν αδύνατο νά ζήσουν στήν Άγγλία. Οί δύο τους κουβέντιαζαν μέ τήν Άννα γελώντας, ό ένας μέ τήν καρδιά του, ό άλλος άποδοκιμαστικά.

"Ένα μαύρο μεταξωτό μπαλόνι, πού τραβούσε ένα ριγέ μαυρόασπρο άλεξίπτωτο, άποδείχτηκε ότι ήταν ή γριά κ. Μπάτζ άπ' τό μεγάλο σπίτι στήν άλλη πλευρά τής κοιλάδας. Στεκόταν χαμηλά στό έδαφος και οί ρίζες τής μαυρόασπρης όμπρέλας της άπειλούσαν τά

μάτια τῆς Πρισίλλα Γουίμπους πού ἔσκυβε ἀπό πάνω της — μιά ὀγκώδης φιγούρα ντυμένη στά μώβ καί μέ βασιλικό καπέλο στό κεφάλι, πού τά σείόμενα μαῦρα φτερά του θύμιζαν μεγαλεῖα μιᾶς πρώτης τάξεως παρισινῆς κηδεῖας.

Ὁ Ντένις τούς κρυφοκοίταζε ἀπό τό παράθυρο τοῦ «πρωينوῦ» δωματίου. Ξαφνικά, τά μάτια του ἔγιναν ἀθῶα, παιδικά, ἀπροκατάληπτα. Αὐτοί οἱ ἄνθρωποι ἔμοιαζαν ἀσύλληπτα φανταστικοί. Κι ὅμως ὑπῆρχαν στήν πραγματικότητα, λειτουργοῦσαν μόνοι τους, εἶχαν συνείδηση, εἶχαν μυαλό. Ἐπὶ πλέον, ὁ ἴδιος ἦταν σάν κι αὐτούς. Μποροῦσε νά τό πιστέψει κανεῖς; Κι ὅμως ἡ ἀπόδειξη τοῦ κόκκινου σημειωματάριου ἦταν καθοριστική.

Θά ἦταν εὐγενικό νά πεῖ «Πῶς εἴστε;» Πρὸς τό παρόν, ὅμως, ὁ Ντένις δέν ἤθελε νά μιλήσει, δέν μποροῦσε νά μιλήσει. Ἡ ψυχὴ του ἦταν μιά διαφανής, τρεμουλιαστή, χλωμὴ μεμβράνη. Θά διατηροῦσε τὴν εὐαισθησία της ἄθικτη καί παρθενική ὅσο περισσότερο μποροῦσε. Προσεκτικά, γλίστρησε ἀπὸ μιά πλαϊνὴ πόρτα καί προχώρησε πρὸς τό πάρκο. Ἡ ψυχὴ του φτερούγιζε καθὼς πλησίαζε στό θόρυβο καί στήν κίνηση τοῦ πανηγυριοῦ. Σταμάτησε γιὰ μιά στιγμή στήν ἄκρη, ὕστερα μπῆκε μέσα καί τόν κατάπие ὁ θόρυβος.

Ἐκατοντάδες ἄνθρωποι, ὁ καθένας μέ τό δικό του ξεχωριστό πρόσωπο, κι ὅλοι τους πραγματικοί, ξεχω-

ριστοί, ζωντανοί. Ἡ σκέψη προξενούσε ἀνησυχίες. Πλήρωσε δύο πένες καί εἶδε τή Γυναῖκα μέ τά τατουάζ. Ἄλλες δύο, καί εἶδε τόν μεγαλύτερο ἀρουραῖο τοῦ κόσμου. Ἀπό τό σπίτι τοῦ ἀρουραίου βγῆκε ἴσα ἴσα τή στιγμή πού ὁ ἀέρας παρέσυρε ἓνα μπαλόνι ὕδρογόνου. Ἐνα παιδί οὔρλιαξε. Ἀλλά ἡ τέλεια σφαῖρα ἀπό ἀστραφτερή ὀπαλλίνα ἀνέβαινε ἥρεμα, ἀνέβαινε. Ὁ Ντένις τήν ἀκολούθησε μέ τά μάτια του μέχρι πού χάθηκε στό ἐκτυφλωτικό φῶς τοῦ ἥλιου. Νά μποροῦσε μόνο νά στείλει τήν ψυχή του νά τήν ἀκολουθήσει!...

Ἀναστέναξε, ἔβαλε τή ροζέτα τοῦ «οἰκονόμου» στή μπουντονιέρα του κι ἄρχισε νά σπρώχνει γιά νά περάσει, δίχως σκοπό ἀλλά μέ ἐπισημότητα, μέσα ἀπό τό πλήθος.

27

Ὁ κ. Σκόγκαν εἶχε καταλύσει σέ μιά μικρή καλύβα ἀπό καραβόπανο. Ντυμένος μέ μαῦρο πουκάμισο καί κόκκινο μπουστο, μ' ἓνα κιτρινοκόκκινο μαντήλι δεμένο γύρω ἀπό τή μαύρη του περούκα, ἔμοιαζε, ἔτσι ὅπως ἦταν μέ τή σουβλερή του μύτη, σκουρόχρωμος καί ζαρωμένος, σάν τή γριά μποέμισσα στόν πίνακα

τοῦ Φρίθ¹ «Μέρα Ἴπποδρομίας». Μιά ταμπέλα, καρφισωμένη στήν κουρτίνα τῆς εἰσόδου, δήλωνε τήν παρουσία τῆς «Σέσωστρις, μάγισσας ἀπό τά Ἐκβάτανα». Καθισμένος μπροστά σ' ἓνα τραπέζι ὁ κ. Σκόγκαν δεχόταν τοὺς πελάτες του μέσα σέ μυστηριώδη σιωπή, δείχνοντας μέ μία κίνηση τοῦ δαχτύλου ὅτι ἔπρεπε νά καθίσουν ἀπέναντί του καί νά ἀπλώσουν τό χέρι τους. Μετά ἐξέταζε τήν παλάμη πού τοῦ προτεινόταν χρησιμοποιώντας γιά φακό ἓνα τζάμι κι ἓνα ζευγάρι κοκάλινα γυαλιά. Εἶχε ἓναν τρομακτικό τρόπο νά κουνάει τό κεφάλι του, κατσουφιάζοντας καί πλαταγίζοντας τή γλώσσα του καθώς κοίταζε τίς γραμμές. Μερικές φορές ψιθύριζε σά νά μίλαγε στόν ἑαυτό του, «Τρομερό, τρομερό!», ἤ, «Ὁ Θεός νά μάς φυλάει!» κάνοντας τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καθώς πρόφερε τίς λέξεις. Οἱ πελάτες πού ἐρχόντουσαν μέσα γελώντας, ξαφνικά γινόντουσαν σοβαροί. Ἀρχίζαν νά παίρνουν τή μάγισσα στά σοβαρά. Ἐμοιαζε τρομερή γυναίκα. Μποροῦσε, ἦταν δυνατό νά ὑπῆρχε κάτι σ' ὅλη αὐτήν τήν υπόθεση; Στό κάτω κάτω, σκεφτόντουσαν καθώς ἡ γριά κουνούσε τό κεφάλι της, στό κάτω κάτω.... Καί περίμεναν μέ τήν καρδιά τους νά χτυ-

1. Ὁ William Powell Frith (1819-1909): Γνωστός Ἀγγλος καλλιτέχνης περίφημος γιά τήν ἀπόδοση ρεαλιστικῶν σκηνῶν τῆς Ἀγγλικῆς ζωῆς.

πάει περίεργα, τό μαντείο νά μιλήσει. Ἐφοῦ κοιτοῦσε τό χέρι ἀρκετή ὥρα σιωπηλά, ὁ κ. Σκόγκαν σήκωνε ξαφνικά τά μάτια καί ρωτοῦσε μέ βραχνό ψιθύρισμα κάποια τρομακτική ἐρώτηση ὅπως: «Σᾶς χτύπησε ποτέ μέ σφυρί στό κεφάλι ἓνας νέος ἄντρας μέ κόκκινα μαλλιά;» Ὅταν ἡ ἀπάντηση ἦταν ἀρνητική – συνήθως ἦταν – ὁ κ. Σκόγκαν κουνοῦσε τό κεφάλι λέγοντας: «Τό φοβόμουν αὐτό. Ὅλα ὅσα εἶναι νά συμβοῦν, δέν ἔχουν γίνει ἀκόμη, δέν ἔχουν συμβεῖ, ἂν καί δέν πρέπει νά ἔναι τώρα πολύ μακριά». Ἀλλοτε, παρατηρώντας τήν παλάμη ὥρα πολλή, ψιθύριζε μόνο: «Ἐκεῖ πού ἡ ἄγνοια εἶναι μακαριότητα, εἶναι τρέλα ἡ σοφία», καί ἀρνιόταν νά ἀποκαλύψει ὅποιαδήποτε λεπτομέρεια γιά τό μέλλον πού, ὄντας τόσο τρομερό, ἦταν ἀδύνατο νά μήν ἀτενίζεται μέ ἀπόγνωση. Ἡ Σέσωστρις κατάφερνε νά τρομάζει. Ὁ κόσμος ἔκανε οὐρά μπροστά στή σκηνή τῆς μάγισσας, περιμένοντας τό προνόμιο τοῦ ν' ἀκούσουν τήν καταδίκη τους.

Γυρνώντας ὁ Ντένις, κοίταξε περίεργα αὐτό τό πλήθος τῶν ἱκετῶν μπροστά στό νάό τοῦ μαντείου. Εἶχε μεγάλη ἐπιθυμία νά δεῖ πῶς ἔπαιζε τό ρόλο του ὁ κ. Σκόγκαν. Ἡ τέντα ἦταν πολύ σαθρή μιά κακοφτιαγμένη κατασκευή. Ἀνάμεσα στούς «τοίχους» καί στήν γερμένη ὀροφή της, ἔχασκαν μεγάλες σχισμές καί χαραμάδες. Ὁ Ντένις πῆγε στήν τέντα γιά τό τσαί καί δανείστηκε ἓναν ξύλινο πάγκο καί μιά μικρή

ἀγγλική σημαία. Μ' αὐτά ἔτρεξε βιαστικά πίσω στή σκηνή τῆς Σέσωστρις. Ἔβαλε κάτω τόν πάγκο, στό πίσω μέρος τῆς σκηνῆς, σκαρφάλωσε, καί μέ ὅλο τόν ἀέρα τοῦ πολυάσχολου εἰδήμονα ἄρχισε νά δένει τή σημαία στήν κορφή ενός ἀπό τούς στύλους τῆς τέντας. Ἀπό τίς σχισμές τοῦ καραβόπανου μπορούσε νά δεῖ σχεδόν ὁλόκληρο τό ἐσωτερικό τῆς τέντας. Τό κεφάλι τοῦ κ. Σκόγκαν, τό σκεπασμένο μέ τό χρωματιστό μαντήλι, ἦταν ἀκριβῶς ἀπό κάτω του. Οἱ τρομαχτικοί του ψίθυροι ἔφταναν ὡς ἐπάνω καθαρά. Ὁ Ντένις κοίταζε καί ἄκουγε, ἐνῶ ἡ μάγισσα προφήτευε οἰκονομικές καταστροφές, θανάτους ἀπό ἀποπληξία, καταστροφές ἀπό ἀεροπορικές ἐπιδρομές στόν ἐπόμενο πόλεμο.

— Θά γίνει κι ἄλλος πόλεμος; ρώτησε ἡ γριά κυρία γιά τήν ὁποία εἶχε προφητέψει ἕνα παρόμοιο τέλος.

— Πολύ σύντομα, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν μέ τόν ἀέρα τῆς ἡρεμῆς σιγουριᾶς.

Μετά τή γριά κυρία ἦρθε μιά κοπελίτσα μέ ἄσπρη μουσελίνα γάρνιρισμένη μέ ρόζ κορδέλες. Φοροῦσε ἕνα πλατύ καπέλο κι ἔτσι ὁ Ντένις δέν μπορούσε νά δεῖ τό πρόσωπό της. Ἀλλ' ἀπό τή φιγούρα καί τή στοργυλάδα τῶν γυμνῶν της μπράτσων συμπέρανε ὅτι ἦταν νεαρή καί νόστιμη. Ὁ κ. Σκόγκαν κοίταξε τό χέρι της καί μετά ψιθύρισε: «Εἶστε ἀκόμη παρθένα».

Ἡ νεαρή ξέσπασε σέ νευρικά γελάκια καί φώναξε:

— "Ω, Θεέ μου!

— 'Αλλά δέν θά μείνετε ἔτσι γιά πολύ, πρόσθεσε ὁ κ. Σκόγκαν σέ τόνο ζοφερῆ. 'Η νεαρή ξαναγέλασε νευρικά. «'Η μοίρα, πού ἐνδιαφέρεται γιά τά μικρά ὅσο καί γιά τά μεγάλα, ἔχει ἀναγγεῖλει τό γεγονός στό χέρι σας». Ὁ κ. Σκόγκαν πῆρε τό μεγεθυντικό φακό κι ἄρχισε νά ξαναεξετάζει τήν ἄσπρη παλάμη. «Πολύ ἐνδιαφέρον», εἶπε, σά νά μιλοῦσε στόν ἑαυτό του, «πολύ ἐνδιαφέρον. Ξεκάθαρο σάν μέρα». Σώπα-σε.

— Τί εἶναι ξεκάθαρο; ρώτησε τό κορίτσι.

— Δέν νομίζω πώς θά 'πρεπε νά σοῦ πῶ. Ὁ κ. Σκόγκαν κούνησε τό κεφάλι του. Τά κρεμαστά χάλκινα σκουλαρίκια πού εἶχε βάλει στ' αὐτιά του κουδούνισαν.

— Σᾶς παρακαλῶ, σᾶς παρακαλῶ, ἰκέτεψε ἐκείνη.

'Η μάγισσα φάνηκε ν' ἀγνοεῖ τήν παράκλησή της. «Μετά, δέν εἶναι καθόλου ξεκάθαρα τά πράγματα. 'Η μοίρα δέν λέει ἂν θά καταλήξετε σέ γάμο καί θά κάνετε τέσσερα παιδιά, ἢ ἂν θά προσπαθήσετε νά κάνετε καριέρα στό σινεμά καί δέν θά κάνετε κανένα. 'Η μοίρα εἶναι συγκεκριμένη μόνο ὡς πρὸς αὐτό τό ἕνα, μᾶλλον ἀποφασιστικό, γεγονός».

— Τί εἶναι, τί εἶναι; "Ω, πέστε μου!

'Η ἄσπρη μουσελίνα ἔγυρε πρὸς τά μπρός ἀνυπόμονα.

Ὁ κ. Σκόγκαν ἀναστέναξε. «Πολύ καλά», εἶπε,

«ἀφοῦ θέλετε νά ξέρετε, θά σᾶς τά πῶ ὅλα: ἂν ὅμως συμβεῖ κάτι ἀνάποδο, αἰτία θά ᾖ ναι ἢ περιέργειά σας. Ἄκουστε, ἀκούστε». Σήκωσε ἓνα μυτερό δείκτη μέ γαμψό νύχι. «Αὐτό ἔχει γράψει ἡ μοίρα. Τήν ἄλλη Κυριακή τό ἀπόγευμα στίς ἑξι, θά κάθεστε στό δεύτερο σταυροδρόμι στό μονοπάτι πού ὁδηγεῖ ἀπό τήν ἐκκλησία στόν κάτω ὁρόμο. Ἐκεῖνη τήν ὥρα στό μονοπάτι θά ἐμφανιστεῖ ἓνας ἄντρας». Ὁ κ. Σκόγκαν ξανακοίταξε τό χέρι της σάν γιά νά φρεσκάρει στή μνήμη του τίς λεπτομέρειες τῆς σκηνῆς. «Ἕνας ἄντρας», ἐπανελάβε, «μικρόσωμος μέ μύτη σουβλερή, γιά τήν ἀκρίβεια ὄχι ὁμορφος οὔτε νέος, ἀλλά γοητευτικός». Χασομέρησε τονίζοντας τή λέξη. «Θά σᾶς ρωτήσῃ: Μπορεῖτε νά μοῦ πεῖτε τό ὁρόμο γιά τόν Παράδεισο; Καί σεῖς θά τοῦ ἀπαντήσετε: Ναί, θά σᾶς τόν δείξω, καί θά περπατήσετε μαζί του πρός τή λόχμη μέ τίς φουντουκιές. Δέν μπορῶ νά διαβάσω τί θα γίνῃ μετὰ». Ἐγίνε σιωπή.

— Εἶναι πράγματι ἀλήθεια; ρώτησε ἡ ἄσπρη μουσελίνα.

Ἡ μάγισσα κούνησε τούς ὦμους. «Ἀπλῶς σᾶς λέω τί διαβάζω στό χέρι σας. Καλό ἀπόγευμα καί ἑξι πένες παρακαλῶ. Ναί, ἔχω ρέστα. Εὐχαριστῶ. Καλό ἀπόγευμα».

Ὁ Ντένις κατέβηκε ἀπό τόν πάγκο. Ἡ σημαία, δεμένη ἀδέξια καί στραβά στό στύλο τῆς τέντας,

κρεμόταν αξιολύπητη καθώς δέν φυσούσε καθόλου. «Νά μποροῦσα νά κάνω κι ἐγώ τέτοια πράγματα!», σκεφτόταν καθώς κουβαλοῦσε τόν πάγκο πίσω στήν τέντα τοῦ τσαγιού.

Ἡ Ἄννα καθόταν πίσω ἀπό ἓνα μακρύ τραπέζι καί γέμιζε ἄσπρα χοντρά φλυτζάνια ἀπό μιά μεγάλη τσαγιέρα. Μπροστά της βρισκόταν ἓνα κομψό δέμα τυπωμένα φύλλα. Ὁ Ντένις πῆρε ἓνα καί τό κοίταξε μέ στοργή. Ἦταν τό δικό του ποίημα. Εἶχαν τυπώσει πεντακόσια ἀντίτυπα καί τό φύλλο, σέ σχῆμα τέταρτο, φάνταζε πολύ ὁμορφο.

— Πούλησες πολλά; ρώτησε τάχα ἀδιάφορα.

Ἡ Ἄννα ἔγυρε τό κεφάλι της στό πλάι ἀποδοκιμαστικά. «Μόνο τρία μέχρι τώρα, δυστυχῶς. Ἀλλά δίνω ἓνα δωρεάν σέ ὅποιον ξοδεύει παραπάνω ἀπό ἓνα σελίνι γιά τσαί. Ἔτσι κυκλοφορεῖ».

Ὁ Ντένις δέν ἀπάντησε καί ἀπομακρύνθηκε ἀργά. Κοίταξε τό φύλλο στό χέρι του καί διάβασε μόνος του, βυθισμένος καθώς προχωροῦσε:

«Τούτη τή μέρα μέ τούς «γύρους» καί τίς κούνιες,
Τά βάρη καί τή σκοποβολή, τό ρίζιμο τῶν κρίκων
Τίς τσουληθρες, τά σκιάχτρα πού πρέπει νά σκοπεύ-
σουμε, νά πέσουν κάτω,
Καί ὅλες τίς μικροχαρές

τοῦ πανηγυριοῦ, ἐσεῖς τῇ λέτε σχόλη;
Γιορτή; Μά χάρτινες μύτες
Μισομύρισαν τά ψεύτικα τριαντάφυλλα
Τῶν ὀλοστρόγγυλων Βενετσιάνικων παρειῶν,
Σέ κάθε καρναβάλι καί μάσκες θά γελοῦσαν
Μέ πράγματα πού τό γυμνό ἀπό ντροπή πρόσωπο
Θά κοκκίνιζε, καί ὅλοι θά γελοῦσαν ὀίχως νά σκέ-
φτονταν τήν κατηγορία.
Γιορτή; Μά ὁ Γάλλος ἔκανε παράσταση
Μ' ἐλέφαντες σέ ὁρόμο ἀέρινο.
Τό μεγάλο ζῶο τότε περπάτησε στό τεντωμένο σκοινί
Καί στό τσίρκο ἄντρες ὀπλισμένοι
Μαχαίρωσαν τήν πατρίδα γιά σπόρ καί πέθαναν
Γιά νά σπάσουν ἐκείνη τήν ἀνία τῶν προσταγῶν πού κάνουν
Φυλακή τήν κάθε μέρα τήν ἐργάσιμη,
Ὅπου ὅλοι νά μοχθοῦν πρέπει καί νά ὑπακοῦνε.
Τραγουδῆστε τῇ Γιορτῇ! Δέν ξέρετε
Πῶς ἐλεύθεροι νά εἰστε. Τό Ρώσικο χιόνι
Ἄνοιξε μέ ὀλοκόκκινο αἶμα πού τά τριαντάφυλλά του
ἄπλωσαν
Πέταλα ἀχνοῦ, ἀχνοῦ κόκκινου
Πού πέθαναν ξανά στό χιόνι,
στό χιόνι τό παρθενικό· κι ἄντρες
Ἀπ' ὅλα τ' ἀρχαῖα τά δεσμά ἐλευθερώθηκαν,
Τό νόμο τόν παλιό, τό παλιό ἔθιμο καί τό παλιό
«πιστεύω»,

Τό παλιό δίκιο καί τό ἄδικο ἐκεῖ πέθαναν αἱμορραγώντας:

Ὁ παγωμένος ἀέρας δέχτηκε τήν ἀναπνοή τους,
Μικρό καπνό πού διαλύθηκε.

Καί γύρω τους ἐκεῖ πού κείτονταν

Τό χιόνι ἔβγαζε τριαντάφυλλα. Τό αἷμα ἐκεῖ,
Ἐνα φλογάτο κόκκινο λουλούδι, τό μόνο πανηγύρι.

Τραγουδήστε τή Γιορτή! Κάτω ἀπ' τό Δέντρο

Τῆς Ἀθωότηας καί τῆς Ἐλευθερίας,

Ἡ Χάρτινη Μύτη κι ἡ Κόκκινη Κονκάρδα

Χορεύουν μέσ' στή μαγική σκιά

Πού τούς μεθάει καί τούς κάνει εὐτυχισμένους,
δυνατούς

Γιά νά γελοῦν, νά τραγουδοῦν τό γιορτινό τραγούδι.

«Ἐλεύθεροι, ἐλεύθεροι!..»

Μά ἡ Ἰχώ ἀπαντάει

Ἀχνά στούς γελαστούς χορευτές,

«Ἐλεύθεροι», κι ἀχνά γελάει, κι ἀκόμη

Στῶν λόφων τά κοιλώματα

Πιό – ἀχνά γελάει – καί ψιθυρίζει, «Ἐλεύθεροι»,

Ξέψυχα, ὥσπου χάνεται:

«Ἐλεύθεροι» καί τό γέλιο χάνεται...

Τραγουδήστε τή Γιορτή, τραγουδήστε τή Γιορτή!»

Δίπλωσε τό χαρτί προσεκτικά καί τό ἔβαλε στήν τσέπη του. Αὕτῃ ἡ ἱστορία εἶχε τήν χάρη της. Σίγου-

ρα, σίγουρα! 'Αλλά πόσο δυσάρεστα μύριζε τό πλήθος! 'Αναψε τσιγάρο. Προτιμούσε τή μυρωδιά από τίς ἀγελάδες. Πέρασε από τήν πύλη του πάρκου στόν κήπο. 'Η πισίνα ἦταν τό κέντρο τοῦ θορύβου καί τῆς δράσης.

— Δεύτερος γύρος στό πρωτάθλημα νεαρῶν γυναικῶν!

Ἦταν ἡ εὐγενική φωνή τοῦ Χένρυ Γουίμπους. Ἐνα πλήθος ἀπό στιλπνές σάν φώκιες σιλουέτες μέ μαῦρα μαγιώ τόν εἶχαν περικυκλώσει. Τό γκρίζο καπέλο του, λεῖο, στρογγυλό καί ἀκίνητο μέσα σέ μιά κινούμενη θάλασσα, ἦταν μιά νησίδα ἀριστοκρατικῆς ἡρεμίας.

Κρατώντας τά γυαλιά του μέ σκελετό ἀπό ταρταρούγα μιά δυό Ἴντσες μακριά ἀπ' τά μάτια του, διάβαζε φωναχτά ὀνόματα ἀπό μιά λίστα.

— Δεσποινίς Ντόλλυ Μάιλς, δεσποινίς Ρεβέκκα Μπάλιστερ, δεσποινίς Ντόρις Γκέιμπελ...

Πέντε νεαρές στάθηκαν σέ σειρά στήν ἄκρη τοῦ νεροῦ. 'Από τίς τιμητικές τους θέσεις στήν ἄλλη ἄκρη τῆς πισίνας ὁ γερο-λόρδος Μόλυν καί ὁ κ. Κάλμυ κοίταζαν μέ ζωηρό ἐνδιαφέρον.

Ὁ Χένρυ Γουίμπους σήκωσε τό χέρι του. Ἐγινε σιγή ἀναμονῆς. «Ὅταν πῶ "Μάρς", ξεκινᾶτε. Μάρς!» εἶπε. Ἀκούστηκε ἓνα σχεδόν ταυτόχρονο πλατσούρισμα.

Ὁ Ντένις προχώρησε σπρώχνοντας ἀνάμεσα στούς

Θεατές. Κάποιος τόν τράβηξε από τό μανίκι: γύρισε καί κοίταξε. Ήταν ή γριά κ. Μπάτζ.

— Χαίρομαι πολύ πού σ'ας ξαναβλέπω, κ. Στόουν, είπε μέ τήν πλούσια βραχνή της φωνή. Λαχάνιαζε λιγάκι καθώς μιλούσε, σάν σκυλάκι μέ δύσπνοια. Ή κ. Μπάτζ ήταν εκείνη πού, όταν διάβασε στήν έφημερίδα «Ντέιλι Μίρор» ότι ή κυβέρνηση είχε ανάγκη από κουκούτσια ροδάκινων — ποτέ δέν έμαθε τί τούς χρειάζονταν — άρχισε νά μαζεύει κουκούτσια ροδάκινων στά πλαίσια μιās περιέργης προσφοράς της γιά τόν πόλεμο. Είχε τριάντα έξι ροδακινιές στόν περιφραγμένο μέ τοίχο κήπο της, καί τέσσερα θερμοκήπια γιά τεχνητή παραγωγή έτσι, ώστε μπορούσε νά τρώει ροδάκινα πράγματι όλο τό χρόνο. Τό 1916 έφαγε 4200 ροδάκινα κι έστειλε τά κουκούτσια στήν κυβέρνηση. Τό 1917 οί στρατιωτικές άρχές κάλεσαν γιά κατάταξη τρεις από τούς κηπουρούς της. Γι' αυτόν τόν λόγο, σύν τό γεγονός ότ' ή χρονιά ήταν κακή γι' αυτού του είδους τά δέντρα, εκείνη τήν κρίσιμη περίοδο τών έθνικων δυσκολιών, κατάφερε νά φάει μόνο 2900 ροδάκινα. Τό 1918 ήταν καλύτερο, γιατί από τήν 1η Ίανουαρίου μέχρι τήν ήμέρα τής ανακωχής, έφαγε 3300 ροδάκινα. Μετά τήν ανακωχή χαλάρωσε τίς προσπάθειές της. Τώρα δέν έτρωγε πάνω από δυό τρία ροδάκινα τήν ήμέρα. Παραπονιόταν ότι ό οργανισμός της είχε ταλαιπωρηθεί. Άλλά υπέφερε γιά καλό σκοπό.

Ὁ Ντένις ἀπάντησε στό χαιρετισμό της μ' ἕναν ἀκαθόριστο κι εὐγενικό θόρυβο.

— Εἶναι τόσο ὁμορφο νά βλέπεις τούς νέους νά τό ρίχνουν ἔξω, συνέχισε ἡ κ. Μπάτζ. «Καί τούς γέρους ἐπίσης τό ἴδιο. Κοίτα τό γερο-λόρδο Μόλυν καί τόν ἀγαπητό κ. Κάλμου. Δέν εἶναι θαυμάσιο νά τούς βλέπεις νά διασκεδάζουν;»

Ὁ Ντένις κοίταξε. Δέν ἦταν σίγουρος πόσο θαυμάσιο ἦταν ἐπιτέλους. Γιατί δέν πήγαιναν νά δοῦνε τίς σακουλοδρομίες; Ἐκεῖνη τή στιγμή, οἱ δύο ἡλικιωμένοι κύριοι ἦταν ἀπασχολημένοι: συνέχαιραν τή νικήτρια τοῦ ἀγώνα. Ἐμοιαζε πράξη ὑπερβολικῆς ἀφροσύνης, γιατί, στό κάτω κάτω, δέν εἶχε νικήσει παρά μόνο σ' ἕνα γύρο.

— Χαριτωμένη, ἔτσι δέν εἶναι; εἶπε βραχνά ἡ κ. Μπάτζ καί λαχάνιασε δύο τρεῖς φορές.

— Ναί, ἔγνεψε καταφατικά ὁ Ντένις. Δεκαεξάρα, λεπτή ἀλλά σέ ἡλικία γάμου, εἶπε μέσα του ὁ Ντένις καί σφήνωσε τή φράση στή μνήμη του σάν καλό λεκτικό δεῖγμα. Ὁ ἡλικιωμένος κ. Κάλμου εἶχε βάλει τά γυαλιά του γιά νά συγχαρεῖ τή νικήτρια καί ὁ λόρδος Μόλυν, γέρνοντας μπροστά, πάνω ἀπ' τό μπαστόνι του, ἔδειχνε τά μακριά, φιλντισένια του δόντια χαμογελώντας λιμασμένα.

— Ἐξάριετη ἐπίδοση, ἐξάριετη, ἔλεγε ὁ κ. Κάλμου μέ τή βαθιά φωνή του.

Ἡ νικήτρια μαζεύτηκε ἀμήχανα. Στεκόταν μέ τά χέρια πίσω στήν πλάτη της τρίβοντας νευρικά τό ἓνα πόδι πάνω στό ἄλλο. Τό θρεγμένο της μαγιώ ἔλαμπε, ἓνας κορμός ἀπό μαῦρο γυαλισμένο μάρμαρο.

— Πολύ καλή πράγματι, εἶπε ὁ λόρδος Μόλυν. Ἡ φωνή του ἔμοιαζε νά ἔρχεται ἀκριβῶς πίσω ἀπό τά δόντια του, μιά φωνή ὀδοντική. Ἦταν σά νά ἔχε ἀρχίσει ξαφνικά νά μιλάει ἓνας σκύλος. Χαμογέλασε πάλι, ὁ κ. Κάλμυ ἔφτιαξε πάλι τά γυαλιά του.

— Ὅταν πῶ «Μάρς», ξεκινᾶτε. Μάρς!

Πλάτς! Ὁ τρίτος γύρος εἶχε ἀρχίσει.

— Ξέρετε, ποτέ δέν μπόρεσα νά μάθω νά κολυμπῶ, εἶπε ἡ κ. Μπάτζ.

— Ἀλήθεια;

— Ἀλλά μποροῦσα νά ἐπιπλέω.

Ὁ Ντένις τή φαντάστηκε νά ἐπιπλέει, πάνω καί κάτω, πάνω καί κάτω σ' ἓνα μεγάλο πράσινο κῦμα. Μιά φουσκωμένη μαύρη κύστη: ὄχι, αὐτό δέν ἦταν καλό, δέν ἦταν καθόλου καλό. Μιά καινούρια νικήτρια δεχόταν συγχαρητήρια. Ἦταν ὑπερβολικά κοντόχοντρο. Ἡ προηγούμενη, ψηλή καί μέ ἀρμονικές συνεχεῖς καμπύλες ἀπό τά γόνατα ὡς τό στῆθος, ἦταν σάν Εὐᾶ τοῦ Κράναχ! αὐτή ἐδῶ ὅμως, αὐτή ἦταν σάν κακός Ροῦγκενς.

1. Lucas Cranach (1472-1553): Γερμανός ζωγράφος· οἱ φιγούρες καί οἱ σκηνές στά ἔργα του δένονται ἀδιάσπαστα μέ τό τοπίο.

— Μάρς — ξεκινᾶτε — μάρς! Ἡ εὐγενική ἐπίπεδη φωνή τοῦ Χένρυ Γουίμπους πρόφερε ἄλλη μιά φορά τίς ἴδιες λέξεις. Ἄλλη μιά ομάδα νεαρῶν ἔπεσε στό νερό.

Ἐχοντας κάπως κουραστεῖ μέ τό νά κρατάει τήν κουβέντα μέ τήν κ. Μπάτζ, ὁ Ντένις θυμῆθηκε μ' εὐγνωμοσύνη ὅτι τά καθήκοντά του τόν καλοῦσαν ἄλλου. Ἄνοιξε ὁρόμο σπρώχνοντας τούς θεατές καί προχώρησε στό μονοπάτι πού ἄνοιγε ανάμεσά τους. Σκεφτόταν πάλι, πώς ἡ ψυχὴ του ἦταν μιά χλωμή, διαφανὴς μεμβράνη, ὅταν ξαφνικά ἄκουσε μιά λεπτή, συριστική φωνή πού προφανῶς μιλοῦσε κάπου πάνω ἀπ' τό κεφάλι του, νά προσφέρει τή λέξη: «Ἀηδιαστικό!»

Σήκωσε τά μάτια του ἀπότομα. Τό μονοπάτι ὅπου βάδιζε περνοῦσε κάτω ἀπό μιά προεξοχή τοῦ τείχους πού σχηματίζεε τό κουρεμένο ἥμερο ἔλατο. Πίσω ἀπό ἓνα φράχτη ἀπό θάμνους, τό ἔδαφος ἀνέβαινε μέ ἀπότομη κλίση πρὸς τό κάτω μέρος τῆς θεράντας καί τοῦ σπιτιοῦ. Γιά κάποιον πού στεκόταν στό πάνω μέρος τοῦ ἐδάφους, ἦταν εὐκολο νά βλέπει πάνω ἀπ' τό σκουρόχρωμο φράγμα τῶν δέντρων. Κοιτάζοντας πρὸς τά πάνω, ὁ Ντένις εἶδε δύο κεφάλια νά ξεπροβάλλουν ἀπ' τόν φράχτη ἀκριβῶς ἀπό πάνω του. Ἀναγνώρισε τή σιδερένια μάσκα τοῦ κ. Μπόντιχαμ καί τό χλωμό, ἄχρωμο πρόσωπο τῆς γυναίκας του. Κοίταζαν πάνω ἀπ' τό κεφάλι του, πάνω ἀπ' τά κεφάλια τῶν

θεατῶν, τίς κολυμβήτριες στή λίμνη.

— Ἀηδιστικό, ἐπανελάβε ὁ κ. Μπόντιχαμ τονίζοντας ἐλαφρά τό συριστικό σ.

Ὁ ἐφημέριος ἔστρεψε τή σιδερένια του μάσκα πρὸς τό γαλάζιο τ' οὐρανοῦ. «Ὡς πότε;» Ξανακατέβα-σε τὰ μάτια του: ἔπεσαν πάνω στό περίεργο, γυρισμέ-νο πρὸς τὰ πάνω πρόσωπο τοῦ Ντένις. Ἐγινε μιά ἀπό-τομη κίνηση, καί ὁ κύριος καί ἡ κυρία Μπόντιχαμ ἐξα-φανίστηκαν πίσω ἀπό τό φράχτη.

Ὁ Ντένις συνέχισε τόν περίπατό του. Πέρασε ἀπό τό «γύρο», ἀπό τοὺς συνωστισμένους δρόμους τοῦ χω-ριοῦ μέ τίς τέντες. Ἡ μεμβράνη τῆς ψυχῆς του φτε-ρούγισε τρομαγμένη μέσα στό θόρυβο καί στά γέλια. Σ' ἓνα χῶρο περιφραγμένο ὀλόγυρα μέ σκοινί, ἡ Μαί-ρη ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν παιδικῶν ἀθλημάτων. Τά μικρά κάνανε σάν παλαβά γύρω της, βγάζοντας μι-κρές, διαπεραστικές φωνές. Ἄλλα στριμώχνονταν κολλημένα στίς φουστες καί στά παντελόνια τῶν γο-νιῶν τους. Τό πρόσωπο τῆς Μαίρης γυάλιζε ἀπ' τή ζέστη. Μέ τρομερή ἐνέργεια ξεκίνησε ἓνα ἀγώνισμα μέ-τρία-πόδια. Ὁ Ντένις τήν κοίταξε μέ θαυμασμό.

— Εἶσαι ὑπέροχη, τῆς εἶπε πλησιάζοντας ἀπό πίσω της καί ἀγγίζοντάς την στό μπράτσο. «Ποτέ μου δέν εἶδα τόση ἐνεργητικότητα».

Γύρισε πρὸς τό μέρος του τό στρογγυλό, κόκκινο καί τίμιο πρόσωπό της, σάν ἥλιος πού ἔδουε. Ἡ χρυσή

καμπάνα τῶν μαλλιῶν της κυμάτισε ἀπαλά καθώς κούνησε τό κεφάλι της, καί μ' ἓνα τρεμούλιασμα σταμάτησε.

— Ξέρεις, Ντένις, εἶπε μέ χαμηλή, σοβαρή φωνή, λαχανιάζοντας λιγάκι καθώς μιλοῦσε, «ξέρεις ὅτι ἐκεῖ πέρα εἶναι μιά γυναίκα πού ἔκανε τρία παιδιά σέ τριάντα ἓνα μῆνες;»

— Ἀλήθεια; εἶπε ὁ Ντένις κάνοντας ἀστραπιαίους ὑπολογισμούς μέ τό μυαλό του.

— Εἶναι φοβερό. Τῆς μίλησα γιά τή Μαλθουσιανή Ἑνωση. Πράγματι θά ἔπρεπε κανεῖς...

Ἀλλά μιά ξαφνική, βίαιη ἀνανέωση τοῦ μεταλλικοῦ οὐρλιαχτοῦ ἀνήγγειλε ὅτι κάποιος ἄλλος εἶχε νικήσει στόν ἀγώνα. Γι' ἄλλη μιά φορά ἡ Μαίρη ἔγινε τό κέντρο μιᾶς ἐπικίνδυνης δίνης. Ὁ Ντένις σκέφτηκε πώς ἦταν ὥρα νά φεύγει. Μπορεῖ νά τοῦ ζητοῦσαν κάτι νά κάνει ἂν ἔμενε περισσότερο.

Γύρισε πίσω πρός τό χωριό μέ τίς τέντες. Ἡ σκέψη τοῦ τσαγιοῦ γινόταν ὅλο καί πió ἐπίμονη μέσ στό μυαλό του. Τσαί, τσαί, τσαί. Ἀλλά ἡ τέντα γιά τό τσαί ἦταν ἀσφυκτικά γεμάτη. Ἡ Ἄννα, μέ μιά ἀσυνήθιστη ἔκφραση βλοσυρότητας στό ξαναμμένο της πρόσωπο, ἔβαλε μέ μανία τσαί ἀπ' τήν τσαγιέρα. Τό καφετί ὑγρό χυνόταν ἀδιάκοπα στά προτεινόμενα φλιτζάνια. Στήν πέρα ἄκρη τῆς τέντας, δυσοίωνα ἡ Πρισίλλα, μέ τό βασιλικό της καπέλο, ἐνθάρρυνε τούς

κατοίκους τοῦ χωριοῦ. Σέ μιά στιγμιαία μείωση τοῦ θορύβου, ὁ Ντένις ἄκουσε τό βαθύ, εὐθυμο γέλιο της καί τήν ἀντρική φωνή της. Σίγουρα, εἶπε στόν ἑαυτό του, αὐτός δέν ἦταν χῶρος γιά κάποιον πού ἤθελε τσαί. Στάθηκε ἀναποφάσιτος στήν εἴσοδο τῆς τέντας. Ξαφνικά, τοῦ ἤρθε μιά ὠραία ιδέα: ἂν πήγαινε πίσω στό σπίτι, κρυφά δίχως νά τόν πάρουν εἰδῆση, ἂν νυχοπερπατοῦσε ὡς τήν τραπεζαρία καί, ἀθόρυβα, ἄνοιγε τήν πόρτα τοῦ ντουλαπιοῦ, ἂ, τότε! στό ὄροσερό βάθος του μέσα θά ἔβρισκε μπουκάλια καί τό εἰδικό σιφονάκι ἓνα μπουκάλι κρυστάλλινο τζίν κι ἓνα τέταρτο σόδα καί μετά, γιά τίς κουπες πού μεθᾶνε καί σκορπᾶνε εὐθυμία....

Ἕνα λεπτό ἀργότερα βάδιζε ζωηρά πρὸς τό σπίτι ἀνεβαίνοντας ἀπό τό σκιερό μονοπάτι τῶν ἐλάτων. Μέσα στό σπίτι ἦταν ὑπέροχα, ἤσυχα καί ὀροσερά. Κρατώντας μέ προσοχή τό καλογεμισμένο του ποτήρι, πῆγε στή βιβλιοθήκη. Ἐκεῖ, μέ τό ποτήρι στή γωνία τοῦ τραπεζιοῦ, δίπλα του, βολεύτηκε σέ μιά πολυθρόνα μ' ἓναν τόμο τοῦ Σαίν-Μπέβ. Θεωροῦσε ὅτι τίποτε δέν καταστάλαζε καί καταπράυνε τά ταραγμένα πνεύματα, σάν τίς «Συνομιλίες τῆς Δευτέρας». Ἐκείνη ἡ διαφανής, δική του μεμβράνη εἶχε πληγεῖ σκαιά ἀπό τίς συγκινήσεις τοῦ ἀπογεύματος: τῆς χρειάζόταν ἀνάπαυση.

28

Μέ τή δύση, τό πανηγύρι ἔγινε πió ἥσυχο. Ἦταν ὥρα ν' ἀρχίσει ὁ χορός. Στή μιά πλευρά τοῦ χωριοῦ μέ τίς τέντες, ξεχώριζε ἓνας χῶρος μέ σκοινί γύρω γύρω. Λάμπες ἀσετυλίνης κρέμονταν ὀλόγυρα σέ στύλους, ρίχνοντας ἓνα ἔντονο ἄσπρο φῶς. Στή μιά γωνία καθόταν ἡ μπάντα καί, ὑπάκουοι στά γραντζουνίσματα καί στά φυσήματά της, κάπου διακόσιοι τριακόσιοι χορευτές ποδοπατιούντουσαν πάνω στό στεγνό χῶμα τσαλαπατώντας τή χλόη μέ τά παπούτσια τους. Γύρω ἀπ' αὐτό τό κομμάτι, τό φωτεινό σάν μέρα, τό ζωντανό ἀπό κίνηση καί θόρυβο, ἡ νύχτα ἔμοιαζε ὑπερφυσικά σκοτεινή. Δέσμες ἀπό φῶς ἔφταναν ὡς ἔξω στό σκοτάδι, καί πότε πότε, μιά μοναχική φιγούρα ἢ ἓνα ζευγάρι ἐραστῶν ἀγκαλιασμένο διέσχιζε τό φωτερό πελάδι, κάνοντας ὀρατή τήν παρουσία τους μέσα στή λάμψη. Ἐπειτα ξαναχάνονταν τό ἴδιο γρήγορα καί ξαφνικά, ὅπως εἶχαν ἐμφανιστεῖ.

Ὁ Ντένις στεκόταν στήν εἴσοδο τοῦ περιφραγμένου χώρου καί παρατηροῦσε τό πλῆθος πού ταλαντευόταν σέρνοντας τά πόδιλ του. Ἡ ἀργή δίνη ἔφερνε καί ξανάφερνε τά ζευγάρια μπροστά του σά νά τά ἐπιθεωροῦσε. Νά ἡ Πιρσίλλα πού φοροῦσε ἀκόμη τό βασιλικό της καπέλο κι ἐνθάρρυνε τούς ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ, χορεύοντας μέ κάποιον ἀπό τούς ἐνοικιαστές

κτηματίες. Νά και ό λόρδος Μόλυν πού είχε μείνει και στό πρόχειρο λιτό γεῦμα — τό δεῖπνο εκείνης τῆς γιορτινῆς μέρας. Πατοῦσε στό ἓνα πόδι τρικλίζοντας μέ μιά τρομοκρατημένη καλλονή τοῦ χωριοῦ και τά λυγισμένα γόνατά του ἦταν πιό ἐπικίνδυνα και ἀσταθή ἀπό ποτέ. Ὁ κ. Σκόγκαν χοροπηδοῦσε μέ μιάν ἄλλη ώραία. Ἡ Μαίρη ἦταν στήν ἀγκαλιά ενός νεαροῦ χωρικοῦ ἡρωικῶν διαστάσεων. Τόν κοίταζε και, ἀπ' ὅσο μπορούσε νά δεῖ ό Ντένις, μιλοῦσε πολύ σοβαρά. Γιά ποió θέμα ἄραγε; ἀναρωτήθηκε. Ἴσως γιά τή Μαλθουσιανή Ἑνωσι. Καθισμένη στή γωνία ἀνάμεσα στήν ὀρχήστρα, ἡ Τζένυ ἔκανε θαύματα δεξιολεχνίας μέ τά ντράμς. Τά μάτια της ἔλαμπαν, χαμογελοῦσε μόνη της. Μιά ολόκληρη ὑπόγεια ζωή ἔμοιαζε νά ἐκφράζεται μέσ' ἀπ' αὐτά τά δυνατά ράτ-τάτ, αὐτά τά μακριά γυρίσματα και τούς ἤχους τοῦ τυμπάνου. Καθώς τήν κοίταζε, ό Ντένις θυμήθηκε μέ θλίψη τό κόκκινο σημειωματάριο. Ἀναρωτήθηκε τί εἶδους φιγούρα παρουσίαζε τώρα. Ὅμως ἡ θεά τῆς Ἄννας και τοῦ Γκομπώ πού γλίστρησαν μπροστά του χορεύοντας — ἡ Ἄννα μέ τά μάτια της σχεδόν κλειστά, σά νά κοιμόταν στά στιβαρά φτερά τῆς κίνησης και τῆς μουσικῆς — διέλυσε αὐτές τίς ἔννοιες. «Ἄρσεν και θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς»... Νά τους, ἡ Ἄννα και ό Γκομπώ και μιά ἑκατοστή ἄλλα ζευγάρια, ὅλα χορεύοντας ἀρμονικά στόν παλιό σκοπό τοῦ «ἄρσεν και θῆλυ ἐποίησεν αὐ-

τούς». Ὁ Ντένις ὅμως καθόταν παράμερα. Μόνο αὐτός δέν εἶχε τό ἀντίθετο του πού θά τόν συμπλήρωνε. Ὅλοι ἦταν ζευγαρωμένοι· ἐκτός ἀπ' αὐτόν, ὅλοι ἐκτός ἀπ' αὐτόν...

Κάποιος τόν ἄγγιξε στόν ὦμο καί σήκωσε τά μάτια του. Ἦταν ὁ Χένρυ Γουίμπους.

— Δέν σοῦ ἔδειξα ποτέ τούς δρύινοὺς ἀποχετευτικούς μας σωλῆνες, εἶπε. Μερικοὺς ἀπ' αὐτούς τούς βρήκαμε μέ τίς ἀνασκαφές καί εἶναι ἐδῶ κοντά. Θά 'θελες νά 'ρθεις νά τούς δεῖς;

Ὁ Ντένις σηκώθηκε καί βγήκαν μαζί ἔξω στό σκοτάδι. Ἡ μουσική ἀκουγόταν πιό σιγανή πίσω τους. Μερικές ἀπ' τίς ψηλότερες νότες εἶχαν χαθεῖ τελείως. Τό τυμπάνισμα τῆς Τζένυς καί τό σταθερό πριόνισμα τῶν μπάσων συνέχισε ν' ἀντηχεῖ στ' αὐτιά τους δίχως σκοπό καί νόημα. Ὁ Χένρυ Γουίμπους σταμάτησε.

— Ἐδῶ εἴμαστε, εἶπε καί, βγάζοντας ἓνα φακό ἀπό τήν τσέπη του, ἔρριξε μιά χλωμή ἀκτίνα πάνω σέ δύο τρία μαυρισμένα κομμάτια κορμοῦ δέντρου, σκαμμένα ἔτσι ὥστε νά μοιάζουν μέ σωλῆνες, πού κείτονταν ἔρημα καί θλιβερά στό ἔδαφος.

— Πολύ ἐνδιαφέρον, εἶπε ὁ Ντένις μέ ἓνα μᾶλλον χλιαρό ἐνθουσιασμό.

Κάθισαν κάτω στό γρασίδι. Μιά χλωμή λευκή ἀνταύγεια πού ὑψωνόταν πίσω ἀπό μιά συστάδα δέν-

τρων φώτιζε τήν πίστα. Ἡ μουσική ἀκουγόταν σάν ἓνας κατασιγασμένος ρυθμικός παλμός.

— Θά εἶμαι εὐτυχής, εἶπε ὁ Χένρυ Γουίμπους, ὅταν ἐπιτέλους τελειώσει αὐτή ἡ ἱστορία.

— Τό πιστεύω αὐτό.

— Δέν ξέρω γιατί, συνέχισε ὁ κ. Γουίμπους, ἀλλά τό θέαμα τῶν συνανθρώπων μου σέ κατάστασῃ ἀναταραχῆς, μοῦ γεννάει κάποια κούραση μᾶλλον, παρά εὐθυμία καί ἔξαψῃ. Γεγονός εἶναι ὅτι αὐτά δέν μέ πολυενδιαφέρουν. Δέν εἶναι τοῦ ἐπιπέδου μου. Μέ καταλαβαίνεις; Γιά παράδειγμα, ποτέ δέν θά ἔνιωθα μεγάλο ἐνδιαφέρον γιά μιᾷ συλλογή γραμματοσήμων. Γιά τούς πριμιτίφ ἢ γιά βιβλία τοῦ δέκατου ἑβδόμου αἰῶνα, μάλιστα. Εἶναι τοῦ ἐπιπέδου μου. Ἀλλά τά γραμματόσημα, ὄχι. Δέν ξέρω ἀπολύτως τίποτε γι' αὐτά. Δέν εἶναι γιά μένα. Δέν μ' ἐνδιαφέρουν, δέν μέ συγκινοῦν καθόλου. Τό ἴδιο κάπως συμβαίνει καί μέ τούς ἀνθρώπους, φοβᾶμαι. Νιώθω πιό ἄνετα μ' αὐτούς τούς σωληνες. Τίναξε τό κεφάλι του στό πλάι πρὸς τή μεριά τῶν κούφινων κορμῶν. «Τό πρόβλημα μέ τούς ἀνθρώπους καί μέ τά πράγματα τοῦ παρόντος, εἶναι ὅτι ποτέ δέν ξέρουμε τίποτε γι' αὐτά. Τί ξέρω ἐγώ ἀπό σύγχρονη πολιτική; Τίποτε. Τί ξέρω γιά τούς ἀνθρώπους πού βλέπω γύρω μου; Τίποτε. Τί σκέπτονται γιά μένα ἢ γιά τό ὁτιδήποτε ἄλλο στόν κόσμον, τί θά κάνουν σέ πέντε λεπτά, εἶναι πράγματα

πού δέν μπορῶ νά μαντέψω. Ἀπ' ὅσο ξέρω, θά μποροῦσες, ξαφνικά, νά ὀρμήσεις καί τήν ἐπόμενη στιγμή νά μέ δολοφονήσεις».

— Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε, εἶπε ὁ Ντένις.

— Ἀλήθεια, συνέχισε ὁ κ. Γουίμπους, τά λίγα πού ξέρω γιά τό παρελθόν σου εἶναι σίγουρα καθησυχαστικά. Ἀλλά δέν ξέρω τίποτα γιά τό παρόν σου καί, οὔτε ἐσύ οὔτε ἐγώ, γνωρίζουμε τίποτα γιά τό μέλλον σου. Εἶναι τρομερό: ἀνάμεσα στούς ζωντανούς ἀνθρώπους οἱ δοσοληψίες μας γίνονται μέ ἄγνωστες καί ἀνεξερεύνητες δυνάμεις. Μποροῦμε μόνο νά ἐλπίζουμε ὅτι κάτι θ' ἀνακαλύψουμε ἀπ' αὐτές μέσα ἀπό μιά μακριά σειρά δυσάρεστων καί πληκτικῶν ἀνθρώπινων ἐπαφῶν, πού συνεπάγονται τρομερή σπατάλη χρόνου. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τά τρέχοντα γεγονότα. Πῶς μπορῶ ν' ἀνακαλύψω ὅτιδήποτε γι' αὐτά, ἂν δέν ἀφιερῶσω χρόνια ὁλόκληρα στήν πιό ἐξαντλητική μελέτη ἀπό πρῶτο χέρι, πού προϋποθέτει, ἄλλη μιά φορά, ἕναν ἀτέλειωτο ἀριθμό ἐνοχλητικῶν ἐπαφῶν; Ὅχι, δῶστε μου τό παρελθόν. Δέν ἀλλάζει: εἶναι ὅλο ἐκεῖ, ξεκάθαρο καί μπορεῖς νά τό γνωρίσεις ἄνετα, μέ εὐπρέπεια καί, κυρίως, κατ' ἰδίαν, μέ τό διάβασμα. Ἀπό τό διάβασμα, ξέρω ἕνα σωρό πράγματα γιά τόν Καίσαρα Βοργία, γιά τόν ἅγιο Φραγκίσκο, γιά τόν δόκτορα Τζόνσον. Λίγες βδομάδες ἦταν ἀρκετές γιά νά κάνω πλήρη τή γνωριμία μου μ' αὐτούς τούς ἐνδιαφέροντες

χαρακτήρες καί γλίτωσα καί τήν κουραστική καί μισητή διαδικασία νά τούς γνωρίσω προσωπικά, πράγμα πού θά 'πρεπε νά κάνω ἄν ζοῦσαν τώρα. Πόσο χαρούμενη καί υπέροχη θά 'ταν ἡ ζωή ἄν μπορούσε κανείς ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό τίς ἀνθρώπινες ἐπαφές! Ἴσως στό μέλλον, ὅταν οἱ μηχανές φτάσουν σέ κατάσταση τελειότητας — γιατί ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι, ὅπως ὁ Γκόντουιν καί ὁ Σέλλεϋ, θερμός υποστηρικτής τῆς τελειότητας, τῆς τελειότητας τῶν μηχανῶν — τότε ἴσως θά εἶναι δυνατό, γι' ὅσους σάν ἐμένα τό ἐπιθυμοῦν νά ζοῦν σέ μιά ἀξιοπρεπή ἀπομόνωση, τριγυρισμένοι ἀπό τή λεπτή προσοχή τῶν σιωπηλῶν καί χαριτωμένων μηχανῶν, ἀπόλυτα ἀσφαλεῖς ἀπό ὅποιαδήποτε ἀνθρώπινη περεῖσδυση. Εἶναι ὁμορφη αὕτη ἡ σκέψη.

— Ὁμορφη, συμφώνησε ὁ Ντένις. Ἀλλά τί θά γίνεи μέ τίς ἐπιθυμητές ἀνθρώπινες ἐπαφές, ὅπως ἡ ἀγάπη καί ἡ φιλία;

Ἡ μαύρη σιλουέτα στό σκοτάδι κούνησε τό κεφάλι της.

— Ἡ ἱκανοποίηση ἀκόμη καί σ' αὐτές τίς ἐπαφές υπερτονίζεται, εἶπε ἡ εὐγενική ἐπίπεδη φωνή. « Ἀμφιβάλλω ἄν ἐξιώνονται μέ τήν ἱκανοποίηση ἀπό τό διάβασμα καί τή μελέτη. Στό παρελθόν, δόθηκε τόσο μεγάλη ἀξία στίς ἀνθρώπινες ἐπαφές — μόνο καί μόνο γιατί τό διάβασμα δέν ἦταν κοινό προσόν καί γιατί τά βιβλία ἦταν σπάνια καί ἡ ἀναπαραγωγή τους δύσκο-

λη. Πρέπει νά θυμᾶσαι ὅτι ὁ κόσμος μόλις πού ἀρχίζει νά γίνεται ἐγγράμματος. Καθώς τό διάβασμα γίνεται ὅλο καί πιά πολύ συνήθεια, καί ἐξαπλώνεται, ἕνας ὁλοένα αὐξανόμενος ἀριθμός ἀνθρώπων θ' ἀνακαλύψει ὅτι τά βιβλία θά τούς δώσουν ὅλες τίς χαρές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς χωρίς καμιᾶ ἀπ' αὐτές τίς ἀνυπόφορες ὀχληρότητες. Τώρα οἱ ἄνθρωποι, ψάχνοντας γιά ἱκανοποίηση, φυσικά ἔχουν τήν τάση νά μαζεύονται σέ μεγάλες ἀγέλες καί νά κάνουν θόρυβο. Στό μέλλον ἡ φυσική τους τάση θά εἶναι νά ἀναζητοῦν μοναξιά καί ἡσυχία. Τά βιβλία εἶναι ἡ κατάλληλη μελέτη τοῦ ἀνθρώπινου γένους».

— Μερικές φορές νομίζω ὅτι ἴσως νά 'ναι κι ἔτσι, εἶπε ὁ Ντένις. Ἀναρωτιόταν ἂν ἡ Ἄννα καί ὁ Γκομπώ χόρευαν μαζί ἀκόμη.

— Ἀντί γι' αὐτό, εἶπε ὁ κ. Γουίμπους μ' ἕναν ἀναστεναγμό, «πρέπει νά πάω νά δῶ ἂν ὅλα πᾶνε καλά στήν πίστα». Σηκώθηκαν κι ἄρχισαν νά περπατᾶνε ἀργά πρὸς τή μεριά τῆς λευκῆς λάμπης. «Ἄν ὅλοι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶχαν πεθάνει», συνέχισε ὁ Χένρυ Γουίμπους, «τούτη ἡ γιορταστική ἐκδήλωση θά 'ταν ὑπερβολικά εὐχάριστη. Τίποτε δέν θά 'ταν πιά εὐχάριστο ἀπό τό νά διαβάζεις σ' ἕνα καλογραμμένο βιβλίο γιά ἕνα χορό στό ὑπαιθρο πού ἔγινε ἕναν αἰῶνα πρίν. Τί χαριτωμένο! θά λέγαμε. Πόσο ὁμορφο καί διακεδαστικό! Ἀλλά ὅταν ὁ χορός γίνεται σήμερα, ὅταν

βρίσκεται κανείς ανακατεμένος ό ίδιος στό θέμα, τότε βλέπει τά πράγματα κάτω από τό πραγματικό τους φώς. Καταλήγει νά είναι άπλώς αυτό τό πράγμα». Κυμάτισε τό χέρι του πρός τή λάμψη τής άσετυλίνης. «Στά νιάτα μου», συνέχισε μετά από μιά παύση, «βρέθηκα μπλεγμένος, μάλλον τυχαία, σέ μιά όλόκληρη άλυσίδα από τίς πιό φαντασμαγορικές έρωτικές έντριγκες. Ένας συγγραφέας θά μπορούσε νά 'χε κάνει τήν τύχη του άπ' αυτές. Ακόμη κι εγώ, άν σου 'λεγα, μέ τόν πεζό μου τρόπο τίς λεπτομέρειες αυτών των περιπετειών, θά τά 'χανες μ' αυτό τό τόσο ρομαντικό παραμύθι. Αλλά σέ διαβεβαιώνω πώς όταν συμβαίνανε όλες αυτές οί ρομαντικές περιπέτειες, έμένα δέν μου φαινόntonσαν περισσότερο συναρπαστικές από ένα όποιοδήποτε άλλο περιστατικό τής ζωής. Τό νά σκαρφαλώσω τή νύχτα μέ μιά άνεμόσκαλα στό παράθυρο του δεύτερου ορόφου ενός παλιού σπιτιού στό Τολέδο μου φαινόταν — τήν ώρα πού έπιχειρούσα αυτό τό μάλλον δύσκολο κατόρθωμα — κάτι τόσο προφανές, τόσο δεδομένο, τόσο, πώς νά στό πω, τόσο καθημερινό, όπως τό νά πάρω τό τραίνο στίς 8.52' από τό Σάρμπιτον γιά νά πάω στή δουλειά τή Δευτέρα τό πρωί. Οί περιπέτειες καί τό ρομάντσο παίρνουν τίς περιπετειώδεις καί ρομαντικές τους διαστάσεις μόνο από δεύτερο χέρι. Όταν τίς ζεις, δέν είναι παρά ένα κομμάτι τής ζωής σάν όλα τ' άλλα. Στή λογοτεχνία

παρουσιάζονται χαριτωμένες, ὅπως θά παρουσιαζόταν καί τοῦτος ὁ φρικτός χορός ἄν γιορτάζαμε τά τριακόνσια του χρόνια». Εἶχαν φτάσει στήν εἴσοδο τοῦ περιφραγμένου χώρου καί στάθηκαν προσπαθώντας νά συνηθίσουν τά μάτια τους στό ἐκτυφλωτικό φῶς. «Ἄ, νά γιορτάζαμε καί μεῖς!» πρόσθεσε ὁ Χένρυ Γουίμπους.

Ἡ Ἄννα καί ὁ Γκομπώ χόρευαν ἀκόμη μαζί.

29

Ἦταν περασμένες δέκα. Οἱ χορευτές εἶχαν πιά διαλυθεῖ κι ἔσβησαν τά τελευταῖα φῶτα. Αὖριο οἱ τέντες θά ἔβγαιναν, ὁ «γύρος» θά διαλυόταν καί θά ἔμπαινε σέ φορτηγά γιά νά τόν πάρουν. Θά ἔμενε μόνο μιᾷ ἔκταση ἀπό πατημένο γρασίδι, ἓνα ταλαίπωρο καφετί μπάλωμα πάνω στή μεγάλη πράσινη ἔκταση τοῦ πάρκου.

Δύο φιγούρες εἶχαν ξεμείνει στήν ἄκρη τῆς λίμνης.

— Ὅχι, ὄχι, ὄχι, ἔλεγε ἡ Ἄννα μέ λαχανιασμένο ψίθυρο, γέρνοντας πίσω καί στρέφοντας τό κεφάλι της δεξιά κι ἀριστερά, προσπαθώντας νά ἀποφύγει τά φιλιὰ τοῦ Γκομπώ. «Ὅχι, σέ παρακαλῶ, ὄχι». Ἡ ὑψωμένη φωνή της εἶχε γίνει προστακτική.

Ὁ Γκομπώ χαλάρωσε κάπως τό ἀγκάλιασμά του.

— Γιατί όχι; είπε. «Θά τό κάνω».

Μέ μιά ξαφνική προσπάθεια ή Άννα έλευθερώθηκε.

— Δέν θά τό κάνεις, του είπε. «Προσπάθησες νά μ' έκμεταλλευτείς μέ τόν πιό άδικο τρόπο».

— Νά σ' έκμεταλλευτώ μέ τόν πιό άδικο τρόπο; έκανε σάν ήχώ ό Γκομπώ μέ πραγματική έκπληξη.

— Ναί, μέ τόν πιό άδικο τρόπο. Μου έπιτίθεται μετά από χορό δύο ώρων κι ένώ ακόμη είμαι σάν μεθυσμένα από τήν κίνηση καί τό κεφάλι μου είναι άδειο καί γιά μυαλό έχω ένα ρυθμικό σώμα. Είναι τό ίδιο άσχημο σά νά κάνεις έρωτα σέ κάποιον πού τόν έχεις ναρκώσει ή μεθύσει.

Ό Γκομπώ γέλασε μέ θυμό. «Πές με λευκό δουλέμπορο καί τέλειωνε».

— Ευτυχώς, είπε ή Άννα, τώρα είμαι τελείως νηφάλια, κι άν ξαναπροσπαθήσεις νά μέ φιλήσεις θά τίς φᾶς στ' αυτιά.

Άντί ν' απαντήσει, ό Γκομπώ έκανε κάποιο θόρυβο ένοχλημένος. Απομακρύνθηκαν σιγά σιγά, ό ένας δίπλα στον άλλο.

— Αυτό πού μ' άρέσει στή ζωγραφική του Ντεγκά.... Η Άννα άρχισε νά μιλάει μέ τόν πιό αδιάφορο συζητητικό της τόνο.

— Ω, πού νά πάρει μέ τόν Ντεγκά! Ό Γκομπώ σχεδόν φώναζε.

Ἀπό κεῖ πού στεκόταν ἀκουμπισμένος στό παραπέτο τῆς βεράντας σέ κατάσταση ἀπόγνωσης, ὁ Ντένις τοὺς εἶχε δεῖ, δυό ἀχνές ῥιγοῦρες στό φεγγαρόφωτο, ἐκεῖ κάτω στήν ἄκρη τῆς λίμνης. Εἶχε δεῖ τήν ἀρχή ἀπό κάτι πού ἔμοιαζε μέ τό πιό παθιασμένο, ἀτέλειωτο ἀγκάλιασμα, καί βλέποντάς το εἶχε τραπεῖ σέ φυγή. Αὐτό παραῆταν, δέν μπορούσε νά τό ἀντέξει. Ἄλλη μιά στιγμή κι ἔνιωσε ὅτι θά ξέσπαγε σέ ἀσυγκράτητα δάκρυα.

Ὁρμησε σάν τυφλός μέσα στό σπίτι καί σχεδόν ἔπεσε πάνω στόν κ. Σκόγκαν, πού περπατοῦσε πάνω κάτω στό χόλ, καπνίζοντας τήν τελευταία του πίπα.

— Γεια σου! εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν πιάνοντάς τον ἀπό τό μπράτσο. Ζαλισμένος καί δίχως νά πολυκαταλαβαίνει τί κάνει καί πού βρίσκεται, ὁ Ντένις στάθηκε γιά μιά στιγμή σάν ὑπνοβάτης. «Τί συμβαίνει;» συνέχισε ὁ κ. Σκόγκαν. «Φαίνεται ἐνοχλημένος, στενοχωρημένος καί καταθλιμένος».

Ὁ Ντένις κούνησε τό κεφάλι του δίχως ν' ἀπαντήσει.

— Στενοχωρημένος γιά τό σύμπαν, ἔ; Ὁ κ. Σκόγκαν τόν χτύπησε φιλικά στό μπράτσο. «Τό ξέρω αὐτό τό αἶσθημα», εἶπε, «εἶναι τό πιό στενόχωρο σύμπτωμα. Ποιός ὁ λόγος γιά ὅλ' αὐτά; Ὅλα εἶναι ματαιότητα. Ποιός ὁ λόγος νά συνεχίσει κανείς νά λειτουργεῖ, ὅταν εἶναι καταδικασμένος νά χαθεῖ στό τέλος, μαζί

μέ τά πάντα; Ναί, ναί, ξέρω ἀκριβῶς πῶς αἰσθάνεσαι. Εἶναι πάρα πολύ δυσάρεστο ὅταν κανεῖς ἐπιτρέπει στόν ἑαυτό του νά νιώθει ἔτσι στενόχωρα. Ἀλλά γιατί νά τό ἐπιτρέπουμε στόν ἑαυτό μας; Στό κάτω κάτω, ὅλοι ξέρουμε ὅτι δέν ὑπάρχει ἔσχατο σημεῖο. Ἀλλά, καί πάλι, ποῦ εἶναι ἡ διαφορά;»

Στό σημεῖο αὐτό ξαφνικά ὁ ὑπνοβάτης ξύπνησε. «Τί;» εἶπε ἀνοιγοκλείνοντας τά μάτια του καί κοιτάζοντας κατσούφικα τό συνομιλητή του. «Τί;», Ὑστερα ξέφυγε καί ὄρμησε στίς σκάλες ἀνεβαίνοντας δύο δύο τά σκαλιά.

Ὁ κ. Σκόγκαν ἔτρεξε στή βάση τῆς σκάλας καί τοῦ φώναξε: «Δέν ὑπάρχει καμιά διαφορά καμιά. Ἡ ζωή εἶναι τό ἴδιο εὐθυμη πάντα, κάτω ἀπό ὅτιδῆποτε συνθῆκες, κάτω ἀπό ὅτιδῆποτε συνθῆκες», πρόσθεσε φωνάζοντας στό τέλος. Ἀλλά ὁ Ντένις δέν ἄκουγε πιά, εἶχε ἀπομακρυνθεῖ. Καί ν' ἄκουγε ὅμως, ἀπόψε τό μυαλό του ἦταν ἀδιαπέραστο ἀπό ὅποιαδῆποτε παρηγορητική φιλοσοφία. Ὁ κ. Σκόγκαν ξανάβαλε τήν πίπα ἀνάμεσα στά δόντια του καί ξανάρχισε νά βηματίζει, βυθισμένος στίς σκέψεις του. «Κάτω ἀπό ὅποι-εσδῆποτε συνθῆκες», ἐπανέλαβε μόνος του. Κατ' ἀρχήν ἐπρόκειτο γιά γραμματικό λάθος. Ἀλήθεια; Πράγματι, ἡ ἴδια ἡ ζωή εἶναι ἄραγε μιά ἀνταμοιβή; Ἀναρωτήθηκε. Ὅταν κάηκε ὅλος ὁ καπνός κι ἡ πίπα του ἄρχισε νά μυρίζει περίεργα, ἤπιε ἕνα τζίν καί

πῆγε γιά ὕπνο. Σέ δέκα λεπτά κοιμόταν βαθιά, τόν ὕπνο τοῦ δικαίου.

Ὁ Ντένις γοῦθηκε μηχανικά καί, φορώντας τίς λουλουδάτες του μεταξωτές πυτζάμες γιά τίς ὁποῖες δίκαια περηφανευόταν, εἶχε πέσει μπρούμυτα στό κρεβάτι. Πέρασε ὥρα ἀρκετή. Ὅταν, τέλος, σήκωσε τά μάτια του, τό κερί πού τό εἶχε ἀφήσει ἀναμμένο στό κομοδίνο εἶχε καεῖ ὅλο ὡς τή βάση του. Κοίταξε τό ρολόι του: ἦταν σχεδόν μιáμιση. Τό κεφάλι του πονοῦσε, ἦταν σάν κάποιος νά εἶχε χτυπήσει ἀπό πίσω τά στεγνά, ἄυπνα μάτια του καί τό αἷμα χτυποῦσε στ' αὐτιά του σάν τύμπανο μέσα στήν ἀρτηρία. Σηκώθηκε, ἄνοιξε τήν πόρτα, περπάτησε ἀθόρυβα στίς μύτες τῶν ποδιῶν διασχίζοντας τό διάδρομο, κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει τίς σκάλες πού ὁδηγοῦσαν στά πάνω πατώματα. Ἐφτασε στά διαμερίσματα τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ, κάτω ἀπό τή στέγη, δίστασε, καί μετά, κáνοντας στροφή πρὸς τά δεξιá, ἄνοιξε μιá μικρή πόρτα στό τέλος τοῦ διαδρόμου. Βρέθηκε σ' ἓνα θεοσκότεινο δωματιάκι, κάτι σάν ἀποθήκη, πού ἔβραζε ἀπό τή ζέστη, μέ ἀτμόσφαιρα πνιγερή: μύριζε σκόνη καί παλιό δέρμα. Προχώρησε προσεκτικά, στά τυφλά, φαχουλεύοντας μέ τά χέρια του ὀλόγυρα. Ἀπ' αὐτό τό δωματιάκι ἀνέβαινε κανεῖς μέ σκάλα στή μολυβένια σχάρα τοῦ δυτικοῦ πύργου. Βρῆκε τή σκάλα κι ἔβαλε τά πόδια του στά σκαλοπάτια. Ἀθόρυβα σήκωσε τήν

καταπακτή πάνω απ' τό κεφάλι του. Πάνω του άπλωνόταν ό ούρανός φωτισμένος απ' τό φεγγάρι. Πήρε βαθιά άναπνοή στόν φρέσκο όροσερό άέρα τής νύχτας. Τήν άλλη στιγμή στεκόταν πάνω στή σχάρα άγναντεύοντας τό θαμπό, άχρωμο τοπίο καί κοιτάζοντας κάτω κάθετα τή βεράντα σέ βάθος έβδομήντα πόδια.

Γιατί είχε άνέβει σ' αυτό τό ψηλό, έρημο μέρος; Για νά δει τό φεγγάρι; Για ν' αυτοκτονήσει; Καλά καλά δέν ήξερε άκόμη. Ήρθαν δάκρυα στά μάτια του όταν σκέφτηκε τό θάνατο. Ή άθλια ψυχολογική του κατάσταση πήρε κάποια έπισημότητα. Ένιωσε νά ύψώνεται μέ τά φτερά μιās περιέργης έξαρσης. Ήταν σέ μιá κατάσταση όπου θά μπορούσε νά έχει κάνει σχεδόν ότιδήποτε, όσο τρελό καί νά 'ταν. Προχώρησε στόν έπόμενο προμαχώνα. Από κει ή πτώση ήταν κατακόρυφη καί άπρόσκοπτη. Μ' ένα καλό πήδημα θά μπορούσε κανείς νά περάσει τή στενή βεράντα καί νά πέσει άλλα τριάντα πόδια πιό κάτω, στό ήλιοψημμένο έδαφος. Σταμάτησε στή γωνία του πύργου κοιτάζοντας πότε πός τό σκιερό χάσμα κάτω, πότε πός τά λιγοστά άστρα καί τό φεγγάρι πού όλο μίκραινε. Έκανε μιá χειρονομία, μουρμούρισε κάτι πού μετά δέν τό θυμόταν πιά. Τό γεγονός όμως ότι τό ξεστόμισε, έδωσε στήν έκφραση αυτή μιá περιέργα τρομερή σημασία. Μετά κοίταξε άλλη μιá φορά στό βάθος.

— Τί κάνεις εκεί, Ντένις; ρώτησε μιά φωνή πίσω του, από κάπου, πολύ κοντά.

‘Ο Ντένις έβγαλε μιά φοβισμένη κραυγή έκπληξης καί παραλίγο νά πέσει στ’ αλήθεια απ’ τόν προμαχώνα. ‘Η καρδιά του χτυπούσε τρομερά καί ήταν χλωμός όταν συνήλθε καί γύρισε πρός τήν κατεύθυνση απ’ όπου έρχόταν ή φωνή.

— Είσαι άρρωστος;

Μέσα στή βαθιά σκιά κάτω απ’ τόν ανατολικό προμαχώνα του πύργου είδε κάτι πού πρίν δέν είχε προσέξει, ένα μακρόστενο πράγμα. Ήταν ένα στρώμα καί κάποιος ήταν ξαπλωμένος πάνω του. Μετά από κείνη τήν πρώτη αξιομνημόνευτη νύχτα πάνω στόν πύργο, ή Μαίρη κοιμόταν έξω κάθε βράδυ. Ήταν κάτι σάν εκδήλωση πίστης.

— Κατατρόμαξα, συνέχισε εκείνη, όταν ξύπνησα καί σέ είδα νά κουνᾷς τά χέρια σου καί νά λές άκατανόητα πράγματα εκεί πάνω. Τί στό καλό έκανες;

‘Ο Ντένις γέλασε μελοδραματικά. «Τί στ’ αλήθεια!», είπε. ‘Αν εκείνη δέν είχε ξυπνήσει, όπως ξύπνησε, τώρα θά βρισκόταν κομματιασμένος στή βάση του πύργου, τώρα ήταν σίγουρος γι’ αυτό.

— ‘Ελπίζω πώς δέν είχες βάλει έμένα στό σχέδιό σου; ρώτησε ή Μαίρη φτάνοντας ύπερβολικά γρήγορα σέ συμπεράσματα.

— Δέν ήξερα ότι είσαι εδώ, είπε ό Ντένις γελών-

τας ακόμη πιο πικρά και ψεύτικα από πριν.

— Τί σου συμβαίνει, Ντένις;

Εκείνος κάθισε στην άκρη του στρώματος κι αντί για οποιαδήποτε απάντηση, συνέχισε να γελάει με τον ίδιο φοβερό και περίεργο τρόπο.

Μιά ώρα αργότερα ξεκούραζε τό κεφάλι του στά γόνατα της Μαίρης κι εκείνη, μέ στοργική, έντελώς μητρική φροντίδα, περνούσε τά δάχτυλά της στ' ανακατεμένα του μαλλιά. Τῆς τά εἶχε πει ὅλα, ὅλα, γιά τόν ἀπελπισμένο του ἔρωτα, τή ζήλεια του, τήν ἀπόγνωσή του, τήν αὐτοκτονία του, πού βέβαια ματαιώθηκε ἀπό τήν εὐεργετική της παρέμβαση. Εἶχε ὑποσχεθεῖ σοβαρά ὅτι ποτέ δέν θά ξανασκεφτόταν τήν αὐτοκαταστροφή. Καί τώρα ἡ ψυχή του ἔπλεε σέ ὀλιμμένη γαλήνη. Εἶχε βαλσαμωθεῖ μέ τή συμπάθεια πού τόσο γενναιοδωρα τοῦ ἔχε χαρίσει ἡ Μαίρη. Καί δέν ἦταν μόνο ἐπειδὴ δέχτηκε συμπάθεια ὁ Ντένις, πού βρῆκε γαλήνη καί ἴσως κάποια εὐτυχία: ἦταν ἐπειδὴ ἔδωσε κι ὁ ἴδιος. Γιατί ὅταν εἶπε στή Μαίρη τά πάντα γιά τα βάσανά του, ἡ Μαίρη, σάν ἀπάντηση σ' αὐτήν τήν ἐκμυστήρευση, τοῦ εἶπε κι ἐκείνη τά πάντα ἢ, σχεδόν τά πάντα, γιά τά δικά της βάσανα.

— Κακόμοιρη Μαίρη! Τῇ λυπόταν πολύ. Κι ὅμως θά ἔπρεπε νά εἶχε μαντέψει ὅτι ὁ Ἄιβορ δέν ἦταν ἀκριβῶς ὑπόδειγμα σταθερότητας.

— Λοιπόν, συμπέρανε ἐκείνη, πρέπει νά φανοῦμε

γενναίοι. "Ηθελε νά κλάψει αλλά δέν θά επέτρεπε στον έαυτό της νά δείξει αδυναμία. "Έγινε σιωπή.

— Πιστεύεις, ρώτησε ό Ντένις διστακτικά, πιστεύεις πράγματι ότι εκείνη.... ότι ό Γκομπώ....

— Είμαι σίγουρη γι' αυτό, άπάντησε αποφασιστικά ή Μαίρη.

"Έγινε άλλη μιά μεγάλη σιωπή.

— Δέν ξέρω τί νά κάνω, είπε εκείνος στό τέλος, άπελπισμένος.

— Καλύτερα νά φύγεις, συμβούλεψε ή Μαίρη. Είναι τό ασφαλέςτερο καί τό πιό λογικό πράγμα.

— Μά έχω κανονίσει νά μείνω έδώ άλλες τρεις βδομάδες.

— Πρέπει νά βρείς μιά δικαιολογία.

— Νομίζω πώς έχεις δίκιο.

— Τό ξέρω, είπε ή Μαίρη, πού τώρα είχε ξαναβρεί όλη τήν αυτοκυριαρχία της. «Δέν μπορείς νά συνεχίσεις έτσι, μπορείς;»

— "Όχι, δέν μπορώ νά συνεχίσω έτσι, έκανε σάν ήχώ εκείνος.

Τρομερά πρακτική ή Μαίρη, βρήκε σχέδιο δράσης. Ξαφνικά μέσα στό σκοτάδι τό ρολόι τής έκκλησίας χτύπησε τρεις.

— Πρέπει νά πās για ύπνο άμέσως, είπε εκείνη. Δέν είχα πάρει είδηση ότι είναι τόσο άργά.

Ό Ντένις σύρθηκε στή σκάλα κατεβαίνοντας προ-

σεκτικά τὰ σκαλοπάτια πού ἔτριζαν. Τό δωμάτιό του ἦταν σκοτεινό, τό κερί εἶχε σβήσει ἀπό ὥρα καί εἶχε λιώσει τελείως. Πῆγε στό κρεβάτι του καί ἀποκοιμήθηκε σχεδόν ἀμέσως.

30

Τόν φώναξαν νά ξυπνήσει, ἀλλά ὁ Ντένις, παρά τίς τραβηγμένες κουρτίνες, εἶχε ξαναπέσει σ' ἐκείνη τή νυσταλέα, μισοκοιμισμένη κατάσταση ὅπου ὁ ὕπνος γίνεται ἡδονική εὐχαρίστηση, σχεδόν ἀπτά συνειδητή. Θά μπορούσε νά ἔμενε ἄλλη μιά ὥρα σ' αὐτήν τήν κατάσταση ἂν δέν τόν εἶχε ἐνοχλήσει ἓνα βίαιο κτύπημα στήν πόρτα.

— Ἐμπρός, μουρμούρισε δίχως ν' ἀνοίξει τά μάτια του. Ἀκούστηκε τό κλίκ τοῦ πόμολου κι ἓνα χέρι τόν ἔπιασε ἀπό τόν ὦμο κι ἄρχισε νά τόν κουνάει ἄγρια.

— Σήκω, σήκω!

Τά βλέφαρά του ἀνοιξαν μέ κόπο καί εἶδε τή Μαίρη νά στέκεται πάνω του μέ πρόσωπο φωτεινό καί σοβαρό.

— Σήκω, ἐπανάλαβε. Πρέπει νά πᾶς νά στείλεις τό τηλεγράφημα. Δέν θυμᾶσαι;

— ὦ, Θεέ μου! Πέταξε τά σκεπάσματα. Ὁ βασιανιστής του παραιτήθηκε.

Ὁ Ντένις ντύθηκε ὅσο πιά γρήγορα μπορούσε καί πήρε τρέχοντας τό δρόμο γιά τό ταχυδρομεῖο τοῦ χωριοῦ. Ὅταν γύρισε, ἔλαμπε ἀπό ἱκανοποίηση. Εἶχε στείλει ἕνα μεγάλο τηλεγράφημα πού σέ λίγες ὥρες θά ἔφερνε ἀπάντηση, καλώντας τον πίσω στήν πόλη ἀμέσως, γιά ἐπείγουσα δουλειά. Εἶχε ἐκτελεστεῖ μιᾷ πράξη, εἶχε γίνει ἕνα αποφασιστικό βήμα, κι αὐτός σπάνια ἔκανε αποφασιστικά βήματα. Ἐνιωσε εὐχαριστημένος μέ τόν ἑαυτό του. Πῆγε γιά πρωινό μέ ἀκονισμένη τήν ὄρεξη.

— Καλημέρα, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν. Ἐλπίζω νά εἶσαι καλύτερα.

— Καλύτερα;

— Χτές βράδυ ἦσουν μᾶλλον στενοχωρημένος γιά τό σύμπαν.

Ὁ Ντένις προσπάθησε νά διασκεδάσει τήν κατάσταση γελώντας.

— Ἀλήθεια, ἤμουν; ρώτησε ἀνάλαφρα.

— Μακάρι, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν; νά μήν εἶχα τίποτε χειρότερο νά μοῦ τρώει τό μυαλό. Θά ἦμουν εὐτυχής.

— Εὐτυχής εἶναι κανεῖς μόνο μέσα στή δράση, εἶπε μέ στόμφο ὁ Ντένις πού θυμήθηκε τό τηλεγράφημα.

Κοίταξε ἔξω ἀπ' τό παράθυρο. Μεγάλα μπιχλιμπιδάτα, βαριά σύννεφα ἀργοταξίδευαν στόν γαλάζιο οὐρανό. Ἐνας ἀέρας ἀνακάτευε τά δέντρα καί τά φυλλώματά τους ἄστραφταν καί λαμπύριζαν στόν

ἥλιο σά νά ἔταν ἀπό μέταλλο. Ὅλα ἔμοιαζαν ὑπέροχα ὁμορφα. Στή σκέψη ὅτι πολύ γρήγορα θά ἔφηνε ὅλη αὐτήν τήν ὁμορφιά, ἔνωσε ἕνα στιγμιαῖο σουβλερό πόνο. Ἀλλά παρηγόρησε τόν ἑαυτό του καθώς θυμήθηκε πόσο αποφασιστικά εἶχε δράσει.

— Δράση, ἐπανάλαβε φωναχτά καί πῆγε στόν μπουφέ ἀπ' ὅπου ἔβαλε στό πιάτο του ἕνα ὠραῖο μεϊγμα ἀπό μπέικον καί ψάρι.

Τό πρωινό τέλειωσε καί ὁ Ντένις βγήκε στή βεράντα καί κάθισε μέ ὑψωμένο τόν τεράστιο ὄγκο τῶν «Τάιμς» ἐναντίον κάθε πιθανῆς ἐπίθεσης τοῦ κ. Σκόγκαν, πού εἶχε ἀσίγαστη ἐπιθυμία νά συνεχίσει νά μιλάει γιά τό σύμπαν. Ἀσφαλισμένος πίσω ἀπό τά φύλλα τῆς ἐφημερίδας πού ἔτριζαν, βυθίστηκε σέ σκέψεις. Μέσα στό φῶς αὐτοῦ τοῦ λαμπροῦ πρωινοῦ οἱ συγκινήσεις τῆς περασμένης νύχτας ἔμοιαζαν κάπως μακρινές. Καί λοιπόν, τί κι ἂν τοὺς εἶχε δεῖ ν' ἀγκαλιάζονται στό φεγγαρόφωτο; Στό κάτω κάτω ἴσως αὐτό νά μή σήμαινε καί τίποτε. Ἀλλά κι ἂν σήμαινε, γιατί νά μή μείνει; Ἐνωσε ἀρκετά δυνατός γιά νά μείνει, ἀρκετά δυνατός γιά ν' ἀποστασιοποιηθεῖ, νά χάσει τό ἐνδιαφέρον του, νά δεῖ τό θέμα σάν ἀπλή φιλική γνωριμία. Ἀλλά ἀκόμη κι ἂν δέν ἦταν ἀρκετά δυνατός...

— Τί ὥρα πιστεύεις πῶς θά ῥθει τό τηλεγράφημα; τοῦ πέταξε ξαφνικά ἡ Μαίρη.

‘Ο Ντένις ξαφνιάστηκε νιώθοντας ἔνοχα. «Δέν ξέρω καθόλου», εἶπε.

– Τό σκεφτόμουνα, εἶπε ἡ Μαίρη, γιατί ἔχει ἓνα βολικό τραῖνο στίς 3.27’ καί θά ’ταν καλά νά τό ’παιρνες, δέ νομίζεις;

– Θά ’ταν πάρα πολύ καλά, συμφώνησε ἐκεῖνος ἀδύναμα. Ἐνίωσε σά νά κανόνιζε τή διαδικασία τῆς ἴδιας του τῆς κηδείας. Τό τραῖνο φεύγει ἀπό τό Γουό-τερλου στίς 3.27’. Ὅχι λουλούδια.... Ἡ Μαίρη εἶχε φύγει. Ὅχι, ἀποκλείεται νά ’φευγε ἔτσι βεβιασμένα γιά τή Νεκρόπολη. Ἀποκλείεται. Ἡ θεά τοῦ κ. Σκόγκαν, πού κοίταζε ἀπ’ τό παράθυρο τοῦ σαλονιοῦ μ’ ἔκφραση πεινασμένη, τόν ἔκανε νά σηκώσει βιαστικά τούς «Τάιμς» ἄλλη μιά φορά. Κράτησε ἔτσι τήν ἐφημερίδα γιά πολλή ὥρα. Ὅταν τέλος τήν κατέβασε γιά νά κρυφοκοιτάξει ἄλλη μιά φορά προσεκτικά γύρω του, βρέθηκε – τί ἔκπληξη – ἀντιμέτωπος μέ τό ἀχνό, λιγάκι κοροϊδευτικό καί χαιρέκακο χαμόγελο τῆς Ἄννας. Στεκόταν μπροστά του – ἡ γυναίκα δέντρο – μέ τή λικνιστική χάρη τῆς κίνησής της φυλακισμένη σέ μιά στάση πού ἔμοιαζε κι αὐτή μέ κίνηση.

– Πόση ὥρα στέκεσαι ἐδῶ πέρα; τή ρώτησε ὅταν ἔπαψε νά τήν κοιτάει μέ τό στόμα ἀνοιχτό.

– ὦ, κάπου μισή ὥρα νομίζω, εἶπε ἐκείνη ἀνάλαφρα. Ἦσουνά τόσο πολύ βυθισμένος στήν ἐφημερίδα σου, μέ τά μουτρα, πού δέν ἤθελα νά σ’ ἐνοχλήσω.

— Είσαι θαῦμα σήμερα, ἀναφώνησε ὁ Ντένις. Ἦταν ἡ πρώτη φορά πού βρῆκε τό κουράγιο νά ξεστομίσει προσωπικό σχόλιο τέτοιου εἴδους.

Ἡ Ἄννα σήκωσε τό χέρι της σάν γιά νά διώξει ἓνα κτύπημα. «Σέ παρακαλῶ, μή μέ ἀπειλεῖς». Κάθισε στό παγκάκι δίπλα του. Σκέφτηκε πώς ἦταν ὠραῖο ἀγόρι, ἀρκετά χαριτωμένο. Καί ἡ βίαϊη ἐπιμονή τοῦ Γκομπώ εἶχε πράγματι ἀρχίσει νά γίνεται μᾶλλον κουραστική.

— Γιατί δέν φορᾷς ἄσπρο παντελόνι; ρώτησε. «Μ' ἀρέσεις τόσο πολύ μέ τό ἄσπρο παντελόνι».

— Ἐχει πάει γιά πλύσιμο, ἀπάντησε μᾶλλον ἀπότομα ὁ Ντένις. Αὐτή ἡ ὑπόθεση μέ τό ἄσπρο παντελόνι τά χαλοῦσε ὅλα. Ἐκεῖ πού προσπαθοῦσε νά φέρει τήν κουβέντα ξανά στό σωστό δρόμο, ξαφνικά ὁ κ. Σκόγκαν πετάχτηκε ἀπ' τό σπίτι, διέσχισε τή βεράντα μέ μηχανική ταχύτητα κι ἤρθε καί σταμάτησε μπροστά στό παγκάκι πού καθόντουσαν.

— Γιά νά συνεχίσω τήν ἐνδιαφέρουσα κουβέντα μας περί σύμπαντος, ἄρχισε, πείθομαι ὅλο καί περισσότερο ὅτι τά διάφορα τμήματα τοῦ ἐνδιαφέροντος διαφέρουν βασικά... Ντένις, θά σέ πείραζε νά πᾶς λίγο πρός τά δεξιὰ; Σφηνώθηκε ἀνάμεσά τους στό παγκάκι. «Ἄν μπορούσες κι ἐσύ, ἀγαπητή Ἄννα, νά μετακινηθεῖς λίγες ἴντσες πρός τ' ἀριστερά... Εὐχαριστῶ. Διαφέρουν, αὐτό νομίζω πώς ἔλεγα».

— Ναί, αυτό λέγατε, είπε ή "Αννα. 'Ο Ντένις εἶχε μείνει ἄφωνος.

"Επαιρναν τόν ἀπογευματινό τους καφέ στή βιβλιοθήκη ὅταν ἔφτασε τό τηλεγράφημα. 'Ο Ντένις κοκκίνησε ἔνοχα καθώς πῆρε τόν πορτοκαλλί φάκελο ἀπό τό δίσκο καί τόν ἄνοιξε. «'Επιστροφή ἀμέσως. 'Επείγουσα οἰκογενειακή ὑπόθεση». Παραῆταν γελοῖο. Λές καί εἶχε οἰκογενειακές ὑποθέσεις! Δέν θά 'ταν καλύτερα νά τό τσαλακώσει καί νά τό βάλει στήν τσέπη του δίχως νά κάνει κουβέντα γι' αὐτό; Σήκωσε τά μάτια του. Τά μεγάλα γαλάζια πορσελάνινα μάτια τῆς Μαίρης ἦταν καρφωμένα ἐπάνω του, σοβάρá, διαπεραστικά. Κοκκίνησε περισσότερο παρά ποτέ, διστακτικός καί τρομερά ἀβέβαιος.

— Τί λέει τό τηλεγράφημά σου; ρώτησε ή Μαίρη μέ σημασία.

Τά 'χασε. «Φοβᾶμαι, μουρμούρισε, φοβᾶμαι πώς πρέπει νά γυρίσω στήν πόλη ἀμέσως». Κατσούφιασε ἄγρια κοιτάζοντας τό τηλεγράφημα.

— Μά αὐτό εἶναι παράλογο, ἀδύνατο, φώναξε ή "Αννα. Στεκόταν στό παράθυρο καί μιλοῦσε μέ τόν Γκομπώ. "Όταν ὅμως ἄκουσε τά λόγια τοῦ Ντένις, διέσχισε κουνιστή καί λυγιστή τό δωμάτιο καί ἤρθε πρὸς τό μέρος του.

— Εἶναι ἐπείγον, ἐπανάλαβε ἐκεῖνος ἀπελπισμένα.

— Μά ἔμεινες πολύ λίγο ἐδῶ, διαμαρτυρήθηκε ἡ Ἄννα.

— Τό ξέρω, εἶπε ἐκεῖνος νιώθοντας ἀπαίσια. Ὡ, νά μποροῦσε, νά καταλάβαινε! Οἱ γυναῖκες ὑποτίθεται ὅτι ἔχουν διαίσθηση.

— Ἄν πρέπει νά φύγει, ἄς φύγει, ἐπενέβη μέ ἀποφασιστικότητα ἡ Μαίρη.

— Ναί, πρέπει. Κοίταξε ἄλλη μιά φορά τό τηλεγράφημα γιά νά ἐμπνευστεῖ. «Βλέπετε, πρόκειται γιά ἐπείγουσα οἰκογενειακή ὑπόθεση», ἐξήγησε.

Ἡ Πρισίλλα σηκώθηκε ἀπό τήν καρέκλα της μέ κάποια ἔξαψη. «Χτές βράδυ εἶχα ἓνα ξεκάθαρο προαίσθημα γι' αὐτό», εἶπε. «Ἕνα πολύ ἔντονο προαίσθημα».

— Ἀπλή σύμπτωση, ἀναμφίβολα, εἶπε ἡ Μαίρη, βγάζοντας τήν κ. Γουίμπους ἀπ' τήν κουβέντα. «Ἔχει ἓνα τραῖνο στίς 3.27'. Σέ βολεύει». Κοίταξε τό ρολόι στό ράφι πάνω ἀπ' τό τζάκι. «Ἔχεις ὥρα γιά νά μαζέψεις τά πράγματά σου».

— Θά εἰδοποιήσω τό αὐτοκίνητο ἀμέσως. Ὁ Χένρυ Γουίμπους χτύπησε τό κουδούνι. Ἡ κηδεῖα εἶχε ἀρχίσει γιά τά καλά. Ἦταν τρομερό, τρομερό.

— Σκάω πού θά φύγεις, εἶπε ἡ Ἄννα.

Ὁ Ντένις γύρισε πρὸς τό μέρος της. Πράγματι φαινόταν χάλια. Ἀφέθηκε ἀπελπισμένα, μοιρολα-

τρικά, στό πεπρωμένο του. Νά τί βγήκε από τή δράση, από κάτι αποφασιστικό πού ἔκανε. Ἐν εἶχε ἀφήσει τά πράγματα νά κυλήσουν! Ἐν....

— Θά μοῦ λείψει ἡ κουθέντα μαζί σου, εἶπε ὁ κ. Σκόγκαν.

Ἡ Μαίρη ξανακοίταξε τό ρολόι. «Νομίζω ὅτι μᾶλλον πρέπει νά πᾶς νά ἐτοιμαστεῖς», εἶπε.

Ἐπάκουα ὁ Ντένις ἄφησε τό δωμάτιο. Ποτέ πιά, εἶπε στόν ἑαυτό του, ποτέ πιά δέν θά ἔκανε τίποτα αποφασιστικό. Κάμλετ, Γουέστ Μπούλμπυ, Νίπσγουιτς φόρ Τίμπανυ, Σπέιβιν, Ντέλαγουορ, καί μετὰ ὅλοι οἱ ἄλλοι σταθμοί, καί τέλος τό Λονδίνο. Ἡ ἰδέα τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ φαινόταν τρομερή. Καί τί στό καλό θά ἔκανε στό Λονδίνο ὅταν θά ἔφτανε; Ἀνέβηκε κουρασμένα τίς σκάλες. Ἦταν ὥρα νά μπεῖ στό φέρετρό του.

Τό αὐτοκίνητο ἦταν στήν πόρτα, ἡ νεκροφόρα. Ὅλη ἡ συντροφιά εἶχε μαζευτεῖ γιά νά τόν ἀποχαιρετήσῃ. Γειά σας, γειά σας. Χτύπησε μέ τό χέρι του μηχανικά τό βαρόμετρο πού κρεμόταν στήν εἴσοδο. Ἡ βελόνα κινήθηκε αἰσθητά πρός τ' ἀριστερά. Ἐνα ξαφνικό χαμόγελο φώτισε τό πένθιμο πρόσωπό του.

— Βυθίζεται κι εἶμαι ἑτοιμος νά φύγω, εἶπε χρη-

σιμοποιώντας τή φράση τοῦ Λάντορ' μέ καταπληκτική εὐστοχία. Ἐρριξε μιὰ γρήγορη ματιά γύρω του σ' ὅλα τὰ πρόσωπα. Κανείς δέν εἶχε πάρει εἶδηση. Ἀνέβηκε στή νεκροφόρα.

1. Walter Savage Landor (1775-1864): Ἀγγλος ποιητής. Διάσημο ἔργο του: «Φανταστικές Συνομιλίες Λογίων καί Πολιτικῶν». Τό ποίημα στό ὁποῖο ἀναφέρεται ὁ Denis εἶναι πολύ γνωστό:

Μέ κανένα δέν πάλεψα, τήν πάλη μου δέν ἄξιζε κανείς.
 Τή Φύση ἀγάπησα, μαζί μ' αὐτήν, τήν Τέχνη
 Τά δύο μου χέρια ζέσταναν στή φλόγα τῆς ζωῆς,
 Βυθίζεται κι εἶμαι ἑτοιμος νά φύγω.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΑΛΛΗΤΟΥΣ ΧΑΞΕΛΕΪ ΚΙ-
ΤΡΙΝΟ ΚΡΟΟΓΜ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑ-
ΡΙΑΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕ-
ΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΟ
ΦΩΤΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕ ΣΟΛΩΝΟΣ 130.
ΤΗΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΕΚΑ-
ΝΕ Η ΜΑΡΙΝΑ ΤΣΑΜΟΥΡΑ. ΤΑ ΦΙΛΜΣ
ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΠΙΝΑ ΚΑΙ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΑΓΓΕΛΟ ΕΛΕΥΘΕ-
ΡΟ. ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΟ ΦΙΛΟΤΕΧΝΗΣΕ Ο ΝΙ-
ΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ ΚΑΙ ΤΥΠΩΣΕ Ο ΔΗ-
ΜΗΤΡΗΣ ΜΩΛ. ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ
ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ ΤΟΥ 1986 ΑΠΟ ΤΟΥΣ Π.
ΡΟΔΟΠΟΥΛΟ ΚΑΙ Θ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟ ΓΙΑ
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΝΕΦΕ-
ΛΗ, ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9 ΑΘΗΝΑ 10679
ΤΗΛ. 3604793-3607744.

ΑΛΝΤΟΥΣ ΧΑΞΕΛΕΥ

Ο Άλντους Χάξελεϋ γεννήθηκε τό 1894. Μεγάλωσε μέσα σέ μιά οικογένεια πού θρискόταν στό επίκεντρο τής Άγγλικής διανόησης καί έπιστήμης. Ο πατέρας του ήταν ζωολόγος καί εκδότης λογοτεχνικοῦ περιοδικού, ό παππούς του συνεργάτης τοῦ Δαρβίνου καί ό αδελφός του βιολόγος.

Ο ίδιος σπούδασε στό Ήτον καί στό Μπάλιολ Κόλετζ. Μισότυφλος στά 20 του χρόνια, από σοβαρά προβλήματα πού είχε μέ τά μάτια του καί διάβασμα πού ξεπερνούσε τίς 900 σελίδες τή μέρα, κατάφερε νά θεραπευτεῖ μετά από τρία χρόνια, μέ ασκήσεις. Στό βιβλίο του «Ή Τέχνη τοῦ νά Βλέπεις», (1943) ἀναφέρεται σ' αὐτή τή θεραπεία.

Δούλεψε σάν δημοσιογράφος καί κριτικός θεάτρου καί μουσικῆς. Πρωτοεμφανίστηκε στό χώρο τής λογοτεχνίας τό 1920, μέ τή συλλογή διηγημάτων «A Limbo». Ἀκολούθησε τό πρῶτο του μυθιστόρημα «Crome Yellow».

Ἄλλα ἔργα του εἶναι: «Mortal Coils» (1922), «Antic Hay» (1923), «Those Barren Leaves» (1925), «Point Counter Point» (1928), τό πασίγνωστο «Θανμαστός καινούργιος κόσμος» (1932), τό «Eyless in Caza» (1936) καί τό «Μετά από πολλά καλοκαίρια» (1939) κ.ἄ.

Κατά τή δεκαετία τοῦ '50 ἐντρύφησε στίς Ἀνατολικές Θρησκείες καί τό μυστικισμό καί μυήθηκε στά παραισθησιογόνα από ἕναν Ἰνδό Γκουρού. Τίς ἐμπειρίες του στή μύηση τίς θρискουμε στά βιβλία του: «Οἱ θύρες τής ἐνόρασης» (1954) καί «Οὐρανός καί Κόλαση» (1956).

Αὐτοκτόνησε τό 1963 μέ δυνατή δόση LSD.

Σ' ἓνα σπίτι στό Κρόουμ, ἔξι προσκεκλημένοι –τρεῖς ἄνδρες καί ἰσάριθμες γυναῖκες– συζητοῦν. Ὁ ταλαντοῦχος ζωγράφος, ὁ πανέξυπνος δημοσιογράφος, ὁ νεαρός ἐπίδοξος ποιητής καί οἱ τρεῖς κοπέλες: ἀπό τή μεταξύ τους συζήτηση προβάλλουν ἔντονα οἱ ἀντιθέσεις δύο γενεῶν καί οἱ προφητείες τοῦ κυρίου Σκόγκαν, οἱ ὁποῖες προαναγγέλλουν τόν πασίγνωστο «Θανααστό καινούργιο κόσμο».

Μέ τό Κίτρινο Κρόουμ ὁ Χάξλεϋ καθιερώνεται σάν ταλαντοῦχος στυλίστας συγγραφέας.

Ὁ ἀναγνώστης ἀπολαμβάνει μιά μοναδική κοινωνική κριτική καθώς καί τό χιούμορ, τό πνεῦμα, τή φαντασία πού ἀποπνέει ἡ κάθε σελίδα τοῦ βιβλίου.